

KOLEĐAR

G O R I Š K E
M O H O R J E V E
D R V Ź B E ✠ 1 9 2 8

1112

KOLEDAR

GORIŠKE MOHORJEVE DRUŽBE

ZA PRESTOPNO LETO

8414/1928

1112

IZDALA IN ZALOŽILA GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA
NATISNILA „KATOLIŠKA TISKARNA“ V GORICI - 1927

Prestopno leto 1928

ima 366 dni; med temi je 52 nedelj in 8 zapovedanih praznikov med tednom. Začne se z nedeljo, konča s ponedeljkom.

Tekoče cerkveno leto se je začelo s 1. adventno nedeljo, 2. decembra 1927.

Občno in državno leto se začne na novega leta dan, 1. januarja 1928.

Godovinska števila za l. 1928.

Zlato število: 10 || Solnčni krog: 5 || Nedeljska črka: AG
Epakta: VIII || Rimsko število: 11 || Letni vladar: Merkur

Letni časi.

Pomlad se začne 20. marca ob 21. uri 45^m — Poletje se začne 21. junija ob 17. uri 7^m — Jesen se začne 23. septembra ob 8. uri 6^m — Zima se začne 22. decembra ob 3. uri 4^m — *Pomni*: V koledarju je naveden srednjeevropski čas; za goriški meridijan bi bil krajevni čas 6¹/₂ minut kasneje.

Mrki solнца in lune leta 1928.

Leta 1928 bo mrknilo solnce trikrat, luna pa dvakrat. Po srednji Evropi bo viden samo solnčni mrk 12. novembra.

19. maja popolni solnčni mrk; začetek ob 12.25, konec ob 16.23. Viden bo v južnih pokrajinah južne Amerike in južne Afrike.

3. junija popolni lunin mrk; začetek ob 11.18, konec ob 15.02. Viden bo na zahodu Južne in Severne Amerike, v Avstraliji in vzhodni Aziji.

17. junija delni solnčni mrk; začetek ob 21.02, konec ob 21.52. Viden bo v vsej severni Rusiji.

12. novembra delni solnčni mrk; začetek ob 8.33, konec ob 13.03. Viden bo v Evropi, v zahodni polovici Azije, v severovzhodnih pokrajinah Afrike, na Sredozemskem morju in v severnih delih Ind. morja.

27. novembra popolni lunin mrk; začetek ob 8.24, konec ob 11.39. Viden bo v zahodni in severni Evropi, v Ameriki, v Avstraliji in v vzhodni Aziji.

Cerkveni zapovedani prazniki so razen navadnih nedelj še sledeči:

Novo leto ali obrezov. Gospodovo, nedelja, 1. januarja.

Sv. Trije kralji ali razglašenje Gospodovo, petek, 6. januarja.

Sv. Jožef, ženin D. M., ponedeljek, 19. marca.

Velika noč ali vstajenje Gospodovo, nedelja, 8. aprila.

Kristusov vnebohod, četrtek, 17. maja.

Binkošti ali prihod sv. Duha, nedelja, 27. maja.

Sv. Trojica, nedelja, 3. junija.

Sv. Rešnje Telo, četrtek, 7. junija.

Sv. Peter in Pavel, apostola, petek, 29. junija.

Vnebovzetje Marije Device, sreda, 15. avgusta.

Praznik vseh svetnikov, četrtek, 1. novembra.

Brezmadežno spočetje Marije Device, sobota, 8. decembra.

Božič ali rojstvo Gospodovo, torek, 25. decembra.

Pepelnica ali začetek posta je v sredo, 2. marca. — Od božiča do pepelnice je 8 tednov in 3 dni ali 66 dni.

Cerkveni prepovedani časi.

Obhajati ženitve je prepovedano od 1. adventne nedelje do božiča, in od pepelnice do velikonočnega ponedeljka.

Posti.

1. Pomlad. (postne) kvatre 29. febr., 2. in 3. marca.
2. Poletne (binkoštna) kvatre 30. maja, 1. in 2. junija.
3. Jesenske kvatre 19., 21. in 22. sept.
4. Zimske (adventne) kvatre 19., 21. in 22. decembra.
1. Dnevi zgolj zdržka (da se ne sme uživati meso, pa se sme večkrat najesti do sita) imajo *.

2. Dnevi zgolj posta, se sme uživati meso, pa se sme le enkrat do sita najesti) imajo †.

3. Dnevi strogega posta, (se ne sme uživati meso in se sme le enkrat do sita najesti) imajo ††.

Razen tega naj se vsak vernik ravna po predpisih svoje škofije.

Vremenski ključ

s katerim vsakdo lahko zvé za vreme celega leta naprej, ako le vé, kdaj se izpremeni luna (t. j.: ob kateri uri nastopi prvi krajec ☽, ščip ☽, zadnji krajec ☾ in mlaj ☽). — Ta vremenski ključ je napravil slavni zvezdoslovec J. W. Herschel in dunajska kmetijska družba ga je l. 1839 spoznala za najbolj zanesljivega. — Po- meni pa, kadar se izpremeni luna:

Ob uri	Poleti	Pozimi	Ob uri	Poleti	Pozimi
od 24. do 2.	lepo	mrzlo, če ni jugozapadnik	od 12. do 14.	veliko dežja	sneg in dež
od 2. do 4.	mrzlo in dež	sneg in vihar	od 14. do 16.	spremenljivo	lepo in prijetno
od 4. do 6.	dež	sneg in vihar	od 16. do 18.	lepo	lepo
od 6. do 10.	spremenljivo	dež ob severo-zapadniku, sneg ob vzhodniku	od 18. do 22.	lepo ob severu ali zapadniku, dež ob jugu ali jugozapadniku	dež in sneg ob jugu ali zapadniku
od 10. do 12.	veliko dežja	mrzlo in mrzel veter	od 22. do 24.	lepo	lepo

Opomba. — Celo leto se razdeli na dva dela, t. j. na poletje in na zimo; za poletje velja čas od 15. aprila do 16. oktobra, ostali čas pa velja za zimo.

Običajni civilni prazniki.

1. Vse nedelje. — 2. Novo leto. — 3. Sv. Trije kralji. — 4. 21. aprila, praznik dela. — 5. Vnebohod. — 6. 20. septembra. — 7. Vsi svetniki. — 8. 4. novembra.
9. Božič. — Za Trst tudi dan Sv. Justa.

Državni prazniki s samo dopoldanskim delavnim urnikom.

- 8 januarja: Rojstni dan Nj. V. kraljice Helene. — Pustni četrtek, ponedeljek, torek — Vel. četrtek — Vel. sobota — Vel. pond. — 2. aprila — 20. julija — 18. avg. — 15. sept. — 2. okt. — 2. nov. — 11. nov. rojstni dan Nj. V. kralja — 20. nov. — 24. dec. — 31. dec.

Latinska in slovenska imena mesecev.

I. Januar — Prosinec.	VII. Julij — Mali srpan.
II. Februar — Svečan.	VIII. Avgust — Veliki srpan.
III. Marec — Sušeč.	IX. September — Kimavec.
IV. April — Mali traven.	X. Oktober — Vinotok.
V. Maj — Veliki traven.	XI. November — Listopad.
VI. Junij — Rožnik.	XII. December — Gruden.

Znamenja za lunine izpremene.

Mlaj ☽, prvi krajec ☽, ščip ali polna luna ☽, zadnji krajec ☾

1	Nedelja	Novo leto. Obrezovanje Gospodovo.
2	Ponedeljek	Ime Jezus; Makarij Aleks.
3	Torek	Genovefa, devica; Anter, papež; Florencij, škof, muč.
4	Sreda	Tit, škof; Angela Fol.
5	Četrtek	Telesfor, papež, mučenec; Emilijana, devica.
6	Petek *	Sv. Trije kralji. Razglašenje Gospodovo.
7	Sobota ☉	Valentin (Zdravko), škof; Lucijan, mučenec.
8	Nedelja	1. po razgl. Gospodovem. Sv. Družina; Severin, opat.
9	Ponedeljek	Julijan in Bazilisa, mučenca.
10	Torek	Pavel, puščavnik; Agaton, papež.
11	Sreda	Higin, papež, mučenec; Salvij, mučenec.
12	Četrtek	Arkadij, mučenec; Ernest, škof.
13	Petek *	Veronika Mil., devica; Hilarij, cerkveni učenik.
14	Sobota €	Feliks (Srečko) Nol.
15	Nedelja	2. po razgl. Gospodovem. Maver, opat; Habakuk.
16	Ponedeljek	Marcel, papež; Bernard, mučenec.
17	Torek	Anton, puščavnik; Marijan; Sulpicij, mučenec.
18	Sreda	Sv. Petra stol v Rimu; Priska, devica, mučenica.
19	Četrtek	Marij in tovariši, mučenci; Pavlin, škof.
20	Petek *	Fabijan in Sebastijan; Neofit, mučenec.
21	Sobota	Neža (Janja), devica, mučenica; Fruktuoz, škof.
22	Nedelja ●	3. po razgl. Gospodovem. Vincencij (Vinko), muč.
23	Ponedeljek	Zaroka Marije Device.
24	Torek	Timotej, škof; Evgenij, mučenec; Babila, muč.
25	Sreda	Spreobrnjenje Pavlovo.
26	Četrtek	Polikarp, škof, mučenec; Marija, mučenica.
27	Petek *	Janez Zlatoust, cerkveni učenik; Vitalin, papež.
28	Sobota	Roger in tovariši; Julijan, škof.
29	Nedelja ☽	4. po razgl. Gospodovem. Frančišek Sal., cerkv. uč.
30	Ponedeljek	Martina, devica, mučenica; Janez Mil.
31	Torek	Peter Nol., spoznavavec; Marcela.

☉ Ščip dne 7. ob 7.08 (sneg).

€ Zadnji krajec dne 14. ob 22.14 (lepo in prijetno).

● Mlaj dne 22. ob 21.19 (dež in sneg).

☽ Prvi krajec dne 29. ob 20.26 (sneg).

JANUAR IMA 31 DNI

Novo leto: Po osmih dneh je bilo otroku dano ime Jezus. (Lk 2, 21.)

1. nedelja po razgl. Gospodovem: Dvanajstletni Jezus v templju. (Lk 2, 42—52.)

2. nedelja po razgl. Gospodovem: O ženitnini v Kani galilejski. (Jan. 2, 1—11.)

3. nedelja po razgl. Gospodovem: Jezus ozdravi stotnikovega hlapca. (Mt 8, 1—13.)

4. nedelja po razgl. Gospodovem: Jezus med viharjem v ladjici spi. (Mt 8, 23—27.)

❧ Z A P I S K I ❧

Solnce stopi v znamenje *vodnarja* dne 21. ob 7.57. — Dan zraste za 1 uro 1 minut. —
Dan je dolg od 8 ur 25 minut do 9 ur 26 minut.

DAVKI: Izobešeni so seznami davkopllačevalcev. Dobro jih preglej!

1	Sreda	Ignacij (Ognjeslav), škof, mučenec. Brigita, devica.
2	Četrtek	Svečnica. Darovanje Gospodovo. (Nezap. praznik.)
3	Petek *	Blaž, škof, mučenec; Oskar, škof.
4	Sobota	Andrej Korsini, škof; Janez od Brito.
5	Nedelja ☉	1. predpepelnična nedelja. Agata, devica, mučenica.
6	Ponedeljek	Amand, škof; Doroteja; Tit, škof.
7	Torek	Romuald, opat; Rihard, spoznavavec.
8	Sreda	Janez od Mata; Emilijan.
9	Četrtek	Ciril Aleks., cerkveni učenik; Apolonija, devica muč.
10	Petek *	Sholastika, devica; Viljem, puščavnik.
11	Sobota	Lurška Mati božja; Viktorija, devica, mučenica.
12	Nedelja	2. predpepelnična nedelja. Sedem svetih ustanov.
13	Ponedeljek €	Katarina Riči, devica; Gregor, papež.
14	Torek	Valentin (Zdravko), mučenec; Avksencij, opat.
15	Sreda	Favstin, mučenec; Jordan, spaznavavec.
16	Četrtek	Julijana, devica, mučenica; Onezim, škof.
17	Petek *	Frančišek Kle; Gregorij; Kristijan, muč.
18	Sobota	Simeon, škof, mučenec; Flavijan, škof.
19	Nedelja	3. predpepelnična nedelja. Konrad, puščavnik.
20	Ponedeljek	Sadot in tovariši, perz. mučeniki; Elevterij, škof.
21	Torek ●	P u s t. Irena; Feliks; Maksim.
22	Sreda ††	P e p e l n i c a. Sv. Petra stol v Antiohiji; Margareta K.
23	Četrtek †	Peter Damijan, cerkveni učenik; Romana.
24	Petek ††	Prestopni dan.
25	Sobota †	Matija (Bogdan), apostol; Sergij, mučenec.
26	Nedelja	1. postna nedelja. Valburga, devica; Feliks, papež.
27	Ponedeljek †	Matilda, devica; Viktor.
28	Torek † ☽	Gabriel od Žalostne Matere božje.
29	Sreda ††	K v a t r e. Roman; Antonija; Rajmund.

☉ Ščip dne 5. ob 21.11 (dež in sneg).

€ Zadnji krajec dne 13. ob 20.05 (sneg).

● Mlaj dne 21. ob 10.41 (mrzlo).

☽ Prvi krajec dne 28. ob 4.21 (sneg).

FEBRUAR IMA 29 DNI.

1. predpepelnična nedelja: O delavcih v vinogradu. (Mt 20, 1—16.)
2. predpepelnična nedelja: Prilika o sejavcu in semenu. (Lk 8, 4—15.)
3. predpepelnična nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)
1. postna nedelja: Jezus trikrat skušan. (Mt 4, 1—11.)

ZAPISKI

1. postna nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)	1. postna nedelja
2. postna nedelja: Jezus trikrat skušan. (Mt 4, 1—11.)	2. postna nedelja
3. postna nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)	3. postna nedelja
4. postna nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)	4. postna nedelja
5. postna nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)	5. postna nedelja
6. postna nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)	6. postna nedelja
7. postna nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)	7. postna nedelja
8. postna nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)	8. postna nedelja
9. postna nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)	9. postna nedelja
10. postna nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)	10. postna nedelja
11. postna nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)	11. postna nedelja
12. postna nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)	12. postna nedelja
13. postna nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)	13. postna nedelja
14. postna nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)	14. postna nedelja
15. postna nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)	15. postna nedelja
16. postna nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)	16. postna nedelja
17. postna nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)	17. postna nedelja
18. postna nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)	18. postna nedelja
19. postna nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)	19. postna nedelja
20. postna nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)	20. postna nedelja
21. postna nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)	21. postna nedelja
22. postna nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)	22. postna nedelja
23. postna nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)	23. postna nedelja
24. postna nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)	24. postna nedelja
25. postna nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)	25. postna nedelja
26. postna nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)	26. postna nedelja
27. postna nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)	27. postna nedelja
28. postna nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)	28. postna nedelja
29. postna nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)	29. postna nedelja

Solnce stopi v znamenje rib dne 19. ob 22. 20. — Dan zraste za 1 uro 30 minut. — Dan je dolg od 9 ur 28 minut do 10 ur 58 minut.

DAVKI: Prvi obrok plačaj od 10.—18. Sicer doplačaš kazen!

1	Četrtek †	Albin (Belko), škof; Hadrijan, mučenec.
2	Petek ††	K v a t r e. Simplcij, papež; Henrik Suzo, spoznavavec.
3	Sobota †	K v a t r e. Kunigunda, cesarica; Andrej, mučenec.
4	Nedelja	2. postna nedelja. Kazimir, spoznavalec; Lucij, papež.
5	Ponedeljek †	Janez Jožef od Križa.
6	Torek †	Perpetua in Felicita.
7	Sreda †	Tomaž Akvinski, cerkveni učenik.
8	Četrtek †	Janez od Boga, spoznavavec; Filemon, mučenec.
9	Petek ††	Frančiška Rimska, vdova; Pacijan, škof.
10	Sobota †	40 mučencev; Makarij.
11	Nedelja	3. postna nedelja. Sofronij, škof.
12	Ponedeljek †	Gregorij Vel., papež; Bernard, škof.
13	Torek †	Teodora, mučenica; Kristina, mučenica.
14	Sreda † €	S r e d o p o s t n a. Matilda; Evtihij; Pavlina.
15	Četrtek †	Klemen M. Dvorak, spoznavavec; Longin, muč.
16	Petek ††	Hilarij in Tacijan, mučenca; Heribert, škof.
17	Sobota †	Patrik, škof; Jedert, devica.
18	Nedelja	4. postna (sredpostna). Ciril Jeruzalemski, cerkv. uč.
19	Ponedeljek †	Jožef, ženin Marije Device.
20	Torek †	Aleksandra, mučenica; Janez P.
21	Sreda † ●	Benedikt, opat; Serapion, škof.
22	Četrtek †	Lea; Katarina Gen.; Benvenut, škof.
23	Petek ††	Jožef Oriol; Pelagija; Viktorijan, mučenec.
24	Sobota †	Gabriel, arhangel.
25	Nedelja	5. postna (tiha) nedelja. Oznanjenje Marije Device.
26	Ponedeljek †	Emanuel, mučenec; Ludger, škof.
27	Torek †	Janez Dam., cerkveni učenik.
28	Sreda † ☽	Janez Kapistran, spoznavavec; Kastva, mučenica.
29	Četrtek †	Ciril, mučenec; Bertold.
30	Petek ††	Žalostna Mati božja.
31	Sobota †	Modest, škof krški; Benjamin, mučenec.

☽ Ščip dne 6. ob 12.27 (sneg in dež).

€ Zadnji krajec dne 14. ob 16.20 (lepo).

● Mlaj dne 21. ob 21.29 (dež in sneg).

☽ Prvi krajec dne 28. ob 12.54 (dež).

MAREC IMA 31 DNI.

2. postna nedelja: Jezus se na gori izpremeni. (Mt 17, 1—9.)
3. postna nedelja: Jezus izžene hudiča iz mutca. (Lk 11, 14—28.)
4. postna (sredpostna) nedelja: Jezus nasiti pet tisoč mož. (Jan 6, 1—15.)
5. postna (tiha) nedelja: Judje hočejo Jezusa kamenjati. (Jan 8, 46—59.)

❧ Z A P I S K I ❧

Solnce stopi v znamenje *ovna* dne 20, ob 21.45. — Začetek pomladi. — Noč in dan sta enako dolga. — Dan zraste za 1 uro 46 min. — Dan je dolg od 11 ur 2 min. do 12 ur 48 min.

DAVKI: Od 1.—8. preglej seznam dodatkov k direktnim davkom!

1	Nedelja	6. postna (cvetna) nedelja.
2	Ponedeljek †	Frančišek Pavelski, Marija Egipč., spoznavavka.
3	Torek	Rihard, škof; Hionija.
4	Sreda †	Izidor Sev., škof; cerkveni učenik; Kozim, puščavnik.
5	Četrtek † ☉	Vel. četrtek. Vincencij.
6	Petek ††	Vel. petek. Sikst I., papež.
7	Sobota †	Vel. sobota. Herman Jož.
8	Nedelja	Velika noč. Vstajenje Gosp. Albert, škof; Julija Bill.
9	Ponedeljek	Veliki ponedeljek. (Nezapovedan praznik.) Tomaž.
10	Torek	Echieel, prerok; Marko B.; Mehtilda.
11	Sreda	Leon Veliki, papež, cerkveni učenik; Belina, devica.
12	Četrtek	Julij I. papež; Angelus; Zenon, škof.
13	Petek * €	Hermenegild, mučenec; Ida, devica.
14	Sobota	Justin, mučenec; Valerijan, mučenec.
15	Nedelja	1. povelikonočna (bela). Teodor, mučenec; Peter G.
16	Ponedeljek	Benedikt Jožef Labre.
17	Torek	Anicet, papež; Rudolf, mučenec.
18	Sreda	Apolonij, mučenec; Antia, mučenec.
19	Četrtek	Leon IX., papež; Konrad; Ema, vdova.
20	Petek * ●	Neža (Janja) Mont., devica; Teodor.
21	Sobota	Anzelm, cerkveni učenik; Simon, škof; Bruno, škof.
22	Nedelja	2. povelikonočna nedelja. Soter in Gaj, papeža.
23	Ponedeljek	Adalbert (Vojteh), škof, mučenec.
24	Torek	Jurij, mučenec; Fidelis S., mučenik.
25	Sreda	Varstvo sv. Jožefa; Marko, evangelist.
26	Četrtek ☽	Klet in Marcelin, papeža.
27	Petek *	Peter Kanizij; Peregrin; Cita, devica.
28	Sobota	Pavel od Križa, spoznavavec; Vital, mučenec.
29	Nedelja	3. povelikonočna ned., varstvo sv. Jožefa. Peter, muč.
30	Ponedeljek	Katarina Sienska, devica; Marijan, mučenec.

☉ Ščip dne 5. ob 4.38 (sneg in vihar).

€ Zadnji krajec dne 13. ob 9.09 (dež).

● Mlaj dne 20. ob 6.25 (spremenljivo).

☽ Prvi krajec dne 26. ob 22.42 (lepo).

APRIL IMA 30 DNI.

6. postna (cvetna) nedelja: Jezus jezdi slovesno v Jeruzalem. (Mt 21, 1—9.)
 Velikonočna nedelja: Jezus vstane od mrtvih. (Mk 16, 1—7.)
 1. povelikonočna (bela) nedelja: Jezus se prikaže ob zaprtih durih. (Jan 20, 19—31.)
 2. povelikonočna nedelja: Jezus dobri pastir. (Jan. 10, 11—16.)
 3. povelikonočna nedelja: Jezus napoveduje svoj odhod. (Jan 16, 16—22.)

ZAPISKI

Solnce stopi v znamenje *bika* dne 20. ob 9.17. — Dan zraste za 1 uro 37 minut. — Dan je dolg od 12 ur 51 minut do 14 ur 28 minut.

DAVKI: Drug obrok davkov plačaj od 10.—18. Do 9. pa vložil morebitni rekurz proti odmeri davka, ki je bil naznanjen v januarju!

1	Torek	Filip in Jakob ml., apostola.
2	Sreda	Atanazij, cerkveni učenik; Sekund, mučenec.
3	Četrtek	Najdenje sv. križa; Mavra, mučenica.
4	Petek * ☉	Florijan (Cvetko), mučenec.
5	Sobota	Pij V., papež; Irenej, škof; Angela, mučenica.
6	Nedelja	4. povelikonočna nedelja. Janez Evang pred lat. vrati.
7	Ponedeljek	Stanislav, škof, mučenec; Gizela, kraljica.
8	Torek	Prikazen Mihaela, arhangelja.
9	Sreda	Gregorij Nacianski, cerkveni učenik; Beat, spoz.
10	Četrtek	Antonin, škof; Janez Av.
11	Petek *	Frančišek H.; Mamert, škof; Sigismund, kralj.
12	Sobota €	Pankracij, mučenik; Imelda.
13	Nedelja	5. povelikonočna (križeva) nedelja. Sêrvacij, mučenec.*
14	Ponedeljek	Bonifacij, mučenec; Paskal, pp. } Križevo.
15	Torek	Izidor; Zofija.
16	Sreda	Janez Nepomuk; Ubald, škof.
17	Četrtek	Kristusov vnebohod.
18	Petek *	Erik, kralj; Aleksandra, devica; Feliks, spoznavavec.
19	Sobota ●	Peter Celestin, papež; Ivo, spoznavavec.
20	Nedelja	6. povelikonočna nedelja. Bernardin Sienski, spozn.
21	Ponedeljek	Feliks Kantal, spoznavavec.
22	Torek	Emil (Milan), mučenec.
23	Sreda	Janez Krstnik de Róssi; Deziderij, mučenec.
24	Četrtek	Marija Devica, pomoč kristjanov.
25	Petek *	Urban I., papež; Zofija B.; Gregor VII. papež.
26	Sobota †† ☽	Filip (Zdenko) Neri.
27	Nedelja	Binkošti. Prihod Sv. Duha. Beda Čast. cerkv. učenik.
28	Ponedeljek	Binkoštni ponedeljek. (Nezapov. praznik.) Viljem.
29	Torek	Marija Magdalena Pazzi.
30	Sreda †	K v a t r e. Ivana Orleanska. Ferdinand, kralj.
31	Četrtek	Angela, devica; Kocijan, mučenec.

☉ Ščip dne 4. ob 21.12 (spremenljivo).

€ Zadnji krajec dne 12. ob 21.50 (lepo).

● Mlaj dne 19. ob 14.14 (spremenljivo).

☽ Prvi krajec dne 26. ob 10.12 (dež).

MAJ IMA 31 DNI.

4. povelikonočna nedelja: Jezus obeta učencem sv. Duha. (Jan 16, 5—14.)

5. povelikonočna nedelja: Jezus uči o moči molitve. (Jan 16, 23—30.)

6. povelik. nedelja: Jezus govori o pričevanju sv. Duha. (Jan 15, 26—27; 16, 1—4.)

Binkoštna nedelja: Jezus govori o sv. Duhu in o ljubezni. (Jan 14, 23—31.)

❧ Z A P I S K I ❧

Solnce stopi v znamenje dvojčkov dne 21. ob 8.53. — Dan zraste za 1 uro 15 minut.
Dan je dolg od 14 ur 31 minut do 15 ur 46 minut.

DAVKI: Vloži prošnjo za znižanje davka ali pa za oprostitev, če nisi več v službi, če ne opravljaš več obrti ali pa če moreš kako opravičiti zahtevo po znižanju!

1	Petek	††	K v a t r e. Fortunat, spoznavavec; Juvencij, mučenec.
2	Sobota	†	K v a t r e. Erazem, škof, mučenec; Marcellin, mučenec.
3	Nedelja	☉	1. pobink. Presveta Trojica. Klotilda, kr.; Pavla, dev.
4	Ponedeljek		Francišek Kar., spoznavavec; Kvirin, škof.
5	Torek		Bonifacij, škof, mučenec.
6	Sreda		Norbert, škof; Bertrand, škof; Artemij, mučenec.
7	Četrtek		Presveto Rešnje Telo. Robert, opat; Baptista.
8	Petek	*	Medard, škof; Pacifik; Maksim, škof.
9	Sobota		Primož in Felicijan, mučenca.
10	Nedelja		2. pobinkoštna nedelja. Margareta, kraljica; Bogomil.
11	Ponedeljek	€	Barnaba, apostol; Marcijan, mučenec.
12	Torek		Janez Fakund, spoznavavec.
13	Sreda		Anton Padovanski, spoznavavec; Akvilina, devica.
14	Četrtek		Bazilij, cerkveni učenik; Elizej.
15	Petek	*	Srce Jezusovo; Vid, mučenec.
16	Sobota		Jošt, opat; Francišek Reg.; Gvido Kortonski.
17	Nedelja	●	3. pobinkoštna nedelja. Kronanca svetogorska. Adolf.
18	Ponedeljek		Efrem Sirski, cerkveni učenik.
19	Torek		Julijana; Gervazij in Protazij.
20	Sreda		Silverij, papež, mučenec.
21	Četrtek		Alozij (Vekoslav), spoznavavec; Alban, mučenec.
22	Petek	*	Pavlin Nol., škof; Ahacij; Nicej, škof.
23	Sobota		Agripina, devica, mučenica; Eberhard, škof.
24	Nedelja	☽	4. pobinkoštna nedelja. Janez Krstnik. K r e s.
25	Ponedeljek		Viljem, opat; Henrik, škof; Prosper, škof.
26	Torek		Janez in Pavel, mučenca.
27	Sreda		Hema, vdova; Ladislav.
28	Četrtek		Irenej, škof, mučenec; Leon II. papež.
29	Petek		Peter in Pavel, apostola.
30	Sobota		Spomin sv. Pavla; Lucina.

☉ Ščip dne 3. ob 13.14 (veliko dežja).

€ Zadnji krajec dne 11. ob 6.51 (spremenljivo).

● Mlaj dne 17. ob 21.42 (spremenljivo).

☽ Prvi krajec dne 24. ob 23.47 (lepo).

JUNIJ IMA 30 DNI.

1. pobinkoštna nedelja: Jezusu je dana vsa oblast. (Mt 28, 18—20.)
2. pobinkoštna nedelja: Prilika o veliki večerji. (Lk 14, 16—24.)
3. pobinkoštna nedelja: Priliki o izgubljeni ovci in izgubljenem denarju. (Lk 15, 1—10.)
4. pobinkoštna nedelja: Čudežni ribji lov. (Lk 5, 1—11.)

Z A P I S K I

Solnce stopi v znamenje *raka* dne 21. ob 17.07. — Začetek poletja. — Najdaljši dan in najkrajša noč. — Dan zraste do 22. za 19 minut in se zopet skrči do 30. za 4 minute.
Dan je dolg od 15 ur 48 minut do 16 ur 3 minute.

DAVKI: Od 10.—18. Plačaj tretji obrok davka!

1	Nedelja	5. pobinkoštna nedelja. Presv. Rešnja Kri; Teobald.
2	Ponedeljek	Obiskovanje Marije Device; Oton, škof.
3	Torek ☉	Leon II., papež; Bernardin.
4	Sreda	Urh, škof; Berta, devica; Lavrijan, škof.
5	Četrtek	Ciril in Metod, apostola slovanskih narodov.
6	Petek *	Izaija, prerok; Bogomila; Dominika (Nedeljka).
7	Sobota	Vilibald, škof; Pulherija.
8	Nedelja	6. pobinkoštna nedelja. Evgenij III., p.; Elizabeta, kr.
9	Ponedeljek	Nikolaj in tov., mučenci; Anatolija, devica.
10	Torek €	Amalija; Veronika; Felicita.
11	Sreda	Pij I., papež; Olga; Sidronij, mučenec.
12	Četrtek	Mohor in Fortunat, mučenca.
13	Petek *	Anaklet, papež; Frančišek; Evgenij, škof, mučenec.
14	Sobota	Bonaventura, cerkveni učenik; Just, mučenec.
15	Nedelja	7. pobinkoštna nedelja. Vladimir, kralj; Henrik, kr.
16	Ponedeljek	Devica Marija Karmelska.
17	Torek ●	Aleš, spoznavavec; Marcelina, devica.
18	Sreda	Friderik (Miroslav), mučenec, Kamil Lelijski.
19	Četrtek	Vincencij (Vinko) Pavlanski; Aurea (Zlata).
20	Petek *	Margareta, devica, mučenica.
21	Sobota	Prakseda, devica, mučenica; Danijel, prerok.
22	Nedelja	8. pobink. nedelja. Marija Magdalena, spokornica.
23	Ponedeljek	Apolinarij, škof, mučenec, Liberij, škof.
24	Torek ☽	Kristina, devica, mučenica; Roman, mučenec.
25	Sreda	Jakob (Radoslav) st., apostol; Krištof, mučenec.
26	Četrtek	Ana, mati Marije Device; Valent, mučenec.
27	Petek *	Pantaleon, mučenec; Natalija, mučenica.
28	Sobota	Viktor (Zmagoslav), papež; Nazarij, mučenec.
29	Nedelja	9. pobinkoštna nedelja. Marta, devica; Beatrika, m.
30	Ponedeljek	Abdon in Senen, mučenca; Julita, mučenica.
31	Torek	Ignacij (Ognjeslav) Lojola.

☉ Ščip dne 3. ob 3.49 (mrzlo in dež).

€ Zadnji krajec dne 10. ob 13.16 (veliko dežja).

● Mlaj dne 17. ob 5.36 (dež).

☽ Prvi krajec dne 24. ob 15.38 (spremenljivo).

JULIJ IMA 31 DNI.

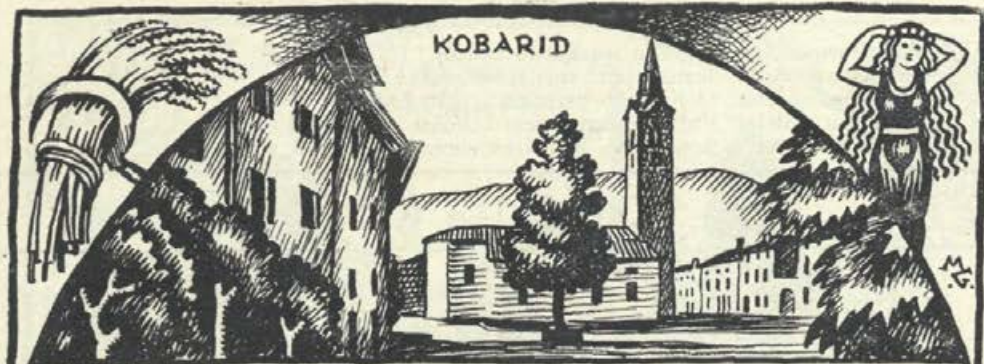
5. pobinkoštna nedelja: O grehu v misli in besedi. (Mt 5, 20—24.)
6. pobinkoštna nedelja: Jezus nasiti štiri tisoč mož. (Mk 8, 1—9.)
7. pobinkoštne nedelja: O lažnivih prerokih. (Mt 7, 15—21.)
8. pobinkoštna nedelja: Prilika o krivičnem hišniku. (Lk 16, 1—9.)
9. pobinkoštna nedelja: Jezus joka nad Jeruzalemom. (Lk 19, 41—47.)

☉ ZAPISKI ☉

Solnce stopi v znamenje *leva* dne 23. ob 4.03. — Začetek pasjih dni. — Dan se skrči za 58 minut. — Dan je dolg od 16 ur 3 minute do 15 ur 5 minut.

DAVKI: Objavljeni so dodatki k direktnim davkom. Vloži utok proti odmeri davka od premičnega bogastva (dohodnine), ako se ti zdi to opravičeno.

KOBARID

AVGUST & VELIKI SRPAN

1	Sreda	☉	Vezi sv. Petra, apostola; Makabejski bratje.
2	Četrtek		Porciunkula; Alfonz M. Liguorski.
3	Petek	*	Najdenje sv. Štefana; Lidija.
4	Sobota		Dominik (Nedeljko), spoznavavec; Janez Vianney.
5	Nedelja		10. pobinkoštna nedelja. Marija Devica Snežnica.
6	Ponedeljek		Gospodovo spremenjenje. Sikst II. papež.
7	Torek		Kajetan; Donat, škof, mučenec.
8	Sreda	€	Ciriak in tovariši, mučenci; Miro, škof.
9	Četrtek		Roman, mučenec; Afra, mučenica, Peter Faber.
10	Petek	*	Lavrencij, mučenec; Pavla, devica muč.; Hugo, šk.
11	Sobota		Suzana, devica, mučenica; Tiburcij; Filomena, d. m.
12	Nedelja		11. pobinkoštna nedelja. Klara, devica; Hilarija, muč.
13	Ponedeljek		Janez Berhm.; Kasijan.
14	Torek	††	Evzebij, sp.; Atanazija, devica.
15	Sreda	●	Vnebovzetje Marije Device.
16	Četrtek		Rok; Joahim, oče Marije Device.
17	Petek	*	Hiacint, spoznavavec; Julijana, dev. muč.; Emilija, d.
18	Sobota		Helena (Jelena), cesarica; Agapit, mučenec.
19	Nedelja		12 pobinkoštna nedelja. Ludovik Toloz., škof.
20	Ponedeljek		Bernard, opat, cerkveni učenik; Samuel, prerok.
21	Torek		Ivana Franč. Šantalska, devica.
22	Sreda		Timotej, m.; Hipolit, škof, mučenec.
23	Četrtek	☾	Filip (Zdenko) Ben., spoznavavec; Viktor, škof.
24	Petek	*	Jernej, apostol; Ptolomej, škof.
25	Sobota		Ludovik, kralj; Patricija, devica; Genezij, mučenec.
26	Nedelja		13. pobinkoštna nedelja. Zefirin I., pap.; Bernard Of.
27	Ponedeljek		Jožef Kalasancij; Antuza; Gerhard, škof.
28	Torek		Avguštin, cerkveni učenik; Hermes.
29	Sreda		Obglavljenje Janeza Krstnika; Sabina, mučenica.
30	Četrtek		Roza Limanska, devica; Feliks (Srečko) mučenec.
31	Petek	* ☉	Rajmund (Rajko), spoznavavec; Izabela, devica.

☉ Ščip dne 1. ob 16.31 (lepo).

€ Zadnji krajec dne 8. ob 18.24 (spremenljivo).

● Mlaj dne 15. ob 14.49 (spremenljivo).

☾ Prvi krajec dne 23. ob 9.21 (spremenljivo).

☉ Ščip dne 31. ob 3.34 (dež).

AVGUST IMA 31 DNI.

10. pobinkoštna nedelja: Prilika o farizeju in cestninarju. (Lk 18, 9—14.)
11. pobinkoštna nedelja: Jezus ozdravi gluhoemega. (Mk 7, 31—37.)
12. pobinkoštna nedelja: Prilika o usmiljenem Samarijanu. (Lk 10, 23—37.)
13. pobinkoštna nedelja: Jezus ozdravi deset gobavih. (Lk 17, 11—19.)

❧ Z A P I S K I ❧

Solnce stopi v znamenje *device* dne 23. ob 10.54. — Konec pasjih dni. — Dan se skrči za 1 uro 34 minut. — Dan je dolg od 15 ur 2 minuti do 13 ur 28 minut.

DAVKI: Od 10.—18. plačaj četrti obrok davkov.

1	Sobota †	Egidij (Ilij), opat; Verena.
2	Nedelja	14. pobinkoštna. Angelska. Štefan, kralj; Maksima, m.
3	Ponedeljek	Evfemija, Tekla, Erazma, Doroteja, tov., device muč.
4	Torek	Rozalija, devica; Roza Vit.
5	Sreda	Lavrencij Just., škof; Viktorin, škof.
6	Četrtek €	Caharija; Peregrin.
7	Petek *	Marko in tovariši, mučenci; Regina, devica, mučenica.
8	Sobota	Rojstvo Marije Dev. Mali Šmaren. (Nezap. praznik.)
9	Nedelja	15. pobinkoštna nedelja. Peter Klaver, sp.; Serafina.
10	Ponedeljek	Nikolaj Toledski, spoznavavec; Pulherija, ces.
11	Torek	Prot in Hiacint, mučenca.
12	Sreda	Ime Marija; Macedonij, škof; Valerijan, mučenec.
13	Četrtek	Frančišek K.; Mavrilič; Notburga, devica.
14	Petek * ●	Povišanje sv. križa; Ciprijan, škof.
15	Sobota	Nikomed, mučenec; Porfirij, mučenec; Melitina, muč.
16	Nedelja	16. pobinkoštna nedelja. Mar. Dev. 7 žal.; Ljudmila.
17	Ponedeljek	Lambert, škof; Hildegarda; Rane sv. Frančiška.
18	Torek	Jožef Kupertin, spoznavavec.
19	Sreda †	K v a t r e. Januarij in tovariši; Konstancija, dev. m.
20	Četrtek	Evstahij in tovariši, mučenci; Kandida, dev. mučenica
21	Petek ††	K v a t r e. Matej, apostol in evangelist; Jona, prerok.
22	Sobota † ☽	K v a t r e. Tomaž Vil., škof; Mavricij, mučenec.
23	Nedelja	17. pobinkoštna nedelja. Linus, pap.; Tekla, mučenica.
24	Ponedeljek	Marija, rešiteljica jetnikov.
25	Torek	Kamil in tovariši; Kleofa; Firmin, škof.
26	Sreda	Ciprijan in Justina, muč.; Vigilij, škof.
27	Četrtek	Kozma in Damijan, mučenca; Kaj, škof.
28	Petek *	Venčeslav, kralj, mučenec; Marijal, mučenec.
29	Sobota ☽	Mihael, arhangel; Evtihij, mučenec.
30	Nedelja	18. pobinkoštna nedelja. Hieronim (Jerko), cerkv. uč.

€ Zadnji krajec dne 6. ob 23.35 (lepo).

● Mlaj dne 14. ob 2.21 (dež).

☽ Prvi krajec dne 22. ob 3.58 (dež).

☽ Ščip dne 29. ob 13.43 (veliko dežja).

SEPTEMBER IMA 30 DNI.

14. pobinkošna nedelja: O božji previdnosti. (Mt 6, 24—33.)
15. pobinkošna nedelja: Jezus obudi mladeniča v Najmu. (Lk 7, 11—16.)
16. pobinkošna nedelja: Jezus ozdravi vodeničnega in govori o ponižnosti. (Lk 14, 1—11.)
17. pobinkošna nedelja: O največji zapovedi, Mesija sin Davidov. (Mt 22, 34—46.)
18. pobinkošna nedelja: Jezus ozdravi mrtvoudnega. (Mt 9, 1—8.)

❧ Z A P I S K I ❧

Solnce stopi v znamenje *tehtnice* 23. ob 8.06. — Začetek jeseni. — Dan in noč sta oba enako dolga. • Dan se skrči za 1 uro 40 min. • Dan je dolg od 13 ur 25 min. do 11 ur 45 min.

DAVKI: Pred 20. se razobesijo sezname oseb, ki so podvržene davku od premoženja.

1	Ponedeljek	Remigij, škof; Janez Dukl.
2	Torek	Angeli varuhi; Leodegar.
3	Sreda	Kandid, mučenec; Felicija, devica; Evald, mučenec.
4	Četrtek	Frančišek Seraf., spoznavavec; Edvin, kralj.
5	Petek *	Placid in tovariši, mučenci; Gala, vdova.
6	Sobota €	Brunon, spoznavavec, Vera, devica, mučenica.
7	Nedelja	19. pobink. Rožn. venca, M. D., Kralj, sv. rožn. venca.
8	Ponedeljek	Brigita, vdova; Simeon; Benedikta, devica.
9	Torek	Dionizij in tovariši, mučenci; Rustik.
10	Sreda	Frančišek Borgia, spoznavavec; Ludovik, spoz.
11	Četrtek	Aleksander Sauli; Nikazij; Firmin, škof.
12	Petek *	Maksimilijan, škof, mučenec; Serafin, škof.
13	Sobota ●	Edvard (Slavoljub), kralj; Koloman, mučenec.
14	Nedelja	20. pobinkoštna nedelja. Kalist, papež, mučenec.
15	Ponedeljek	Terezija, devica; Avrelija, devica.
16	Torek	Gal, opat; Gerard Maj.
17	Sreda	Margareta Mar. Alakok; Hedviga.
18	Četrtek	Luka, evangelist; Just, mučenec; Julijan, puščavnik.
19	Petek *	Peter Alkant., spoznavavec; Etbín.
20	Sobota	Janez Kancij, spoznavavec; Felicijan, mučenec.
21	Nedelja ☽	21. pobinkoštna. Posv. cerkva. Uršula in tov., muč.
22	Ponedeljek	Kordula, devica, mučenica; Marija Saloma.
23	Torek	Klotilda, devica, mučenica; Severin, škof.
24	Sreda	Rafael, arhangel; Kristina.
25	Četrtek	Krizant in Marija; Krišpin.
26	Petek *	Evarist, papež, mučenec; Amadej (Bogoljub).
27	Sobota	Frumencij, škof; Antonija, devica; Sabina.
28	Nedelja ☽	22. pobinkoštna. Kristus Kralj. Simon in Juda, apost.
29	Ponedeljek	Narcis, škof; Ida, devica.
30	Torek	Alfonz Rodriguez; Angelus.
31	Sreda ††	Volbenk (Volkoslav), škof; Krištof; Lucila.

€ Zadnji krajec dne 6. ob 6.06 (spremenljivo).

● Mlaj dne 13. ob 16.56 (lepo).

☽ Prvi krajec dne 21. ob 22.06 (lepo).

☽ Ščip dne 28. ob 23.43 (lepo).

OKTOBER IMA 31 DNI.

19. pobinkoštna nedelja: Prilika o kraljevi ženitnini. (Mt 22, 1—14.)
20. pobinkoštna nedelja: Jezus ozdravi sina kraljevega uradnika. (Jan. 4, 46—53.)
21. pobinkoštna nedelja: Prilika o neusmiljenem hlapcu. (Mt 18, 23—35.)
22. pobinkoštna nedelja: O davku cesarju. (Mt 22, 15—21.)

❧ Z A P I S K I ❧

Solnce stopi v znamenje *škorpijona* dne 23. ob 16.55. — Dan se skrči za 1 uro 43 minut.
Dan je dolg od 11 ur 42 minut do 9 ur 59 minut.

DAVKI: Plačaj peti obrok davkov od 10.—18.!

1	Četrtek		Praznik vseh svetnikov.
2	Petek	*	Spomin vernih duš.
3	Sobota		Viktorin, škof, mučenec; Rajnerij; Just, mučenec.
4	Nedelja	€	23. pobink. nedelja. Zahvalna. Karel Boromej; Vital.
5	Ponedeljek		Caharija in Elizabeta.
6	Torek		Lenart (Lenko), opat.
7	Sreda		Janez Gabriel Perb., mučenec; Engelbert, škof.
8	Četrtek		Klavdij in tovariši, mučenci; Bogomir, škof.
9	Petek	*	Teodor (Božidar), mučenec; Teofil (Bogoljub);
10	Sobota		Andrej Avelin, spoznavavec; Trifon.
11	Nedelja		24. pobinkoštna nedelja. Martin (Davorin), škof.
12	Ponedeljek	●	Martin (Davorin), papež; Livin, škof.
13	Torek		Stanislav Kostka, spaznavavec.
14	Sreda		Jozafat Kunčević, škof, mučenec; Serapion, mučenec.
15	Četrtek		Leopold (Levko), kralj; Jedert, devica.
16	Petek	*	Otmar, opat; Neža As.; Edmund, škof.
17	Sobota		Gregorij Čudodelnik, škof; Viktorija, mučenica.
18	Nedelja		25. pobinkoštna nedelja. Odon, opat; Roman, muč.
19	Ponedeljek		Elizabeta, kraljica; Poncijan, papež.
20	Torek	☽	Feliks (Srečko) Val.
21	Sreda		Darovanje Marije Device; Kolumban, spoznavavec.
22	Četrtek		Cecilija, dev., mučenica; Filemon; Maver, mučenec.
23	Petek	*	Klemen, papež, mučenec; Felicita, mučenka.
24	Sobota		Janez od Križa, spoznavavec; Flora, devica.
25	Nedelja		26. pobinkoštna nedelja. Katarina, devica, mučenica.
26	Ponedeljek		Silvester, opat; Leonard P.
27	Torek	☉	Virgilij, škof; Bernardin; Valerijan, škof.
28	Sreda		Gregorij III., papež; Jakob M.
29	Četrtek		Saturnin, mučenec; Gelazij, papež; Demetrij, muč.
30	Petek	*	Andrej (Hrabroslav), apostol; Konstancij, spoz.

€ Zadnji krajec dne 4. ob 15.06 (lepo).

● Mlaj dne 12. ob 10.35 (mrzel veter).

☽ Prvi krajec dne 20. ob 14.36 (lepo).

☉ Ščip dne 27. ob 10.06 (mrzel veter).

NOVEMBER IMA 30 DNI.

23. pobinkoštna nedelja: Jezus obudi Jajrovo hčer. (Mt 9, 18—26.)
24. pobinkoštna nedelja: Prilika o pšenici in ljuljki. (Mt 13, 24—30.)
25. pobinkoštna nedelja: Prilika o gorčičnem zrnu in o kvasu. (Mt 13, 31—35.)
26. pobinkoštna nedelja: O razdejanju Jeruzalema in poslednji sodbi. (Mt 24, 15—35.)

❧ Z A P I S K I ❧

Solnce stopi v znamenje *strelca* dne 22. ob 14.01. — Dan se skrči za 1 uro 16 minut. —
Dan je dolg od 9 ur 57 minut do 8 ur 41 minut.

DAVKI: Počitek!

1	Sobota	Edmund in tovariši, muč.; Natalija (Boženka) d., m.
2	Nedelja	1. adventna nedelja. Bibiana; Pavlina, mučenica.
3	Ponedeljek	Francišek Ksaverij, spoznavavec; Lucij, škof.
4	Torek	Barbara, devica, mučenica; Peter Hriz.
5	Sreda	Saba, opat; Krispin, mučenec.
6	Četrtek	Miklavž (Nikolaj), škof; Azela, devica.
7	Petek	Ambrozij, škof, cerkveni učenik; Agaton, mučenec.
8	Sobota	Brezmadežno spočetje Marije Device.
9	Nedelja	2. adventna nedelja. Peter Fourier, škof; Delfina.
10	Ponedeljek	Lavretanska Mati božja; Melhiad, papež.
11	Torek	Damaz, papež; Hugolin, puščavnik.
12	Sreda	Aleksander, mučenec; Epimal, muč.; Maksencij, u.
13	Četrtek	Lucija, devica, mučenica; Otilija, devica.
14	Petek	Spiridion, opat; Kondrag Of.; Nikarij, škof.
15	Sobota	Kristina, dekla; Valerijan; Jernej, škof.
16	Nedelja	3. adventna nedelja. Albina (Zora), devica mučenica.
17	Ponedeljek	Lazar, škof; Vivina, devica.
18	Torek	Gracijan, škof; Teotim, mučenec.
19	Sreda	K v a t r e. Urban V., papež; Favsta, vdova.
20	Četrtek	Evgenij in Makarij, mučenca; Kristjan.
21	Petek	K v a t r e. Tomaž, apostol.
22	Sobota	K v a t r e. Demetrij in Honorat, mučenca.
23	Nedelja	4. adventna nedelja. Viktorija (Zmagoslava), devica.
24	Poned.	Adam in Eva; Taržila; Irmina.
25	Torek	Božič. Rojstvo Gospodovo.
26	Sreda	Štefan, prvi mučenec. (Nezapovedan praznik.)
27	Četrtek	Janez Evangelist, apostol.
28	Petek	Nedolžni otročiči; Kastor, mučenec.
29	Sobota	Tomaž, škof, mučenec; David.
30	Nedelja	Nedelja po božiču. Evgenij, šk.; Liberij, šk.; David, kr.
31	Ponedeljek	Silvester, papež; Pavlina; Melanija.

€ Zadnji krajec dne 4. ob 3.32 (sneg).

● Mlaj dne 12. ob 6.06 (sneg).

☾ Prvi krajec dne 20. ob 4.43 (sneg).

☼ ščip dne 26. ob 20.55 (sneg).

DECEMBER 31 DNI.

1. adventna nedelja: O poslednji sodbi. (Lk 21, 25—33.)
 2. adventna nedelja: Janez Krstnik pošlje svoja učenca do Jezusa. (Mt 11, 2—10.)
 3. adventna nedelja: Janez Krstnik pričuje o Kristusu. (Jan 1, 19—28.)
 4. adventna nedelja: Janez Krstnik poklican v službo predhodnika. (Lk 3, 1—6.)
- Nedelja po božiču: Simeon in Ana oznanjujeta Gospoda. (Lk 2, 33—40.)

❧ Z A P I S K I ❧

Solnce stopi v znamenje kozla dne 22. ob 3.04. — Začetek zime. — Najkrajši dan in najdaljša noč. — Dan se skrči do 21. za 19 minut in zopet zraste do 31. za 5 minut. — Dan je dolg od 8 ur 39 minut do 8 ur 25 minut.

DAVKI: Od 10.—18. plačaj zadnji obrok davkov. V tem mesecu daj vidimirati obrtno dovoljenje.

*Povsod Boga! Devica Marija,
mi hočemo povsod Boga!
Razgrni plašč usmiljenja, Mati,
nad svodom našega neba.
Pošlji z ljubljnim Sinom
iz blagoslovljenih dalj
povsod Boga, ki naš je Oče,
povsod Boga, ki naš je Kralj!*

IVAN REJEC:

KAKO DOBRO JE, ČE KRISTUS KRALJUJE.

UMETNIK g. Tone Kralj je v volčanski župni cerkvi naslikal lepo podobo, ki jo tu zraven podajemo v posnetku. Kaže, kako pritiska k Jezusu skupina nesrečnikov: spokornica se joče ob rob Gospodove obleke, mati proseče drži k njemu umrlo hčerko, pohabljenec s trpinskim obrazom mu poljublja plašč, slepec roko. Jezus je kraljévsko zravnán nad trpečo skupino; z obličja mu diha moč in dobrotá, srce ima odprto, in mej tem ko levico podaje siromakom pod sabo, kaže z desnico kvišku v kraljestvo večne blaženosti, kamor upira tudi oči. Res: »Srce Jezusovo, kralj in središče vseh src, — neskončno veličastno, — bogato za vse, ki Te kličejo!« Dobro je njim, katerim Jezus kraljuje.

* * *

Sv. Janez evāngelist pripoveduje: Pilat je šel v sodno hišo in poklical Jezusa ter mu rekel: »... Torej kralj si?« Jezus je odgovoril: »Tako je, kralj sem« (18, 37). »Moje kraljestvo ni od tega sveta« (18, 36). Za izjavo, da je *Sin božji*, je bil Jezus na smrt obsojen od judovskega zbora; za izjavo, da je *kralj*, je bil obsojen po Pilatu. Za obe resnici je Kristus umrl. Zanjí so po Kristusu umirali mučenci vseh vekov: namreč za kraljestvo Sina božjega.

Paganom so kralji veljali za pričujoče, vidne bogove; bili so neomejeni oblastniki nad podložniki, gospodarji njih premoženja in celó njih duše. V paganskih državah podložnikova oseba ni imela nobene samosvoje pravice

in svobode; vsemu je bila mera — kraljeva neomejena oblast. Pagansko kraljestvo je bilo tiranstvo, ki je požiralo vso svobodo in dostojanstvo človeške osebe podložnikov.

Ko je pa Kristus oznanil in privedel svoje božje kraljestvo, je teptanim ljudem razodel, da so v njegovem kraljestvu podložniki obenem otroci božji, ki ljubeče molijo: »Oče naš, kateri si v nebesih, ... pridi k nam tvoje kraljestvo.« Še večje časti so deležni upravičenci božjega kraljestva: *Kristusovi* so — v razmerju, kakor je mladika do trte: »Ostanite v meni in jaz v vas... Jaz sem trta in vi mladike«. Vsi verniki so deležni celó Kristusove kraljevske časti, saj so z njim eno skrivnostno telo: Kristus je temu telesu glava, verniki njegovi udje; Kristus kot glava združuje vse ude svojega telesa in jih prešinja s svojim življenjem. Zato sv. Peter naziva kristjane: »sveto ljudstvo... *kraljevsko svečeništvo*«. Iz te vere so zajemali prvi kristjani najmočnejše nagibe za čistost, posvečenje in krščansko popolnost; odtod so razumeli potrebo reda, edinstva in vzajemne pomoči ter so se živo zavedali občestva. Kristusovo kraljestvo je bila tedanjim kristjanom taka polnost dobrot, da so z veseljem zanje živeli in umirali: umirali tudi v krvavem mučeništvu, s čimer so najzmagoviteje rušili raz sebe in raz vso družbo poniževalno krivico paganskega kraljestva.

Skrivnostni kvas kraljestva milosti v dušah je vernike dvignil, obnovil, prerodil v Kristusa. Notranja zveza s Kristusom je naravno utirala pot zu-

nanji organizaciji božjega kraljestva, ki je sv. Cerkev. Ljudje, ki so s Kristusom — glavo eno skrivnostno telo, po socialnem nagonu človeške narave in zaradi verskih socialnih vezi (zaradi ljubezni do Boga Očeta in do bližnjih — bratov) nujno tvorijo socialno, vidno božje kraljestvo, v katerem kraljuje nevidni Kristus in vidni njegov namestnik, papež. Notranje in zunanje božje kraljestvo se prepletata. Harmonično se združuje in dopolnjuje pravna organizacija in živi organizem, božjepravna družba in iskrena občestvenost, avtoriteta in osebnost, trdna uredba in pa socialnost bratske ljubezni, ki gori v sodbodnih otrocih božjih. Hladne stene, mrzle pregraje in stopnje (hierarhijo) ožarja in ogreva nadnaravni sijaj in toplota (življenje v Kristusu), da one postajajo prosojne in privlačne. (Grivec, Socialna misel V., 109.) Oboje božje kraljestvo pa: notranje in vidno zunanje — pripravljata vernike za končno in večno kraljestvo božje v nebesih, kjer kraljuje Kristus v večnem blaženstvu občestva svetnikov.

Poleg resnice, da je človek Jezus hkrati Bog Sin, ni bilo v prvotnem krščanstvu močnejše, tvornejše ideje, kot je ta o kraljestvu Kristusovem. O kako iskreno so kristjani apostolske in mučeniške dobe z vsem srcem »iskali božjega kraljestva in njegove pravice«, prav tako, kakor veleva Kristus. In resnično! Zgodovina je priča, da je docela obveljala tudi Jezusova obljuba: »In vse drugo vam bo navrženo«. Z močjo duha, ki je izviral iz Kristusovega kraljestva, iz skrivnostnega Kristusovega telesa — se je reševalo socialno vprašanje, se je obnavljalo gospodarstvo, znanost in umetnost.

Da spoznamo navdušenje naših prvih krščanskih dedov za Kristusa kralja, je treba, da prisluhnemo njih besedi, ki nam še zveni v liturgiji, to je v bogoslužnih molitvah. Te so namreč častitljiva dediščina iz prvih krščanskih vekov. No ideja, ki najbolj vlada liturgijo (bogoslužje) v cerkve-

nem letu, je ideja kraljestva Kristusovega.

Takoj prvo adventno nedeljo, ko se začne cerkveno leto, se oglasi liturgija: »Kralja, Gospoda, ki bo prišel: pridite molit!« Od daleč zagleda verna občina veličastvo in oblast Kristusovo ter ga vprašuje: »Oznani nam, ali si tisti, ki bo kraljeval v Izraelu?« In odzove se veseli klic občine: »Odpri-te, knezi, vrata, da vstopi Kralj slave!« — On je Sin človekov, ki prihaja na oblakih neba, in »njemu je dano kraljestvo in čast in vsi narodi, vsi rodovi, vsi jeziki mu morajo služiti«. Vladal bo s pravičnostjo in modrostjo: »Kraljeval bo in bo moder ter bo vršil sodbo in pravico na zemlji«. In kakšen bo uspeh Kristusovega kraljestva? »V tistih dneh bo oteto izvoljeno ljudstvo in Izrael bo varno prebival«. Kaj čuda, da to Kristusovo ljudstvo z vsem srcem hrepeni in koprni po svojem Kralju, tembolj ko gleda krog sebe in čuti na sebi brezpravno tiranstvo paganskih kraljev. »Pošlji, Gospod, Jagnje — Gospodarja zemlje!« »Pridi, vojvoda Izraelove rodbine, pred katerim umolknejo posvetni kralji!« »O Emanuel, Kralj in Postavodajavec naš, pridi ter nas otmi!«

Tej zaupni adventni prošnji božje občine sledi prihod Kraljev na božič. Božična liturgija je res blagovest o prihodu Kristusa kralja. Takole poje o njem: »Mirotvorni Kralj se je poveličal, po čigar obličju koprni vesoljna zemlja, — poveličal se je mirotvorni Kralj nad vse kralje vesoljne zemlje«. Občina pa veselo sprejema svojega Kralja ter ga prosi, naj ji zavlada. A njegova vlada ne bo le zunanja, najprej mora zakraljevati z dobrot v srcih. »Jutri bo uničena hudobija na zemlji in bo zavladal nad nami odrešenik sveta«. »Danes se nam je blagovolil poroditi nebeški Kralj iz Device, da bi izgubljenega človeka nazaj poklical v nebeško kraljestvo«. — Te vrste iz prvih božičnih večernic je Simon Gregorčič izpel v najlepši svoji pesmi »Svetá odkletev«.

*Sèn sanja srce moje zlat:
Odrpto je nebo,
in ven se usiplje zbor krilat. —
Kaj bo, kaj bo pač to?*

*Čuj, gori kliče večni Bog:
»Nocoj bo svet odklet,
in konec bode rev, nadlog
in raj mu ustvarim spet.«*

*Kot jasni utrinki trop duhov
spusti se v solzni dol,
nesoč zemljanom blagoslov
in lek za žal in bol.*

In božji sli se razkrope križem
zemlje, preganjajoč hudobijo in zmo-
to, zdraveč boleznin in rane, deleč bla-
gost in krepost.

*Resnice sonce sije zdaj,
ljubezni greje žar,
in svet je zopet cveten raj
in srečna vsaka stvar.*

*Oj to je zemlje vzvišen god,
človeštva zlati dan!
Prenovljen svet, preroben rod,
kot božji sèn krasan! ...*

*Z višav nadsončnih kraljev kralj
se zemlji nasmehljá,
in prst njegov iz daljnih dalj
jo dvigne do neba.*

*Na večno stisne jo srce
ljubezni prve vnet,
s poljubom sladkim govoré:
»Zdaj moj otrok si spet!«*

* * *

*Srce, le sanjaj vèn in vèn,
o sèn, ne uniči se!
A pač! Izgini sèn kot sèn,
a daj, uresniči se!*

Ako se je kdaj ta pesnikov sèn uresničil, je bilo to v Cerkvi prvih kristjanov, ko se je bilo Kristusovo kraljestvo v srcih in v življenju najgloblje ukoreninilo. Kakor pravljica se zdi današnjim ljudem poročilo o življenju tiste krščanske dobe. Verniki so se tačas živo zavedali, da so kot člani cerkve eno s Kristusom in v Kristusu. Zato so bili tedanji kristjani med sabo enega srca in enega

duha; med njimi ni bilo ubožnih, ker so bogatejši »prinašali prispevke k nogam apostolov in se je delilo vsakemu, kakor je kdo potreboval« (Apost. dela 4).

Studenec in središče tega bratskega življenja pa je bila evharistija — zakrament presv. Rešnjega telesa. Evharistični Kristus je kralj in kruh obenem. In prvi kristjani se udeležujejo evharistije ne samo za svojo korist in svoje posvečenje, marveč tudi za posvečenje in pospeševanje občestva — krščanskega in celò občečloveškega. Saj je prav evharistija in evharistična daritev (sv. maša) najbolj živi spomin in najuspešnejše sredstvo skupnosti s Kristusom in v Kristusu: vsi, ki so deležni evharističnega kruha, postanejo (po nauku sv. Pavla) en kruh in eno telo, čigar glava in srce je Kristus. V evharističnem bogoslužju se razno-lično izraža, da so vsi kristjani bratje v Kristusu. Škof in duhovnik nago-varja pri maši vernike za svoje brate, verniki pa spoštujejo škofa in duhovnika za svojega očeta. Podložniki in predstojniki, ubožci in bogatini, preprosti in izobraženi: vsi so udje telesa Kristusovega, vsi bratje, ena krščanska družina, en organizem. To je najidealnejša enakost, bratstvo in svoboda. (Grivec, Socialna misel V., 108).

Iz tako jakega notranjega življenja prvotne Cerkve je razumljiv čudež, kako je mogla s čisto neznatnimi naravnimi sredstvi ohraniti versko in socialno edinost; in v današnji svetovni Cerkvi dejstvo veseljne edinosti ni manjši čudež. Cerkev namreč ni zgolj vnanja pravna organizacija predstojnikov in podložnikov, ampak živ organizem: telo Kristusovo, ki svoje ude zopet in zopet obnavlja ter si jih osvaja.

Naravno, da se je blagoslov Kristusovega kraljestva razlival tudi na posvetna kraljestva in njih sestavine: na države, narode, družine. Blagoslov Kristusovega kraljestva je rosil na vse naloge držav in družin: na vzgojo in red, na gospodarsko blagostanje,

na znanost in umetnost. Saj so udje Kristusovega telesa hkrati člani družine in države. Zato je krščanska družba uživala sad posvečevanja, ki ga Kristus vrši na svojih udih. Zlasti je Kristusova najvišja avtoriteta in postava v krščanski družbi merila dolžnosti in pravice vladarjem in podložnim, bogatim in ubogim. Sv. oče Pij XI. je v pismu o Kristusu-kralju z dne 11. decembra 1925. izjavil: Iz Kristusovega kraljestva so izhajale za vso človeško družbo nad vse velike dobrote: pravična svoboda, red in blagost, sloga in mir... Res, dobro je tam, kjer Kristus kraljuje.

Zakaj pa je danes tako zelo drugače? — Zakaj družba, ki je po imenu še krščanska, tako zelo pogreša ljubezni in pravice, svobode in miru, ki so nujni sadovi resničnega krščanstva? Papež je v navedenem pismu pokazal na bolezen, ki razkrajja človeško družbo že stoletja, tako da jo grozi uničiti: ta kuga je *laicizem*. Laicizem imenujemo tisti *nauk in tisto težnjo, ki načelno zanika Kristusovo gospostvo nad človeško družbo ter skuša to družbo odtegniti Kristusovi božji avtoriteti*. Ker Kristus živi v Cerkvi, je dosledno, da laicizem izriva Cerkev in vsakršen njen vpliv iz družbe in iz poedinih oblik in nalog te družbe.

Laicizem — odpad družbe od Kristusa-kralja se ni zgodil mahoma, ampak počasi — po kosih. Prvi so odpadli — tako pravi Krek v »Socializmu« — *vladarji*, ki niso marali svojo oblast vršiti kot božjo službo, ampak so zahlepel po neomejeni oblasti starih paganskih imperatorjev. Za vladarji so se izneverili krščanskim načelom veliki voditelji *gospodarskega življenja*: veliki trgovci, bankirji, deželni knezi, ki niso več delali iz duha krščanske pravice in ljubezni, da ustrezajo življenjskim potrebam družbe, ampak rajši zavoljo dobička. Od tod se je porodil kapitalizem. Obe ti vrsti odpadnikov sta najbolj pripravili tla tistemu odpadu od Kristusa, ki se je izvršil celò v imenu boljše

vere in popolnejšega krščanstva v tako zvani *reformaciji*, ki jo je sprožil Luter. Poleg Kristusove Cerkve so vstale krive cerkve. No državni oblastniki so obojne priznali za enakovredne ter hkrati skušali obojne vpreči v svoj posvetni jarem. Kako zelo se je v zadnjih vekih zadušila svoboda Kristusovega kraljestva! — toži sv. oče papež. — Poslej so po vrsti odpadle ali pa so se po kapitalu in politiki tirale v odpad: znanost, umetnost, šola. Naposled je vsemogočna državna postavodaja posegla v družino: proglasila je zakon za posvetno zvezo, ki se utegne tudi razdreti, to je — vpeljala je civilni zakon in razporoko. Laicizem je končno proglasil popolno neodvisnost postave in npravnosti od Kristusa.

In kakšni so sadovi večstoletne laicizacije? Hudo je, Kristus več ne kraljuje. Papež v imenovanem pismu le to izraža, kar sami vidimo in izkusimo. — V človeški družbi je povsod razsejano seme razprtij; zavist in sovražnost gospodarita med narodi in ovirata pomirjenje; pogostokrat se skrivajo pod plaščem javne blaginje in ljubezni do domovine samoljubje in dobičkaželjnost, ki vidi le lastno in zasebno korist ter vse po tem meri... Nikdar še ni bilo toliko revolucij, kolikor v zadnjih desetletjih. Vse veličanske armade in najboljša tehnična oborožba jih ne more zaprečiti. V dobi, ko so bili vsi vladni kabineti v Evropi laicizirani, to je: odtegnjeni vplivu Cerkve, je izbruhnila najstrašnejša vojna, kar jih je svet videl.

* * *

Hudo je, kjer Kristus ni več kralj. Zato vladajoči papež, vidni namestnik nevidnega Kristusa, kliče svetu v spomin največjo resnico svetovne zgodovine: kako dobro je in potrebno, da Kristus kraljuje, zato vpeljuje praznik Kristusa-kralja. Posebno naše ljudstvo mora razumeti Kristusove besede: »Iščite najprej božjega kraljestva in njegove pravice, vse drugo vam bo navrženo«.

Sv. oče Pij XI. blagoslavlja Goriško Mohorjevo družbo.

*Goritiensi S. Hermagorae Sodalitati, quae in Reli-
gionem Christianam conservandam tutandosque Superiorum
in Italia commorantium mores incumbit, peramanter Apostoli-
cam Benedictionem impertimus.*

*Pius PP. XI
peramanter in Domino*

PO GORAH IN DOLINAH

JOŽE TRENTAR:

V PLANINSKEM KRALJESTVU IN BRATOVSTVU.

(ANDREJ KOMAC, PLANINSKI VODNIK
IN TOVARIŠI V SVETOVNEM SLOVESU.)

SAM sem planinec, hribolazec in ljubim gore iz srca. Veliko lepega sem užil po planinah, kar se ne da s peresom popisati, ne z besedo dopovedati. Mnogo sem se pa tudi naučil po božjih solnčnih planotah in vrteh. Spoznal sem lepoto narave, veličastnost božjega stvarstva. Naravo preprosto, neoplačeno, neponarejeno, kot jo je Bog ustvaril. Tam gor, iz velike bližine, zemlja tako zaupno občuje z nebom, vrhovi s planinami, planine z dolinami, visoko z nizkim, — vse v bratski slogi in prijaznosti.

V kristalnočistem vzduhu, v morju čistih zlatih solnčnih žarkov, v svetem miru, v široki svobodi, ki je tako velika, kakor nese oko in hrepenenje duha, se tudi srce človeško očiščuje in osvoboduje dolinske prašne in kalužne navlake. Tu, kjer človek vidi, kako majhen je in ko lazeč črv šibek ob veličastni, trepet in blažen zanos vzbujajoči vesoljnosti, skopni ko sneg prevzetnost, domišljavost in samozaljubljenost. V tej naravini zaupni slogi se tudi človek z nepokvarjenim bratskim srcem bliža človeku. Tu je drug drugemu drag, drug drugemu zaupen, drug drugemu rad pomaga, oba se sitita in pojita iz iste neizmerne sklede božje — ko ponižni samostanski bratje — drug poleg drugega skupno uživata veličino narave, razodevata, prelijata drug v drugega prepolnost najvzvišenejših in najnežnejših srčnih čuvstev.

Tu neha dolinska razlika v čustvovanju med starim in mladim, bogatim in ubogim, učenim in preprostim sinom narave. In osebe, ki so kdaj skupno uživale veličastnost planin, veže tudi še nadalje, tudi v dolinah, neka posebna prisrčnost in zaupnost — pravo prijateljstvo! Čutijo se sorodne po duhu, čutijo, da so res bratje in sestre, otroci enega in istega očeta, ki kraljuje nad nebom in planino.

Dr. Kugy in njegova knjiga: Iz življenja planinca.

Tega, kar sem napisal, nisem samo tu in tam bral iz knjig, nisem samo slišal od njih, ki so isto izkusili na sebi, — to sem tudi sam doživel.

Zato sem čital z velikim, globokim umevanjem in z največjo slastjo prelepo Kugyjevo knjigo »Iz življenja planinca«,*) okrašeno s premnogimi divnimi slikami. Vso to knjigo prevajajo in oživljajo tudi gori opisana čustva. Ko bi jo le mogel vsakdo prečitati, preliti vase, — neizmerno bi obogatel, tudi na umu, še bolj na zlahtnosti srca. Kugy opisuje v svoji knjigi nedosežno lepo in toplo krasoto naših planin. Nihče še ni tako lepo pisal. Vmes pa opisuje z isto toploto naše ljudi, svoje ljube spremljevalce in vodnike. Opisuje planinske naravne krasote, opisuje pa tudi prav tako le-

*) Dr. Julius Kugy »Aus dem Leben eines Bergsteigers«, Bergverlag Rudolf Rother, München 1925. Knjiga obsega 335 strani v veliki obliki ter stane 16 zlatih mark.

poto človeških src, njihovo preprostost in žlahtnost, vernost, otroško vdanost in ljubezen. Iz vse knjige, ki je kakor z dišečimi planinskimi cvetkami in biseri posuta, pa se smeji ko biserna planinska rosa njegovo plemenito srce v vsej čistoti, toploti in pestri krasoti, da moramo reči: »Da, tako je ustvaril Bog človeško srce! Tako srce bi moral imeti vsak človek, pa bi vladal po vsem svetu planinski božji mir...«

Dr. Kugy je svetovno znan turist in navedena njegova knjiga je najbrže edina te vrste v vsem svetovnem slovestvu. Mimogrede omenim, da je Kugy poklonil to svojo knjigo tudi sedanjemu papežu Piju XI., ki je bil poprej kot milanski knjižničar dr. *Achille Ratti* sam izmed najglasovitejših italijanskih planincev. Bil je tudi v nekem pomenu tekmeč dr. Kugyjeva po najvišjih evropskih gorah Monte Rosa (4635 m) in Mont Blancu (4810 m). Pij XI. je našemu dr. Kugyju poslal nato v dar nemško izdajo krasno ilustrovane knjige svojih planinskih spisov.**)

Med raznimi osebami, ki jih Kugy tako lepo opisuje v svoji knjigi, je posebno povečal našega človeka, pokojnega *Andreja Komaca*, po domače Mota, pristnega Trentarja. Bil mu je najljubši vodnik in oseben prijatelj. Po tej knjigi, ki se prevaja iz nemščine v razne svetovne jezike, je Kugy čez ves svet razglasil krasoto naših planin in vsemu omikanemu svetu predstavil svojega ljubega prijatelja, njegovo preprosto plemenitost, pa tudi naše ljudstvo, ki je zastopano po tem nenavadnem možaku in drugih tovariših, ki jih Kugy tako ljubko opisuje ter jih bomo srečali tudi v pričujočem spisu. In če je tak možak ko dr. Kugy spoznal za vredno, da govori o tem možu pred vsem svetom, se tudi jaz prav nič ne pomišljam pisati o njem, čeprav ni sam nič pisal, razen

sil redkih okornih pisem in ni slovel ne kot gospodarski ne kot znanstveni delavec. Bil je le mož naše krvi, kost naše kosti, list naše gore, le vzoren družinski oče in ubog kozar, bil je celó najspretnejši trentski divji lovec — bil je le sin planin in človek z bogatim srcem.

* * *

Preden bomo dalje govorili, je naša dolžnost, da se vsaj površno seznanimo tudi z osebo dr. Kugyja. Rojen je bil v Trstu l. 1858.

Dr. Julij Kugy

Kugyjeva oče je bil doma iz Podlipe pri Podkloštru, v slovenskem koroškem ozemlju. Tudi sedanji gospodar, ki se je priženil k hiši, se piše za Kugyja. Ta govori tudi slovenski in prav tako tudi dve Kugyjevi sorodnici. Kugyjeva oče se je bil preselil v Trst. Tam je imel znamenito trgovino s kolonialnim blagom. Tudi sin, naš pisatelj, veleturist, se je posvetil po nenadni očetovi smrti l. 1883. trgovini, čeprav je bil izučeni jurist. Mati Ku-

** Alpine Schriften des Dr. Achille Ratti (Papst Pius XI.) Rudolf Mosse, Abt. Buchverlag, Berlin SW 19, Jerusalem Strasse 46—49. Knjiga stane s poštnino vred 16.50 zlatih mark.

gyjeva je bila hči znanega slovenskega pesnika Ivana Vésela Koseskega. Sin jo je zelo ljubil in bila je res vzor na mati.

Kugy pripoveduje o nji, kako je bilo, ko je odhajal na gore: »Ob slovesu me je vsakikrat pobožno pokrižala in pri tem se ji je bolešno zganilo okoli usten. Jaz sem se pri križanju držal mirno in si prizadeval, olajšati ji bridki trenutek s kakim slabim dovtipom (šalo). Ta slabi dovtip je imel tudi ta namen, da bi jo pripravil v dobro voljo in smeh, če bi ji šlo tiste dni, ko me ni bilo doma, na jok. Tudi ko sem bil že osivel in je bila ona že stara mamica, sem se pustil lepo pokrižati, zrl v drgetajoče ustnice in postregel s kakim slabim dovtipom. Ko je ni bilo več, je prevzela križanje neka ljuba mi teta. Naj misli kdo o tem kakor hoče, a jaz verujem, da so bili vsi tisti mnogoštevni angeli varihi, ki so imeli tekom let z mano posla, prav gotovo v neki zvezi s temi križi.«

Kugy je zdaj v 70. letu starosti. Mož je visoke, močne, strumne postave in še vedno pravi korenjak. Pred leti je tehtal do 120 kg, a bil kljub temu (kot naš vitki, suhi in koščeni dr. Tuma), zelo spreten v kretanju, neutrujen v hoji in plezanju ter močan ko medved. Pred nekaj leti si je neprevidoma nakopal sitno telesno hibo, da ne zmore več težjih naporov, plezanja in vspenjanja. Vendar doma, v Trstu, ne vzdrži dolgo in ob vsaki priliki zbeži vun, vun med svoje stare prijatelje — planinske doline in zelenosive velikane — pogovarjat se ž njimi in uživat planinsko razkošje, mir in široko, nemoteno svobodo — s svojo priljubljeno, zvesto čedro (pipico) v ustih.

Čeprav piše dr. Kugy v svoji knjigi, da »žal nisem zmožen slovenskega jezika,« moramo razumeti to tako, da ni zadostno zmožen književnega jezika, ker ima docela nemško vzgojo. Končno naj povem še to, da čita dr. Kugy slovenščino prav in gladko in piše vedno in povsod v knjigi vsa naša

imena oseb in krajev pravilno in z našimi črkami. Če je meni letos dejal,*) da se mora slovenščine šele učiti, je to deloma res, a tudi dokaz njegove skromnosti, ker je v vseh rečeh najraje temeljit. Sicer pa: »S politiko se nisem nikoli pečal in vsako narodno navskrižje in zagrizenost sovražim iz srca,« mi je večkrat ponovil z vidnim zadoščenjem. Vemo, da naš ljubi in da ljubi vse pošteno na svetu in to nam zadostuje. Naš brat je in naš ljubljeneec.

Kakšni so bili nekdanj Trentarji.
Matija Kravanja. Kako je dr. Kugy našel Andreja Komaca.

Dr. Kugy je prehodil vse alpsko gorovje od Julijskih Alp tja čez Koroško, Tirolsko, Švico in južno Francosko. Naše planine pozna do zadnjega kotička, vrha in vršička. Že dijak v Trstu se je zelo pečal z botaniko (rastlinstvom) in cvetice iskaje prehodil ves Kras in Istro pa Dobraške gore na Koroškem. Z manjših gora ga je v svo silo vleklo na visoke. V tem ga je podžigal zlasti znani pesnik našega »Zlatoroga«, R. Baumbach. Zato ga je posebno Triglav in njegovo pogorje bolj in bolj vabilo. L. 1877. je zašel prvič v Trento, v prvi vrsti, da bi poiskal znamenito cvetico »Scabiosa Trenta«. In stikal je za njo mnogo let po vsem triglavskem pogorju z vsem hrepeneanjem; šlo je, ko da bi iskal čudovite triglavske rdeče rože »mogote«. Končno se je izkazalo, da tiste cvetke sploh ni nikjer.

Na teh potih je dr. Kugy skušal prilesti tudi na Suhi plaz ali Škratico (2738 m). Za vodnika je več let imel znanega Antona Tožbarja, po domače

*) *Opomba.* Šel sem ga prosit dovoljenja, da smem prevesti nekatere odstavke v knjigi. — Skoraj ves ta spis je Kugyjev — v slovenskem šibkem prevodu in je njegov tekst povsod označen z narekovaji. Ker je spis poljuden in se vrstijo posamni prevedeni odstavki zaporedno, kakor se nahajajo v knjigi sami, nisem smatral za potrebno, označevati jih s stranmi izvirnika. — Pisatelj.

Špika iz Trente pri cerkvi Device Marije, ki mu je bil l. 1872. zadnji trentski medved odtrgal vso spodnjo čeljust z jezikom vred.

Zdaj pustimo govoriti pa dr. Kugyja. Zna veliko boljše in lepše.

»Pri lovcih savske doline je vladalo praznoverje, da je Suhi plaz nedostopno zavetišče divjih koza ali gamsov ter da se ne sme notranjega sveetišča njegovih razoranih sten nihče niti dotekniti. Trentarji pa so bili drugačnega mnenja.

V Trenti so bile tedaj (okoli l. 1880.) lovske razmere v polnem neredu. Skočaj vsak moški je bil divji lovec. Predrzno veselje do podjetnosti in nenavadna plezalna sposobnost in spretnost je vodila Trentarje daleč vun v lovišča Julijskih gora, bogata na gamsih; bilo jih je med njimi, ki so po cele tedne lovili po tujih loviščih, obuti v neslišne copate, ter s pleznom trgovali. Ker so bili predrzni in zvitni ko lisica, so delali lovskim čuvajem in orožnikom velike skrbi in sitnosti. Njihovo nagnenje do lova se ni dalo ukrotiti.

Večkrat sem imel v svojem spremstvu Trentarje in ti so se vedli kot brez uma, ko so zagledali gamse, tako jih je to razburilo. Ker niso smeli nositi s sabo orožja, ko so šli z mano, so drli in skakali za splašeno divjačino čez stene in čeri, da jih ni bilo mogoče ustaviti; plesali in vriskali so, brlizgali na prste, s cepini (palicam podobnimi pikoni) po stenah kot obsemeni od lovskega zlodeja razbijali in razgrajali, izginjali po cele ure in me puščali samega, dokler jih nisem kasneje spet našel na kaki višji, razglednejši točki, kako so, kakor v snu zamaknjeni, zrlji v daljavo.

Kajkrat sem tedaj pa kasneje videl tu in tam visoko v stenah postavo, kako se je tiho pomikala naprej, a se na moj klic izgubila brez sledu, ko da bi jo bile pogoltnile stene. Kdo je bil? »Divji lovec, Trentar,« so mi vsakiokrat odgovorili.

Med njimi sem iskal svojega moža (vodnika). Tako je nanoslo, da sem

se pri vseh svojih poskusih (kako bi prišel na Suhi plaz) l. 1878. in 1879. lotil te silne gore od trentske strani in bilo je naravno, da je bil Tožbar moj prvi spremljevalec... L. 1880. me je pa prosil, naj ga oprostim nadaljnih poskusov na *Suhi plaz*, ker se čuti že starega in trudnega. (Imel je že 45 let, Kugy pa 22). Iskal sem dalje in izvedel, da se nahaja prosluli divji lovec *Matija Kravanja* spet doma v trentski dolini. Skoro je stal pred mano dolgi rdečebredec. Nagovoril me je po laško. Začudil sem se in povprašal, kako da pozna ta jezik? Da je bil pravkar v laški deželi. — Kje neki? »Gospod, odkrito povem, po nedolžnem v Kopru.« Kako dolgo pa? »Devet let, gospod, dolgih devet let.« Pa da naj le potrpi, da je od dolge ječe malo oslavljen, pa da bo gotovo izpolnil svojo nalogo, prav gotovo. Da je bil že tam na tistih podih, da so tam gamsi, vse polno gamsov da je tam, da jih hoče zopet videti. Naj se le zanesem nanj, prav lepo me bo vodil in me popelje po »buona strada.« — In na njegovem ubogem, zmučenem obrazu je plamtela divja lovska strast iz starih časov. Izvedel sem, da je pravkar prestal devetletni zapor radi ponarejanja denarja.

Ustavljal se mi je malo, a kljub temu sva se pogodila. Najine priprave so bile kmalu končane in odpravila sva se.

Kar priteče za mano mlad fant (27 let), bos in golorok, s sabo da naj ga vzamem. On da me bo vodil, noben Trentar da ne zna tako plezati, da se lahko kosa z vsakim, ž njim da mi bo jutri Suhi plaz zagotovljen. Kako težka mu je morala biti taka samohvala: bil je *Andrej Komac*. Kaj se je pač godilo tedaj v njegovi skromni duši? Zavrnil sem ga, češ, da sem že preskrbljen in ne potrebujem več ko ene ga spremljevalca. Pa se ni vdal. Z mano da hoče brezplačno, le da bom videl, kaj zmore. »Gospod, vzemite me s sabo, boste videl, potem me boste vedno jemal s sabo.«

Nad 20 let je Andrej od tedaj hodil

z mano, od tistega dne sem ga vsakič krat »vzel s sabo«. Tako dolgega in tako gladkega govora pa nisem od njega nikdar več čul. Njegove proseče oči, jokajoči ton njegovega glasu, nekaj posebnega v njegovem pogledu in v vsej osebnosti me je zmagalo, da sem se vdal. Pozneje sem večkrat mislil, da so mi ga morale same gore poslati: »On bodi tvoj vodnik!«

Ko je skozi toliko let mirno stoječ name čakal, povpraševal, kam sem namenjen ter poslušal moje želje in načrte, nato pa se tiho smehljal in često začel kar naprej korakati, ne da bi zinil, se mi je zdel ko poslanec od zgoraj, ko da bi bil prejel od nevidnih moči naročilo, naj gre po me, ko da bi pričakoval in spremljal gosta, ki so ga bili k sebi povabili in je napovedan in dobrodošel in ki ga on prav gotovo k njim privede.

Stekel je nazaj, da se opravi, a dohitel naju je kmalu v »Velem potoku« (v ½ uri). Takoj je prevzel vodstvo. Ubogi Kravanja se je moral večkrat ustaviti, počivati in zaostajati. Bivakirali (prenočili na prostem) smo v Hrušici onostran sedla Vratice (že na kranjskem ozemlju) in ob sedmih drugega dne so se že oglašali naši zmagozslavni klici z vrha... Tik pod Velikim kaminom je Andrej oprezno kvišku pogledal in se obrnil na levo. Zgrabil je bika za roge (tako ga najlažje pre-magaš) in se dvignil po vseskozi strmih kaminih in čez zelo slabo, previsečo steno naravnost gor, ne da bi se obotavljal ali se pomišljal, poiskati kaj boljšega in sicer s takim plezanjem, ki spada še dandanes med najtežavnejše, kar se jih spominjam v Julijskih Alpah. Plezal je neprimerljivo mojstrsko in z občudovanja vredno lahkoto, hitrostjo in eleganco. Kaj takega še nisem videl in mi tudi kasneje ni prišlo več pred oči...

Takoj sem opazil, da se ni Andrej težavnih točk nikdar lotil od spredaj in s porabo moči. Napadal jih je od strani, ko da bi se igral, kar tako, in že je bil gori, preden si mogel dobro zapopasti, kako namerja izvršiti svoje

delo. Previsečo steno je dosegel in preplezal z mojih ramen. Lahkih nog se je razkoračil na levo na gladke stene in že je tudi gori nad mano izginil.

Kravanja se je bil ločil od naju in iskal svojo »buona strada« bliže Velikega kamina. Slednjič se je okrenil na najino pot, moral pa čakati pod previsom, dokler ni Komac nazaj prišel, mu vrgel vrv (po kateri je preplezal previsečo skalo) in prišel z veliko zamudo na vrh.

Andrej Komac — Mota.

Dolgo smo praznovali na vrhu zmago. Sezidali smo dva kamenita moža in ker je bil Kravanja prinesel s sabo nekaj barve, sem narisal dan in leto preplezanja na ploščo večjega kamenitega moža. Na povratku sem prosil Andreja, naj se spusti čez previsečo skalo po vrvi. Ko sem pa opazil, da pleza doli prosto brez vrvi s samimi nogami, izpostavljen grozni nevarnosti, sem mu svarilno zavpil. »Tiho, tiho,« mi je zašepetal, se sklonil globoko doli, me zgrabil za roko, ki sem mu jo prožil ter se spustil na lahko,

kakor vzmet, prožno ko maček dol na moj ozki rob.«

Še to o Andreju Komacu, nekdanjem divjem lovcu.

Na kranjskem svetu, od Stenarja čez Rogljico in Suhi plaz je imel baron Born lov. Ko so lovili, je šel Mota pod Križ pred »Vratica« in tam čakal. Ko so gonili na kranjski strani, so pribekali gamsi skozi Vratica na Križke pode. Tam jih je pa Mota postrelil.

Nekoč ga je Born povabil na lov, ker je vedel, kaj dela Andrej ob Vratih. A Mota je odgovoril: »Tu je boljše.« Od tedaj prislovica na Kranjskem: »Ko gams skozi Vrata Trentarjem glavo pokaže, jo že zgubi.« Tako je pripovedoval pok. triglavski župnik Jakob Aljaž ter pristavil: »Trentarji so pač Trentarji!«

Še par besed o Matiju Kravanju. Spet je zašel na kriva pota in v novo so ga zaprli. Kugy pravi dalje: »Kljub temu se mu je posrečilo, ustanoviti si boljše življenje. Poročil se je blizu Žage z neko vdovo, ki je imela veliko zaupanje v božjo dobroto in usmiljenost. Tam je umrl čez nekaj let. — Vseh se spominjam, ki so hodili z mano po gorah, in potruditi se hočem, da vsakomur izmed njih postavim v teh »Spominih« preprost skromen spomenik. Tudi od nje ga se nočem ločiti brez zahvale in tudi njemu, ubogemu grešniku, bodi posvečen križec zaradi srčnega hrepenenja po sinjih gorah in po tako nepremagljivo vabečih ga gamsih, radi hrepenenja, ki ga je trlo in použivalo v temini težkih jetniških let.«

Triglav in njegovi čari.

Ne bilo bi prav, ako bi prezrl naslednji Kugyjeve odstavke o *Triglavu*. O njem pravi, da mu »je bila srčna želja, videti in spoznati to goro, ki me je zanimala, od vse strani, opazovati in zasledovati vsako njeno potezo, dokler je ne bi docela umel... Tako je potem gora zrastle pred mojimi očmi v ostro obrisano mogočno osebnost in ta me je tem bolj prižemala nase, čim

bolj se mi je posrečevalo, spoznati globlje in jasnejše njeno bistvo, in zapopasti njen pomen. — Zdi se mi, da tudi ljudska duša prav tako čuti in hodi posebna pota, da kuje imena svojim goram šele tedaj, ko je po stoletnem opazovanju njeno osebnost in njen značaj natančno in pravilno spoznala in zajela. Zato naj bi starodavna ljudska imena negovali s spoštovanjem in ljubeznijo. Iskati bi jih morali, kjer so se zgubila, in ljubosumno nad njimi čuvati. V njim lastnem posebnem zvoku in v starodavni prvotnosti so namreč postala imena gora del gorskih osebnosti in često izražajo boljše in natančnejše ko vsak opis in najbolj pesniško vtis in duševno razpoloženje, kako so gore iz temin starih časov stopile v opazovalni krog in zavest ljudstva.

Tako je prišlo, da sem bil na Triglavu okoli 40 krat... Triglav je bil idealna gora moje mladosti, kot Trenta idealna dolina visokega gorovja... Iz »Zlatorogove« čarobne dežele je segal v moje sanje ter jih obvladoval mnogo let. Nobeni drugi gori nisem postavil toliko oltarjev ko njemu. Kako mi je bilo srce, ko mi je zazvenelo njegovo ime, od starosti posvečeno, od pripovedk prepredeno, bližino božanstva oznanjujoče. In ali niso rojenice milo blagoslavljajoče šle mimo mene, tiho, ko sem v davno potopljenih svetih triglavskih nočeh drmal v vsej mirnosti ob stražnem ognju? In ali mi ni stopila noga na ozko polico, kjer je

»stena spredaj, zadaj zrak pa sinji,
pod nogami pa brezdanje žrelo.«

ki je po nji trentski lovec zločinsko zasledoval Zlatoroga, dokler niso zacvetele iz stene krvavordeče triglavske rože? In ali mi ni v njegovih zidovih in skalnih morjih za poldne in proti večeru cvetela v najgloblji tajnosti in sladki poeziji neka druga cvetka, ne smrtna cvetka one žalobne pripovedke, pač pa svetla, ljuba, čudovita cvetka mojega srca, »Scabiosa Trenta«, ki je nudila mojemu pla-

ninskemu življenju toliko let pobudo in vsebino? Rešnično, med listi, ki vsebujejo zgodovino moje planinske mladosti, ga ni niti enega, ki bi nanj ne bil napisal sivi očka Triglav svojih skrivnostnih znamenj.«

Šlo je za to, da odkrije Kugy neposredno pot iz Trente na vrh Triglava po njegovih zapadnih stenah.

Kapelica Device Marije na Kredarici pod Triglavom (2515 m).

»Trentarji so smatrali to za nemo-goče. Še nihče se ni bil dvignil na vrh po tej strani. Ko da bi bila gora zakleta. Strah pred tehničnimi težkočami ni mogel pri tem odločevati. In v resnici ni bilo le teh tam nikdar za krasne trentske plezavce. Je li bil morda ostanek praznoverskega strahu iz pradavnih poganskih časov, ki jih je zadrževal, da bi se doteknili sila mo-gočno kipečega prestola bogov? Andrej se je očajal. Ko sva se pa srečnega dne 8. 8. 1881. lotila te poti, je uporabil vso svojo moč in podjetje se je posrečilo mnogo brže in laže, nego sva si bila mislila. »Kugyjeva pot« je napisala moje ime na veliko zapadno triglavsko steno.«

Kugy opisuje na drugem mestu pot iz Mojstrane na Triglav o božiču. Imel je s sabo prijatelja. Spremljala sta ju Andrej in še živeči in še vedno krepki Jože Komac (p. d. Paver v

Trenti). Kugy mu pravi »divji Jože«, to pa zlasti radi njegove telesne moči in silovite predrznosti; bil mu je za Andrejem veliko let za vodnika. Popis te poti je čudo krasen. Vendar pa je bila ta pot, vseskozi po visokem in poledenelem snegu in ledu zlasti za Andreja, ki se je s sekanjem stopinj največ trudil, silno težavna in utrudna. Tudi niso po poti skoraj nič počivali. Ob 4. zjutraj so odšli, o polnoči se vrnili.

»Tu je pa nakrat padel Andrej v mojo veliko žalost nezadoma v težko nezavest, iz katere se je le polagoma vzbudil. Oba vlaka, ki sta oba Trentarja imela odpeljati v Kranjsko goro, naju pa v Trst, sta se križala kmalu na to na postaji Mojstrana-Dovje in tako sem se ločil po tem veličastnem dnevu ne brez težke

skrbi za moža, ki mu ga ni para.«

O grozotah Jalovca pa o zvestem Andreju in zamišljenem Bobku.

Kugyja je izmed vseh trentske gorá prvi zvalil *Jalovec* (2643 m). L. 1877. se je odločil iti nanj iz Loga pod Predelom. Spremljal ga je kozar *Miha Černuta* od sirarne na koritniški planini. »Bil je že osivel, močan in širokopleč, pravi bovški tip, oko in kretnje so ga izdajale za planinca, morda tudi za predrznega in preizkušenega divjega lovca.«

Ko sta prišla čez Veliki kot v stene, ga je Miha navezal na vrh. Došla sta na ozko, zelo poševno, gladko polico tik nad groznim prepadom. Tu Miha sezuje svoje lesene coklje in jih kar tam pusti. Tudi Kugy se je moral sezuti. Bil je pa tako nepreviden, da je tudi sam pustil tam čevlje in nogavice.

In pripoveduje nam, koliko je moral trpeti bos in po kolenih lazeč čez prod in ostre robove do vrha. »Morda je bila to kazen božja,« pravi, ker je bil pred materjo skrival svoj načrt in se delal, ko da hoče na Sv. Višarje. »Zakaj tudi tam roma vernik v vrh bos.« »Vrnila sta se po isti poti. Brašno nama je že davno pošlo, bil sem zelo lačen in v sirarni koritniški sem povprašal po kruhu in vinu. Ker niso imeli ne tega ne onega, sem si pripravil preprosto pijačo iz sneznice in kisa ter pojedel nekaj sirovih rep. Černuta me je povprašal, če ni morda preveč dva goldinarja za plačilo in dal sem mu tri. Za slovo me je objel z elementarno nežnostjo in z železno močjo... in mi pritisnil na lica z žičnotrdimi kocinami svojih na debelo pristrizženih brk dva poljuba, ki sta me še dolgo potem žgala. Tako me je odpuštil Jalovec oni prvi krat.

Kasneje sem še večkrat povprašal po Černutu, a kadar sem prišel v Log, je bil vselej z doma ali po vrheh. Tako nisem, na žalost, nikdar več videl vrlega moža.«

Dr. Kugy je sklenil preplezati siloviti »izzivajoči« *Jalovec* (2643 m) tudi od severa, po silno strmem in nevarnem sneženem žlebu, in pa od severovzhoda. Celo najboljši izvedenci so trdili, da je od te strani nedostopen. »... Dovolj sem vedel, z Andrejem sva se ga takoj lotila in takoj sem dosegel čudo lepo zmago. Ne gre toliko za strmino, čeprav je le-ta na posamnih točkah zelo huda, največja nevarnost preti od kamenja in ta je tem večja, čim manj snega je v tem strašnem, visokem žlebu. Jalovec ni sploh nikaka lahka gora in nobenega njegovega vstopa (poti) ni podcenjevati. V njegovem bistvu tiči nekaj kljubovalnega in izzivalnega. Izgleda in vede se ko predrzen pretepač, ki čuti, da mu ne more nihče blizu: »Le pridi bliže, če imaš korajžol!«

Nekega dne, nebeško lepega majskega jutra, je bilo tako lepo, da sva (z Andrejem) sklenila, sploh nič delati in tako ljubemu Bogu dan ukrasti.

Legla sva v dolini Planici (pod Jalovcem) v rušje ter ostala tam v blaženem uživanju do večera. Čez goro so se prelivali veletoki bele svetlobe in lepi pomladanski oblaki so pluli široko razpetimi jadrji. Kakor daleč je segalo oko, so krog in krog cvetele srebrne zvezdice planinske drijade, ozračje je bilo napolnjeno s smolnatim in cvetličnim vonjem. Solnce je sijalo toplo in jasno. V majsko zelenih gozdovih so peli in vzklikali ptički, z višin je vabil zaljubljeni klic divjega lesnega petelina. Ta dan nisva nič dosegla in vendar ni bil zgubljen, zakaj ostal mi je v spominu tako nepozabno, kakor katerikoli dan velike zmage.«

»Drugikrat sva jo udarila v zgodnjem poletju počasi gor po sneženem plazu proti Jalovčevemu žlebu. Nisva še bila prišla visoko nad gozd. Kar zaslišim nakrat Andreja, ki je stopal malo pred mano, razburjenega vpiti in ko pogledam kvišku, zagledam, da je skakal v silnem strahu dol proti meni. Nisem razumel, kaj hoče, ni našel pravih besed, zgrabil me je kar za roko ter me vlekel strani proč. Zapazil sem, da nama preti neka nevarnost, in med tekom sem posnel iz posamnih strganih besed, da je videl, kako se je visoko gori na Jalovcu utrgala velika skala, pravkar zdrknila po sneženem žlebu in se zdaj po strmem podu vali proti nama. Skoro bo tu. Odskočila sva kakih 40—50 m in gledala brez diha. Nakrat, po par trenutkih, se prikaže pošast. To ni bila skala — cela hiša je bila. Obstala je za trenutek, ko da bi ne vedela, kam naj se obrne. Nato se je počasi nagnila naprej, se nerodno prekobalila, zletela nato ko vzmet v zrak, treščila z neznanško silo na tla, da je zemlja zamolklo zagrmela in se skale raztrskovale, se zatorkljala spet na stran, ko da bi bila pravkar prišla iz gostilne, pustila strašno sled na onih mestih, kjer sva prej stala, se valila globlje in globlje, se zakadila tuleč in pokajoč z velikanskimi skoki skozi gozd, dokler ni slednjič končala svojega po-

tovanja globoko doli v dolini ter se ustavila z zadnjim mogočnim sunkom. Tu je stala in zdelo se mi je, ko da bi vse gore začudene in nevoljne gledale za tem motilcem miru. Silni skali so sledili manjši kameneni plazovi, pretreseni prodovi se niso mogli umiriti, bežeč trop gamsov je skočil na police, — dolgo je trajalo, preden se je položila divja prekucija. Nato sva tudi midva sedla in nisva ta dan več mislila na vrh.«

»Ko sem spet prišel v ta kraj, da bi spoznal tudi to pot (z južnovzdodne strani) na Jalovec, me ni več spremljal Andrej. Moj ljubi mladi prijatelj *Albert Bois de Chesne* (Boá d' Šen) je bil med tem vzel v najem ves trentski lov ter nastavljal Andreja za prvega, Tožbarjevega sina (Špika pri cerkvi) pa za drugega lovca. Prejel sem pa od Bois de Chesnea pravico, naročiti k sebi Andreja, kadarkoli bi hotel; vendar sem se je posluževal te pravice le tedaj, ko sem brezpogojno potreboval Andrejeve zmagovalne moči.«

»Tokrat sem bil v družbi prijatelja *dr. Bolaffia* in spremljala sta naju *Ojcinger* (doma iz Ovčje vasi pod Sv. Višarjami) ter sin starega *Pečarja* (p. d. *Bobka*) iz Kranjske gore. Prišli smo sem od Belca (Pelca 2437 m) ter bivačkirali (prenočevali na prostem) v rušju, južno pod Jalovcem. Kranjskorec je imel poleg drugih čudnih lastnosti tudi to navado, da je sedel prav tik ognja ter se ž njim vsega obkrožil, tako, da se je videlo, ko da sedi nos ter sredi plamena. Tudi ni legel po noči, kot smo mi storili, temveč je sedel vedno strumno pokonci in gledal pazljivo naokrog, ko da bi bil prenočiščni paznik; spal ni tudi nič in vlekel venomer svojo čedro (pipico). Vzel sem ga večkrat s sabo, bil je zelo priden in poraben, poznal je svoje gore in videlo se mu je, da se je trdo, a dobro šolal.

»Ko je prišla nočna ura in je ogenj svetlo zaplapolal, smo ga pozorno opazovali in po noči smo se večkrat dvignili, da smo se ozrli po njem. In res,

tu je sedel sredi plamena, strumno pokonci, pazno gledajoč naokoli, obspan od celih rojev isker in suho obličje in skromno postavbo so mu oblivale magične rdeče luči. Zdaj pa zdaj je prijel z roko goreč ogel ter ga previdno del v čedro. Nismo mogli zapopasti, včasih bi se bili kmalu nehote trikrat pokrižali. Osupli smo se povpraševali, ni li morda začaran proti ognju in če se ni morda ta dobra duša končno na kak zagoneten način šolala na nekem kraju, ki ga naša domišljija vidi polnega večnega ognja.«

»Ko sem se po oni noči ob prvem jutranjem mraku prebudil, — kdo je sedel, tiho se smehljajoč poleg mene, držeč v eni roki 4 sveža jajca, v drugi pa vrečico krompirja? Andrej je bil. Da, samo Andrej je mogel biti! Pozdravljen, ljubi Andrej, kako si prišel sem gor? Kaj bi to: naš ogenj je bil zagledal visoko gori pa si mislil: to mora biti le Kugy! In odpravil se je po noči na dolgo, strmo pot, pet ur daleč. Tako smo dobili dober zajtrk. Nato pa se je vrnil v dolino, mi pa smo se lotili južnovzhodne Jalovčeve stene.«

Razor. Kako je Korobidelj pil špirit. Prenočevanje na vrvi.

»Da bi proučil, je li možno preplezati Razor (2601 m) po njegovih skrivnih stenah, sem se podal s kranjskogorskim vodnikom *Rogarjem*, po domače *Korobidljem* čez križko steno, Glavo in Žlebec na vrh. Andrej je bil namreč prepozno prejel mojo brzojavko in ni prišel (v Kranjsko goro). Rogar je spadal med ono malo vrsto mož, izmed katerih sem si je mal spremljevalce za manjša podjetja. Večkrat mi je bil za nosača. Zelo rad je govoril sam s seboj in iz teh samogovorov je odsevalo takratno njegovo dušno stanje ali pa je natančno napačno vedal, kar namerava pravkar storiti. Tako smo v bivaku (prenočišču) vselej pravočasno izvedeli, da sezuje zdaj čevelj, zdaj nogavico leve noge,

potem čevljev in nato nogavico desne noge in da jih hoče osušiti ob ognju. To je bilo zlasti za Andreja neusahljiv vir zabave.«

»Rogar je bil, kot mnogi Kranjsko-gorci, vedno malo raztresen in »odsoten«. Imel je dve strasti: čebelorejo in kegljanje. Ta zadnja ga je, na žalost, ovirala v varčevanju ter povzročala težke udarce njegovim zelo skromnim premoženjskim razmeram. Ko sem ga jeseni l. 1914., blizu čez 20 let, spet obiskal in ga videl kot starega moža, sem zapazil, da je postal še bolj raztresen in »odsoten«, izvedel sem pa v svoje veselje, in sicer iz njegovega samogovora, da je od tedaj opustil kegljanje ter se povsem posvetil čebeloreji. V družbi ž njim nisem sicer nič velikega doživel, vendar sem imel vedno rad dobrega, tihega in skromnega moža, ki je voljno storil, kar je mogel.«

Še eno silno zanimivo o drju. Kugyju in Rogarju. Bila sta na Razorju.

»Docela se je že zmračilo, ko sva se vrnila na Križ. Brzo sva plezala navzdol po križki steni, ki takrat še ni bila zavarovana (z železnimi klini, oprijemki), a v tem naju je prehitela noč in zgrešila sva smer ter, držeč se preveč na levo, zašla končno po veliki temi v skrajno strme stene. Tu sva se stisnila v ozko duplino v steni in tam preždela visoko nad črnim prepodom vso bridko mrzlo noč. Hrane nisva imela nič več. Takrat sem nabiral za nekega znanca hrošče in v nahrbtniku sem imel veliko, s špiritom napolnjeno steklenico, že polno hroščev.

»Proti polnoči se obrne Rogar šklepetajoč z zobmi name in me poprosi požirek šnopsa (žganja). »Ga nimam,« mu rečem pomilovalno. »Pač,« me zavrne, »v hroščevski steklenki«. Misel je bila prav tako velika ko preprosta. Ponudim mu steklenko in ga gledam z mešanimi čuvstvi, kako ga je krepko potegnil. Menil je, da mu je zelo dobro delo in res se mi je zdelo, da zdaj bolj prenaša mraz ter da je vse boljše volje. — Tudi mene je bolj in bolj stresalo. Skušnjava me pograbi,

premagam stud in tudi sam napravim požirek. Prav peklenško je žgalo, pa tudi sam sem se po požirku oživel in ojunačil ter čutil, da se mi kri vse živahneje pretaka. Nato je prišel spet on na vrsto. Za njim zopet jaz. Noge hroščevskih mrličkov so nama že ščegetale ustnice. Grozno je bilo to popivanje! Nato je začel fantazirati. Mesec, ki je stal nad našo, skoraj navpično skalo, nama neviden, je obseval v globočini iz črnega dolinskega rušja štrleče bele skale, a on jih je imel za baklje. Prav gotovo da prihaja rešila ekspedicija naju iskat. Skoro je čul tudi že glasove iskalcev. Stopil je na rob ter glasno klical, bolj in bolj milo in glas prav čudno strahotno dvigajoč, da bi pač opazili, kje se nahajava. Dolgo ga nisem mogel prepričati, da se moti. Špirit sva popila. Da bi ga pomiril, vtaknem majhno svečo v stensko razpoko in jo prižgem. Ko bi bil kdo opazil malo, samotno, trepetajočo lučko sredi strmo kipeče stene, kdo bi mu bil mogel dopovedati, da tam gori ne straši! Hudo noč sem preživel z ubogim, zbeganim možem ob svoji strani. Kje si bil, moj hladno misleči, jasno gledajoči *Andrej z levjim srcem?*«

»Čez nekaj tednov sem prišel z *Andrejem* na najvišji skalni pod ob *Razorju*. Prvi in drugi dan naju je lovil dež, tretji dan sva — prva — preplezala *Razorjevo* severno steno.«

Kasneje enkrat je preiskoval *Kugy* z *Andrejem* in »divjim« *Jožetom Komacem Strugovo Špico* in *Ponco* nad belopeškimi jezeri. Noč jih je prehitela visoko gori v stenah in za ponočišče jim je šla trda. Dobil so le majhen prostorček na neki skali. Tam je rastle tudi nekaj rušja. »Bilo je tako strmo, da smo se za noč privezali na skale. Globoko navpično pod nami v temnem prepadu je moral biti vhod na *Strugovo Špico*. Posrečilo se nam je zakuriti ogenjček. Ga je li kdo videl iz doline? In kako si je neki razlagal zgubljeno rdečo iskro visoko gori na nočnem grebenu *Ponce?*«

»Moje ležišče je viselo tik ob pre-

padu. Pritlikav borček pred mano me je čutil in ščitil s svojo korenino in bornimi rokami — vejami. Dobro je bilo! Noč je bila svetla, mi smo ležali pol speč pol čuječ in zdaj pa zdaj smo preizkušali vrvne vozle. Globoko pod sabo sem videl obe jezери. Lahna tančica je visela nad njima, mirno in tiho sta snivali. Visoko nad nami je kipel v nebo Mangart, črn, molčeč velikan. Okoli njegove orjaške glave so migljale blesteče zvezde v slovesnem ranjanju. Daleč zunaj v dolini so polagoma ugašale luče druga za drugo. Gozdovi so spali. Počivaj tudi ti, ljuba duša. O da bi tako varno in dobro zavarovani počivali ob vseh brezdnih, ki vodi kdaj ob njih naše življenje! Da bi nas držale močne vrvi, nas objemale in čuvale skrbeče roke, nas zvesto varovale nam prijazne moči, v vseh nevarnih nočeh, v temini težav, skrbi in bridkosti do svetlega odrešilnega dne!

Solnce je vzšlo, ko smo stali na grebenu ...

Andrej — največji divji lovec. Smrt starega Tožbarja (Špika).

Med Prisojnikom (1547 m) in Razorjem se nahaja takozvana »Prisojnikova škrbina« (1955 m). Ta »je imela zame« piše Kugy, »vedno nekaj posebnega, skrivnostno privlačnega. Izrazite škrbine med tema visokima vrhomoma so me vedno mikale. Iz Trente sem jih večkrat posetil. — Toda strašna stena, ki pada onostran v Krnico (v Piščensko dolino proti Kranjski gori) in se njen strah vzbujajoči vtis še povečuje, ker stoji tik škrbine velikanški, svareče dvignjen prst (skala), sta me bila nagnila k temu, da sem verjel Kranjskogorcem, ki so smatrali to steno za neprehodno. In zdaj sem izvedel, da to ni res, marveč da jo uporabljajo najdrznejši trentski divji lovci, da hodijo po nji loviti gamse na kranjska tla. Vedel sem, pri čem da sem in govoril sem z Andrejem. Zdaj moram pa nekaj povedati, o čemer sem do zdaj molčal. In ne povem na

glas, le vsakemu posebej na uho. Med predrznimi divjimi trentskimi lovci je bil prav on (Andrej) najpredrznejši. Najpredrznejši, najspretnejši, najbogatejši na uspehih, najnedosežnejši, zakaj nikdar ga ni nihče zalotil! — Dobro se spoznam na to, a kakor daleč naokrog sem prehodil vsa gamsova lovišča, nikdar nisem naletel na moža, ki bi bil boljše poznal divjačino ko on. Pač premnogemu se bo čudno zdelo, da sta ga Albert in Gaston Bois de Chesne takoj nastavila za prvega lovca, kakor brž sta prevzela trentski lov. Zdelo se je, da sta postavila kozla za vrtnarja, toda dobro sta vedela, kaj sta storila. Andrej je postal na mah najvzornejši lovec in kaj je nastalo iz gamsov in iz trentskega lova po njegovih goječih rokah, o tem treba povprašati njegova lovska gospoda; in ta dva sta ostala svojemu najmarljivejšemu, v življenju in smrti najzvestejšemu služabniku do zadnjega vdana in naklonjena z naravnost gorečo ljubeznijo. In kdo je bil bolj poklican v to, komu je bilo lažje čuvati trentski lov? V pečeh se je zaslišal strel. Posluhne, — saj pozna vsako puško v dolini. »To je bil Vertelj!« Prideva do Prisojnikove severne stene, do nekega mesta, kjer je bil malo dni poprej zaklan gams. Pogleda na tla, oškropljena s krvjo: »Janez!« Poznal je svoje ljudi in njih navade.«

Zdaj pa nekaj mlega o starem Tožbarju (Špiku) in njegovi družini. Kot že vemo, je očetu Tožbarju l. 1872. (37 letnemu) na lovu zadnji trentski medved odtrgal vso spodnjo čeljust z jezikom vred. Kljub temu je ubogi mož še ozdravel in delal ko poprej. Nekaj let je bil celo najljubši Kugyjev vodnik. Ko je pa s 17 letnim sinom Antonom, sedanjim gospodarjem Špikom dne 22. 12. 1891. sekal smreko, se je zvalila nanj in ga ubila.

Dr. Kugy piše: »Žalosten je bil zame dan, ko sem prejel vest, da je Tožbarja, ubijavca medveda, pri sekanju smreke ubilo deblo! Po tako ubogem, tako težkem življenju! V hiši nasproti cerkvi Sv. Marije gospodari zdaj

njegov sin. Od otroških let sem ga gledal, kako je doraščal. Postal je možan mož, spreten plezalec, ko najboljši Trentarji. Po svojem očetu je podedoval visoko spodobnost, čut za svoje bodo in ginljivo vdanost. Prav tako nežen je do svojih otrok, kot je bil oče. Mala Tožbarjeva hišica je kraj mehkih src. Kadar vstopim v njegov dom, napravi vsakikrat, kot je napravil njegov oče, neko kretnjo, ko da bi hotel v stari podaniški zvestobi pripogniti koleno pred mano in solze mu stopijo v oči, ki pri tem zrejo tako ostro in obenem tako proseče in so tako dobre, kot oči njegovega očeta. Tudi on je nekatere redke krati prišel k meni, ko ga je Andrej poslal mesto sebe, čeprav je kot drugi lovec mojega prijatelja navezan na lovišča trentskega lova. — »Ali ne, kako lahko se razume, da je v moji domovini, v Julijskih Alpah, trentska dolina moja domovna dolina?«

Sila zanimivi Peternelec in njegove »kapelice«.

Dr. Kugy je iskal prehoda od *Velikega Kota na Mangart*. (Med Jalovcem in Mangartom.) »Prišel sem,« pripoveduje, »z obema lovskima gospodoma, Albertom in Gastonom, z Andrejem in Kvrhom (Trentarjem) v Kranjsko goro. Tam smo si poiskali za svoj težki »bivak — nahrbtnik« nosača. Ker nismo dobili Rogarja, so nam nasvetovali starega lovca, urarja *Peternelca*; pojde gotovo rad z nami. Naleteli smo na moža, ki je bil po navadi Kranjskogorcev malo v zadregi, zelo zamišljen, vedno raztresen in mislil na vse kaj drugega, če je kdo ž njim govoril, ki je pa slednjič v trenutku zbranosti le dal spoznati, da hoče biti za tistega, ki ga je bilo nam treba.«

»Tako smo veselo korakali gori po dolini Planici. Peternelec se je odlikoval s tem, da je vladarsko preziral disciplino v hoji. Če smo mi počivali, — in to smo večkrat storili —, ker je bil septembrski dan res krasen, pot pa

dolga, — je šel on meni nič, tebi nič kar naprej; ko smo mi vstali in šli dalje, je pa on legal počivat. Zdaj je z živžem natrpani nahrbtnik plul po celo uro hoda nad nami po rušju, skoro nato pa je zaostal daleč za nami. Pri tem je lezel Peternelec vedno ob stenah dalje, izginil po cele ure in se ni oglasil, če smo ga klicali. In ko je spet nakrat stal pred nami, nam je po

Mangart. (Od Ponce.)

tiho kakor v sanjah dejal, da je našel »lepo kapelico«. Nismo takoj razumeli, končno smo pa uganili, da so mu »kapelice« prežalne vbokline v steni, (naravna skrivališča za lovce, ko preže na divjačino) ki so od znotraj pokrite s travo ali peskom ter obokane s sirovo gotičnim špičastim vrhom (kot gotična cerkvena okna) ali s prijaznim okroglim lokom. Pokazalo se je, da ni mogel mimo takih »kapelic« dalje. Tu je odložil nahrbtnik, ko da bi moralo biti tako, sedel, zrl v daljavo ter mislil in mislil.«

»Ker je bil moj bivak (ki ga je uporabljal druge krati) za našo veliko

družbo premajhen, smo stopali dalje višje proti sedlu Vel. Kota in našli v neki gorski ušedi pripravno, zelo previsno skalo in tu smo si pripravili ležišče. Peternelcu pa menda ni ugajal ta prostor, zato si je poiskal drugega proč od nas, si zakuril lasten ogenj in luč njegove »kapelice« nam je svetila vso noč. Na kaj je pač mislil dobri, samotno sedeči mož vso lepo poletno noč?« ...

»Po skalnatem podu smo se klatili okoli pol dne. Najprej sem plezal s Peternelčkom malo proti drnatim stenam Mangartovega grebena in pri tem me je ljubeznivo opozoril na dve »kapelici«. Nato smo se obrnili proti pobočju Žagarice, ki jo je Albert z Andrejem in Kvrhom docela preplezal po tu spuščajočem se, strmem, ploščatem žlebu, midva z Gastonom pa, ki sva bila malo zaostala, sva se morala med tem tiščati v zavetju pred neprestano doli žvižgajočim kamenjem. Popoldne smo se zopet sešli na podu. Peternelca smo seveda pogrešali, a smo ga slednjič našli v prelestni, od solnčnega svita napolnjeni »kapelici« — sladko spečega ...

»Tudi Peternelc je že davno mrtev. Večna luč pokopališčne kapelice mu sveti, ko tako tiho v grobu leži in sanja in premišluje.«

Še eno grozno o divjem Jalovcu. »Divji Jože«.

Kugy opisuje pozimsko pot na divji Jalovec:

»Moralo je biti okoli ene popoldne. Popolnoma tiho je bilo. Nebo se je razpenjalo jasno čez globoko zasnežene, v zimski krasoti svetleče se gore, solnce je sijalo skoraj pomladansko toplo. Kamenenega moža (vrh Jalovca) ni bilo videti, ležal je globoko pod orjaškim, nad groznim prepadom kipečim ledenim previsom.«

»Sestop sem uredil tako, da sta šla Krammer (tovariš) in Ojcinger (vodnik) naprej, njima je sledil moj prijatelj (dr. Bolaffio), Jože (»divji Jože« Komac) in jaz sva ostala kot naj-

močnejša zadaj in sicer Jože za mano. Vse nas je vezala vrv. Kot povsod na takih nevarnih mestih, je šlo tudi tukaj počasneje dol nego gor.«

»Prešli smo morda tretjino strehe in tedaj se obrne moj prijatelj name, ali stojim varno. On sam da nima ta trenutek trdnega stališča. Zakličem mu, naj se le zanese na mojo vrv in ga ostro opazujem. V trenutku, ko zapazim, da se mu je stopinja omajala in je začel drseti, dvignem smeje vrv kvišku, zakaj zavedal sem se svoje varnosti. Toda bliskoma se utrga pod težo mojega telesa (120 kg) strmo ležeča ledena plošča, na kateri sem stal, izgubim ravnotežje, noge mi zlete v zrak in že telebnem na hrbet. V naslednjem trenutku bi bila najina teža potegnila vso družbo v globočino. Spreletelo me je, da smo izgubljeni. Prav v istem trenutku, ki je odločeval življenje nas vseh, začutim, že padajoč, da se je od zadaj vrv napela. Jože je stal v derezah (krapežih) na suhi steni in se z vso močjo oprl nanjo. To mi je pomaglo, da sem se za trenutek ustavil in bliskovito sem se obrnil, zagrabil z obema rokama v stene in tako vzdržal sebe in prijatelja.«

»Vse to se je zgodilo mnogo hitreje, kot se da povedati; odigralo se je vse v par trenutkih in v polni tišini. Ko sem zopet trdno stal, sem zagledal spodaj ko stena blede Ojcingerjevo obličje in začudeno mi je prihajal na uho glas prijateljev, če sem tudi jaz padel. Toda on je varno visel in skoro je tudi on stal na trdnih nogah. Povsod sta izvršila mož in vrv svojo dolžnost. Ko je Jože prišel dol do mene, je še trepetal po vseh udih. Dolgo smo stali tihi, zrli v solnčni svet ter se veselili na novo pridobljene življenja.«

»O petih je bilo, ko smo nastopili sestop skozi orjaška vrata velikega žleba. Skoro se je stemnilo in prižgali smo svetilke še sredi njega. Res čudno je moralo biti videti, kako so tri bingljajoče lučke niže in niže plavale dol skozi črno žrelo in kako so ob izhodu spodnjih vrat trepetale okoli

naših glav v veselo vrtečih se krogih, medtem ko so čili zmagoslavni vriski zveneli skozi stene. Ni bilo pač nobene nevarnosti več. Od tu dalje smo hodili s počasnimi in trudnimi koraki po globoki gazi, ki smo jo bili utrli zjutraj.

Tako me je Jalovec odpustil pozimi. Ko sem se konec doline ozrl nazaj nanj, je kipel njegov črni rog že visoko v zvezdno nebo. »Zahvali se morji velikodušnosti!« je zavpil za mano.

Pozneje bomo slišali še o drugem junaškem činu »divjega Jožeta«.

Tihotapci.

Kanin (2592 m) je edina gora Juljskih Alp, na katero se pride čez pravi ledenik. Kugy je šel čezenj velikokrat, a vedno po isti poti, ki je vodila daleč na okoli po ozkih policah. Zato se je namenil poiskati drugo pot navpično v vrh.

»Meseca septembra 1895. sem se dogovoril z Andrejem, da se snideva v kaninski koči. Jaz sem bil prišel čez Rabelj in Nevevo že navsezgodaj. Andrej je imel priti zvečer od Bovca čez Prevaljsko sedlo. Ko sem tako sam sedel pri kaninski koči in gledal na tihe skalne podove, zapazim cel trop od 40 do 50 težko obloženih mož, ki so očitvidno silno previdno lezli po Prevaljskem snežišču dol. Pa ko strela naglo so izginili in ne malo sem se čudil, zakaj in kako so to storili. Čez pol ure se mi pridruži temnopolten Rezijanec. Delal se je, ko da bi nameševal na sprehod ali da bi hotel pogledati za gamsi ter mimogrede me povprašal, odkod in kam. Ko mu je bilo jasno, da sem turist, ki se ga nima bati, je stopil na rob pobočja in zabrlizgal na prste. Težko obložena družba se je brž spet prikazala na snežiščih in v eni uri že stala pri meni. Tihotapci so bili. Rezijani, ki so prenašali težka bremena iz Bovca čez Prevaljsko in Grubeljsko sedlo v Rezijo. Pri koči so dolgo počivali. Okoli poldne zaslišim dva strela. Skoro je došel tudi strelec. Nesel je ubitega

gamsa, od krogle razmesarjenega snežnega jereba in starodavno puško na kremen, po obliki in teži podobno majhnemu topu. Bil je pravi divjak, Bovčan, po imenu Kovač, drvar in divji lovec. Imel je dovolj vzrokov, da se je izogibal avstrijskim orožnikom in raznim neprijetnim pojasnjevanjem in se zato začasno klatil po tej okolici tostran meje. Mirno smo ležali pred kočjo, ko je prav tiho došel Andrej. Kako me je gledal, ko me je našel v tako lepi družbi! Kovača je namreč dobro poznal. Pravil mi je o njem, da je izboren strelec. To mi je potrdil tudi že od krogle razcefrani jereb. — Rezijani so bili že odšli, mi smo se pa udobno ugnezdili v koči. Proti večeru je priplul na nebo črn oblak, ki je zakril goro v temo, visel nekaj časa nad kočjo ter nato iztresel na nas vso svojo grozno silo. Treščilo je večkrat zaporedoma prav tik nas. Enkrat je vrglo Andreja na tla in ko sem ga poln skrbi povpraševal, kako to, da je padel, mi je po svoji navadi s par besedami odgovoril, da ne ve, »ali od strele ali od strahu«. Pa tudi jaz sem bil čutil udarec. Drugi dan smo našli brž, kar smo iskali, — namreč navpično pot po snežišču na vrh Kanina.

Višja gora. Dr. H. Tuma. Idealni Andrej in praktični Ojcinger.

Dr. Kugy se je bil namenil preplezati »nedostopno« *Visoko Gamsvoiko* (Hohe Gamsmutter 2550 m) v Zajezerju, nasproti Sv. Višarjam. Brzobjavil je bil Andreju, naj ga pride čakati na Trbiž, a ta je brzobjavko prepozno prejel. Zato je odšel Kugy na pot z rabeljskim vodnikom Rud. Baumgartnerjem.

»Pravkar sva plezala,« pripoveduje Kugy, »po ozkih policah nad veliko previsečo steno dol, ko je nakrat pridrl iz globočine klic, ki mi je bil znan. Ni bil klic Rablja, klic Trente je bil, klic domačih gora, tovariša brez bojazni in pogrška. Zadrževal sem sa po in poslušal. Še enkrat Andrej! Pre-

pozno je sicer bil prejel brzojavko, a je kljub temu takoj odpotoval, uganil moj cilj, me iskal in našel, čeprav še ni poznal tega kraja.

Še zdaj ga vidim pred sabo, kako je slonel ob ograji, zapirajoči stezo k stari višjegorski koči. Skoraj ko da bi kolebal ob misli, je li prav storil in ali je še dobrodošel. Kako je čez malo časa mirno in z lahkim obžalovanjem v glasu dejal: »Videl sem Vas gori. Slabo je kazalo.«

To je bil lep popoldan v stari višjegorski koči! Drugi dan je šel z nama na *Mrzlovodsko Gamsovko* (2508 m), tó se pravi, on naju je vodil na vrh z vladarsko gotovostjo in s tako naglico, ko da bi bil proučil pot že poprej v vseh njenih posamnostih. Skoraj se je zdelo, da hoče reči Baumgartnerju: »Le sem poglej, jaz sem vodnik svojega gospoda!« Z občudovanjem je sledil oni njegovemu, ko strela naglemu, nikdar se motečemu določevanju smeri. Res, da je Andrej menil o Mrzlovodski Gamsovki: »Povsod se lahko gre!« in vendar smo jo najbrže mi prvi preplezali; k večjemu, da je bil morda kdaj pred nami gor kak lovec na gamse, ne da bi bil postavil kako znamenje. —

Dr. Kugy našteva razne turiste, ki so preiskovali pogorje Višje gore in drugih silovitih sosedov. V opombi pravi na to: »Še enega moža pa moram tu omeniti, ki je, kot jaz, blizu 50 let hodil po teh gorah (Julijskih Alpah), a vedno sam in molčeč, tako, da jih je le malo vedelo zanj. Ta je *dr. Henrik Tuma* iz Gorice. Večkrat omenjam v tem poglavju moža, ki ima šele priti in mu bo odkriti še to in ono, kar je ostalo skrivnostnega. Marsikaj od tega je dr. Tuma, na katerega so me opozorili šele zadnji čas, že pojasnil, toda celotna odkritja je pa globoko v sebi zakopal. »Mož, ki ima šele priti« bo torej prav storil, da najpoprej poskusi temu molčečemu možu razvezati jezik, preden pojde sam na delo. Zame je to zdaj že prepozno. Marsikaj bo ta »prihajajoči mož« našel tudi v slovenskem slovstvu, ki je

meni ostalo zaprto, ker žal, nisem zmožen slovenščine. V vseh vprašanih toponomastike (krajepisja) bo dr. Tuma, tako sodim, najbolj mero dajen. Toda govori naj in tega ga prosim tudi na tem le mestu.«

Na južni strani Višje gore je stala udobna in z vsemi želodčnimi materiali bogato opremljena Findeneggova kočica.

Dr. Kugy naj pripoveduje sam: »Mično je bilo Ojcingerjevo razmerje do nje. Naj smo prišli na vrh od zapada, severa ali vzhoda, vsakokrat je tako sedel, da je imel kočo pred očmi. Uglasil je svoje grlo, se naslonil nazaj in jodlal (melodijozno vriskal) in pel; pri tem ga je čuvstvo tako obvladalo, da je moral zamižati. Nato se je obrnil zvestodušno k meni: »Gospa oskrbnica je že zunaj. Bi ne verjel, da zna tako jodlati! Pa kako zna kuhati in kako dobro pivo ima! Vrla žena!« Jaz sem molčal in nisem hotel odvrniti pogleda v daljavo. In bolj in bolj polno hrepenenja je plulo petje gor in dol, da je od sten odmevalo. Pevčevo grlo je postalo suho in hripavo. Končno mi reče dobro umevno: »Kako, gospod doktor, ali ne pojdemo na kozarec piva?« In skoraj vselej je zmagal on. Saj človek nima kameni tega srca!

Tudi Andrej je imel svoj določen sedež. Toda skromni Trentar iz doline, zasenčene od gora in uboge na solncu, ki je vkljub vsemu težkemu življenju ostal idealist kot njegov stari gospod, ni mislil na materijalne užitke. Obraz mu je bil obrnjen proti poldnevju. Južne barve so ga očarale. Njega je vabila laška dežela. »Je videti vse drugače na to stran,« je dejal tiho, ko je tako zrl tja čez v smejočo se deželo solnca, proti italjskim sinjim goram.«

Junaški čin »divjega Jožeta« na Špiku nad Policami.

Dr. Kugy je plezal v spremstvu Jožeta Komaca in Ojcingerja na *Špik nad Policami* (Montaž, 2752 m).

Takole pripoveduje: »Bilo je eno izmed onih plezanj, pri katerih ne moremo nič imenovati lahko, ker zahtevajo veličastna izpostavljenost (nevarna) mesta od vsakogar zelo visoko mero odgovornosti.

Sprejel nas je plitev »strm žlebič«, ki nas je privedel po nekem ovinku na desno, potem bolj na levo na ozke police in na majhno prodno teraso. Nad to se pa stena vzpenja tako visoko in strmo, da smo se takoj zavedali, da smo došli na silno resno in najbrž odločilno mesto. V tem trenutku so zatrepotali sem proti nam izgubljeni tihi zvoki zvonov. Na Sv. Višarjah je zvonilo poldan. V vroči borbi s stenami smo pozabili, da čas hiti. Kako ginljivo je bilo, ko so se naši ljudje odkrili in nekaj časa proti Sv. Višarjam obrnjeni pobožno in tiho molili! Božji mir je plul v presunljivi svečanosti skozi stene in vse je prisluškovalo v pobožnosti in poznitosti.

Stali smo na zloglasnem mestu, ki je dobilo kasneje ime »Ojcingerjev prelaz«. Na levo se odcepi strmi bastijski (koničastemu trdnjaskemu stolpu podobni) rob. V prvi tretjini stenske višočine je vzbočena, vodoravna, ozka, plitva razpoka, ki je kazala, da je najbrž mogoč zelo strm vspan do širše gorenje police v drugi tretjini stenske višočine. Vse to skoraj navpično nad groznimi brezdni. Šlo je zato, da dosežemo spodnjo polico, nato da krenemo na desno vprek ter da preplezamo skozi razpoko na gorenjo polico. Lažje poti ni bilo in Ojcinger se je takoj lotil tega mesta. Pri tem je bil pa prenašel in kljub mojemu opominu niti nahrbtnika ni bil odložil. Ko se je po oni razpoki porinil kvišku, da mu je manjkalo do gornje police morda komaj še poldruge meter, nam je zaklical dol, da ne more naprej, ker ga ovira nahrbtnik. Zavpil sem mu, naj spleza nazaj dol. Vendar je visel preveč nerodno in negotovo in spet mu je bil nahrbtnik napoti, da bi se malce okrenil. Bal se je, da pade. Nato sem mu brž gor

zavpil, naj odvrže nahrbtnik. Tudi tega ni mogel. »Potem padem tudi sam,« sem zaslíšal doli in že se je poznalo tudi na glasu, da obupuje. Videli smo strašno nevarnost. Visel je med nebom in zemljo in ni mogel ne naprej ne nazaj. Vrv, na katero je bil navezan, sem sicer kolikor mogoče trdno in pripravljeno držal, toda edini krmol (polica), ki je bil na razpolago, je bil čisto majhen in negotov. Ojcinger je bil že previsoko nad mano. V padcu bi ga bil težko vzdržal in še mene bi potegnil za sabo. Kratek pomenek z Jožetom. Od spodaj se ni dalo pomoči. Za vsako ceno je moral priti nad Ojcingerja. In že je skočil spretno ko maček in z divje odločnim pogledom na rob bastije in izginil za njo. Dolgo je trajalo, neskončno dolgo! Če bi me kdo vprašal, bi mu moral reči, da najmanj dva deset minut, morda pol ure. Ojcinger se je hrabro držal. Osrčeval sem ga z nekaterimi mirnimi besedami, če je dospel dol do mene tesnoben vzklík nepotrpežljivosti ali brezupnosti, uprl se z nogami in telesom kolikor se je le dalo trdo, pazil na vrv in skrbno presodil vse možnosti za slučaj, da bi siromak res padel. O Jožetu ni bilo še vedno nič videti ne slišati. »Ne morem več,« je nato dejal Ojcinger nekajkrat in s strahom sem opazil, da so se mu začele noge tresti. Nakrat en kamenček! Jože se je brez glasu prikazal nad nama. Kot orel z razprostrtimi krili je plezal doli. Izvršil je pravilčno mojstrsko delo. Nikdar več nihče ne prepleza onih mest. Naglo je privezal svoj pas na slečeno suktnjo in spustil en konec do Ojcingerja. Temu se je posrečilo za silo in z zadnjimi močmi zvezati pas z vrvjo, Jože je potegnil kvišku in kmalu nato je ležal Ojcinger na gornji polici. Oba sta morala nekaj časa počivati. Nato sta spustila vrv doli. Bolaffia sem pustil naprej, za njim dal potegniti gor nahrbtnike in cepine in zadnji sem šel jaz. Ta žlebič spada med najtežje, kar sem jih kdaj preplezal. — Jože mi je zagotovil, da ni više gor nobenih težav

več. In tako je tudi bilo.« — Dr. Kugy pravi v opombi, da je te spomine dolgoval Jožetu in Ojcingerju. Dotlej (do l. 1925.) jih namreč še ni bil objavil. Na drugem mestu pravi o Jožetu: »Že dolgo pred Andrejevo smrtjo je bil Jože moj stalni spremljevalec in vodnik. Njegovi naravnost siloviti in brezobzirni moči se imam zahvaliti za mnogo lepih uspehov. Njegovi razbornosti (trezni preišljivosti), ki smo jo videli na zimskem Javalovcu, svoje življenje. Kamorkoli smo prišli, je vlekel s svojo prekrasno divjo osebo, s svojim drznim orlovskim pogledom oči vseh nase.« Komac Jože je bil več let tudi dr. Tumov spremljevalec in vodnik.

Kugyjevi vodniki. Andrejeva smrt.

O svojih vodnikih piše: »Poleg Andreja sem v svojih zadnjih pripovedstih večkrat imenoval druge može, ki so mi tovariševali po Julijskih Alpah. Povedati moram, kako je prišlo do tega. Nihče izmed njih mi ni bil pravi vodnik, ko sem ga spoznal in si ga pridružil. Postali so to šele kasneje v moji šoli. Vsi so bili prvovrstni ljudje. Jože Komac (»divji Jože«) je Trentar in je bil izmed najbolj prdrznih divjih lovcev, kar sem jih sploh kdaj poznal. Močni Osvald Pesamosca, »pravi pristni Lauf«, in nje-ga šibkejši, a v plezanju skoraj prav tako spretni bratranec Jožef, spadata med najboljše kozje lovce Rakolanske doline. Osvald je najbrž prvi izmed vseh. Oba imata malo premoženjce v Piani nad Salettom. Anton Ojcinger si je pridobil velike izkušnje po gorah in svojo izredno spretnost v plezanju kot drvar in planinski pastir. Poleg tega je najbrž v mladosti mnogo gledal za gamsi, zakaj spozna se na njihove navade, njihove steze in nahajališča ko noben drugi na severni strani, in užene izlahka v kozji rog vsakega poklicnega lovca. Podlago svojemu premoženju je postavil kot »žagar« po bolgarskih šumah, kamor je hodil za delom. Tam je mar-

sikaj doživel in po bivakih vé o bolgarskih roparskih tolpah in njihovih krvavih poveljnikih toliko pripovedovati, da se ti lasje ježijo. »Ha, dragi moj!« Lepo je bilo, ko je prišel Osvald sem čez, da bi pri Ojcingerju skupno name čakala. Zelo rada se imata. Ojcinger ga je pogostil in

Štirje trentski vodniki:

Od leve na desno: Jože Komac (»divji Jože«); Tožbar Anton ml. (»Špik«); Ivan Berginc (»Štruskelj«); Andrej Komac ml. (Mota).

Osvald se je brez zavisti veselil toplega bogastva svojega tovariša. Ako smo se sešli pri Pesamoscu, nam je pa ta prisrčno ponudil, kar je imel: črno kavo, polento in montaški sir. Najlepše imata oba — resni, temni Lah, ki se ne zna smejati, in življenja veseli, vedno na šale in dovtipe pripravljene Korošec, ki kaže v smehu svoje zobe — za me vedno skupno: zvestobo. Ta ostane do smrti.«

Kako je Kugy sam častil svoje vodnikespremljevalce in čuval njihovo čast tudi nasproti drugim, nam lepo kaže tudi naslednji dogodek. Kugy je

brzjavo Andreju Komacu, naj pride z Jožetom Komacem na Trbiž in ga počakata v hotelu. Čakala sta v preprosti gostilniški sobi. Kugy se je nahajal v sobi prvega razreda, kjer je bila sama visoka gospoda. Na njegov poziv ju je natakar privedel k njegovi mizi in Kugy jima je naročil imenitno večerjo ter se z njima prijateljsko razgovarjal. Gospoda je vse to gledala zelo po strani in glasno gozdunjala na Kugyja, zakaj je povabil »te kmetavze« v to sobo. On pa je to »veledostojno« gospodo takole zavrnil: »To sta tudi velika gospoda, zaslužita ves ozir, priznanje in spoštovanje kot človeka, pa tudi zato — moje življenje je v njihovih rokah!« — Molčali so.

In še to je pripovedoval Andrej: »Nekoč sem vodil tržaškega cesarskega namestnika s par drugimi visokimi gospodi na Triglav. Naložili so mi težak nahrbtnik, spotoma pa naj bi še temu in onemu pomagal nositi. Molčal sem. Oni so se basali in silili z vsemi mogočimi finimi jedmi in pijačami, jaz sem pa otepal suho čempovo (krompirjevo) polento pa skuto in topil sneg za pijačo. Molčal sem. Z mano so govorili le, če je bilo potreba in kakor s kakšnim tovarnim oslom. Molčal sem. Ko smo prišli na vrh, sem se hotel vrniti domov v Trento, a ni šlo; moral sem jim nesti prtljago dol v Mojstrano. V Mojstrani mi je hotel plačati cesarski namestnik po vodniški tarifi, le pot gor na Triglav, ne pa tudi poti s Triglava v Mojstrano. Pa sem mu dejal ves razježen: »Bil sem vam za vodnika in težkega nosača, za kar se nismo bili pogodili in ne tiče v naš vodniški posel. Druga gospoda si naroča za težke reči nosače posebej. Jaz sem bil dozdaj po gorah že s sto in sto imenitnimi gospodi, pa so me vsi spoštovali in z mano lepo delali kot s tovarišem. Z nikomur se še nisem preganjal za plačilo — z Vami se tudi ne bom, čeprav sem ubog siromak. Še krajcarja ne vzamem od Vas. Pa še to, čeprav me daste koj zapreti: če nima cesar spo-

dobnejših namestnikov, naj raje kar doma čepijo!« Obrnil mu je hrbet in odšel.

Potem piše Kugy: »Prišel je žalostni dan, ko je naju z Albertom silno zadela vest, da je Andrej izginil. Napotil se je v Kranjsko goro. Vrnil se ni, tja ga tudi ni bilo. Bali smo se zločina. Albert je takoj odpotoval v Trento, a med tem ga je šlo vse iskat in (čez dva dni) so ga našli. Zadela ga je bila srčna kap (v 55. letu starosti) malo strani od poti na našem gorjem počivališču pod Vršičem.« Ta kraj se imenuje »Huda ravan« (okoli 1550 m). Ležal je pod veliko, košato smreko že skoraj ves zasnežen. Našel ga je prijatelj Anton Tožbar, po domače Špikov Tona.

Iz spisa*) »Planinskega cvetja na grob našemu Motu« posnemam: »Ko je (*Bois de Chesne*) izvedel o njegovi smrti, je z brzo naglico prihitel iz daljne Nove Gradiške v Slavoniji, je z vodnikom Špikom (Ant. Tožbarjem) pregazil v hudi zimi zamete in plazove iz Kranjske gore čez Vršič, da bi se udeležil pogreba, a došel je prepozno. Le par vrstic iz njegovega pisma: »Njegova smrt me je tako pretresla, da ne morem povedati. Ne sramujem se povedati, da se mi je mnogo solz potočilo po licih. Zdi se mi, kakor bi ne bilo res, da mi ne bo nikoli več videti zvestega tovariša.« Tam na preprostem trentskem počivališču je klečal mož dolgo, dolgo, plakal in molil in se poslavljaj od blage duše.«

Tik nad »Hudo ravanjo« vodi nova pot iz Trente mimo Sočinega izvirka na Vršič. Ob poti je dal postaviti *Albert Bois de Chesne* rajnemu Andreju »znamenje«, t. j. zidano kapelico s podobo, kakor so po Trenti in Soči v navadi in kažejo, kako je ponesrečenec umrl. Na podobi je bilo napisano ime in letnica smrti.

Jaz sem tedaj v svoj cerkveni dnevnik zapisal svojemu dragemu prijate-

*) »Planinski Vestnik« l. 1909. str. 92.

lju v spomin naslednje stihe, ki naj bi tolmačili njegovo željo ter bili zapisani na spominski deski:

»V planinah bil je dom najljubši moj,
pod smrekami tu našel sem pokoj.
Oj zmoli zame očenaš, prijatelj moj!«

Omenim tudi še, da je rajnega Andreja Komaca zelo veselil vsak nov načrt in napredek »Slovenskega planskega društva« in da mu je veliko pomagal s svojimi nasveti in obilnimi izkušnjami.

»Albert in brat Gaston sta čuvala nad družino. Dolgove, ki so bremenili hišo po delitvi dediščin in niso pustili prva leta vrlemu možu spati, je že davno poplačal. Zadnji ostanek z nagrado za mojo knjigo »Otvoritvena zgodovina Julijskih Alp«, ki je po mojem mnenju tikala le njemu. Albert mu je priredil majhen mlin. Tako je torej živel po trdih začetkih svoja zadnja leta kot erarični gozdni čuvaj in Bois de Chesnejev lovec in kot prav majhen posestnik mlina ob šumeči Soči in kot dober družinski oče brez skrbi in v majhnem blagostanju. Nočem vsega navesti, kar sta (brata Bois de Chesne) storila zanj (za družino).*) Bog ju je bogato blagoslovil. Pa tudi jaz hočem v tej knjigi svojega življenja reči z vso trentsko dolino: Bog ju blagoslovi! Ne le radi trentske doline!«

Andrej, najstarejši od štirih sinov, ki se je v vseh ozirih tako močno vrzel po očetu, da se je kakikrat zdelo, da je ostalo vse pri starem in da je le Trenta šla nazaj za eno človeško dobo, je postal njegov naslednik. Vsaki krat, ko je stopil pred me, ki sem ga poznal od otroških let, sem opazil pri prihodu in odhodu, da me hoče nagovoriti. Že je iskal s polnim srcem besed, ki so mu tako težko prihajale na dan, ko očetu. V očeh sem mu bral, kaj je hotel reči: »Hvaležnost od očeta na otroke in otrok otroke, hvaležnost od početka na vso večnost!«

*) O svojih premnogih dobrotah, ki jih je naklonil pok. Andreju in družini, skromni dr. Kugy molči. (Opomba pis.)

Tedaj sem mu presekal besedo in nameravani govor ni bil nikdar govoren. Ubogi mladi Andrej! Že davno je pogrešan (od l. 1914.). Na galiških bojiščih leži. Noga se mu ne okrene več v trentski mir.

»Nikoli ne vemo, kako bo,« je bila ena izmed misli, ki jo je naš stari Andrej večkrat imel navado povedati.

Trebiške Lope (pogrešeno Lepa Špica, 2398 m) je bil prvi vrh v tem kraljestvu (jezerskem), ki sem ga iz Trente gor preplezal z Andrejem Komacem. Dviga se iz velikega obrobnega nasipa, ki meji Trento in dolino »sedmerih triglavskih jezer« ter obvladuje s svojim ostrim rezom (grebenom) obe kraljestvi enako. To daje njenemu razgledu prav poseben značaj in čar. Še danes me vleče spomin tja, prav tako mogočno kot pred blizu 45. leti, hrepenenje po novostih in odkritjih. In ko stojim zdaj gori, se sklonim najprej proti trentski dolini. Tam doli išče moja prva misel in moj prvi pogled skromnega mesta, kje leži ob zelenem bregu nad mladostno Sočo malo, s kamenjem obzidano pokopališče. Pozdravim tiho njen srce in spomin najzvestejšega moža: *Andreja Komaca*. Zakaj tam spi on, zmagovalec, ki me je z neustrahljivim očesom in varno roko vodil skozi vsa dela in napore, težave in nevarnosti, čez vse vrhove Julijskih Alp do najvišjih časti, ki so jih mogle te gore nuditi.

Dokler bom užival luč sveta in bom mogel povračati zvestobo za zvestobo, bo živel nikdar pozabljen v mojem spominu.«

MOHOROV:

TOLMINSKI
TIT MANLIJ TORKVAT.

»FIAT justitia, pereat mundus! Po pravici, pa če velja ves svet! Temu svojemu življenskemu in stanovskemu geslu vsekdar zvest, sem se oddal, jaz, učeni pravnik Jurij Kos, po

božji dobroti cesarski sodnijski komisar in svetovalec, da bom popisal svojim ljubim sinovom in vnukom v opomin, svojemu rodu v počaščenje, vsem učenim in preprostim pa v pouk in zabavo, kakšno sodbo je sodil moj ded po stari šegi in postavi v letu sedemnajst sto šest in petdesetem, kako se je izkazal kot pravičen in stanovitni sodnik in kako je za vse čase s svojim dejanjem proslavil — da malo z velikim vzporedim — ime moje tolminske dežele, s tem, da je postal njen prvi in daj Bog, da ne njen zadnji in edini Titus Manlius Torquatus.«

»Da pa bodo vedeli tudi preprosti moji rojaki, ki bukovskega ne umejo in brati ne znajo, kdo je bil Titus Manlius Torquatus in s kakšnim imenom si je proslavil ime mimo paganskih časov še celó v naše krščanske šole in šolarje, čujejo naj, kar pripoveduje šegavi rimski pisec Publius Livius: da je bil namreč Titus Manlius Torquatus rimski vojvoda in se bojeval z Latinci. Da ne bi trošil po nepotrebnem svojih vojnih sil, je pod smrtno kaznijo prepovedal svojim vojščakom, visokim in nižjim, boriti se s sovražniki na lastno pest. Zgodilo pa se je, da je izzval sovražni odličnjak v orožju po imenu Geminus Maecius njegovega lastnega sina na junaški dvoboj. Mladi Manlius je v boju premagal izzivača in ga oplenil orožja. Vesel svoje zmage je stopil nato pred svojega očeta. Stari Manlius je pokazal mrko nanj in velel: I, lictor, deliga ad palum!*) Tako je dal sam oče lastnemu sinu odrobiti glavo, zato ker mu poslušen ni bil. Fiat iustitia, pereat mundus! Po pravici, pa če velja ves svet!«

»Bil pa je moj tolminski Titus Manlius moj ded Luka Kikli, župan koritniški, in je modro gospodaril svoji srenji z dvanajstimi prisedniki iz sešlišč v nemškem kraju — loco teuthonico — pod gorami Voglom, Rodico in Črno prstjo v Gradišču, Nemškem Rutu in Stržišču. Sodil ni s palico v

roki kakor župani drugje v sosedstvu po Slovenjem, sodil je z mečem, kakor je pravico imel in prejel od oglejskega patriarha Pertovta in avstrijskih cesarjev, da bo rutharius in teutonicis — t. j. sodnik koritniški tisti, ki ne bo odraštoval ne davka ne desetine mimo dva in trideset novcev oglejskega denarja cerkvi in enega obeda t. j. kosila in večerje za Mešselovo cesarskim glavarjem v Tolmin. Tako je županil že dvajset let prav in pravično in celó za vzgled vsem sosednim srenjam po Slovenjem, in ko je svojo zakonsko pridružno pokopal, mu je bilo šestdeset let in je imel sina Jerneja in hčer Lucijo, ki je po božji previdnosti imela postati zakonska žena Janezu Kosu, mojemu ljubemu očetu, Bog mu večni mir daj in nebeško veselje, amen!«

»Bilo pa je to v letih Marije Terezije, ko so se vzdignili sovražniki z vojskami nadnjo, da bi ji vzeli krono in zemljo, meneč, da je ženska roka preslaba za žezlo in prešibka za meč. Pa se je zgodilo, da so narodje vsega cesarstva vstali visoki gospé na pomoč. V tistih nujah in silah so poslali iz Tolmina tudi Koritničanom in Nemcem iz Ruta povelje, naj dajo mladeničev za vojsko, kar dotlej po starih pravicah nikoli navada ni bila. Skical je tedaj moj ded, moj Manlius, sodnik Kikli, može iz dvanajstije in se z njimi posvetoval. Može, je rekel, pisma imamo, da smo za vse čase prosti vsakterega krvnega davka mimo desetih mož v sili, ki smo jih dolžni za brambo glavarju v Tolmin. Pa so taki časi in tako povelje, da zdaj vseh naših glavarjev poglavarji naše moči potrebujejo. Dali jo bomo kakor smo jo že, ko je bilo treba proti Turkom. Kakor proti pesjanom gre zdaj vojska proti hudobnim sramotilcem naše ljube nebeške matere Marije. Kralj, ki je zavrzel vso čast in poštenje, se je vzdignil nad našo cesarico. Moramo ji pomagati, tako nam veleva gosposka! Pravica veljaj, pa če gre za ves svet! Tako je govoril moj Torquatus in može v dvanajstiji so po-

*) Točno: Pojdi, lictor, priveži h kolu!

trdili, da bodo dali deset mož po stari šegi in postavi. In še so ukrepali, ko ga bi dali. Kdor ima sina edinca, temu ga ne bodo vzeli. Kdor jih ima več, šel bo eden, najsi mu bo ljubo ali pa ne. In še tako so sklenili, da pojdejo tisti najprvi, ki jih je doma najmanj škoda, fantje razgrajči, potepi in preklinjavci, ki jim ne za delo ni ne za čast.«

»To zadnje so premodro sklenili. Zakaj krivično bi bilo, da bi mirnega srca ljudje na vojski umirali, potepi in rogovileži pa doma ležali. Huda je vojska, pa je dobra šola vsem srbo-ritežem, objestnim potepom in pretepuhom. Tudi beremo, da je šel že mnogoteri, ki je v mladosti svojo čast izgubil, radovoljno sam na vojsko, kjer si je izgubljeno ime zopet pridobil, reputationem perditam, izgubljeno čast.«

»Povedati moram namreč, četudi ni prijetno slišati, da se je bil tedanji mladi rod po Nemškem v Grantu, Rutu in Stržišču sila izpridil. Kar nič več se mladi niso bali ne očetov ne mater. Kakor mladi junci so rogovilili, voglarili, razgrajali ponoči, popijali v dolini in se nato krvavo pretepali. Težek denar so trošili, sovraštvo so netili med seboj in mladeniči s Slovenjega. Domača in tuja dekleta so sramotili, še pred duhovsko gospodo so se vedli sirovo, še starih ljudi niso častili. Pač pa so dan za dnem kot lovski tatje lazili za divjačino v senožetih pod Voglom in počeli še marsikaj drugega nečastnega in nepoštenega. Težke nuje je imel moj oče z njimi. Zapiral jih je v srenjsko ječo berlin, pa so mu uhajali in ga zasmehljivo psovali, da je »buderle« t. j. kozel med šestimi špringerli t. j. zajci in šestimi lamperli t. j. bicki v dvanajstiji.«

»Ko je tedaj prišlo cesarsko povelje glede vojaških novincev, je razglasil moj ded, da bo neusmiljeno vsakega v vojake dal, ki bi ga še zaletil, da se pretepa, rogovili ponoči in razzaja. Tako je tudi storil. Zgodilo

se je Stendlerjevemu Lenartu iz Granta ali Gradišča. Njegov oče je bil bogat in je imel prijateljev med možmi v dvanajstiji. Takrat je prišlo zato do prvega spora med mojim dičnim Torkvatom in prisedniki. Nasprotovali so mojemu dedu, zmogli ga pa niso. Lenart je moral v vojake. Vojska mu je postala dobra šola. Niti lasu mu niso skrivili, prislужil pa si je visoko cesarsko pohvalo in jaz sam sem ga slišal hvaliti mojega deda, da je pravično sodil in dobro naredil.«

»Kakor pa sem že povedal, je imel moj ded sina Jerneja in hčer Lucijo, ki jo je snubil Janez Kos iz Stržišča. Jernej in Janez sta si bila prijatelja. Bil pa je Janez — moj poznejši dragi oče, bolj moder in je večkrat obračal strica mojega Jerneja k dobremu. Pa je že tako, da mladi ljudje niso stanovitni in kdo bi zameril, če še pismo uči, da najbolj pravični sedemkrat pade na dan.«

»Imel je tedaj Jernej zoprnika v Stržišču, Kusterlovega Matevža. Njegova mati je prišla v pondeljek po svetem Jakobu k mojemu dedu, županu Kikliju in mu rekla: ‚Joh, joh! Sina Matevžka, joh, so mi skoraj ubili. Vaši galjoti so ga. Pravice hočem za otroka nesrečnega, ki trpi, da ga kar pogledati ne morem.‘ Rekel je moj ded: ‚Urša si in dobra ženska. Lej, pa je le res. Ne vem, če si ga dobro vzgojila svojega Matevžka. Goden ptič je, gotovo je sam iskal, kar je našel. Nu, kdo ga je? Kar sem rekel, oporekel ne bom. Pretepačev pa ne. V vojake pojde, pa če je sam cesarjev sin. Ti le skaži, kdo je bil. Si razumela?‘ Tako je rekel moj ded in baba je trdila, da je bil Janez Kos. Moj ded pa kar ni mogel verjeti: ‚Če bi rekla, da ga je moj Jernej, laže bi ti verjel,‘ je dejal. Pa je dal poklicati fanta, ki je snubil njegovo Lucijo, in ga izprašal. Fant je mirno obstal: ‚Kdor ga je, za prav ga je.‘ ‚Pa ali veš, da pojdeš v suknjo vojaško?‘ je vprašal moj ded. ‚Pa pojdem, oče, če je tako,‘ je odgovoril fant. In še je prosil, naj pozdravi moj ded v njego-

vem imenu Lucijo. Takle, sinovi moji, je bil moj oče, poštenjak in prijatelj. Prav malo je bil kriv, več je bil njegov drug Jernej. Pa ni hotel tožiti. Vzel je krivdo nase. Pa je bil tudi moj stric Jernej prijatelja vreden. Ko je izvedel, kako in kaj, pred očeta je stopil in povedal po pravici. 'Lepa žlahta,' je bil hud moj ded, 'to rej ti in Janez. Pa oporekel ne bom. Pojdetal' Tako je tudi bilo. Fiat justitia, pereat mundus!«

»Hvala Ti, moj dični Manlius! S tisto besedo, ko si v dvanajstiji odločil trdo in neovrgljivo, da naj trpi, kdor je zaslužil, ko se nisi ustrašil v vojake soditi svojemu zetu in lastnemu sinu, si osramotil može v dvanajstiji, ki so Ti bili bridki radi Stendlerjevega. Hči Lucija Ti je rekla, da se je prirojala v bolezen, Tebi samemu so osiveli še zadnji lasje, hrbet se Ti je upognil pod bremenom, ki si ga bil sam naložil pretežko. A slejkoprej si sodil pravično, trdo z mečem v roci, kakor si prednost imel pred vsemi sodniki in župani na Slovenjem. Ave, mi Tite Manli! Slava Ti, slava Ti!«

»In ko je sedem dolgih let minilo, mi misere Torquate, moj bedni ded, zdajci je stopil jesenskega večera pred Te zagorel in strašno zapuščen vojaški grenadir. 'Oče,' je pozdravil, 'ali Lucija še živi?' 'Še,' si odgovoril, 'še živi, Janez! Kaj pa Jernej?' In je povedal grenadir: 'Zunaj pred vrati stoji, pa nima desnice več in ves je slep.' Ti, moj dični Manli, pa si stopil pred hišo in sprevel vanjo sina Jerneja, slepca nesrečnega izpod Lavdon na pri Zorndorfu. Ave, Tite Manli, slava Ti, slava Ti!«

»Postal je tedaj Janez Kos moj oče in županja hči Lucija moja mati. Slep pi stric me je pestoval in pripovedoval o svojih vojskah. Šest jezikov je znal, dvajset dežel je videl, sam Lavdon mu je zlato kolajno na prsi pripel in cesarica mu je do smrti dajala groš za rano. Prislужil si ga je bil v bitki pri Kolinu. Kakor pisal, tako verjel.«

»S svojim podpisom potrdil, jaz, Jurij Kos, cesarski komisar in svetovalec v tem letu 1813. na dan sv. Lucije. Slava Očetu in Sinu in svetemu Duhu! Fiat justitia, pereat mundus!«

JOZE HRAST:

NABREŽINSKI KAMNOLOMI.

L AHKO si mislimo, da vsi naši bravci že poznajo Nabrežino, vsaj slišali ali čitali so gotovo že kaj o Nabrežini in nabrežinskih kamnolomih. Znana je pač skoro po celem svetu. Nabrežino so poznali že Rimljani. V Sesljanu in v Timavu so imeli Rimljani svojo zimsko luko. Na obrežju pod Nabrežino so si rimski velikaši zidali

Eden nabrežinskih kamnolomov.

svoje vile, kamor so hodili stanovat po zimi. In že takrat so visoko cenili nabrežinski kamen. Da bi znale stene govoriti! Stene tistih rimskih kamnolomov, ki so jih sužnji in vojni ujetniki z žilavo roko izkopali, z znojem in včasih tudi s krvjo rosili. Koliko trpljenja, koliko vzdihov bi še danes odmevalo iz tistih nagromadenih kupov iveri, ki so že davno preraščeni z grmičevjem in mahom! Kako so Rimljani rili kamenje? Za svoje palače, templje, spomenike so potre-

bovali večinoma velikih kosov. In te so morali iz skale šele rezati in riti. Po velikosti kamnov (blokov, pravijo kamnarji danes) so naredili v skalo podolž približno en centimeter globoko zarezo, na vrhu bolj odprto, v dnu pa lepo zaokroženo. V to zarezo so tedaj zabili polno suhih hrastovih zagozd. Takrat je bila okolica Nabrežine zarastla s starimi, mogočnimi hrasti. — In potem so zagozde toliko časa močili z vodo in škropili, da so se napile vode, se napele tako, da je kamen počil po zarezi podolž. Kamen ima namreč žile, »daske« jih imenujejo. In če ravno po daski zadeneš, se ti lepo kolje, kakor les. Pa le redko kedaj se je to res posrečilo. Mnogokrat so morali le z roko in s kladivom in jeklom kamen sekati in rezati globoko kanale, da so kamen ločili od skale in potem posamezne »bloke« dvignili. In kolikokrat poleti vode ni bilo! Še toliko ne, da bi svojo žejo potolazili. In izvirkov na Krasu ni. Takrat je le kladivo in klesalo pelo. Drobce, ki so odletali, to so iveri, so znašali na kupe. Obdelane kamne pa po smučeh do morja in na ladjo. Nekateri tudi trdijo, da so te kamne po posebnem rovu spuščali do morja. Da se pa kamen po rovu ni razbil, so rov poprej zalili s svincem. Tako je kamen le polagoma po svincu drsel do ladje. Še danes gledaš sledove tega dela in moraš občudovati pridnost, napor, trud, trpljenje rimskih težakov. Vi mučeniki dela, naših kamnolomov — kje ste sedaj? Ali se bomo kedaj videli? Takrat šele nam boste vse povedali in razložili. Ali morda že sedaj hodite okoli nas in občudujete nas, nove težake, ki tudi s trudom in znojem iščemo zaslužka in kruha sebi in svojim otrokom?

Ko so Rimljani zapustili te kamnolome, se tudi drugi niso več zanje brigali. Pozabili so tudi, kako se kamen kolje. Ko so gradili mostove za južno železnico, niso kamenja klali z zagozdami, ampak razstreljevali so ga s smodnikom. Zato je vse tisto kamenje tako nepravilno, razpokano, nakaže-

no. Še le v novejšem času se je delo v kamnolomih bolj redno in pravilno razvilo. Zlasti od leta 1880. dalje. Sedaj kamen zopet koljejo po daski. Od strani, kjer se kamen drži celine, najprej naredijo tako globoko zarezo, »kanal«, kolikor mora znašati debelost bloka. Spredaj pa zabijejo v zarezo zagozde, kakor stari Rimljani. Seveda so zagozde železne. Med kamen in za-

V kamnoseški delavnici.

gozdo pride še železna podloga. Potem pa z debelimi bati udrihajo po zagozdah, in v kratkem se kamen lepo ulomi po daski. V zadnjem času se je kamnolomska industrija še bolj napredovala. Najtežja dela brzo opravljajo stroji. Kanalov in tistih globokih zares danes ne delajo več. Z jekleno žico prerežejo najdebelejšo skalo. Samo pri ulomu si morajo še pomagati z zagozdami. Tak ulomljen blok dvigalo dvigne iz jame na voziček. Potem pa pod žago z njim! In v kratkem času je že na kosih, lepo in gladko odžagan. Čudovito zanimivo! Imajo danes oblič, ki ti kamen poobla kakor mizar les. Stružec ti ga naredi lepo okroglega kot je najlepši steber in likalo ti ga zlika, da ti kamen odseva kakor zrcalo. Prijatelj, ko te sreča zanese na Nabrežino, ustavi se in poglej. Videl boš globoke jame, kjer so še Rimljani delali. Videl boš žago dijamanterco in jekleno žico, ki v eni uri prežaga naj-

debelejši kamen. Občudoval boš razne stroje in dvigala. Pa tudi klesalo, ki samo obdeluje kamen. Stisnjeni zrak ga peha in goni. Pa nikar ne misli, da je to brez truda. Kar stresa človeka, da po dolgem delu delavec niti rok ne čuti več. Samo eno te prosim: Ko bo solnce pripekalo, ko bo kamen tako vroč, da ga z roko ne boš mogel prijeti, ko te bo peklo skozi čevelj in podplate, takrat pridi in se spomni, koliko so morali na solncu prestati stari sužnji in delavci od zore do poznega mraka in koliko mora pretrpeti še dandanes kamenar, da pošteno preživi sebe in svoje.

Solkanski most (stari),
zgrajen iz nabrežinskega kamna.

Po vojski so nastopili za Nabrežino trdi časi obnavljanja. Včasih je v kamnolomih in delavnicah živel in imelo lep zaslužek do 15 tisoč ljudstva. Pa še vedno pride in gre skozi nabrežinske delavnice vsak dan 60 tisoč lir in morda še več. In obljublja se, da bo še bolje. Bajè da bo milanski kolodvor stal čez 30 milijonov lir, in največ kamna bo šlo iz Nabrežine. Pa tudi drugam po svetu se izvažata nabrežinski kamen. Mnogo ga gre v Južno Ameriko, v Severno, na Angleško, Belgijo itd. Naj bi nabrežinsko kamnolomstvo, ponos in kruh tisočernih Kraševcev, popolnoma zacvetelo!

PODGORSKE TOVARNE.

V Podgori ob Soči stojijo velike tovarne, kjer streže strojem 3000 ljudi. Oglejmo si jih! Že v zgodnjem srednjem veku so v Podgori zaježili Sočo, da so lovili les, katerega so toliminski drvarji splavljali po Soči v dolino. Tisti jez so potem najbrž rabili za mline in strojarne, dokler ni goriška družina Ascoli v osemnajstem stoletju jez popravila in sezidala papirnico. Papirnica se je vedno bolj izpopolnjevala in prehajala iz roke v roko, dokler je ni kupila družba Leykam-Josephsthal in ustvarila iz nje največji tovarniški obrat v deželi. Onstran Podgore, v Stražicah, pa so zasnovali Ascoli svilarno, katero je pa že pred vojsko spremenila nova lastnica Brunnerjeva delniška družba v tkalnico za bombaževino.

Vojska je oba obrata popolnoma uničila, toda hitro po vojni je Brunnerjeva delniška družba k svoji prejšnji posesti v Stražicah dokupila še podgorske tovarniške razvaline ter postala tako lastnica celotne vodne moči v Podgori.

Ta družba je takoj ob nakupu naredila velikopotezen načrt za novo bombažno tovarno na obeh bregovih. Najprej so porabili jez v Stražicah tako, da so tam postavili veliko električno centralo, ki naj bi nudila gonilno moč lastnemu obratu, preostanek pa tudi okoliškimi občinam. In res imajo danes razne vipavske vasi ter soška dolina do Kanala električno luč iz te nove elektrarne.

V Podgori pa so začeli na razvalinah stare papirnice zidati novo tovarno; to so lope, katerih strehe počivajo ena na drugi v dolgih nepreglednih vrstah. Ker nosijo strehe teh lop sloki betonski stebriči, so nastale na ta način tri zaporedne dvorane, ki merijo vsaka najmanj po štiri sto metrov v dolžino. Svetlobo dobivajo te velike dvorane od zgoraj. Višina namreč, katera nastane med slemenom ene lope in kasom druge, je eno samo okno, visoko do dva metra, široko pa do sto metrov.

V notranjosti teh dvoran stoje v ravnih vrstah mehanične statve. Ko bodo vse te statve tekle, pravijo, da jih bo več kot pet tisoč. Danes niso še vse v obratu.

To velikansko stavbeno središče pa obkrožajo še druge pomožne stavbe: pomožna električna centrala na paro, razna skladišča, ekspedicija, obratna vodstva, avtomobilske garaže, posebno pa belilnica za platno in visoke peči na plin, skozi katere beži izvršeno platno, da ob tem ognju izgubi mo- rebitno kosmičavost. Tik severnih to- varniških vrat stoji velik zavod za delavke, katere tam stanujejo pod vodstvom redovnic.

Celokupno tovarniško ozemlje je obdano z betonskim podzidkom, na katerem sloni visoko žično omrežje. Le štirje vhodi vodijo v tovarno.

V Stražicah, na levem bregu Soče pa se nahajajo poleg električne centrale še generalno ravnateljstvo, mehanične delavnice in velika lastna livarna za statve. Med tvornico na desnem in na- pravami na levem bregu Soče tečejo lesena mostova in žična vspenjača. Nad Stražicami se nahajajo delavske hiše. Poleg obstoječih bodo postavili še šestdesetih novih, ki bodo imele tudi svojo cerkev v sredi.

Eno posebnost ima podgorska to- varna: zaposlene so večinoma ženske. Plača je precej različna, ker se izučene tkalke pač ne morejo meriti z začet- nicami.

Želeti je, da bi se tovarne dobro razvijale, da bi tako še tisoči domači- nov dobili kruh pa tudi možnost za pošteno življenje.

NOVA CERKEV V VRTOJBI.

„VRTOJBA sredi pokopališč« — to ime je prinesla vojna naši fari. Ko je vojna končala, je bila vsa vas ena sama razvalina. Spet je vstala iz tal velika bela vas in sredi nje je vlada postavila velelepo svetišče. Leta

1924. je mons. Valentinčič posvetil temeljni kamen in 13. dec. 1925 je go- riški nadškof posvetil cerkev. Delo so pod nadzorstvom obnovitvenega ura-

Nova cerkev v Vrtojbi.

da v Gorici izvršile Stavbinske zadru- ge v Gorenji in Dolenji Vrtojbi. V krasni romanski stavbi, ki je električ- no razsvetljena, odmevajo nove orgle. Vrtojbenska cerkev je ena najlepših v širokem pasu, kjer je divjala vojna.

Blagoslovljenje zvonov na Katinari. Žene in dekleta so v lepi domači narodni noši.

FRANC RUPNIK:

O ČEŠČENJU NEKATERIH CERKVENIH ZAVETNIKOV.

S posebnim ozirom na Pivko.

V raziskovanju naše domače zgodovine zavzema važno poglavje zgodovina naših cerkva. Saj ima skoro vsaka vas svojo cerkev, večkrat še po dve ali celo tri. In s temi cerkvami je združen velik del vaške zgodovine: vanje so naši dedje vlili marsikako potno kapljo, ko so jih s trudom in žrtvami postavljali in pozneje popravljali; v senci košate lipe pri cerkvi so se nekdam shajali vaški očetje in po resnem preudarku določali smeri mišljenju in ravnanju vaščanov; za zidom okoli cerkve, v stolpu in v cerkvi je našlo zavetje prestrašeno ljudstvo, kadar se je nenadoma prikazal v deželi strašni Turek. Na domačo cerkev so naši očetje s ponosom zrli, vanjo so se zatekali v dušnih in večkrat tudi v časnih stiskah.

Če pa je treba določiti, koliko je kaka cerkev stara ali kdaj se je tam postavila prva cerkev, pa navadno zastonj brskaš po starih listinah in virih. Naše cerkve so po svoji zidavi, po stavbinskem slogu večinoma plod mnogih prezidav v teku stoletij; razne letnice najdeš vklesane na teh stavbah zunaj in znotraj; stare listine nam povedo, da je tega in tega leta že stala cerkev, a njih prvotni nastanek je zakrit v gosti megli preteklosti.

Edini vir, iz katerega moremo največkrat vsaj približno sklepati na starost kake cerkve, je *cerkveni zavetnik* (*patron*), svetnik, kateremu v čast se je zgradila cerkev. Če vemo, kdaj se je češčenje tega ali onega svetnika pričelo in kdaj najbolj cvetelo, navadno tudi približno vemo stoletje, v katerem so tistemu svetniku postavili največ cerkva. Kakor se na nebu zvezda premičnica prikaže daleč na obzorju in

potem večer za večerom svetlejše žari, polagoma pa zopet izgine v brezmejno daljavo, tako zasije v življenju krščanskega ljudstva podoba kakega svetnika v svetli luči ter ogreva, tolaži, krepi in blagoslavlja trpeče in stiskane zemljane, a sčasoma stopi zopet v ozadje in se dvigne druga. Tako se n. pr. sedaj pri nas posebno goji češčenje presv. Srca Jezusovega od l. 1899. dalje, češčenje brezmadežne device in matere Marije od l. 1854. dalje — skoro v vsaki cerkvi hočejo imeti oltarje ali vsaj podobe teh dveh — prav v zadnjih dneh pa je začelo veselo poganjati češčenje sv. Male Terizije Deteta Jezusa. Pa bo prišel morda čas, ko bo to ponehalo, in se bodo pokazale na obzorju našega cerkvenega življenja nove skrivnosti, novi svetniki, ali pa se bodo dvignili taki, ki so danes ljudem v naših krajih še malo poznani.

Nekateri svetniki se častijo izza prvih krščanskih stoletij vseskozi, n. pr. sv. Marija, sv. Mihael, sv. Janez Krstnik, sv. Jurij, sv. Marjeta in drugi. Nekateri so začeli klicati na pomoč v časih hudih stisk in nesreč, n. pr. v kužnih boleznih sv. Boštjana in sv. Roka, v vednih smrtnih nevarnostih za časa Turkov sv. Barbaro in sv. Jožefa. Takim svetnikom in svetnicam na čast so zidali nove cerkve, ali pri starih prizidavali kapelice, ali pa v cerkvah postavljali oltarje včasih nove včasih pa tako, da so opustili na kakem oltarju češčenje prejšnjega svetnika. Tako so se v teku stoletij menjavali svetniki na oltarjih naših cerkva, kakor je pač zahtevala potreba ali ljubezen in navdušenost ljudstva. Na mnogih oltarjih vidimo zgodaj nad podobo svetnika, kateremu je sedaj altar posvečen, nadstavek z manjšo podobo, kar nam večkrat naznanja, da je bil nekdam altar na tistem mestu posvečen temu svetniku. (Tako na Pivki: v Predjani je bila prej glavna altarna slika Marija vnebovzeta ne pa žalostna; v Rakuliku je bil veliki altar sv. Janeza Nepomuka, dokler je bil še v Ljubljani v franči-

škanski cerkvi, posvečen sv. Janezu Krstniku; najbrže je bil tudi na mestu altolja sv. Valentina na Razdrtem nekdanj manjši altar sv. Štefana in Lavrencija.)

Včasih so pa tudi cerkev samo posvetili drugemu patronu, bodisi ob kakem večjem popraviljanju, bodisi da so na mestu stare cerkve zidali novo. Če niso prejšnjega patrona popolnoma pozabili, so mu morda odkazali prostor v stranskem altolju. Zato so nekatere cerkve lahko starejše kakor moremo soditi po češčenju sedanjega patrona.

Sedanji rodovi že dolgo več ne vedo, da ima večina naših cerkva na svojih mestih svoj poseben pomen. Žal, da je ta del naše cerkvene zgodovine še zelo malo preiskan. Namen tega spisa je, pokazati v redkih obriših našemu ljudstvu vero in mišljenje naših starih dedov in njihove potrebe in stiske, ki so jih silile, da so postavljali cerkve na določenih mestih in jih posvečevali ravno določenim svetnikom. Ker mi je določen le tesen prostor v Koledarju, sem izbral le značilnejše svetnike in svetnice. Kar je v naslednjem povedano o češčenju svetnikov v občeh, velja seveda za vse dele naše dežele, omenjam pa še posebej cerkve na Pivki, ki sem jih najtančneje preučil.

Sv. Marija.

(Slavina, Knežak, Predjama, Strmica.)

Marijo, božjo mater, častijo kristjani vse čase od začetka krščanstva, a njeni prazniki so se v teku stoletij pogloma upeljevali. Do 5. stoletja posebnih Marijinih praznikov ni bilo, od tedaj pa jih je od vzhodne cerkve sprejemal tudi Rim, tako da so se v 7. stoletju praznovali v Rimu že štirje poglavitni Marijini prazniki (svečnica, oznanenje, vnebovzetje in rojstvo). Z imenom Jezusovim vred so oznanjevalci krščanske vere nesli med paganske narode po Evropi tudi ime Marijino. Zlasti so ti misijonarji radi posvečevali prve cerkve med pagani Marijinemu vnebovzetju. Tako sta

bili n. pr. škofijski cerkvi v Akvileji in Trstu posvečeni na naslov Marijinega vnebovzolja. Razumljivo je torej, da so prvi krščanski duhovniki, ki so prihajali v naše kraje deloma iz Akvileje, največ pa (na Pivko) iz Trsta, stavili radi prve cerkve po vzoru svojih maternih cerkva.

Na Pivki je najstarejša župnija v Slavini s cerkvijo Marijinega vnebovzolja, iz česar smemo sklepati, da je bila tukaj Marijina cerkev že za gospodstva Rimljanov. Slavinska župnija je bila pred 12. stoletjem edina župnija na Pivki in je obsegala sedanjno hrenoviško, postojnsko in studensko župnijo, morda tudi Zagorje in Knežak. V listinah jo najdemo prvičkrat imenovano l. 1267. Sedanja cerkev je podobna romanski baziliki, a kdaj je bila sezidana, je nemogoče določiti. Slika Marijinega vnebovzolja v velikem altolju je doslej še neznanodelo znanega slovenskega slikarja Mateja Langusa iz l. 1828.

Druga zelo stara cerkev Marije vnebovzete je župna cerkev v Knežaku. Bila je nekdanj podružnica trnovske župnije, l. 1645. se je tam ustanovila kaplanija, ki se je l. 1839. povzdignila v samostojno župnijo. Ko so se okoli l. 1400. devinski graščaki plemenitaši Walsee začeli prepirati s tržaškim kapitlom zaradi patronata nad župnjami na Krasu, in se je spor v teku desetletij vedno bolj poostreval, je papež Pij II. (prej tržaški škof) dne 6. novembra 1462. ukinil župnijo sv. Petra v Trnovem in povzdignil podružnico Marije vnebovzete v Knežaku v župno cerkev. To je pomagalo, da sta se obe stranki pomirili, nakar je papež 21. julija 1464. premestil župnijo zopet v Trnovo.

Tudi v Predjami je cerkev posvečena Marijinemu vnebovzetju. Postavila se je tukaj cerkev, ko je v gradu Jami gospodoval vitez Nikolaj Logar (Lueger), oče znamenitega Erazma (Predjamskega). Posvetil jo je leta 1449. tržaški škof Enej Silvij (pозnejši Pij II.) in jo obdaroval z raznimi odpustki.

V *Strmici pri Studenem* je cerkev posvečena Mariji Snežnici. A v starejših zapiskih se cerkev ne imenuje s tem naslovom in tudi se ni praznovala posebna cerkvena slovesnost ne 5. avgusta, na praznik Marije Snežnice, ne na kak drug Marijin praznik. Šele v cerkvenem zapisniku l. 1803. je določeno slovesno praznovanje v cerkvi Marije Snežnice v Strmici dne 5. avgusta. Pač pa se je vršila velika slovesnost, obletnica posvečenja cerkve, na praznik sv. Vida (15. junija). Ta dan je prišla v Strmico ena procesija (hrenoviška) iz Studenega, druga pa iz Planine. Ohranjena je listina, s katero izpričuje tržaški škof Orsini, da je 22. junija 1611. posvetil v cerkvi Matere božje nad Strmico veliki altar v čast isti Materi božji — cerkev sama kaže, da je bila zidana kakih sto let prej — a obletnica posvečenja naj se vsako leto praznuje na praznik sv. Vida. Zakaj vse to? Sv. Vidu je posvečen desni stranski altar. Ali ne spominja morda slovesnost na praznik sv. Vida, da je bila cerkev v Strmici pred l. 1611. posvečena sv. Vidu, ki se je moral umakniti Materi božji na stranski altar, ljudstvo ga je pa še naprej vdano častilo? Žal, da o tem nimamo nobenih gotovih starih podatkov.

Sv. Mihael.

(Šmihel pri Postojni.)

Sv. nadangelj Mihael nastopa že od prvih časov kot veliki bojevnik zoper satana in njegovo malikovanje, kot varuh sv. vere. Zlasti je cvetelo čiščenje sv. Mihaela v 6. in 7. stoletju. Ko se je v naših pokrajinah krščanstvo borilo s paganstvom, so se že v rimski dobi in tudi pozneje za časa pokristjanjevanja Slovencev stavile cerkve v čast sv. Mihaelu. Na mestu starih paganskih tempeljnov in rimskih gradišč nas spominjajo pogosto Mihaelove cerkve na zmago krščanstva nad paganstvom.

Nad *Šmihelom pri Postojni* je bilo že davno pred Kristusom veliko in dobro utrjeno gradišče — v zadnjem

času sodijo nekateri zgodovinarji, da je bila tam predrimska trdnjava *Mestullum*, ki so jo Rimljani v letih 35

Kipi na desni strani velikega altarja v Hrenovicah.

do 33 pred Kristusom po hudem boju razdejali. Ob južnem pobočju so se pozneje zopet naselili ljudje in verjetno je, da je že v rimski dobi na okopih razdejane paganske trdnjave zakraljeval sv. Mihael. Po njegovi cerkvi je dobila tudi vas svoje ime.

Večkrat se upodoblja sv. Mihael s tehtnico v roki, ker ima po ljudskih pripovedkah nalogo »duše vagat«. Cerkev mu v svojih molitvah izroča duše umrlih vernikov, naj jih pripelje »v sveto luč, v raj poveličanja«. Zato so v prejšnjih stoletjih, zlasti v 13. in 14. stol., stavili na pokopališčih kapelle v čast sv. Mihaelu. Taka kapela je bila n. pr., kakor poroča Valvazor, zraven župne cerkve v Vremah.

Sv. Janez Krstnik.

(Matenja vas, Bač pri Knežaku.)

Ob času pokristjanjevanja slovenskih in germanskih narodov se je zelo razširjalo češčenje sv. Janeza Krstnika. Povod temu je praznik sv. Ivana dne 24. junija, to je v dnevih poletnega solčnega obrata, ob katerem so paganski Slovani in Germani čistili z velikimi slovesnostmi solčno božanstvo. Prvi oznanjevalci sv. vere so se namreč radi ravnali po onem navodilu, katero je bil dal papež Gregor Veliki sv. Avguštinu in tovarišem, ki so odhajali misijonarit na Angleško, naj ne podirajo starih (paganjskih) tempeljnov, temveč le malike, na njih mesto pa postavljajo krščanske oltarje. Zato so skušali krščanski misijonarji, kolikor so mogli in smeli, prilagoditi se duhu narodovemu in njegovim običajem s tem, da so verske resnice in službo božjo navezovali na uredbe paganskega verstva. Preprosto ljudstvo pa je večkrat svoje naziranje o bogovih preneslo na krščanske svetnike. Tako so na mestu paganskega solčnega božanstva začeli stari Slovenci častiti sv. Ivana, zato je razumljivo, da se je njegovega praznovanja prijel več paganskih navad. Kresovi po naših hribih na predvečer sv. Ivana, goreče plamenice in druge navade so ostanki solčnega bogočastja.

Izmed svetišč sv. Janeza Krstnika v Primorju je posebno znamenit samostan sv. Ivana pri Devinu. Tu je bilo pravo ognjišče krščanske prosvete za našo deželo. Od tu so prodirali menihi z lučjo krščanske resnice po starih cestah čez Kras tudi v pivško in podnanaško ravnino in gotovo tudi širili češčenje svojega samostanskega zaščitnika.

Cerkve sv. Janeza Krstnika imajo pa še svoj poseben pomen, ki ga nam kaže že priimek svetnikov. Krstitelj našega Odrešenika je prav pogosto patron starih krstnih cerkva in kapelic. Ker so cerkve sv. Ivana prvotno služile za krščevanja, so jih gradili ob

vodi. (Vedeti moramo, da so vseskozi do 13. stoletja in ponekod še dalje redno krščevali ne z oblitvanjem, ampak s potapljanjem človeka v vodo.)

Na Potipki sta cerkev pri *Matenji vasi* (Štivan) in kapelica v *Baču pri Knežaku*, obe posvečeni sv. Janezu Krstniku, postavljeni ob vodi.

O pomenu cerkve v Štivanu ne morem reči nič gotovega. Ljudska govornica ve, da je stala nekdanj cerkev sv. Janeza na pašniku pri Grobšah, a ni danes nikjer nobenega sledu. Iz imena Grobše — pravilno Grobišče — bi mogli sklepati na kako starodavno človeško stanovišče tam v bližini, ki je imelo svoje pokopališče (grobišče) in zraven še tempelj, na čegar mestu so krščanski misijonarji postavili altar sv. Janeza Krstnika. Našli so že tam v okolici razno orodje iz pred-rimske dobe in rimske novce.

Pač pa je zelo verjetno, da je bila kapela sv. Janeza v Baču nekdanj krsna kapela za tamošnjo okolico, v bližini cerkve Matere božje v Knežaku.

Še pred nedavnim časom je bila tam precej večja cerkev sv. Janeza (približno 15 m dolga), sedanja kapela je le prezbiterij (= prednji del) prejšnje cerkve. Če sodimo po ohranjenih temeljih cerkvenega zidovja, se zdi, da je bila prvotna kapela severni del, ki je v tlorisu kvadrat in ni v nobenem sorazmerju z ostalo stavbo. Še l. 1693. se imenuje v vizitacijskem zapisniku tržaškega škofa Millerja na prvem mestu cerkev sv. Janeza, potem pa novejša sv. Ane.

Sv. Martin.

(Hrenovice, Tabor nad Zagorjem.)

Sv. Martin, rojen v mestu Sabariji v Panoniji (ob današnji ogrskoavstrijski (štajerski) meji, je postal okoli l. 372. škof v Turu v Galiji (na današnjem Francoskem). Ko je prevzel škofovsko službo, je bilo po deželi še mnogo nevernikov in so še stali tempelji bogov. S svojo gorečnostjo in s čudeži je trumoma izpreobračal galsko ljudstvo, rušil kipe in templje bo-

gov in sekal sveta drevesa. Pri tem delu ga je večkrat očitna pomoč božja obvarovala gotove smrti. Umrl je 11. novembra 397. Že v 5. stoletju se je dvigala nad njegovim grobom krasna bazilika, l. 461. že vemo, da so

mного cerkva sv. Martina po naših gričih in dolinah. Splošno smemo reči, da je pri nas češčenje sv. Martina najbolj cvetelo od 7. do 10. stoletja in da je tudi največ njegovih cerkva iz te dobe.

Navadno predstavljajo sv. Martina na konju, kako z mečem deli svoj plašč revežu, ali pa včasih tudi kot škofa z gosjo poleg sebe (»Martinova gos«). To slednje nas spominja še na razne paganske navade, gostije in zabave v pozni jeseni po končanem poljskem delu, ki so se prenesla na praznovanje sv. Martina.

Na Pivki sta iz starodavnih časov dve cerkvi sv. Martina: župna cerkev v *Hrenovicah* in cerkvice na *Taboru* (*Šilentaboru*) nad Zagorjem.

Župnija v Hrenovicah se v zgodovini prvokrat najde l. 1318., a kdaj je nastala iz slavinske župnije, ni znano. Verjetno je, da je že dolgo prej, preden je postala samostojna župnija, bil pri cerkvi sv. Martina nastavljen kaplan za podnаноški del slavinske župnije. Starosti sedanje cerkve ni mogoče določiti, ker se je v teku stoletij večkrat prezidala, njena zunanjost in notranjost izpreminjala. Mogočno lep je veliki altar, ki ga je izdelal (razen tabernakeljna in prednjega dela) italijanski mojster Mihael Cussa v Ljubljani v letih 1695. do 1699., in ga je župnik Andrej Semen kupil leta 1787., ko so za vlade cesarja Jožefa II. prodajali na dražbi cerkvam ugrabljeno premoženje, ob enem z velikim altarjem v Rakuliku za sramotno nizko ceno 200 goldinarjev. Glej sliko!

Cerkev sv. Martina na Taboru nad Zagorjem stoji ob nekdanjem prazgodovinskem stanovišču, iz česar smemo izvajati veliko starost cerkve. Pozneje (menda v 14. stol.) se je dvignil tam na robu hriba mogočen grad Šilentabor, ki je bil velike važnosti zlasti ob turških vpadih v naše dežele. V cerkvi na slavoloku so lepe slike (freske) iz srede 15. stoletja, ki so bile do lanskega leta zakrite z belilom. Pri sv. Martinu na Taboru je

Kipi na levi strani velikega altarja v Hrenovicah. (Delo Mihaela Cussa l. 1695.—1699.).

slovesno obhajali njegov praznik. Frankovski kralji so ga izvolili za zaščitnika svojega kraljestva.

Ker je bil sv. Martin v življenju tako goreč boritelj zoper malikovalstvo, so krščanski misijonarji radi stavili njegovo vzvišeno podobo namesto paganskih božanstev na altarje in mu posvečevali cerkve.

Iz frankovskega kraljestva so prihajali prvi misijonarji med paganske Slovence in zanesli tudi ime sv. Martina v naše dežele. V dobi pokristjanjevanja Slovencev se je sezidalo

bil že pred l. 1683. nastavljen vikar, odvisen od župnika v Košani, a leta 1722. se je preselil v dolino k cerkvi sv. Helene v Zagorju.

Sv. Jurij.

(Šmihel pri Postojni, Jurišče, Žeje.)

O življenju in smrti sv. Jurija ne vemo nič gotovega. V tem se strinja jo vsa poročila, da je bil višji rimski vojak, doma iz Kapadocije v Mali Aziji, ki je umrl mučeniške smrti pod cesarjem Dioklecijanom. Lahko rečemo, da je sv. Jurij »veliki mučenec«, ki so ga v vsem starem in srednjem veku izmed mučencev najbolj slavili. Navadno ga upodobljajo kot zmagovalca nad zmajem. Pravljica celo privedu je, da je rešil sv. devico Marjeto iz zmajeve oblasti. Toda na najstarejših podobah ne vidimo zmaja, pravljica o boju sv. Jurija z zmajem je prišla k nam iz orientu v 12. ali 13. stoletju. Boj med dobrim in hudim, to namreč znači boj z zmajem, se nam na tak način predstavlja že v sv. pismu in se je v prvih časih krščanstva vpletel v življenjepise nekaterih svetih oseb.

Ker se praznik sv. Jurija obhaja v zgodnji pomladi, tedaj ko so se paganski Slovenci spominjali zmage boga Radegosta nad zmajem (= zimsko temo) in rešitve Vesne (= pomladi), je naravno, da je ljudstvo po spreobrnjenju h krščanstvu preneslo to svojo je naziranje na krščanskega junaka sv. Jurija. Razne slovesnosti in ljudske navade na Jurjevo, ki se pa danes že zelo opuščajo, nas torej spominjajo še na paganstvo naših dedov.

Po slovenski deželi so nastale prve sv. Juriju posvečene cerkve najbrže že v rimski dobi. Vitežki junak, ki ga je cerkev postavila na altar, je zlasti ugajal bojevitim Rimljanom in njegova podoba je hitro izpodrinila paganskega vojnega boga Marsa. Pri nas so po mnogih krajih taborile rimske legije, zato je verjetno, da so nastale po rimskih kolonijah in trdnjavah že v 4. stoletju cerkve sv. Jurija.

Morda sega nazaj v tiste davne čase cerkev sv. Jurija pod Šmihelom pri Postojni. Že omenjena starodavna trdnjava nad vasjo in pa cesta iz Trsta v Emono, ki je peljala prav mimo grička sv. Jurija, mi daje povod k temu mnenju. In ljudska govornica trdi, da je cerkev sv. Jurija starejša kot sv. Mihaela, a da je bila manjša kot sedaj.

Tudi cerkev v *Juriščah* (ime vasi od sv. Jurija) je gotovo že davno stala. Kakor trdi zgodovinar Rutar, je peljala za vlade Rimljanov cesta iz Starega trga skozi Dane navzgor čez Javornik (»Stare Vogelnice«) na Jurišče in Parje, od tu pa med sv. Primožem in Toborom v reško dolino in dalje proti Trstu. Višina Gradec (787 m) na vzhodni strani Jurišč spominja na staro naselbino.

V srednjem veku se je po naših krajih zelo širilo češčenje sv. Jurija ob križarskih vojskah (12. in 13. stoletje), ko so se vračali vitezi iz svete dežele in ga slavili kot zmagovalca nad neverniki. In zopet ob turških navalih so se mu izročali kot mogočnemu zaščitniku.

Nekdaj je bila tudi cerkev sv. Jurija na *Počku* pod Javornikom in je spadala k vasi *Žeje*. Imenuje se leta 1300. Ko je bila l. 1762. cerkev skoraj v razvalinah, je tržaški škof prepovedal maševati v njej, dokler se dostojno ne popravi. Žejanci pa je niso hoteli popraviti, ampak so l. 1772. zidali rajši novo doma pri vasi, kakor jo imajo sedaj.

Sv. Marjeta.

(Koče, Palčje.)

Sveta mučenica Marjeta je v sorodni zvezi s sv. Jurijem, nekaj sv. Jurij v ženski podobi. Tudi ona ima na svojih podobah zmaja, ki ga navadno prebada z dolgo palico s križcem na vrhu.

Sv. Marjeta se je začela častiti med Slovenci že v 7. in 8. stoletju. Posebno pa je zableščalo njeno ime ob križarskih vojskah v družbi deviških mu-

čenic sv. Katarine in sv. Barbare. Prvotno se je praznoval njen god 12. julija, a ko se je v drugem tisočletju začelo širiti češčenje sv. Mohorja, je oglejski patriarh Rajmund premestil god sv. Marjete na dan 19. julija; toda kakor beremo v naših župnijskih zapiskih, se še v začetku 19. stoletja

na priprošnjo sv. Marjete povodenj nehala, je slavinska župnija zaobljubila vsako leto na dan 2. julija (nekaj zapovedan praznik Marijinega obiskovanja) procesijo k cerkvi nad Palčjem. Procesijo so opustili l. 1777., ko je bila božja služba v tej cerkvi prepovedana vsled nevarnosti, da se podere. V nadomestilo so postavili sv. Marjeti po škofovem naročilu v cerkvi sv. Nikolaja v Palčju stranski altar.

Tudi v *Kočah* imajo cerkev sv. Marjete, ki naj varuje povodnji polja in vasi. Sedanja cerkev se je postavila nova v letih 1862.—63., altarji so pa še iz stare cerkve na istem mestu.

V hrenoviški župniji častijo sv. Marjeto v cerkvi sv. Barbare na *Studencu* — okoli in okoli vasi je mnogo močvirja — kjer ji je posvečen stranski altar. Ta altar je ob enem z drugim stranskim altarjem sv. Ahacija — izdelana sta bila l. 1690. in posvečena l. 1693. — za obema stranskima altarjema v Šmihelu najstarejši v župniji.

Sv. Lavrencij.

(Orehek, na Gori nad Studenim Radohova vas.)

Slavni rimski dijakon sv. Lavrencij je umrl l. 258. strašne mučeniške smrti, spečen na razbeljenem ražnju. Nad njegovim grobom v Rimu se je že za cesarja Konstantina (4. stol.) dvignila cerkev, še danes ena izmed sedmih poglavitnih rimskih cerkva. V srednjem veku je bilo v notranjosti rimskega mesta 20 Lavrencijevih cerkva, kar nam priča, kako priljubljen in slavljen je bil ta svetnik.

Oznanjevalci sv. vere so iz Rima ponесли ime sv. Lavrencija na vse kraje sveta, povsod najdemo njegove cerkve in oltarje, največkrat v bližini starodavnih selišč in gradov. Sv. cerkev prosi na svetnikov god Boga, naj nam pogasi plamene strasti, kakor je dal sv. Lavrenciju premagati ognjene muke. Zaradi tega je postal sv. Lavrencij ne samo pomočnik v dušnih bojih zo-

Glavni altar v župni cerkvi v Hrenovicah.

v tržaški škofiji imenuje na dan 12. julija sv. Marjeta pred sv. Mohorjem in Fortunatom. To kaže, kako se je ljudstvo trdno oklepalo sv. Marjete.

Naše ljudstvo jo je častilo kot pomočnico zoper vodne moči in viharje — morda zato, ker prebada zmaja, kajti vse divjanje vodnih sil in neviht so ljudje nekdanj pripisovali hudobiji škodoželjnega peklenskega zmaja. Zato najdemo cerkve in altarje sv. Marjete navadno ob vodah, jezerih in močvirjih.

Ta pomen je imela stara, sedaj porušena cerkev sv. Marjete pri *Palčju*, kjer v okolici večkrat nastopi voda. Okoli l. 1590. je bila na Pivki velikanska povodenj, tri leta je menda stala voda po vsi dolini. V zahvalo, da je

per strasti, ampak tudi varuh pred ognjem, kar pa danes že davno ni več, ker je ob koncu 15. stoletja na njezovo mesto stopil sv. Florijan.

Mnoga stoletja nazaj sega češčenje sv. Lavrencija v *Orehku* pri Postojni. Zanimivo je, da so tukaj zraven cerkve starega zaščitnika pred ognjem postavili drugo v čast novemu (sv. Florijanu). V zvoniku pri sv. Lavrenciju visi eden najstarejših zvonov v deželi. Na njegovem spodnjem robu beremo: Vivencius Nicolae me fecit. (Vivencij Nikolajev me je naredil). Ta ljubljanski zvonar je deloval po Kranjskem nekako v letih 1340 do 1355. Torej je ta zvon star že blizu šest stolet.

Cerkev sv. Lavrencija na *Gori nad Studenem* je bila v prejšnjih časih nekaka božja pot. Še sredi 18. stoletja so šli hrenoviški farani na praznik 10. avgusta v procesiji na Goro, potem se je pa to opustilo. Najbrže je bila ta procesija ostanek nekdanjega velikega zaupanja ljudstva v varstvo sv. Lavrencija.

Sv. Florijan. (*Orehk.*)

Rimski častnik sv. Florijan je umrl mučeniške smrti v Lavriaku na današnjem Gornjem Avstrijskem, vrgli so ga s kamnom obteženega v reko Anizo. Nad njegovim grobom so postavili pozneje cerkev in samostan, ki je danes eden najlepših v Avstriji.

Sv. Florijana so častili in mu postavljali cerkve po nemških avstrijskih deželah že v prvih stoletjih, ko se je razširilo tam krščanstvo. Najstarejše slike in kipi ga nam predstavljajo kot vojaka z vojvodskim klobukom, mečem in zastavo. Šele od konca 15. stoletja dalje ga vidimo, kako iz golide izliva vodo na gorečo hišo. Iz tega sledi, da v srednjem veku niso častili sv. Florijana kot varuha pred ognjem. Iz spisov Martina Luthra vemo, da so do takrat izročali gospodarji svoja sopoljstva sv. Lavrenciju v varstvo, in se mu je šele ob njegovem času pridružil

sv. Florijan, o katerem se ni do tedaj nič vedelo. Zakaj je prišlo do te izpremembe, ni znano.

Od konca 15. stoletja dalje se je vedno svetlejšje bleščala zvezda sv. Florijana nad katoliškim ljudstvom, visoka umetnost mu je hitela postavljati mogočne altare in kipe, preprosti vaški umetniki pa so ga upodobljali po neštetihi hišah in gospodarskih sopoljih, da bi jih obranil ognjenega plamena.

Tja v zadnja desetletja 15. stoletja smemo postaviti tudi postanek cerkve sv. Florijana v *Orehku* pri Postojni. V tistem času so postavili tudi mogočen stolp (spodaj 7.70 m v kvadrat, debelost zida 1.40 m) s strelnimi linami za pribežališče in brambo proti Turkom. Ta stolp s cerkvenim obzidjem vred je bil torej nekak tabor. Takrat je bil namreč, kakor poroča Valvasor, orehovški grad v razvalinah in ga je šele l. 1584. grof Ahac Thurn popolnoma na novo sezidal. Stolp je ohranjen še danes razen novejšega gorjenjega dela in strehe.

Ker je bila (in je) cerkev sv. Florijana v *Orehku* edina na Pivki temu svetniku posvečena, so nekdanj na njezov praznik (4. maja) od vseh strani prihiteli tja priporočiti se njegovemu varstvu: prišle so procesije iz župnij Slavina, Senožeče in Knežak.

Sv. Just. (*Belsko, Parje.*)

Med najstarejše cerkvene patrone naše dežele spada sv. Just. Umrl je mučeniške smrti v Trstu za vlade cesarja Dioklecijana, tam so shranjeni tudi njegovi ostanki. Zraven prve škofijske cerkve Matere božje so postavili v 6. stol. tudi cerkev sv. Justa. Ko so pa v začetku 14. stol. iz obeh cerkva naredili eno, sedanjo stolno cerkev, ji je ostalo ime mlajše cerkve (sv. Justa).

Umevno je, da so misijonarji iz Trsta širili tudi slavo zaščitnika tržaškega mesta po naših krajih. Zato so cerkve sv. Justa sledovi delovanja tržaških blagovestnikov po Istri, Goriškem

(Podgora pri Gorici, Gojače pri Črničah, Vogersko in Ustje pri Vipavi), po Krasu (Utovlje) in Pivki (Parje in Belsko), Nerazumljivo pa mi je, kako je zašla cerkev sv. Justa v gorenjo soško dolino pod skalni Krn (Koseč). Onstran Gorice v Furlaniji in onstran Hrušice in Javornika na Kranjskem ni najti nobene cerkve tega svetnika.

O cerkvi sv. Justa v *Belskem* pri Postojni govori ljudsko izročilo, da je najstarejša cerkev na Postojnskem in da so iz daljnih krajev nosili tja pokopavat mrličje. Četudi ta govorica ni verjetna, se vendar v njej izraža velika starost cerkve sv. Justa.

Sv. Nikolaj.

(Landol, Palčeje, Orehek.)

Sv. Nikolaja lahko štejemo med najbolj priljubljene svetnike v zahodni in vzhodni cerkvi in so mu tukaj in tam posvečene mnogoštevilne cerkve in kapele. Živel je v začetku 4. stoletja v Mali Aziji in se je kot škof v Miri posebno odlikoval v dejanjih ljubezni do bližnjega. Češčenje njegovo je že zgodaj vzkliklo najprej na Vzhodu, v 7. stol. najdemo njegovo ime že tudi v Rimu. Ko so pa l. 1087. italijanski trgovci prepeljali njegovo truplo v Bari (v južni Italiji), se je slava njegovega imena naglo razširila po celi Evropi in v naslednjih (12. do 14.) stoletjih so postavili na stotine Nikolajevih cerkva.

Predstavlja se nam navadno kot škof, ki drži v roki knjigo in na njej tri zlate krogle, ker je preskrbel trem ubogim devicam doto s tem, da je ponoči na skrivaj vrgel denar skozi okno v njihovo hišo. Odtod izvira tudi navada, da otroci na predvečer sv. Nikolaja nastavljajo posode, ki se ponoči na skrivaj napolnijo. Včasih vidimo tudi ob njegovih nogah tri otroke v čeburu, ker je nekoč tri otroke, ki jih je brezvestna gostilničarka zaklala in nasolila, zopet oživil in krstil. Ker je nekoč s svojo molitvijo rešil ladjo na morju iz velike nevarnosti, ga zelo častijo mornarji, ribiči in veslači in

tako je postal varuh popotnih ljudi sploh. Njegovemu varstvu je nekdanj izročil popotnik na morju ali na suhem svoje imetje in življenje. Zato najdemo Nikolajeve cerkve in kapele ob rekah pa tudi ob starih cestah. Kakor močni gradovi čuvajo Nikolajeve cerkve ob nevarnih potih, kjer ogražajo ceste gorski hudourniki ali dolinske povodnji, in vzbujajo tolažbo in pogum popotnikom.

V *Landolu* (pri Postojni), skozi katero je vodila od časa Rimljanov pa do srede 18. stol. velika cesta iz Trsta v Ljubljano, stoji na gričku nad cesto cerkva sv. Nikolaja. Ravno tam še dandanes ob večjem deževju poplavi voda cesto in s svojo deročo silo grozi celo živini in vozovom.

Že pred mnogimi stoletji so postavili cerkev sv. Nikolaja v *Palčju* pri Št. Petru in se mu priporočali v varstvo, preden so se podali na dolgo in samotno pot čez gore skozi širne gozdove v cerkniško ali loško dolino.

Vas *Orehek* je imela še pred dobrih sto leti tretjo svojo cerkev: zunaj vasi nad cesto proti Prestranku je samevala mala cerkva sv. Nikolaja. Njegova altarna slika visi sedaj na zidu v cerkvi sv. Lavrencija.

Sv. Jera (Jedert.)

(Slavinje, v gozdu Hrušici.)

Sv. Jera, našemu ljudstvu že od davnaj dobro znana svetnica (17. marca), je bila opatinja samostana Nivelles v današnji Belgiji. Umrta je l. 659.

Prva stoletja po smrti so jo kot močeno pomočnico častili po Nizozemskem in severozahodni Nemčiji. Kmalu že so misijonarji prenesli njeno češčenje na Tirolsko, odkoder se je v drugem tisočletju razširilo čez Koroško tudi v naše kraje.

Sv. Jera se včasih upodablja kot opatinja s predilno preslico v roki, ali pa z opatsko palico, po kateri tekajo miši gori in doli. Na god sv. Jere — to vedo še naše stare predice — se ne sme prestiti, ker bi potem miši razgrizle vreteno in prejo. Kako je prišla ta svetnica v zvezo z mišimi, ni gotovo

pojasnjeno. Verjetno je, da so se prenesli poganski običaji starih Germanov (boginja Freija) na krščansko svetnico, ki je tako postala pomočnica proti mišji nadlogi v hiši in na polju.

Ker so imeli Nemci nekdanj navado, da so ob spravi med sovražniki ali ob slovesu pred odpotovanjem pili v čast sv. Jeri (St. Gertrudisminne), je postala zaščitnica popotnikov, ki so bili v skrbeh za varno in dobro prenočišče. Odtod nam postane jasno, zakaj najdemo vse Jerine cerkve ob starih cestah ali pa v hribih, včasih celo po višjih gorah, namreč ob gorskihprehodih in prelazih, kjer se je trudni ali zakasneli popotnik oziral na Jerino cerkev in klical: »Sv. Jera, božja Mati, daj mi dobro jempergati.« (Slišal tako od stare Joževke v Hruševju.)

Ob državni cesti Trst (Gorica) - Postojna stoji na precej strmem griču na *Slavinjah* cerkvice sv. Jere, spodaj ob cesti pa je staro znano prenočišče »pri Pikcu«, ki seveda danes s svojimi prostornimi praznimi hlevi spominja na nekdanji živahni promet. Sedanja cerkev kaže, da je bila zidana proti koncu 15. stoletja. Ima dva stara zvonova: malega iz l. 1572., velikega iz l. 1602., ki sta znana po lepo brnečih glasovih.

Pod hrenoviško župnijo je spadala še v začetku prejšnjega stoletja cerkvice sv. Jere v *Hrušici*, ob stari cesti iz Vipavske doline na Logatec in Ljubljano. Tam je bila v rimskih časih postaja »In Alpe Julia«, katere ozidje se še pozna. Tud skozi ves srednji vek so tam počivali in prenočevali potniki in vozniki. L. 1584. se je vpeljal poštni promet med Gradcem in Benetkami. Ena poštna postaja je bila v Hrušici ob cerkvi sv. Jere do l. 1728., ko se je obrnila vozna pošta na Planino in

Razdrto. Ko so se pozneje začeli skrivati po gozdovih Hrušice roparji in so imeli celo v cerkvi sv. Jere svoje zbirališče in veselice (l. 1788.), se je božja služba tam vedno bolj opuščala in cerkev je sčasom razpadla.

Sv. Lenart.

(Gorenje pri Predjami, Klenik pri Št. Petru.)

Sv. Lenart (Leonhard) je oznanjal krščansko vero po Akvitaniji, kjer je ustanovil in vodil samostan Noblac pri Limogesu (na današnjem Srednjem Francoskem) in umrl l. 559.

Frankovski misijonarji so prenesli ime sv. Lenarta na Bavarsko, kjer je bil v srednjem veku med najbolj čiščenimi svetniki. Od tam se je zlasti od 13. stoletja dalje širila njegova slava po drugih deželah. Po nekod so ga klicale na pomoč žene pri težkih porodih, ker je nekoč kraljici Klotildi rešil življenje. Njegove podobe nam ga pogosto predstavljajo z verigami na rokah; ker se je neki obsojenec v molitvi zatekel k njemu in bil rešen težkih verig, je zaslovel kot patron jetnikov. Posebno pa je zažarelo ime sv. Lenarta od začetka 15. stoletja dalje, ko ga je kmečko ljudstvo postavilo za varuha živine. Zato najdemo njegove cerkve prav velikokrat po naših živinorejskih krajih, zlasti ob pašnikih in planinah, da bi varoval dragoceno kmetovo imetje pred kugo, boleznijo in nesrečami.

Ta zadnji pomen imata tudi cerkvi sv. Lenarta v *Gorenjah* pri Predjami in v *Klenku* pri Št. Petru, saj kraljujeta obe sredi širnih hribovitih planjav, kjer so bili nekdanj še več kot danes prostrani pašniki. Zato moramo tudi postanek teh cerkva staviti v 15. stoletje.

MOSTAR:

Vladiki zlatomašniku.

Vstalo solnce je iz rožne zore,
z rožnim svitom poljubilo gore —
zašumela je góra zeléna...
Materi vzkipeló je srcé
in rajskomil smehlaj na ustna njena,
v oči privrele sreče so solzé:
Njen sin prihaja k nji častit —
in bratje, sestre, truma neizmerna,
povsod hiti nasprot mu, srca verna
in s srci mu čestítke poklonit:

»Pozdravljen bodi sin in brat,
pozdravljen bodi nam stotisočkrat!
To dan je Tvoj, prevzvišeni vladika,
a tudi naš in materin ta dan —
vse širne domačije dan svečán!
In biser materi v očeh svetlika
in z žarom sreče ji je stas obdan —
in vdano k sinu se priklóni,
na lice vtisne mu poljub srčán:

»Pozdravljen v Bogu mi, najljubši sin,
največji bratov, najzvestejši sin!
Bog plača naj ljubezen Ti otroško
in vdanost plačaj neomajno moško! —
Čeprav si knez, si bornim bratom brat ostal,
v visoki časti bednim sestram brat ostal,
z veselimi bil sam si rad vesel,
a v tugi, bedi ž njimi vred trpél,
pomagal jim, jih tešil in bodril,
za vzgled jim evangeljski vedno bil.
Bog plača naj ljubezen Ti otroško
in vdanost plačaj neomajno moško! —

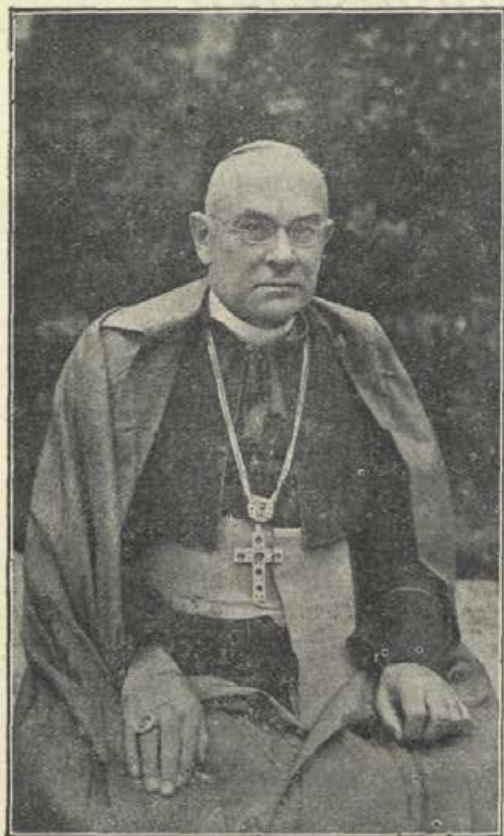
A glej, ne samo mati, — hči sem Ti,
a Ti duhovni oče — materi!
In oče bratom, sestram si ljubéč,
nam vsem Ti višji si pastir goréč! —
Položil si se, žrtev, na altar,
Bogu in domu se ponudil v dar,
pozabil sebe, — mesto svetne sreče,
trpljenja križ objel si in nadél,
da v uboštvu in zatáji bi ljubeče
vse nas s seboj v nebeški raj privél. —

Globoko si oral vso širno njivo to
in kleno žito si sejal s posvečeno rokó.
Od zore delal si ves vroči dan
in ko napočil je počitka čas,
Ti duh je molil še bedéč v obran,
da vrag bi ljuljke ne sejal med nas. —
Že, glej, visoko pne se vsa stoterna setev
in se smehlja Ti neizmerna žetev!...

Postaral si se v sveti službi tej,
pol veka danes že se trudiš v njej.
Pol veka! Truden bil bi vsak,
a Tebi vedno še je čvrst korak,
okó mladi Ti živa še pomlad,
teló krepkó in duh Ti, svež in jak,
načrtov poln še zlatih je in nad.
Kaj Te mladi? Kaj Te krepí?
— Ljubezen nikdar ne starí,
v telesu šibkem moč duhá dvoji! —
Še dolgo, dolgo Bog naj nam Te hrani
in s Tvojo roko vodi nas in brani!
— Sto let pastir teh hribov in dolin!
Sto let dočakaj, materi preljubi sin!
Sto let vsem bornim bratom, sestram brat!
Bog živi Te! Pozdravljen bodi nam stotisočkrat!

KNEZ IN NADŠKOF DR. FRANČIŠEK BORJA SEDEJ ZLATOMAŠNIK.

V poletju 1927 je slavila goriška nadškofija zlatomašniški jubilej svojega vladike.

Najnovjša slika kneza in nadškofa
drja F. B. Sedeja.

Najprej je nadškofa pozdravila Vipavska, kjer se je prevzvišeni mudil na birmovanju v dneh od 19.—29. junija. V oznanilnih bukvah vipavske fare stoji takole zapisano:

»Prelepi dnevi, v katerih je prevzvišeni gospod knez in nadškof goriški kot apostolski upravitelj naše škofije prebival v vipavski dekaniji, so žal prehitro minuli. Prevzvišeni se je čutil med nami domačega. Veselila ga je ljubezen in veselje, s katerim ga je ljudstvo povsod sprejemalo; posebno

pa je bil ginjen, ko je videl med našim ljudstvom še toliko zares pravega in lepega verskega življenja. Kar težko se je gospod nadškof ločil od nas.«

Dne 26. avgusta je slavila zlatomašni jubilej nadškofov vsa nadškofija. V Gorici se je zbralo nad 200 gospodov duhovnikov, ki so v sprevedu spremili jubilanta iz nadškofijskega dvorca v cerkev na Travniku. Zlate sv. maše sta se udeležila milostiva gospoda škofa dr. Alojzij Fogar iz Trsta in Pederzolli iz Poreča. Navzoči so bili goriški g. prefekt kom. Cassini in zastopniki vseh oblasti. Cerkev je bila vsa v cvetju in natlačeno polna. Ko je slavljeneč z močnim, čistim glasom zapel: Tebe hvalimo, Bogga! je po cerkvi zabučala mogočna zahvalnica, ki so jo pač spremljale gignjene molitve vse nadškofije.

Posebej pa so hotele ta redki dogodek proslaviti naše Gore. Saj je naš gospod nadškof planinski sin. Ves teden se je cerkljanska domačija pripravljala, se krasila s cvetjem in zelenjem, da sprejme največjega svojega sina. Zlatomašnik je želel, darovati sv. mašo v rojstnem kraju, v Cerknem, na istem oltarju, kjer je pred 50. leti prvič pel sveto mašo. V soboto se je gospod nadškof odpravil na pot. Pri Sv. Luciji so ga pričakovali zastopniki Tolminske z dekanom mons. Iv. Rojcem na čelu. Prisrčno in spoštljivo je tolminsko ljudstvo pozdravilo jubilarja. Ob mraku je slavljeneč prispel v Cerkno. Vas je bila vsa v zelenju, na ulicah so se košatili mogočni slavoloki, cel gozd mlajev se je vzpenjal proti nebu, hiše so bile razsvetljene, po gričih so goreli kresovi — najlepši kres ljubezni pa je gorel v srcih in očeh vrlih naših ljudi, ki so pozdravljali častitljivega rojaka s pesmijo, govori in solzami. V nedeljo 28. avgusta je prevzvišeni pel v župni

cerkvi slovesno sv. mašo, pri kateri je krasno pel cerkljanski pevski zbor nesmrtno Wittovo mašo, isto, ki so jo peli pred 50. leti pri prvi sveti maši. Bil je za Cerkno slaven dan, ki ostane vsem v spominu.

mači kraj. Ko je kot škof birmoval po Cerkljanskem, se je na obronku, imenovanem »Poklonišče«, kjer se zadnjič vidi Cerkno in spodaj ležeče pokopališče sv. Jerneja, kjer počivajo stari cerkljanski dedje, vedno obrnil

Cerkveni dostojanstveniki na zlatomašnem slavlju dne 26. avgusta 1927 v Gorici.
V sredini trije škofi: poreški škof mons. Pederzollí, goriški knez in nadškof, tržaški škof mons. Fogar.

Življenja pot.

Prevzvišeni knez in nadškof goriški je izšel iz kmečke hiše. Rodil se je l. 1854. v Cerknem, pri Anžigovcu. Že v otroških letih se je naučil ceniti pošteno delo in živi zgled delavnega očeta mu je zgodaj vcepil v srce pričanje, da pošteno delo spremlja božji blagoslov. Zato vidimo v duševnem licu kneza in nadškofa Sedeja poteze delavnosti, neutrudljive gorečnosti, a obenem skrajne močatosti in preprostosti, ki odlikuje kmečki rod. Z izredno ljubeznijo je navezan na do-

in ginjen blagoslovil svojo rojstno vas.

Iz kmečke hiše je prišel v goriške šole. Tu je živel ko vzoren dijak, marljiv in zelo obdarjen, otroško veren. Ko je z odličnim uspehom končal gimnazijo, je vstopil v bogoslovje. Želel je služiti Bogu. Kar ga je vrla mati učila, to veliko modrost je hranil: da ima duhovnik božji bolj vzvišeno nalogo kot angeli nebeški in da ima bolj pomembno oblast ko vsi kralji te zemlje. V bogoslovnem učilišču se je z vneto poglabil v študij, bil vedno

prvak po znanju pa tudi po srcu. Bavil se je z glasbo.

Dne 26. avgusta 1877 je pel v Cerknem prvo sv. mašo. Po dovršenih bogoslovnih študijah je kaplanoval eno leto v domači vasi. Srečno leto! Stanoval je kar doma, mati mu je ku-

globokega znanja in iskrenega srca zelo cenili. V tem času je tudi mnogo potoval, v Sveto deželo, v Francijo, prepotoval je Italijo, potem Balkan, zlasti Črno goro. V »Rimskem katoliški« in v »Domu in Svetu« je priobčeval znanstvene spise. Tako so mu po-

Sprejem nadškofa-zlatomašnika v Novakih na Cerkljanskem.

hala. Vsi so ga radi imeli, tako dober je bil, pa tudi strog, če treba. Iz Cerknega je šel na Dunaj, kjer je postal doktor bogoslovja, potem je prišel v Gorico za profesorja bogoslovja. Zopet so ga poslali na Dunaj, kjer je bil ravnatelj Avguštineja. V tej dobi je sodeloval pri ustanovitvi prvega slovenskega katoliškega akademskega društva »Danice« na Dunaju. Koliko tihe podpore je delila njegova roka slovenskim študentom — to vedo le redki! Ravnatelj Sedej je prišel v stike z mnogimi vodilnimi znanstveniki na Dunaju, ki so ga radi njegovega

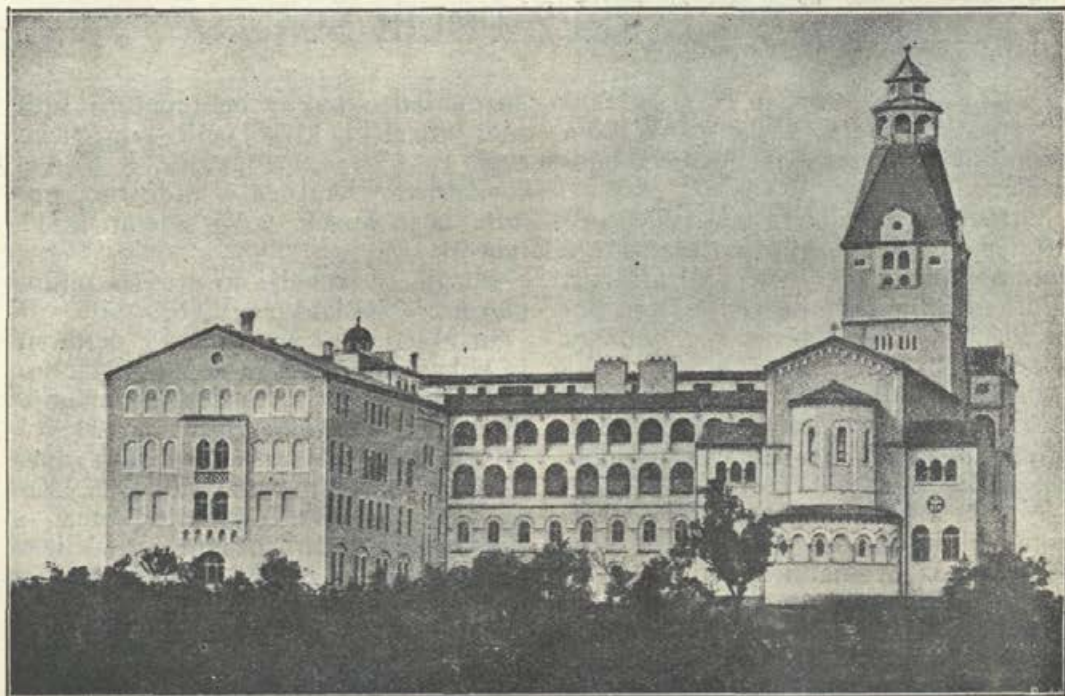
tekla mlada leta v molitvi, delu in skrbi za poglobljenje naobrazbe. Zakaj še težke in imenitne naloge mu je bil odmenil Bog.

Petdeset let je bil *zvest pastir* svojim ovcam. Kardinal Missia ga je poklical z Dunaja v Gorico in ga imeňoval za stolnega župnika. Obenem je pa predaval v bogoslovnem semenišču svetopisemske vede. Kako vzoren župnik je bil, kako lepo je spovedoval in vodil duše, kako pravičen je bil vsem narodnostim, to vedo starejši goriški meščani še danes povedati. Kakšen profesor pa je bil, nam pravi

njegov učenec dekan Alojzij Novak: »Najbolj zanimive so pa bile ure, ko nam je razlagal evangelije in apostolska pisma. Tu vam je pela grščina vozdivni napev in mi mladi ljudje smo kar strmeli nad temeljitim znanjem mons. Sedeja.«

Dne 20. februarja 1906 je bil imeno-

Petdeset let svečeniškega dela! Zlata maša je blesteče ozvezdje vseh božjih darov, svetih maš, molitev, žrtev, vseh milosti, ki jih je slavljenec prejel in delil v polstoletni dobi. Kako pomenljiva je pa še zlata maša kneza in nadškofa, ki že dva in dvajset let vodi ljudstvo s trdno roko in bodril-

Knezonadškofijsko deško semenišče v Gorici.

van za goriškega kneza in nadškofa. Postal je *vrhovni učenik ljudstva* v goriški nadškofiji. Skozi 22 let že vodi, poučuje, bodri vernike in hrabro nosi pred njimi sveti križ in ne omaga nikoli. V tej dobi je izvršil ogromno delo v slavo božjo. Velikansk višeden spomenik njegovega dela je knezonadškofijsko deško semenišče znotranjo gimnazijo, kjer se vzgajajo bodoči duhovni — upanje katoliškega ljudstva.

no besedo skozi vojne viharje, skozi zmedo povojnih let.

S hvaležnim srcem zremo Mohorjani v pokrovitelja Goriške Mohorjeve družbe, katoliški verniki v častiljivega pastirja in naslednika apostolov in zaupno molimo s sveto Cerkvijo:

Ohrani ga, Gospod, poživljaj in osrečuj ga na zemlji!

MARIJA JE ČREZ POLJE ŠLA....

ZRELA žitna polja in cvetoči travniki dišijo. V žarkem poletnem popoldnevu drema kapelica, sveta hišica med lipami.

Otroci so pustili vrata kapelice odprta in Naša ljuba gospa, ki pestuje dete na altarju med šopi poljskih rož, lahko gleda naravnost ven v žitna polja in na rdečo deteljo prav do črnega gozda v gori.

Pa se Mariji zljubi, da bi šla malo črez polje, črez rdeče žametne preproge, na katerih stojijo srebrnodeble breze kakor bele sveče.

Marija splava z altarja. Svoj temnomodri kraljevski plašč, zlato krošno, z biseri posejano žezlo — vse je pustila na altarni mizi in zdaj stoji tu v priprosti laneni obleki, ki se blišči kakor bela svila. Stoji na pragu naše kapelice in lahno ziba na rokah dete in ga pritiska na srce. In je kakor mati, ki nese svojega ljubljénčka malo na solnce. Dete pa nežno stiska svojo glavico k rami materini in njegove radostne oči, ki so vendar zasenčene s skrivnostjo, zrejo v daljavo.

Za Marijo pa, na obeh straneh, se pehajo, žuborijo, se smejejo in svirajo angelčki kakor svetlozlat oblak. To je tistih tisoč angelčkov, ki vedno spremljajo malega kraljiča in gospo kraljico, in kakor živi venci rajajo krog niju in pojejo nebeške pesmi: goslači in pevčki, slovesni orglavci, nebeški harfisti in rožnati debelolični angelčki s trobljami, ki pa smejo samo prav prav rahlo pihati v svoje srebrne troblje. Ko stopi Marija po stopnicah iz kapelice na polje, se zgrne krog nje ves ta angelski narodič in iz

gozda letijo kakor beli metulji tudi tisti angelčki, ki so učili tam tičke peti.

»Zdrava, Kraljica!« radostno pozdravljajo angeli. »Ali smemo iti s teboj?«

Marija se smehlja in pravi z milim glasom: »Vsi lahko pridete!«

In Marija gre črez polje z detetom in nebeškimi godci in klasje se globoko priklanja. V kotu deteljišča žanje upognjen kmetič. Potlačen in zlovoljen dela in nič ne vidi lepega dne. Skrbi mu mračijo čelo. Najboljša krapava je padla, žena leži bolna doma — »ah, sami križi in težave! Nič drugega nimamo mi revežil!« Tako vzdihuje mož in črne misli puhtijo iz njegovega srca proti Bogu.

Pa ga nekaj povleče, da mora dvigniti glavo. Kaj pa tako sladko poje in zveni?

Nič ne vidi nebeške procesije in ne Marije, ki je mimo šla in ga mило pogledala — a pri srcu mu je hipoma laže in veseleje.

Potegne z roko črez čelo: »Kako lepo in solnčno je danes! Kako diši detelja — kako lepa, sočna, visoka je!« Globoko vdihne zrak. »Da, in prav za prav, zakaj bi se mučil? Saj se ženi že obrača na boljše; vse bo še dobro — saj živi v nebesih dober oče. Bo že skrbel za svoje otroke.. Zaupati je treba.«

In začne žvižgati pesem in veselo dela naprej.

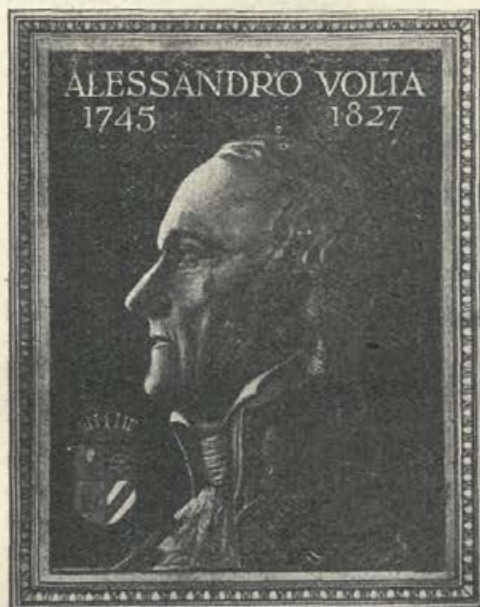
Marija pa gre naprej. po poljskih stezah od njive do njive — in povsod se zbudijo milijoni trav in cvetic in se klanjajo in drevesa šumijo, breze

plapolajo kakor zelene židane zastave in celo bodeči brinjev grm se ponižno stisne k njenim nogam.

Ljudje, ki raztreseni delajo po njih, dvignejo vsi začudeni oči, ko gre nebeška procesija mimo in mrmrajo: »Ah, kako lepa je naša ravan, čudno lepa! Še nikoli nisem tega vedel in videl.«

Pa ne vedo, da Marija črez polje gre.

kansk napredek vseh obrti, ki se s tem pečajo. Ko je koncem septembra 1801 prišel v Pariz, je v narodnem znanstvenem zavodu predaval in delal poskuse na svojih instrumentih; poslu-

ALEKSANDER VOLTA.

ITALIJA in z njo ves učeni svet je slavila letos stoletnico smrti velikega fizika in iznajditelja Aleksandra Volte. Rodil se je v mestu Como, ki leži v rajski planinski deželi ob lepem jezeru. Šele s štirimi leti je deček spregovoril prvo besedo: ne! Študiral je izvrstno in posebno ljubil preiskovanje naravnih zakonov in skrivnosti. Z 18. letom je že spisal prvo naravoslovno razpravo, se spoznal s slovečim fizikom in duhovnikom Nolletom ter vedno globlje prodiral v kraljestvo narave. Posebno rad je preučeval električne pojave, ki so tisti čas bile skoroda nepreiskani. Ko je dovršil študije, je postal učitelj in vodja srednjih šol v rojstnem mestu. V 30. letu je sestavil elektrofor, instrument za proizvodnjo električne sile. Odkril je, da nastajajo močvirni plini iz organskih snovi, iznašel je strojno pištolo na goreči zrak in dosegel celo vrsto novih zakonov glede elektrike. Brž je njegovo ime zaslovelo po vsem učenem svetu. Povabili so ga v tuje dežele, da razloži svoje izsledke in iznajdbe; potoval je v Švicco, Nemčijo, Belgijo in bil povsod z občudovanjem sprejet. Avstrijski cesar Jožef II. ga je odlikoval z zlato svetinjo. Ko se je vrnil domov, je v sloveči razpravi razložil, kako nastaja toča. Leta 1801. je iznašel postopanje, kako po električnem toku prevleči predmete s kovino, s srebrom, zlatom, bakrom itd., kar je povzročilo veli-

šali so ga največji učenjaki in tudi Napoleon Bonaparte, prvi konzul in poznejši francoski cesar, je bil navzoč. Ko je Napoleon videl sijajne iznajdbe Aleksandra Volte, se je dvignil in zaklical: »Dolžni smo neskončno na hvalo inozemskim učenjakom, kot Volti, ki s svojim genijem sipajo živo luč na naravne skrivnosti!« Predlagal je za Volto zlato svetinjo in nagrado 6000 frankov. Pozneje je Napoleon imenoval Volto zaradi njegovih velikanskih zaslug za napredek človeštva — za viteza častne legije, ga povzdignil v senatorja francoske države in mu podelil grofovski naslov.

Napoleon Volte ni nikoli pozabil. Ko je veliki cesar I. 1803. nekoč obiskal knjižnico znanstvenega zavoda v Parizu, je zagledal lavorjev venec, na čigar bronastem traku so bile vrezane besede *Au grand Voltaire* — velikemu Voltérju. (Voltaire je bil proslul francoski protiverski pisatelj). Cesar se je ustavil in je z roko pokrtil zadnje

tri črke napisa, da je bilo brati: Au grand Volta — velikemu Volti. In še je Napoleon rekel: »Volta je velikan po umu in srcu.«

Volta je vse svoje življenje delal, raziskoval — pravi vzor marljivosti. Srčno je ljubil svoje učence in jih je do pozne starosti poučeval. Bil je globokoveren, pobožen katoličan. Želel je s svojimi raziskovanji in odkritji izpričati, kako mogočen in skrivnosten je Bog, ki je naravo ustvaril in uredil. Želel je, da bi njegove iznajdbe bile revnemu človeštvu v hasek. Dolga leta je vsako nedeljo popoldne v zakristiji poučeval otroke v krščanskem nauku in jih izpraševal katekizem. S svojim vernim, vzglednim življenjem je ta veliki katoliški učenjak dokazal, kako vodi prava znanost in učenost k Bogu.

Pred sto leti, dne 5. marca 1827, je Aleksander Volta vdano in sveto umrl. Sadove njegovega dela uživa vse človeštvo: kjerkoli gore električne svetilke, kjer deluje električna sila v strojih, železnicah, tovarnah, tam viš diš iskre njegovega velikega uma.

„MARIJA V TRONU“.

CERKVENI PEVSKI ZBOR V UKVAH.

UKVE so lepa koroška vas v Kanalski dolini pod Sv. Višarjami. Ukvanjani imajo v cerkvi lepo slovensko petje. Na sliki vidimo pisano, krasno žensko narodno nošo, ki se je ohranila v Kanalski dolini. Vrli pevci, Bog vas sprimi!

V Medani v Brdih imajo starodaven kip Matere Božje, prav lepo umetniško delo. Kip nosijo v veliki briški procesiji na Šmaren.

PISMO SLOVENSKE USMILJENKE IZ ALEKSANDRIJE.

IZ Aleksandrije piše slovenska usmiljenka (iz Družbe sv. Vincencija Pavelskega), s. Vincencija Rolla, z dne 15. julija 1927 takole:

»Slovencem ime Aleksandrija ni neznano, saj je tukaj naseljenih mnogo naših rojakov, še več rojakinj in prihajajo še vedno. Aleksandrija je menda Evropejcem izmed vseh

egiptovskih mest najbolj po godu, saj dobiva vedno bolj evropski obraz. Tu dobiš ljudi iz vseh evropskih narodov, slišiš vse evropske jezike. Silna vročina, ki kuha ves Egipt, je tu manj mučna: vsaj nekoliko nas hladi morski zrak, ker smo malone obkroženi od morja. V pozimskih mesecih pa je mesto večkrat obdarjeno z dežjem, ki ga drugače v Egiptu ni zlepa.

Danes je Aleksandrija prav za prav dvojna, stara in nova. V stari s stari, napol podrtimi hišami in umazanimi ulicami prebivajo bedni Arabci in drugi ubožci. V novem mestu in njegovem predmestju pa vidiš krasne, na najmodernejši način zidane hiše in palače egiptovskih bogatašev ter potomcev nekdanjih faraonov in prekrasne vrtove okoli hiš. Oko se skoraj ne more nagledati teh orientalskih vrtov, ki so polni mogočnih palm, dragocenega sadnega drevja in bujnih krasnih cvetlic. Pa še nekaj prav lepega: to je večerno orientalsko nebo ob zahajajočem solncu. Ko človek gleda te tisočeroobarvne potapljačice se solnčne žarke, se mu zasolzi oko ob tej nebeški lepoti in ob misli na Njega, čigar lepota odseva že tu na zemlji.

Najzanimivejše za novodošleca — vsaj meni se je tako godilo — pa je tu preprosto arabsko ljudstvo, njegova narodna noša, njegovo življenje in običaji. Prvi vtis, ko sem zagledala te uboge, popolnoma neomikane ljudi, ki nimajo niti trohice izobrazbe, je bil: »Kako boš mogla živeti med temi pomilovanja vrednimi stvarmi?« Prijelo me je domotožje, ki je pa kmalu izginilo, ko sem začela motriti vso stvar v luči vere. »Usmiljenka si,« sem si rekla, »saj so ravno najbolj zapuščeni tvoj delež,« in bilo je zopet vse dobro. A tudi med temi reveži se dobe dobri ljudje, le žal, da so Arabci zagrizeni muslimani: prav redko se naključni, da se kdo spreobrne k pravi veri.

Poleg pretežnega števila mohamedancev, ki imajo silno veliko svojih molilnic ali džamij, je pa dandanes v

Aleksandriji, kakor sploh po vseh egiptovskih mestih, mnogo katoličanov, ki imajo več prav lepih cerkvá. Redovniki in redovnice raznih družb se trudijo, razširjati tu kraljestvo Kristusovo.

Naša cerkev v Aleksandriji.

Naj za sedaj nekoliko popišem samo delovanje naših sester, usmiljenk sv. Vincencija Pavelskega!

Pod vodstvom naše družbe so v Aleksandriji štirje zavodi, evropska bolnica, sirotišnica za dečke, najdenišnica za zavržene otroke in pa veliki zavod »Misericorde« (hiša usmiljenja). In zopet za danes naj orišem samo delovanje v tem zadnjem zavodu, v katerem sem sama, tako da vam poročam vse iz lastne skušnje.

Pred vsem imamo tu velikansko šolo, v katero hodi približno dva tisoč otrok, katoliških in drugovernih, revnih in bogatih. Otroci ubogih staršev se šolajo brezplačno ter dobivajo v šoli povrh še hrano in obleko; premožni plačujejo po dogovoru. — Na

dalje je v hiši zavod za dekleta iz najboljših krogov in sirotišnica za deklice sirote.

Najzanimivejše je v tej hiši delovanje v zdravniški preiskovalnici (dispensaire), kjer se nudi brezplačna zdravniška pomoč in bolniška strežba vsakovrstnim ubožcem.

Vsako dopoldne pride v to zdravniško postajo šest zdravnikov. Vsak sprejema bolnike na svojem, za posamezne vrste bolezni določenem oddelku. Ne samo sestre, tudi ti plemeniti gospodje delajo vse brezplačno.

Zdravit se pridejo ubožci z vsakovrstnimi boleznimi in ranami. Najštevilnejši so seveda Arabci, pride jih kakih tri sto na dan. Zanimivo je gledati pestro sliko, ki vam jo nudi ta zdravniška postaja. Tu so arabske žene — muslimanske seveda — zavite v črne, umazane halje, s kopico otrok. Eden, včasih tudi kar dva sedita mami na ramah in se držita njene glave, da ne padeta na tla; najmanjšega ima v naročju, zavitega v umazane cunje, večji pa stojijo okoli nje in se drže njene halje. Arabski otroci so po večini in skoraj vedno bolni. Vzrok: silna nesnaga, v kateri neprestano živijo. Matere jih nikdar ne kopljejo; oči imajo ti malčki polne gnoja in množica muh jim poseda po umazanem in bolnem obrazu. Pogosto je otrokovo telo vse v gnojnih bulah; sestre jim jih moramo včasih po cele mesece izpirati, preden se zacelijo. Da so ti ubožci polni raznega mrčesa, lazečega, skakajočega, sive, rjave in črne barve, se ob tej nesnagi samo po sebi ume; zato moramo me sestre pri vsakem obisku zelo skrbno paziti, da ne obogatimo od tega živega denarja. Za vse neprijetnosti pa nas ljubi Bog že s tem plačuje, da moremo krstiti marsikaterega umirajočega otroka in tako poslati njegovo čisto dušico med angelce v lepa nebesa.

Če ti Arabci ne bi bili tako grozno umazani, saj bi bilo prav prijetno jih zdraviti. Za bolečine pri zdravljenju se kar nič ne zmenijo. Kak Evropejec nam pri kaki malenkostni operaciji

n. pr. na prstu že skoraj umira od bolečin, Arabec pa se še ne zgane, če mu zdravnikov nož seže še tako globoko. Iz mnogih bolezni, ki bi bile za druge slabotnejše smrtonosne, se Arabec vsled krepkega organizma prav srečno izliže.

Kaj radi si dajejo izdirati zobe. Če čutijo v ustih le kako majhno bolečino, takoj pridejo in zahtevajo: »Zob izdreti!« Najlepše pa je, da pogosto še ne vedo, kateri jih boli; tedaj zahtevajo, naj jim izderemo kar vse, češ, bo potlej vsaj mir, in se čudijo, če imamo za take zahteve samo smehljaj. — Ko sem prišla v ta zavod, sem bila kmalu določena: Zobe boš izdirala. Ko sem se pod zdravnikovim vodstvom učila, me je bilo izprva kar strah teh močnih in velikih arabskih in zamorskih ust. Večkrat moram zbrati vse moči, da morem izdreti zob tem Goljatom. Z moškimi že gre, ker so pri izdiranju mirni in neobčutljivi, malo težje je z ženskami, lahko pa tudi z otroki, ker si iz strahu pred starši puste mirno izdreti zob. Če se kateri brani, ga začne oče pretepati, da je groza. Zelo se mi je smilil pred kratkim osemleten arabski deček, ki se je na vso moč branil zobnih klešč in me je prav pošteno v roko ugriznil. Na mah ga oče zgrabi, vrže na tla ter ga začne tako silno z nogami suvati in s pestmi biti, da je bil ubošček takoj ves v krvi. Le s težavo sem umirila očeta, da je nehal divjati. Arabci so namreč zelo vroče krvi; razdražen lev ne more biti hujši kot jezen Arabec.

Zaposlena sem tudi v lekarni. Tudi tu doživim marsikaj zanimivega. Tem ljudem je n. pr. popolnoma neumljivo, zakaj naj vzamejo vsako uro eno žlico zdravila ali trikrat na dan itd. Naj jim še tako dopovedujemo, kako jemati zdravila — komaj so zunaj na ulici, nastavijo steklenico na usta in jo kar »eks« izpraznijo. Prepričani so, da jim bo to hitreje pomagalo. Tudi niso prav nič zadovoljni, če dobe le malo zdravila, najrajši bi ga dobil vsak vsaj po en liter. Ko so zunaj na ulici, si dajejo zdravila drug dru-

gemu pokušati, katero je boljše in močnejše. O, ti veliki otroci!

Ali človek se vsega privadi in tako sem se tudi jaz teh umazančkov ne samo privadila, ampak jih vzljubila; saj imajo tudi prav lepe lastnosti. Pred vsem so zelo hvaležni. Kolikokrat nas za storjene jim dobrote love za roke in rokave, da bi jih poljubili, in se vržejo na tla, da bi nam poljubili noge, in ne vedo, kako bi nam z besedami izrazili svojo hvaležnost. Smeš nas lomi, ko nam voščijo: »Bog naj ohrani Vašega moža in Vaše otrokel.« Saj ti ubožci niti pojma nimajo o deviškem stanu.

Čeprav so mohamedanci in nimajo tiste tolažbe iz vere kakor mi kristjani, pa znajo vendar prav lepo potrpeti. V vseh nezgodah, če so ubogi ali bolni ali jim umrje kdo njih dragih, se tolažijo z izrekom: »Bog hoče tako!« Res, kaki ubožci so to! Stanujejo po največ v napol podrtih črnih luknjah, skupaj z osli, mulami, koza mi in ovcami ter z vsakovrstno perutnino. Ženske so po navadi doma v svojih kočah, moški pa delajo po tovarnah, pri zidanju ali kot razni težaki. In kakšni delavci so! En Arabec dela za tri Evropejce, ker so izredno močni in to vkljub slabi hrani, ki jo po navadi uživajo. Njih glavni živež je — bob. Pa tudi glavno zdravilo. Če zbolé, pijejo najprej vodo, v kateri se je kuhal bob. Tudi zdravniki pravijo, da je bob zelo tečen in zdrav, ker ima v sebi veliko kemične prvine železa. Naš zdravnik je nedavno pripovedoval, kako je ozdravel za smrt bolan Arabec. Zvečer ga je našel zdravnik že skoraj umirajočega, a ko pride drugi dan, je bil že mnogo boljši. »No, kako pa se ti je tako hitro zboljšalo?« ga vpraša zdravnik.. »Boba sem se najedel, pa je bilo dobro,« odgovori srečni ozdravljenec.

Pomilovanja vredne so pa žene teh Arabcev; to niso nič drugega kot njih sužnje. Skoraj vsak mož ima po več žená. Da je med temi večkrat mnogo prepira, je umevno. Če se možu zdi, ženo kar proč zapodi, seveda z otro-

ki vred, ki so po arabskih družinah zelo številni; saj se pa Arabkinje tudi možijo že z desetim letom. Mnogo otrok je, ki so jih starši zavrgli. Če in ko dorastejo, potem beračijo, prodajajo po ulicah vsakovrstno drobnjav, snažijo na ulicah mimoidočim obutev in — kradejo, kjer in kadar morejo. To so res tički brez gnezda, doma so samo na ulici, zato pa pogosto tudi res pravi »tički«. Zavržene novorojenčke dobri ljudje prinašajo k nam sestram; pobrali so jih Bog vé kje, zavite v cunje, v kos papirja ali vtaknjene v kako vrečo. Večkrat pa jih tudi brezsrčne matere same polože ponoči pred vrata sestrskih hiš. Ko zjutraj odpremo vrata, najdemo na pragu ali ob zidu te uboge črvičke. A niso samo arabski, mohamedanski ali zamorski otroci, mnogi izmed njih imajo tudi evropske in krščanske matere. Število teh revčkov, žal, raste vsako leto, tako da je naša najdenišnica že premajhna. V zadnjih treh letih se jih je nabralo nad dve sto, in samo v tekočem letu že nad osemdeset. Prva naša skrb je, da jih damo krstiti — včasih jih moramo tudi kar same — in potem se s pomočjo blagih dobrotnikov vzgajajo po raznih sestrskih zavodih.

Naj omenim samo še obiskavanje ubožcev po mestu. Za to so določene štiri sestre, vsaka ima svoj del mesta, tako da ima na oskrbi vsaka kakih šestdeset ubožcev in družin. Med temi mi je mnogo takih, ki so boljšega stanu, ki se pa sramujejo pokazati svoje uboštvo, dasi so pogosto večji reveži kot drugi, ki očitno beračijo.

Pri tem obiskavanju ubožcev sem že večkrat naletela tudi na naše slovenske rojake, ki trpe veliko pomanjkanje. Tu so zdaj plače prav majhne, brezposelnih pa je veliko.

Hvala Bogu, da je v Egiptu in posebno v Aleksandriji precej blagih in bogatih gospá, članic Vincencijevega »društva krščanske ljubezni«, ki rade podpirajo uboge. Vsak mesec obišejo te gospe v spremstvu sester vse naše uboge po mestu in jih razvesele s pri-

jazno besedo in podporo. Koliko izgubljenih sinov (in hčera) se po takih obiskih vrne zopet k ljubemu Bogu, ki jim je, tako se človeku zdi, vprav zato poslal trpljenje in pomanjkanje, da bi zopet našli pot v Očetovo hišo. Obiskujemo in podpiramo pa samo katoliške ubožce vseh obredov, Latince, Grke, Armence, Maronite in Kopte: drugoverci imajo tu v Aleksandriji svoja lastna podporna društva.

Pa čemu to naše delo v tuji, daljni deželi? Ah, tu čaka na milijone duš odrešenja, čaka božje resnice. In mi želimo priti do teh revnih muslimanskih src s krščansko ljubeznijo in zaupamo v obljubo božjo, da bo prišel čas, ko bomo vsi en hlev in en pastir. Dragi rojaki, pomagajte nam pri delu za rešitev duš!

Jak. Soklič:

† MILAN SAŠELJ.

NA božično vigilijo 1926 je po težki bolezni šel k nebeškemu Mojstru po večno plačilo duhovnik Milan Sašelj. Rodil se je 21. oktobra 1865. v Mokronogu na Kranjskem.

Bil je izmed onih idealnih Kranjcev, ki so prišli iz ljubezni do Boga in do ljudstva službovat v Istri. Bil je kaplan pri sv. Ivanu v Trstu, nato v Vastovljah, potem župnik v Šmarjah in od leta 1910. do svojega prisilnega odhoda v sept. 1923, prvi župnik v prijaznem Klancu. Od 1923 do smrti je bil župnik v Žičah na Štajerskem.

Sašelj ni bil le vzoren dušni pastir, ampak tudi dober delavec na kulturnem polju. Bil je predsednik katoliškega društva za tržaško škofijo, ustanovitelj posojilnic in hranilnic in kmetskih zadrug.

Tudi literarno se je udeleževal pokojni župnik in sodeloval skoro pri vseh naših listih. A glavno: bil je duhovnik, ki je živel in trpel za ljudstvo. Ljudstvo svojega velikega dobrotnika nikdar ne bo pozabilo.

SVETILNIK ZMAGE V TRSTU.

DNE 24. maja 1927 so v navzočnosti Nj. V. kralja Vik. Emanuela III. slovesno posvetili spomenik zmage v Trstu. Spomenik stoji na griču pri

Greti. Visok je 86 metrov. Za zgradbo so porabili 3000 ton cementa in kamna. Ob vznožju stoji velikanski kip mornarja, lepo delo kiparja Mayerja. Mogočna električna žarnica razsvetljuje z močjo enega milijona sveč tržaški zaliv in kaže ladjam v daljavi pot v tržaški pristan.

KRALJICA HELENA.

DNE 8. januarja 1873 se je v kraljevskem dvorcu na Cetinju rodila črnogorskemu kralju Nikoli hči Jelena. Mlada kraljična je dorastla v

krasno, visoko naobraženo in žlahtno princezinjo. Zagledal jo je kraljevi sin na drugi strani morja, v Italiji, in jo je izvolil za svojo družico. Dne 24. okt. 1896 se je Nj. V. Viktor Emanuel III. poročil s kraljičino Jeleno Črnogorsko.

Kraljica Helena je predvsem vzor na mati. Dala je Italiji pet otrok: Princezinje Jolando, Mafaldo, Ivano in Marijo ter prestolonaslednika princa Humberta, ki je zdaj 23 let star. Vzgojila jih je v vrle, delavne ljudi.

Drugi znak Nj. V. kraljice Helene je ta, da je zelo usmiljenega srca. To je pokazala posebno l. 1908., ko je strahovit potres razrušil Mesino in je pod ruševinami bilo mnogo mrtvih in ra-

njenih, pa je postala bolniška strežnica in je prenašala vse napore, vzbujajoč ganotje in hvaležnost.

Svojo požrtvovalno ljubezen je razkrila med vojno, ko je spremenila kraljevske dvorane v bolnišnico ter ranjenim lajšala bolečine in jih ljubeznivo tolažila.

Naši kraji imajo Nj. V. kraljico v lepem spominu od časa, ko je visoka gospa (l. 1921) obiskala deželo ob Soči ter povsod zbudila najlepša čuvstva spoštovanja in občudovanja.

30LETNICA LJUDSKE POSOJILNICE V ŠEMPETRU.

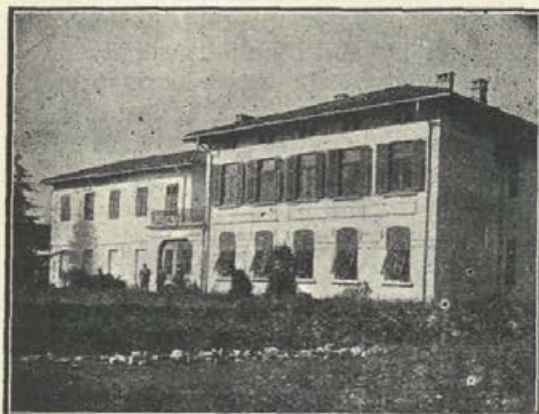
TRI desetletja so potekla, kar so se umni in pošteni gospodarji zbrali pa si segli v roke in si obljubili, da si bodo vzajemno pomagali pri gospodarstvu. Ustanovili so zadrugo. Po naši deželi so začele polagoma kliti hranilnice in posojilnice, pozneje mlekarske in kmetijske zadruge. Ena prvih in najbolj zaslužnih zadrug na Goriškem je Ljudska posojilnica v Šempetru.

Ustanovili so jo vrli možje - domačini leta 1896, dne 26. avgusta. Pri ustanovnem občnem zboru je bil navzoč tudi mladi dr. Janez Ev. Krek; z njim je prišel delavski voditelj Jože Gostinčar. Zborovanje je vodil kaplan Fr. Knavs. Med udeleženci je bil poznejši ravnatelj Anton Jakončič, ki je krepko podpiral novo zadrugo.

Govoril je tudi dr. Krek, jasno, po domače, prepričevalno. Vsi navzoči so se vpisali v zadrugo, ki je začela poslovati dne 1. januarja 1897.

Trideset let dela leži za njo! Prvo načelstvo je bilo takole sestavljeno: Načelnik g. Peter Brumat, ki je pa v kratkem odstopil, a na njegovo mesto je prišel g. Andrej Blažica; drugi odborniki so bili: kaplan Fr. Knavs, Janez Blažica, Andrej Merljak, Franc

Černic in Andrej Bizjak, v nadzorstvu je bil g. Anton Jakončič. Izmed teh je večina ostala na svojih mestih do l. 1926. in tridesetletnico združnega delovanja je dočakal g. Fr. Černic, ki vodi posojilnico od prvega začetka do danes.

Zadružni dom v Šempetru.

Posojilnica je najprej poslovala v kaplaniji, odkoder se je leta 1900 preselila v hišo »Kmetijskega društva«. Leta 1910. pa si je posojilnica oskrbela svoj ponosni »Zadružni dom«, kjer posluje še danes.

Kakor zbira koklja piščeta pod svoje peroti, tako je skrbela tudi šempeterska posojilnica, da bi čim več zavednih mož privabila v svoj delokrog. Priredila je zborovanje v Vrtojbi dne 29. avgusta 1897, kjer je kaplan Knavs s prepričevalnim govorom pridobil posojilnici Vrtojbo z 15 udi, med temi tedanjega župana Nemca Jožefa (Rovštarja), Batističa Ivana, Černeta Ivana (Bolafijo) itd. — Z 20. marcem 1898 se je pridružilo še Vogersko šempeterski posojilnici, ko sta pristopila g. župnik Ant. Berlot in župan Gregorij Andrej na čelu drugih občinarjev.

Posojilnično načelstvo si je s svojim previdnim, požrtvovalnim in nesebičnim delom pridobivalo vedno več zaupanja. Na predlog g. župnika Berlota, sedanjega predsednika Goriške Mohorjeve družbe, je načelstvo nakupilo posestva barona Locattelija v obsegu

123 njiv za skupno ceno 170.000 K. Posestvo je parcelirala in ga oddala za nizko ceno domačinom, prejšnjim kolonom, in jim tako pripomogla do samostojnega gospodarskega in družinskega življenja. Da je posojilnica tudi drugod lajšala socialno gorje ter imela povsod in vedno odprte roké, vedó povedati dobrodelni zavodi v Gorici pa tudi posamezni dijaki in drugi, ki so pomoči iskali pri posojilnici.

Pri posojilnici so posebno požrtvovalno sodelovali: oba Pavletiča dekan, potem gg. kaplani v Šempetru Fr. Knavs, Josip Ličan, Zakrajšek Prižmož, Ivan Brezavšček, vikar vrtojbenški Ed. Štrekelj, župnik Ant. Berlot iz Vogerskega, Ant. Jakončič in drugi.

Trideset let dela! Kdo ve za težke ure naših zadrugarjev, za skrb in delo, brez nehanja, brez počitka — nesebično, v blagor naših gospodarjev. Trud teh vrlih mož ni bil zaman.

Šempeterska posojilnica, prva rajfajzenovka na Goriškem, je postala najmočnejša kmečka posojilnica vse dežele. Kako se je razvijala, kažejo sledeče številke. Imela je:

Leta	1897		1910		1927	
Članov	147		476		704	
	K.	v.	K.	v.	L.	c.
Promet	107.265	19	374.547	80	2.655.784	27
Hranilne vloge	21.327	72	244.523	29	884.834	57
Posojila	22.804	22	316.546	62	929.718	50
Rezervni fond	—	—	17.218	01	56.903	63

Koliko posestev je hranilnica podprla, koliko družin rešila, kolikim našim gospodarjem pomagala, da so utrdili svoje gospodarstvo. Pozdravljeni, vrli možje, ki ste delali in še delate za to ustanovo! Bog bo plačnik za Vaše nesebično delo.

V sedanjem načelstvu so gg.: Blažica Jože (načelnik); Franc Černic; Sokol Franc; Brumat Franc, vsi iz Šempetra. Soban Ivan in Lasič Franc iz Vrtojbe; Furlan Jože zastopa Vogersko. V nadzorstvu so pa gg.: Mervic Jože, načel-

nik, Furlan Ivan, Švara Francišek, vikar, Frankè Ivan, župnik, Gorkič Fr. Jušt.

Sedanje načelstvo in nadzorstvo Ljudske posojilnice v Šempetru.

Šempetrska »Ljudska hranilnica« je spomenik, ki priča, kake velike in lepe sadove rodi prava združna misel, prava delavna vzajemnost med možmi poštenjaki.

FRANC KODRÈ:

OBLJUBE ZA REDOVNI STAN.

NAŠ prevz. knezonadškof je lani v nunski kapeli ženske bolnišnice v Gorici sprejel devet mladenk v redovni stan. Zelo zanimiv in naravnost ganljiv je prizor, ko so mladenke popadle na tla, dočim je klečal nadškof z vso duhovščino pred oltarjem. Vsa cerkev je molila in pela litanije vseh svetnikov. Ob koncu se je nadškof obrnil ter podelil novinkam blagoslov. Goriški knez in nadškof je vprašal mladenke: »Kaj želite, hčerke?« Nato so odgovorile: »Želimo, da se odene-mo v redovniško oblačilo kot novinke zavoda sester Previdnosti.« Nadškof:

»Hčerke! Vaš sklep je zelo težak. Sestra Previdnosti ima dvojno nalogo Marte in Magdalene. Z duhom mora biti pokopana v Bogu, z dejanjem pa mora vedno učiti, vzgajati in tolažiti bližnjega. Zatajiti morate same sebe, odreči se morate človeškim nasladnostim ter ljubiti trpljenje. Ali ste na vse to pripravljene?« Mladike: »Da, duhovni oče. Z božjo pomočjo bomo izvrševale voljo božjo.« Nadškof: »Hvala Bogu! Bog, ki je v vas delo začel, naj ga tudi dovrši.« Mladike: »Amen.«

Nato so se mladenke približale nadškofu, ki jim je po vrsti položil lesen križ na ramo in krono s trnja na glavo. Pri tem je slovesno izgovoril besede: »Evo ti, ljubljena hči, križ našega Gospoda Jezusa Kristusa. Bodi vedno pripravljena, da boš iz ljubezni do Jezusa trpela in boš vselej izpolnjevala njegove zapovedi. Morala se boš odreči marsičemu ter prenašati zaničevanje in poniževanje; toda veliko bo plačilo v nebesih.«

S—IČ:

TRISTOLETNICA V KLANCU.

NA praznik sv. treh kraljev je klanška fara praznovala tristoletnico, kar je bila ustanovljena. Na dan tristoletnega jubileja je prihitel v Klanec sam milostivi škof g. dr. Alojzij Fogar, ki je posvetil novi veliki zvon in zapel slovesno zahvalnico. Na novo združeni pevski zbor je krasno prepeval; ljudstva od blizu in daleč se je nabrala nepregledna množica. — V marcu se je vršil sv. misijon, ki je za tristo-

letnico prenovil tudi dušo fare. Ob tej priliki je bil blagoslovljen umetniški kip presv. Srca Jezusovega, ki ga je za Klanec izdelal akademični kipar France Gorše.

Cerkveni pevski zbor v Klanecu.

Tudi svoje opasilo — tristoto — je fara sv. Petra nadvse slovesno praznovala. Prejšnje dni je bilo prvo sv. obhajilo, ki je združilo nad 70 otročičev pri obhajilni mizi; na praznik je pa cerkveni zbor proslavil svojega patrona z lepo uspelim cerkvenim koncertom. Bog nam daj še takih lepih dni!

JAKOB SOKLIČ:

MLEKARNA V HRUŠICI V ISTRI.

(Za 25 letnico.)

LEP je svet v istrskih Brkinih: lepi grički, vmes pa majhna, lepo obdelana polja. Posebno tam okoli staroslavne Hrušice. Na skalnatem gričku se dviga stara, imenitna cerkev sv. Kerševana (sv. Krizogona). Okoli nje hiše in hišice; še dalje pa na vsaki rebrici cerkvice s prijazno vasico. Blagostanje se pozna temu kraju — lepe ceste, prijazne hiše.

Mnogo je pomogla k blagostanju mlekarne v Hrušici, ki letos praznuje svojo 25 letnico. Težko je bilo kmetu preje v teh krajih. Zaslužka nobenega, mesto daleč, stroški vedno večji.

Prav božja previdnost je bila, ki je

poklicala v Hrušico blagopokojnega dekana Antona Rogača. Ta mož je z žalostjo v srcu opazoval, kako istrski

Dekan Mihael Hušo, duša hrušiške zadruge.

kmet leze v dolgove; ustanovil je zato hranilnico in posojilnico v Podgradu. Toda, to še od daleč ni zadostovalo. Treba je bilo kmetu zagotoviti gotov dohodek. Veliko se je dobri mož posvetoval z drugimi možmi, imel posemenke s kmeti in končno se mu je posrečilo sklicati na dan Brezmadežne, 8. decembra 1901, ustanovni občni zbor. Ta občni zbor je precej pregnal nezaupanje kmetov; nova zadruga je sklenila zidati primerno mlekarne. Doli pod vasjo, ob poti na Pregarje, so izbrali v prijetnem zatišju prostor. Vse je delalo z velikim veseljem in upanjem na boljšo srečo. 15. aprila 1903 je bila mlekarne blagoslovljena. Dekan Rogač je lahko vesel zapel za hvalno pesem.

Po malem je šlo. Ni bilo denarja, ni bilo kredita, a izborni voditelji mlekarne — poleg g. Rogača še Slavoj Jenko, nepozabni župan in poslanec iz Podgrada, ljubeznivi Rajko Logar, kaplan iz Pregarja († 19. I. 1919) in še mnogi drugi — so znali dobiti oboje. Iz malega početka je zrasla ena naj-

večjih naših zadrug v Istri. Vse okoličanske vasi — do Tater, do Sobonj, do Vodice — dajejo mleko v Hrušico. Pozneje se je ustanovila podružnica mlekarnog v Brezovici, ki razteza svoj delokrog do Herpelj. Kmetje dajejo v mlekarno pošteno mleko, ki jim koncem meseca prinese lepe denarce. Po mlekarni dobe zadružniki — okoli 1000 jih je! — svoje potrebščine bolj po ceni kot v trgovini in si tako spet prihranijo.

Mlekarno in njene izdelke — poleg mleka še maslo in sir, v Trstu zelo cenijo.

Zakaj je mlekarna mogla toliko doseči v 25tih letih? V vzajemnosti je moč. Brez sloge bi mlekarna že kdaj razpadla in ne napredovala tako daleč, da ima milijonske letne promete. In še nekaj. Od vodstva odvisi vse. In mlekarna v Hrušici je imela vedno vzorno vodstvo. Do svoje smrti je bil požrtvovalen predsednik dekan Rogač, za njim njegov naslednik, vrli dekan Mihael Hušo, ki je duša zadruge. Tudi kapelani so kot tajniki brezplačno delali; pomagalo je učiteljstvo; tudi pok. notar Tomo Šorli je dosti koristil zadrugi.

K prvemu jubileju velike dobrotnice brkinskega kmeta želimo obilo sreče in razcvita še v bodoče. Naj bi se ljudstvo še v večjo ljubeznijo oklenilo svoje zadruge. V združništvu je kmetova rešitev!

NAŠE MESEČNE SLIKE.

LETOŠNJI koledar je dobil novo obleko. Akademski slikar Maksim Gaspari, znani umetnik grudo-rodnega duha, je v naslovni risbi izrazil apostolsko misel Mohorjeve družbe: Sveti Mohor, prvi škof oglejski, krščuje slovanskega moža. Na levici stoji škofov tovariš, sv. Fortunat mučenec, na desnici pa slovanska mati z detetom. Ta zgodovinski prizor, ko slovenski rod v deželi trt

sprejme krst in krščansko vero, je slikar postavil na čelo novemu koledarju.

V dvanajstih mesečnih slikah je slikar načrtal značilne obrise staroslavni Marijinih svetišč v naši domačiji. K tem slikam par besed pojasnila.

Prva slika nam kaže božjo pot Marijino Celje nad Kanalom. Svetišče stoji na zelenem griču visoko nad Sočo in gleda tja na beneško stran; pa tudi proti tolminskim goram in na goriško ravan se odpira širok razgled.

Blizu Ogleja se dviga v gradeških lagunah na ljubkem otočiču staro-davno Marijino svetišče Barbana. To je sila stara cerkev. Dal jo je sezidati oglejski patrijarh Elija krog leta 580. Nad glavnimi vrati cerkve je vsekan napis: »Tvoji sinovi bodo od daleč prišli.« In res prihajajo romarji iz vse Julijske krajine z ladjicami na otok.

Slovenci iz nadiške in šentlenartske doline pa hodijo romat na slavno Staro goro, ki že dolga stoletja gleda z griča na njih lepo deželico.

Nad mirenskim poljem ob robu kraške planote stoji na kamnitem griču sloveča cerkev Žalostne Matere božje na Gradu, zraven nje pa dom očetov lazaristov. Slika nam kaže staro predvojno cerkev. Iz razvalin se je po vojni dvignilo krasno novo svetišče.

Sveto goro pri Gorici vsi poznamo. Kako močan in preprost je bil stari stolp, cerkev pa kot velika domača izba, kjer so se zbirali verniki, da počastijo Marijo! Zdaj se dviga na Sveti gori novo, veličastno svetišče, večje in razkošnejše.

Na visokem gorskem vrhu skoro 1800 metrov nad morjem stojijo Svete Višarje kakor bela planinska roža. V 14. stoletju so tu sezidali naši predniki cerkvico. Na Sv. Višarje so se v turških časih zatekali, da si v trdnem taboru rešijo življenje. No zdaj romajo tja na višavo verniki z goriških Gor in iz koroških dolin.

Log pri Vipavi leži sredi prostrane ravnine, ki se razteza od Ajdovščine proti vznožju Nanosa. Sem hodijo Vipavci na božjo pot.

Kako so naši predniki ljubili Marijo, nam priča to, da so v vseh naših gorskih središčih župne cerkve posvečene Materi božji: v Kanalu, Tolminu, Kobaridu. V spomin na to ljubezen do Marije stoji na osmem zagravju slika kobariške župne cerkve.

Tudi stara škofijska cerkev v Koprucasti Marijo kot svojo zavetnico.

Oglej, ognjišče, odkoder sta sveti Mohor in mučenik Fortunat prišla v deželo ob Soči oznanjat krščansko vero! V prvih stoletjih po Kristusovem rojstvu je bila rimska Aquilea bogato trgovsko mesto, ki je štelokrog pol milijona prebivalcev. Tu je živela krepka krščanska občina, tu je grob sv. Mohorja. Sedanja bazilika je bila posvečena l. 1031, kakor nam svedoči še danes ohranjeni napis: »Tosvetišče je bilo posvečeno v čast Materi božji in svetim mučencem.«

Tudi istrski Hrvati imajo lepa Marijina svetišča. Paz pri Cerovlju v pazinskem okraju je znana božja pot istrskih seljakov.

Lazaret pri Kopruc je lepa vasica v naši Istri. Slika kaže starodavno svetišče z značilnim stolpičem.

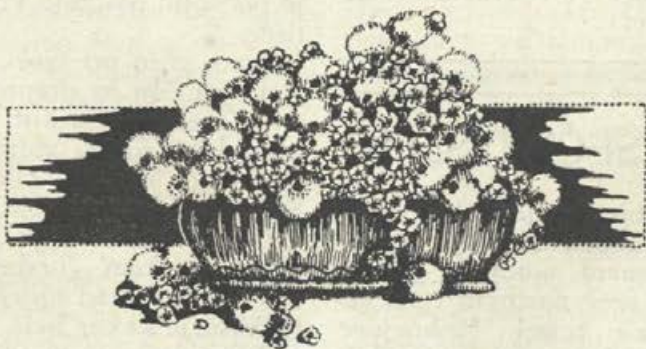
NOVOMAŠNIK, BOD' POZDRAVLJEN!

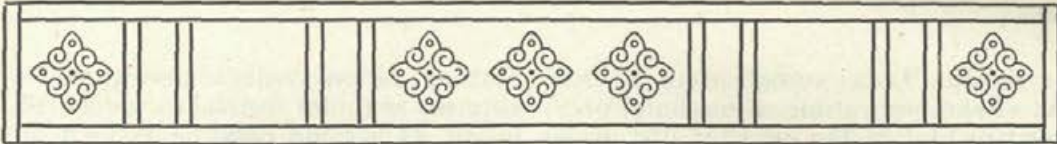
ŠESTORICA naših rojakov je letošnje poletje prvič pristopila k altarju Gospodovemu. Prvo sv. mašo so obhajali gg. Đarko Goljevšček na

Marijinem Celju, Albin Martinčič v Gorenjem Cerovem, Anton Žagar v Čezsoči, Alojzij Gulič v Tomaju, Miroslav Zorn v Prvačini ter Karel Cesar v Trstu. Bog jih vodi in ohrani!

Slika nam kaže slovesen novomašni sprevod, ki prihaja iz cerkve na Marijinem Celju.

DVA NOVCA.

Srbska narodna pripovedka.

(Po Vuka Karadžića zbirki prevedel Alojzij Gradnik.)

BIL je siromak, ki se je na vse mo- goče načine skušal pretolči. Na- posled nabere neki dan vrečo mahu, položi povrhu malo volne in nese na trg, da proda vse skupaj, z vrečo vred, za volno.

Na potu sreča moža, ki je istotako nesel na trg vrečo šišek, da jih proda za orehe, s katerimi je bil po vrhu šiške malo pokrtil.

Na vprašanje enega in drugega, kaj nosi v vreči, odgovori prvi, da nosi volno, drugi pa orehe. Nazadnje se dogovorita, da bi blago kar tu na potu menjala. Tisti, ki je imel mah, je do- kazoval, da je volna dražja od orehov, in je zahteval nadavek. Ko pa vidi, da oni, ki je imel šiške, noče o nadavku nič slišati, ampak samo zamenjati eno za drugo, preudari, da so orehi ipak boljši od mahu. Po dolgem pogajanju se navsezadnje dogovorita, da plača oni, ki je imel šiške, drugemu še dva novca povrhu. Ker jih pa ni imel pri sebi, mu jih je ostal dolžan in za po- roštvo, da mu jih bo v resnici plačal, sta se pobratila. Ko sta zamenjala vre- či, sta jo popihala vsak na svojo stran in vsakdo od njiju je bil prepričan, da je drugega opeharil. Prišedši domu in izpraznivši vrečo pa spoznata oba, da ni pravzaprav nihče od njiju pre- varan.

Čez nekaj časa se vzdigne tisti, ki je imel mah, da poišče svojega pobra- tima in iztirja od njega dva novca. Najde ga v nekem selu v službi pri popu in mu reče: »Čuj, pobratim, pre- varil si me.« Oni pa mu odvrne: »Ne

boš, pobratim, ti si menel!« Prvi ga ja- me nato tirjati za tista dva novca, tr- deč, da je treba plačati, kar je obe- čano in s pobratimstvom potrjeno. Tudi oni je mnenja, da je treba pla- čati, ali se jame izgovarjati, da nima denarja. »Ampak,« pravi, »moj pop ima za hišo globoko jamo, v katero se večkrat spusti. Bržčas ima v nji de- nar ali kakšne druge dragocenosti. Po- slušaj, zvečer spusti mene v jamo in ko jo opleniva, si razdeliva dobiček in tedaj ti plačam tista dva novca.« Oni drugi pristane na to. Proti večeru poišče popov hlapec vrečo in vrv in prišedši s pobratimom do jame, zleze v vrečo in ko ga pobratim zveže pre- ko srede, ga spusti v jamo. Ko se oni spodaj izkobaca iz vreče in jame ti- pati krog sebe in ne najde ničesar, ka- kor samo žito, pomisli sam pri sebi: »Če povem pobratimu, da ni ničesar, pojde lahko proč in me pusti samega v jami in kaj bi rekel jutri pop, če me najde v jami?« Pri teh mislih zleze zopet v vrečo, se dobro zveže z vrvjo in zakliče pobratimu: »Pobratim, po- vleci vrečo, polna je božjih darov!« Pobratim povleče in si misli: »Kaj, naj to-le delim s pobratimom? Bolje je, da obdržim vse sam, on pa naj gleda, kako pride iz jame.« Oprta vrečo s pobratimom in jo pobriše preko sela, za njim pa se spusti cel trop psov la- jajoč in goneč ga kakor divjo zver. Ko nekoliko obstane in se mu vreča pobesi, mu zakliče pobratim iz vreče: »Potegni više, pobratim, psi so me ugriznili!« Ko oni to čuje, vrže vrečo

na zemljo. Tedaj se oglasi oni iz vršče: »Tako, pobratime, si me hotel prevariti?« Oni pa mu odvrne: »Pri moji veri, tudi ti si me prevaril.« In po dolgem prerekanju obljubi oni, ki je bil dolžan dva novca, da jih bo gotovo plačal, ko se pobratim drugi pot vrne, in na to se razstaneta.

Po dolgem času si je tisti, ki je bil pri popu v službi, prisluzil lastno hišico in se je oženil. Ko sedi neki dan z ženo pred hišo, zapazi oddaleč pobratima, ki se je napotil prav k njegovi hiši, in zakliče ženi: »Žena! Glej, moj pobratim prihaja! Dolžan sem mu dva novca. Zdaj si ne morem več pomagati, ker sem mu obečal, da mu jih plačam, ko me pride obiskat. Poslušaj me: jaz ležem, ti pa me pokrij in padaj v omedlevico in joči in stokaj, da sem umrl, pa se on povrne domu.« To rekši leže v hiši na hrbet in prekriža roke, žena pa ga pokrije in jame jadikovati. V tem pa se že prikaže pred hišo pobratim in pozdravi ženo in jo vpraša, ali je to hiša tega in tega; žena, skoro v omedlevici, mu odgovori: »Joj meni, gorje meni nesrečnici, tam v hiši leži mrtev!« Tedaj ji reče pobratim: »Bog bodi milostiv njegovi duši! Bil je moj pobratim. Skupaj sva delala in trgovala in ko sem ga že našel takšnega, bom počakal, da ga spremim do groba in vržem zemljo nanj.« Žena mu reče, da bo moral dolgo čakati, dokler ga ne pokopljejo, in da naj rajši gre. On pa ji odgovori: »Bog varuj! Kako bi mogel tako zapustiti svojega pobratima? Čakal bom, četudi tri dni, dokler ga ne pokopljejo.« Ko žena to na tihem pove svojemu možu, ji naroči ta, naj gre k popu in pove, da je on umrl in naj ga nesejo v cerkev, okrog katere je bilo na brdu tudi pokopališče, pa bo pobratim že odšel. Žena gre in pove to popu, pop pa pride z nekaterimi možmi, ki naložijo tega laži-mrtveca na nosila, odnesejo v cerkev in ga na nosilih puste sred cerkve, da tu po običaju prenoči, zjutraj pa, da ga blagoslove in pokopljejo. Ko zapusti pop z ostalimi pogrebci cerkev, izjavi po-

bratim, da on svojega pobratima, s katerim je toliko trgoval in jedel kruh in sol, za nobeno ceno ne zapusti samega, ampak da ga bo celo noč stražil. In tako ostane v cerkvi. Tisto noč pa so se klatili ondod hajduki, ki so bili oropali neki dvorec in odnesli mnogo zlata, obleke in orožja. Ko pridejo do cerkve in zagledajo znotraj goreče sveče, rečejo med seboj: »Stopimo v to cerkev, da si razdelimo v nji svoj plen.« Ko opazi pobratim, da prihajajo oboroženi ljudje v cerkev, se skrije v neki kot; hajduki pa, stopivši v cerkev, posedejo in si razdele zlato v česladah, obleko in orožje pa si je lahko vsak izbral po svoji volji. Za vse so se pogodili in poravnali, samo ena sablja je ostala, za katero so nekateri od njih mislili, da je vredna zlata. Tedaj jo vzame eden od njih v roke, skoči na noge in reče: »Počakajte, na tem mrliču bom poskusil, ali je takšna, kakor jo vi hvalite: če mu z enim mahom odsečem glavo, je res dobra.« Po teh besedah stopi k nosilom; ali laži-mrlič se naenkrat dvigne in zakliče: »Mrtvi! Kje ste?« Oglasi se mu pobratim iz kota: »Tu smo, vsi pripravljeni!« Ko hajduki to čujejo, vrže proč sabljo oni, ki jo je držal, drugi pa puste svoj plen na kupu in skočijo na noge in jo urežejo čez drn in strn. Ko so bili že daleč, reče njih poglavar: »Za božjo voljo, nikar, tovariši! Hodeli smo po hribih in dolinah, ponoči in podnevi, bšli smo se z ljudmi in vzeli z naskokom stolpe in gradove in se samega vraga nismo bali do danes, ko so nas v strah pripravili mrtvi! Ali je med nami junak, ki se lahko vrne in pogleda, kako je zdaj v cerkvi.« Eden njih se oglasi: »Jaz že ne.« Drugi pravi: »Jaz ne smem!« Tretji: »Rajši se spravim na deset živih, kakor na enega mrtvega!« Nazadnje se najde eden rekoč, da pojde on. In res se vrne in se priplazi polagoma pod cerkveno okno, da bi slišal, kaj se v cerkvi godi. Tu sta si medtem pobratima porazdelila ves hajduški plen; zlato, orožje in obleke in se navsezadnje sprla zaradi dveh novcev. Malo je

manjkalo, da si nista skočila v lase. Hajduk, ki je čepel pod oknom, ni mogel slišati drugega kakor klic: »Kje sta moja dva novca? Daj moja dva novca!« V tistem pa zapazi oni, ki je bil dolžan, hajduka pod oknom in ne tri, ne štiri segne urno z roko skozi okno in mu sname kapo z glave in jo pomoli pobratimu: »Ná, za tista tvoja prekleta dva novca!« Ko hajduk to

sliši, jo odkuri, kar ga noge nesejo in prišedši napol mrtev do svojih tovarišev, jim zakliče: »Hvala Bogu, da smo še živi kožo odnesli! Mi smo si s čeladami zlato delili, zdaj pa so vsi mrtvi v takšnem številu, da sta prišla jedva dva novca na vsakega, na enega pa še toliko ne, ampak so vzeli mojo kapo in mu jo dali za dva novca.«

LUDOVİK ZORZUT:

Ptička bregarica.

Velikonočen spev.

Čez breg, breg, breg, čez breg drobi,
iz brajdic v brajdice hiti...

Hoj, ptička bregarica, se ti mudi?

O ptička bregarca, postoj,
ves beli dan je tvoj,
veliko noč, veliko noč zapoj!

Je razorana rjava plántica,

je posejana rdeča dántica,

pobránana je črna lehica.

In cvete grah po grivicah,

poganja sirk na njivicah.

So mlade trte že obrezane,

so na kolčéh povezane,

v prežlahtnosti spočele so.

Pobélile so črešnje gričke vse,

pobelile so črešnje hribčke vse,

v devištvu vse vzcvetele so.

O ptička bregarica, postoj, postoj,

ves beli dan je tvoj,

veliko noč, veliko noč zapoj!

Čez breg, breg, breg, čez breg drobi,
iz brajdic v brajdice hiti:

Gospod je že od mrtvih vstal,
velikonočno zarjo je prižgal.

Zarana zjutraj je v sprevodu šel,
pod nebom v slavi zmage je žarel!

So črešnje cvetja mu poklanjale,

vstajenju rožice pozvanjale,

mu dahnilo ves vonj dišav

iz brajdic, njivic in dobrav.

Ljudje so šli, so k zmagi šli za njim;

klic »aleluja« se je dvigal iz dolin...

* * *

Ko v cvetju zarja se razlila je,
vse drobne séstrice budila je
čez breg, čez breg oznanjujoč
iz brajdic v brajdice pojoč:
velika noč, velika noč!

A. ČUK:

ZAPISKI RIMSKEGA ROMARJA.

„BI šli radi v Rim?“ me je vprašal prijazni voditelj Marijinih družb, veleč. gospod Leopold Cigoj, ko sva stala na verandi krasnega semeniškega dvorca v Gorici.

Če bi šel rad v Rim! Videti večno mesto, duhovno središče krščanskega sveta, stopiti v temne podzemeljske hrame, kjer spijo sveti mučenci, piti lepoto veličastnih cerkva, ki pričajo o katoliški požrtvovalnosti, — kdo ne bi tega rad! Pa še to je bilo lepo, da nisem šel v Rim le na sprehod, ampak so mi naložili važno opravilo, naj položim v imenu tisočev slovenskih fantov na altar svetega Alojzija spominško knjigo z življenskim vodilom. To življensko vodilo, ki je zloženo v duhu mladega viteza nebeškega, Alojzija, so podpisali sto tisoči katoliških mladeničev vsega sveta. Tudi naši fantje so postavili pod te spomenice svoj podpis. V goriški nadškofiji je postavilo pod to vodilo svoj podpis 4612 slovenskih mladeničev. Vse te spomenice je odbor za Alojzijevo proslavo dal vezati v veliko skupno knjigo. Ob zatonu jubilejnega leta so zastopniki vseh katoliških narodov prišli v Rim, da položijo to slovesno zavezo katoliške mladine — na tisoče knjig s podpisi — na grob sv. Alojzija. Tja je šla moja pot.

Bil je mrzel, veder večer — 29. decembra — ko je vlak odžvižgal črez soški most v furlansko deželico. Ko je padla noč, se je naš voz spremenil v pravo domačo spalnico. Prav po tistem sem moral govoriti z mladim duhovnikom, ki je vstopil v Padovi in je brž navezal pogovor z menoj. — Kam?

V Rim! — Odkje? — Iz Gorice. — In ko je to začul, je koj začel hvaliti naše kraje, slovensko poštenje, ljubeznivost, dobrotljivost, da se mi je kar topilo srce, ko sem čul slavo kanalskih gor, kjer je ta mladi gospod preživel vojna leta kot bolniški strežnik. Povedal mi je, da sodeluje pri Opera Cardinal Ferrari v Milanu. To je veliko središče za dobrodelno in prosvetno delo lombardskih katolčanov. V živem pogovoru nama je tekkel čas, dokler se nisem truden naslonil v kot in zadremal.

Ko sem odprl oči, smo v meglenem jutru drčali mimo slavnih Firenc skozi rjavkasto, pusto ravnino proti jugu. Vlak brzi ko sproščen konj in požira kilometre. Ves voz drema. Črez ure pa se naenkrat predrami, ko pade klic: Roma, Roma! Na daljnem obzorju vstaja kupola, temna v jutranjem solnčnem nebu. Tam je cerkev sv. Petra. Tam je srce krščanstva.

Na rimskem kolodvoru sem padel v strašno gnečo, iz katere me je rešil prijazen kočijaž, starina z lepo rdečim nosom in me zapeljal v zavod salvatorijancev, kjer sem dobil pol hleba in kar je treba in viteško gostoljubnost.

Napočil je 31. december, slavnostni dan v čast sv. Alojzija. Preskrbel sem si vstopnico za cerkev sv. Petra, ki je bila ob 9. uri že polna ljudi, večinoma mladeničev. Po sredi cerkve je peljala ograjena pot za papeški sprevod, ob straneh so stali stasiti gardisti. Zdaj zapoje srebrne fanfare staroslavno melodijo: Tu es Petrus! Ti si Peter! In kakor očarane obstoje množice v tišini in se nakrat zdramijo in

iz prs te cvetoče mladine zadonijo v raznih jezikih pozdravni klici. Pa peški sprevod se polagoma bliža. Zraven mene stoji skupina Japoncev in par nemških študentov. Ko nesó mi mo papeža, ki blagoslavlja je gleda na mlade tisoče, zakličemo tudi mi svoj pozdrav: Živijo!

Pri tihi sv. maši je pel moški zbor. Ko se približa povzdigovanje, zadonijo fanfare in med grobno tišino se razlegne visoko nad altarjem angelski zbor dečkov. Zdaj, ko klečimo tu fantje iz raznih dežel sveta, črni Afričani in svetlolasi severnjaki, Jasponec poleg Slovenca, Italijan poleg Rusa, čutim, ko še nikoli, kakšna sreča je biti katoličan, kakšna moč in življenska sila je v veri.

Po maši sem v družbi milanskih dijakov obiskal katakombe sv. Cecilije in druge znamenite kraje. Pod večer pa smo šli v cerkev sv. Ignacija, kjer naj bi se, kot je bilo določeno, pred grobom sv. Alojzija zbrala odposlanstva katoliške mladine.

Na mogočnem stebrovju se dviga veličastna cerkev kakor zmagoslavna, blesteča pesem. Le bojevniški red jezuitov je mogel dvigniti to močno, sijajno svetišče, pravi kraljevski dom. Po njem valovi razkošna luč in trepeče po zlatih okraskih in rdeči svili, ki odeva altarje. Altar svetega Alojzija je ko velika rdeča roža, odeta v zlatu. Raz lece govori redovnik o Alojzijeve vitezstvu, v njegovih slavi, o naši zavezi. V dolgih vrstah stojе prek cerkve tisoči in poslušajo. Ko konča, se množica zgane in zdaj stopamo, gruča za gručo, k oltarju svetega Alojzija in polagamo nanj spomenice s podpisi tovarišev, ki so doma v hišah, na poljih, v tovarnah, v šolah. Ko se po dolgi uri zvrstimo, zadoni enoglasno, iz ene duše veličastna bojna in zahvalna pesem: Te Deum laudamus!

In tudi jaz jo z močnim glasom posjem in v mislih pozdravljam vse tisoče vrlih slovenskih fantov, čijih podpisi leže nad grobom viteza božje ljubezni.

PETER POPOTNIK:

TRIPOLIS.

KO se je naša ladja začela odmikati od sicilske obale, je bleščala na nebesu, ki se dviga ko srebrn obok nad morjem, jutranja zarja. Popoldne pa so se zgrmadili črni oblaki, morje je završalo — in moj tovariš Francelj, ki je s tolminskih gor doma, je ves blede tičal v medkrovju in mi pravil svoj testament. Tema je pala na morje, noč brez zvezd nas je zajela; pa je šla ladja skozi vihar kakor pšica, ki jo je večš strelec spustil z loka. Po polnoči je vihar ponehaval, oblaki so odhrumeli na vzhodno stran, Francelj je prilezel na krov in je povedal, da se bo še oženil, če bo v Tripolisu kaj kupčije. Naš Francelj je namreč zdaj zastopnik velike milanske družbe, ki kupčuje s kolonijami.

V prvi zarji je zablestel pred nami srebrn pas in zadaj lahni obronki: Tripolis, glavno mesto Tripolitanije, dežele, ki jo je Italija zasedla l. 1911. Tripolitanija meri nad 900.000 kvadratnih kilometrov in na njej prebiva 550.000 ljudi, večina Arabcev. Tripolis je lepo mesto, nekaj večje ko Gorica. Tako je ko vsa vzhodna sredozemska mesta: bele hiše z ravnimi strehami se tišče skupaj, iznad nje dviga kaka mošeja grbasto kupolo in vitke stolpiče (minarete). Tako se nam vidi Tripolis z morja, ko pa izstopimo — kakšno pisano življenje!

Mesto se deli v tri dele: v evropskem mestu vidiš lepe hiše in palače, šole, urade, krasno katoliško katedralo. Potem stopimo v židovsko mesto Hara. Tu čepijo staroveški domovi z zamreženimi okni, med njimi se vijugasto pletejo ozke, mrke ulice, iz katerih se odpirajo na desno in levo vrata v prodajalnice. Arabski del mesta je seve najrazsežnejši. Tu se širijo proti mestnim vratom Menšija bazarji, velika tržišča, na katerih se stekajo pridelki morja in puščave. Hej, kako je tu živo! Med grmadami blaga porivajo zagoreli Arabci trmoglave

osliče in gugajoče se kamele, obložene z vrhanimi bremenami zelenjave, z mehovi olja, in vsak čas ti zadoni na uho krik: »Balek, balek!« (Umakni se!) Tu so nakupičene grmade lubenic, mandelj, rozin, dateljev za sladkosnedeže; v velikih ilnatih vrčih se leskeče olje iz nasadov, ki rastejo po viselih bregovih za mestom. Kaj si še poželiš, Francelj, slonove kosti ali morskih gob, nojevih peres za klobuk ali kožo puščavske divjačine? Na dolgih osteh visi meso kamel in ovnov. Nad vse lepe so pa dragocene tkane preproge, ki jih prodajajo imenitni arabski trgovci v lopah.

Arabci s kamelami.

Tržišče, ki sega do obali, je živo in šumno do poldneva. Potem pa premaga solnce vse stvari, rastline in ljudje povesijo glavo in počivajo; v senci zidov, v kavarnah, pod oboki sedijo in ležijo in gledajo, kako se vije dim svalčic v zrak. Dolg je popoldan, le dremaj, Francelj. V morju se kopat nama je vljudni židovski oštir odsve-toval, ker tam prežijo trume morskih psov, ki ti odgrizejo nogo kar tako za južino. Noč pade naglo, čim ugasne solnce. Zvezde pojo na nebesni jas-nini. Sediva na ploščnati strehi in gledava čez mesto tja proti Tažiuri, kjer začne puščavsko kraljestvo.

Od tam se bodo v zgodnjem jutru pomikale dolge karavane kamel, oblo-

ženih s tovari, in z njimi bodo prišli sinovi afriških puščav po istih peščenih cestah, koder so tisočletja hodili njih dedi.

R. BEDNARIK:

VLADARJI ZRAČNIH VIŠIN.

Santa Maria.

V lanskem Koledarju smo brali o junaškem generalu Nobileju, Amundsenu in njegovih tovariših, ki so z letalom prepluli tečaj. Od lani do letos pa sta človeški um in volja uporabila ves zračni ocean. Drzni letalci so poleteli preko Atlantskega oceana (velemorja): kar je je bilo doslej skoraj nemogoče, to se je zdaj uresničilo. Človek je dobil krila in obvladuje zračne višine.

Že leta 1919. je ameriški poročnik Read poletel iz New Yorka v London.

Isto leto so poskusili svojo srečo še štirje Angleži. Za polet preko južne polovice Atlantika sta se pa pripravila Portugalca Cabral in Continho. Dvignila sta se v zrak v Lizboni 30. marca 1922. Letela sta čez Kanarske in Kapverdske otoke do otoka Sv. Pavla. Tu se je prvo letalo razbilo. Poslali so jima drugo. A šele na tretjem letalu sta po enem mesecu pristala na cilju. V januarju l. 1926. je poletel Španec Mello Franco do Buenos Airesa. Par mesecev potem je poskusil svojo srečo letalec Fonk in za njim še Portugalec Sarmiento de Beires. Oba poskusa sta se nesrečno končala. Drznim pa niso ti opomini vzeli poguma. Italijanski letalec De Pinedo je tiho de-

lal priprave, da razpne preko oceana zračni most med starim in novim svetom.

Napolitanec Franc De Pinedo je že sloveč letalec. Oče ga je spočetka poslal v pomorsko akademijo. Kot po-

De Pinedo leti nad oceanom.

morski častnik se je De Pinedo udeležil svetovne vojne. Potem se je odločil za zrakoplovca. Že l. 1924. se je proslavil z dvojnim poletom v Rotterdam in potem v Carigrad. Njegovo ime je pa šlo čez ves svet, ko je preplul po zraku progo Sesto Calende - Tokijo in nazaj, 55.000 kilometrov. Po tem poletu je postal polkovnik in je prejel najvišja odlikovanja. Ta utrjeni mož se je pripravil za novo podjetje. Izbral si je letalo, ki ga je dal krstiti kot Krištof Kolumb svojo jadrnico na ime »Santa Maria«. Za tovariše na poletu je določil letalskega stotnika Karla Del Preteja in mehanika Zacchetija.

Prva jutranja zarja 13. februarja se je razlivala preko letališča Elmas južno od mesta Cagliari na Sardiniji, ko je tiho drdral proti letališču avto z le-

talci in podministrom Balbom. Maloštevilnim zaupnim osebam ter časnikarjem daje poveljnik De Pinedo pojasnila. Hrane so naložili prav malo. Tudi prtljage ni; vsak ima vse svoje na sebi, pač pa so natovorili več benzina in še nekaj: gramofon. Peta zjutraj je že. Podminister podpiše še lazijsko knjigo in potrdi odhod, letalci se ukrcajo v čolnič, ki jih pripelje do »Santa Marie«, ki čaka sredi zibajočih se valov. Velikanski ptič sredi morja zabrne in v drznem loku odplave na jug, proti novim ciljem. Brzojavke so že odbrnele proti Braziliji, da je »Santa Maria« na potu.

Vzemimo kartico v roke in zasledujmo pot junaških letalcev. Prva postaja je bila v Bolami v portugalski Guineji. Sem so pa že dospela neugodna poročila od vremenoslovca prof. Eredije, ki je napovedoval hude zračne vrtnice v tem delu Atlantika. »Santa Maria« je morala počakati. V Bolami je De Pinedo praznoval še svoj 37. rojstni dan. Potem je uravnal krmilo nazaj na sever v Dakar in od tam v Porto Praia na Kapverdskih otokih, 22. februarja ponoči je odletel preko Atlantika. Do braziljske obali pa ni mogel dospeti, marveč se je vrnil k otoku Fernando di Noronba. 24. februarja je »Santa Maria« priletela v Porto Natal, prvič na kopno onstran oceana. Kdo popiše navdušenje v Braziliji in v Rimu, ko se je zvedelo, da so letalci po hudih naporih zmagali oceansko širino. 26. februarja je veselje prikipel do vrhunca, ko je De Pinedo pristal v braziljski prestolici Rio de Janeiro, slovesno sprejet od vseh državnih oblastev med zvonjenjem zvonov in ploho cvetic. Sprejem v Rio de Janeiru so še prekosile svečanosti v argentinskem glavnem mestu Buenos Airesu, kamor je italijansko letalo priplulo 2. marca preko S. Pavla, Santosa, Porto Alegre in Montevidea. »Santa Maria« je imela že 13.100 kilometrov pota za sabo. Po končanih dnevih počitka, časti in slave so se letalci spet dvignili in pristali 15. marca v Asuncionu, glavnem mestu

Paraguaya. Od tu dalje proti severu so junaki zraka pluli nad neprodirnimi in neraziskanimi braziljskimi »selvas« (pragozdovi). Gorje, če odpove letalo in se pogrezne v divji pragozd; ni več rešitve! Toda motorji brne z natančno gotovostjo in 20. marca je letalo že nad največjim veletokom sveta, nad Amazonko. Pot vodi zdaj nad veletokom do Para ob obali, potem spet na sever preko antiljskega

letela letalce huda nesreča; ko so nakladali bencin, je neznanec vrgel v posodo z bencinom gorečo žveplenko. Letalo je docela zgorelo, le lajijsko knjigo, kamor zapisujejo oblastva prihode in odhode, je poveljnik rešil.

Nesreča pa junaškega De Pineda ni strla. Pisal je domov po novo letalo. Med tem se je s tovariši odpeljal z vlakom v Washington, kjer je bil

De Pinedova pot.

otočja in Kube do Novega Orleansa, prve postaje na severnoameriškimi tleh. Dva polkovnika, odposlanca predsednika Coolidgeja, prineseta De Pinedu in tovarišem prve pozdrave Združenih držav. Posadka si privoščiti potrebnega počitka, ker ni že par tednov spala vzdržema po štiri ure. Iz Genove pride še brzojavka, da je ondotna univerza proglasila De Pineda za častnega doktorja zemljepisnih ved, potem je treba spet v zrak proti mestu Sv. Antona, preko Hot Springsa v Phoenix na umetno jezero Roosevelt. Tu je do-

sprejet in odlikovan od državnega predsednika Coolidgeja. 11. maja je »Santa Maria II.« že rezala zračne valove ob obali proti Novemu Orleansu in nad razlitim valovjem Missisipi do Chicaga. Smer je vodila potem čez Montreal v Quebec. 20. maja je pa le srečno pristala v Trepasseyu, od koder jo je le še ocean ločil od starega sveta. De Pinedo je uravnil krmilo proti Azorskim otokom. Toda par sto milj pred Azori se je letalo moralo spustiti v morje. Po par dneh nadčloveške borbe z viharnim morjem

je rešila De Pineda in njegove junaške druge španska jadrnica »Infante de Segres«, ki je zavlekla s pomočjo parnika »Superga« »Santo Mario II.« v varen pristan. V Horti na Azorih so letalo popravljali. 11. junija pa je že priletelo v Lizbono. Drzna trojica je stopila po petmesečnih naporih spet na evropska tla. Še nagel polet okoli Pirenejskega polotoka v Barcelono, obisk pri kralju v Madridu in nato domov! 16. junija proti večeru je v Ostiji pri Rimu pričakovala navdušena množica junaške može. Sam ministerski predsednik Mussolini jih je sprejel in jih odpeljal v Rim, kjer so jih po 45.000 kilometrov dolgi zračni poti čakale časti, ki jih naklanja domovina le najboljšim sinovom.

Ponesrečeni poskusi.

Že v uvodu smo srečali junake, ki so svoj poskus, da bi preleteli ocean, plačali z življenjem. Tudi zmage, ki jih beremo na teh straneh, so bile odkupljene z borbami in strašno smrtjo morda najboljših.

Za polet so se pripravljali tudi Urugvajci, pa jim ni uspel. Portugalci so zgradili hidroplan »Argus« in dali po veljniku de Beirosu nalogo, naj ponese portugalski prapor čez Atlantik. Toda že 100 kilometrov od afriškega obrežja je letalo padlo v vodo. Šele po dolgih mukah je »Argus« precej polomljen pristal 2. junija v Portu Natal.

Še bolj žalostna usoda je čakala na najpogumnejša francoska letalca Nungesserja in Colija. Na letalu »Oiseau blanc« (Beli ptič) sta hotela priti iz Pariza v New York. Isti dan ko je doletela De Pineda nesreča na jezeru Roosevelt, se je »Beli ptič« dvignil v zračne višave. Celo Francijo je prevzelo mrzlično trepetanje, ali bosta njena letalca odnesla palmo zmage. »Beli ptič« je še ropotal nad Irsko, potem ni več bilo poročil o njem. Izginil je brez sledu; nihče ne bo odkril, kje je usoda določila grob junaškima Nungesserju in Coliju, ki sta hotela

na povelje domovine zmagati ali umreti. V dnu francoskih src je dolgo brlel medel žarek upanja, da je »Beli ptič« običal kje sredi kanadskih prostranstev, toda našli ga ne bodo nikoli več.

Prvi polet čez Atlatski ocean.

Kar se ni posrečilo »Belemu ptiču«, to je dosegel mladi Američan Karel Lindberg. Še ko je bila »Santa Maria« sredi pota, so se na newyorškem letališču Curtiss Fieldu pripravljali ameriški letalci za polet v Evropo. »Miss Columbia«, »America« in »Spirit of Saint Louis« so čakali na odhod. Vse je pa potolkel slednji, ki ga je vodil 25 letni »leteči norec« Lindberg.

Po njegovih žilah teče švedska kri. Rojen je v mestu avtomobilov Detroitu. Bukve fantu niso ugajale, posvetil se je zrakoplovstvu. Tu se je tako izkazal, da so nekateri bogatini zložili potrebno svoto za letalo. Mladenič je bil brž pripravljen in kar čudili so se tekmeči letalci v New Yorku, ko jim je fant povedal, da namestava s svojim majhnim letalom in sam poleteti v Pariz. Smejali so se mu. Toda 20. maja zjutraj so videli, da gre za res. Lindberg je ukazal naloziti nekaj malega živila, poslovil se je še od svojih tekmecev Chamberlina in Byrda in ob pol osmih odletel na sever k Novi Fundlandiji. Brez prestopa je letel odtoč čez ocean z brzino 200 kilometrov na uro po 49. vzporedniku. Mladi predrznež je sam s svojim »Duhom St. Loiusa« med nebom in morjem. Kako blizu se mu reži smrt! Toda sreča mu je še bila mila; imel je ves čas veter za hrbtom. Le sredi oceana ga zaloti sneženi mež. Naslednji dan je samotni letalec zagledal sredi oceanskega valovja ribiške ladje. Spustil se je prav nizko in na vse grlo vpil, naj mu pokažejo smer. K sreči je že čez eno uro ugle dal Irsko. Na francoski obali se je Lindberg spustil skoraj na tla. Ko se mu je v večernem mraku zalesketala srebrna reka Séna nasproti, je že imel

smer proti Parizu. Velikanski žarometi so kazali pot na letališče Le Bourget vzhodno od Pariza, kjer je »letečega norca« pričakovalo nad sto tisoč ljudi. Okoli desetih in pol 21. maja obkroži »Spirit of Saint Loius« letališče in se v elegantnem loku spusti na tla. V 36 urah je Lindberg priletel iz New Yorka v Pariz! Prvi v zgodovini človeštva! To pove vse. Pariza, da, cele Francije, se je polastila silna navdušenost, ko so imeli Lindberga s svoji sredi.

Karel Lindberg.

Policija je komaj ubranila, da niso navdušeni Lindbergovi oboževalci letala razrezali na koščke, ker vsakdo je hotel odnesti kos za spomin. Francoski avijatiki so ameriškega tovariša le na ta način odnesli iz množice, ki ga je hotela zmečkati, da so ga preoblekli v francosko uniformo in odvedli na ameriško poslaništvo. Drugi dan je javil Lindberg po radiju svoji mami v Ameriko, da je »All right« (vse dobro). Potem so pa začeli sprejemi, vabila na vse strani, Lindbergu so pripeli viteški križec častne legije, ponujali mu sto tisoče dolarjev, celo ženitne ponudbe so mu

kar kupoma prihajale. Že bolj utrujen od teh slovesnosti kot od poleta samega, je odletel v Bruselj k belgijskemu kralju in od tam v London, kjer mu je sam angleški kralj pripel najvišje odlikovanje na prsi.

11. junija je povsod slavljeni junak prispel na vojni ladji »Memphis« v Washington. Že spotoma je dobil obvestilo, da je povišan v polkovnika. Nad ladjo se je prikazalo ameriško letalo, ki je spustilo na krov polkovniško uniformo za Lindberga. V slovesnem sprevedu je korakal mladi polkovnik s presrečno materjo ob strani k spomeniku Jurija Washingtona, osvoboditelja Amerike, kjer ga je čakal predsednik republike Coolidge z najvišjimi dostojanstveniki.

Drugi polet.

Na binško ponedeljek je pristalo na berlinskem letališču že drugo letalo, ki je v enem samem poletu preplulo ocean. Letalo nosi ime »Miss Columbia«. Zgradil ga je italijanski inženir Bellanca. Letalo je vodil 33 letni Chamberlaine, ki je vzel s seboj tudi enega potnika, milijonarja Levin. Plula sta skozi neprodarno meglo, izgubila smer, a ko sta zagledala pod seboj parnik »Mauretanijsko«, sta izračunala, da sta že blizu Angleške. V hudem mrazu — bilo je 18 stopinj pod ničlo — sta jadrjala 6000 m visoko proti Franciji.

V Berlinu je že čakal predsednik republike, vlada, poslanci in tisoči ljudstva, kdaj se prikaže visoko v zraku jekleni ptič iz Amerike. Ljudstva se poloteva že nestrpnost. Izvidna letala se vračajo s slabimi poročili. Naenkrat pride brzovjavka iz Eislebena, da se je »Columbia« morala vsled pomanjkanja bencina spustiti na tla zraven vasice Bischofsrode pri Eislebenu. Vaščani so brž preskrbeli nekaj bencina in pokazali Chamberlinu smer. Spet pride v Berlin brzovjavka, da sta Amerikanca že na potu. Godba igra ameriško himno

no, čez pol ure morata biti že tu. Ni ju še...! Zdajci se oglasi brzovjavna postaja v Kottbusu in javi, da sta letalca spet zgrešila smer ter pristala pri vasi Klinge uro hoda od Kottbusa. Pri pristajanju se je pa še vijak zaril v zemljo. Brž sedejo v Berlinu na avto zastopniki oblastev in ameriškega poslaništva ter se odpeljejo v Kottbus, kjer so meščani že na vse moogoče načine proslavljali Chamberlina in Levina.

V torek ob šestih zvečer so Berlinčani opazili visoko pod nebom rumeno letalo obkroženo od šestnajstih belih in črnih nemških letal. Brž so spoznali »Columbio« in drli na sredo letališča. Zastopniki vlade so pristopili in častitali Amerikancema, ki sta v 41 urah in pol preletela 6283 kilometrov dolgo pot. S tem sta potolkla tudi Lindberga, ki je naredil le 5800 kilometrov.

»America«

29. junija ob šestih zjutraj je vzplaval v zrak tretji jekleni ptič, ki si je hotel priboriti palmo zmage nad oceanom. Znani premagalec severnega tečaja Rihard Byrd se je lotil 5835 kilometrov dolge poti, ki loči New York od Pariza. Na svoje ogromno letalo »Amerika«, tipa »Fokker«, je vzel cel kup pisem. To je prva zračna pošta med starim in novim svetom. V letalo so sedli še trije junaški Byrdovi drugi.

Letalci so upali, da bodo v 39 urah v Parizu. Toda usoda je hotela drugače. »America« je lepo preplula ocean; brezžični brzovjav je izborno deloval. Byrd je pred francosko obalo poslal domov sporočila, da vidijo že svoj cilj pred seboj. V tem hipu je magnetna igla odpovedala. Megla je bila gosta, dež se je ulil in štiri življenja so visela v temi med nebom in zemljo. »America« je izgubila smer. Zaman je radio klical postaje, naj mu naznačijo smer. Letalci so dvakrat

kročili prav tik Pariza, a vsled goste megle niso mogli opaziti svetilnikov na letališču Le Bourget. Nevede so leteli nazaj proti morju. Bencina so imeli le še za tri ure. Smrt je gotova, če ne najdejo smeri. Radiotelegrafist v Le Havru je še ujel pretresljivo brzovjavko z »Americe«: S. O. S. Tako kličejo na pomoč parniki sredi morja, ko se potapljajo. Klic pomeni: Rešite naše duše. Potem ni več bilo glasu o Byrdu in njegovih tovariših.

V temi in megli so se letalci odročili, da se spuste na zemljo, saj poginejo itak več ko gotovo. Z neznanosko silo volje je Byrd povedal tovarišem, da »America« pada. Naenkrat grozovit pok, letalo je treščilo v morje. S silo izvlečejo vsi omamljeni kavčukast čoln in se deloma s plavanjem, deloma z veslanjem rešijo na par sto metrov oddaljeno obrežje v bližini kraja Ver-Sur-Mer. Letalo se je zmeraj globlje pogrezalo v valove. Tako blizu cilja so že bili in ga niso dosegli. Strašna zavest! Vsi izmučeni so popadali na tla. Ko se jim je vrnila zavest, so se napotili proti neki lučki in so prišli do hišice, kjer je bival čuvaj morskega svetilnika. Brž je ta zbudil vso sosesko, ki se je napotila reševat pokvarjeno letalo. Byrd in njegovi trije dečki so pa spali, dokler niso naslednje jutro, to je bilo 2. julija, prišli v Ver-Sur-Mer zastopniki vlade in ameriškega poslaništva iz Pariza.

Triumfalen je bil sprejem teh štirih letalcev. Morda še bolj kot Lindbergov, ker so ti zmagali v borbi s smrtjo.

Opisani poleti so vzbudili upanje, da bo mogoče že v najkrajšem času urediti zračni promet med Ameriko in Evropo.

Ko smo v duhu spremljali junake v zraku, smo se pač uverili, da je tehnika zgnetla ves sodobni človeški rod v eno celoto, kjer je en del odvisen od drugega. Toda, žal, da se kaže ta celota le na zunaj in da smo si ljudje kljub tehničnim pridobitvam, ki razdalje in prostranstva krčijo, še bolj daleč in tuji kot kdaj prej...

KRALJESTVO BOŽJE

POSLANICA V ČAST SV. CIRILU IN METODU.

Slovanski katoliški narodi so v letu 1927 s posebno slovesnostjo obhajali 1100 letnico rojstva sv. Cirila. Ob tej priliki je vladajoči papež Pij XI. naslovil na škofoe slovanskih narodov poslanico, ki je tako znamenita in odkazuje katoliškim Slovanom tako važne naloge, da nam mora vlti novih pobud in veselja za versko življenje ter za delo za zedinjenje. Poslanica slove:

Častiti bratjel

Pozdrav in apostolski blagoslov!

1. Prav in primerno ste sklenili proslaviti enajststoletnico rojstva sv. Cirila Solunskega, apostola slovanskih narodov; nič manj hvale vreden pa ni vaš sklep, proslaviti ob tej priliki tudi spomin sv. Metoda, njegovega brata in apostolskega tovariša, ter tako oba skupno kar najlepše počastiti; saj sta bila — da navedemo besede sv. Cirila samega — »tovariša, ki sta orala isto brazdo na Gospodovi njivi«. Zakaj gorečnost, ki je prevzela sveta brata za razširjanje svete vere po vaših krajih, je bila obema tako skupna in ju je tudi podžigala na tako skupno delo, da ni mogoče enega od drugega ločiti. Zato je tudi naš prednik bl. sp. Leon XIII. v okrožnici »Grande munus« z dne 30. septembra l. 1880. oba obenem slavil in za oba zapovedal že starodavno skupno čaščenje vsemu katoliškemu svetu.

2. Toda če sta sv. Ciril in Metod vsej cerkvi v slavo in čast, ju morajo vendar slovanski narodi, ki sta jih z velikimi naporii Kristusu rodila, pred vsemi drugimi častiti in posnemati. Zato je treba, častiti bratje, da se

njiju sveto in delavno življenje vernemu ljudstvu zlasti ob tem jubileju s spisi in govori pogosto predočuje. Skrbite tudi z vso vnemo za to, da bodo mladeniči, svetni in kleriki, pošolah, gimnazijah in univerzah gledali na ta dva slavna nebeščana kot na svoja vzornika. Zakaj dasi sta izšla iz preugledne solunske rodbine in se v Carigradu kaj najbolje izobrazila v govorništvi in modroslovju, vendar nista hlepela po svetni slavi ali se pošnašala s svojimi odlikami, niti se nista dala premamiti od veličja na cesarskem dvoru in od dvorskega življenja, ampak sta se učila najprej v samoti ponižno Bogu služiti, posvetila se vsa sveti cerkvi in nje blaginji, potem pa pogumno šla na misijonska pota, polna nevarnosti in težav, k Sarcenom, h Kazarom, k Judom in naspoled k Slovanom, imajoča pred očmi vedno isti cilj, božjo slavo. Zgodovina izpričuje, kakšne kreposti, kakšna odlična svojstva so dičila ta dva apostolska moža; z obširnim znanjem se je družila v njiju srčna plemenitost in ponižnost, z apostolskim delom trajna molitev, pazna skrb za sveto čistost in radovoljna telesna pokora.

3. Naj bosta torej sv. Ciril in Metod slovanskim narodom učitelja popolnejšega krščanskega življenja, toda bodita tudi vsem vašim rojakom, ki sta jim bila nekdanj prvja sejavca svete rimske vere, ne le nebeška zavetnika, temveč tudi vodnika, da ohranijo ali dosežejo milost katoliškega občestva! V njiju srcih se je namreč globoko vtisnilo, kar je prosil Kristus pri zadnji večerji nebeškega

očeta, da bi bili vsi eno, eno vsi nje-
govi učenci, globoko tudi, kar so spo-
ročili vzhodni očetje o vesoljnem
edinstvu krščanske cerkve. Zato nista

Sv. Ciril in Metod.

(Naslikal Tone Kralj v župni cerkvi v Volčah.)

hotela slovanskih ovac pasti prej, do-
kler jih jima niso v pašo odkazali Pe-
trovi nasledniki, ki jim je od Boga
izročena vsa Kristusova čreda. Šla sta
tudi v Rim; tu sta od rimskega papeža

prevzela pooblaščenje in poslanstvo
za utrjevanje in širjenje Kristuso-
vega kraljestva; bila sta pod vednim
varstvom Naših prednikov; eden je
malo pred smrtjo v Rimu naredil re-
dovne obljube, po smrti so ga Rim-
ljani počastili s splošnim žalovanjem;
drugi je bil v Rimu posvečen za ško-
fa; tu se je odobrila in potrdila raba
bogoslужja, katerega sta bila uvedla
v krajih, ki sta jih pridobila za Kri-
stusa; še mnogo drugih znakov pa-
peške naklonjenosti je vse bolj raz-
vnelo njiju duši za apostolstvo. Ali ne
dokazuje vse to, da ni bilo za sveta
brata nobene bolj srčne zadeve, no-
benega trdnejšega in bolj premišlje-
nega sklepa, kakor da bi bila kar naj-
tesneje združena z rimsko cerkvijo?
Kaj bi se torej čudili, ako sta sveti
Ciril in Metod — sinova Vzhoda, po
domovini Bizantinca, po rodu Grka,
po apostolstvu Slovana — vsem vse
postala, da bi vse pridobila za edin-
stvo katoliške cerkve?

4. Naravno je potemtakem, častiti
bratje, da nam je nad vse ljuba vaša
namera, postaviti letos ti dve luči
Vzhoda nekako višje na svetilnik, da
bi kakor nekđaj na zemlji tako sedaj,
ko sta poveličana v nebesih, svetila
vašemu ljudstvu in ga vabila in vzpod-
bujala s čudovitim zgledom svojih
kreposti na krščansko mišljenje in
življenje. Od svetih bratov naj se uči
duhovščina, uče naj se redovniki in
Bogu posvečene device, nedolžno in
čisto živeti in življenje darovati za
zveličanje duš; krščanske družine naj
se uče verno čuvati postave o neraz-
družnosti krščanskega zakona, o pra-
vilni vzgoji in pouku otrok; vsi
verniki slednjič, kateregakoli stanu,
kmetje in delavci, veljaki in držav-
niki, učenjaki in učitelji, oblastniki, ki
skrbe za občno blaginjo, naj se uče
služiti resnici, pravici in ljubezni, ako
hočejo, da se vrne mir med narode
in državljane in se bo njih domovina
vedno lepše razcvitala. »Vemo sicer
— da ponovimo besede Leona XIII.
— koliko težav dela napotje, zlasti
ker premnogi hočejo ohraniti in celo

razširiti z moto tistih, ki so od sv. Cirila in Metoda prejeli vero, a jo zapustili. Toda zveličanju bližnjega je treba pogumno služiti in nobenega se strašiti truda, ko treba braniti katoliško vero.« Da, kakor je malo prej pripomnil isti papež, »treba je tiste, ki niso v katoliškem edinstvu, a še časte in spoštujejo sveta brata, pripraviti, da bodo zahrepeneli po združitvi z Apostolsko stolico z zavestjo, kako nespametno je, če so ločeni od nje, ki sta jo učitelja njih vere, kakor nazivajo sveta brata, častila kot mater in učiteljico.«

5. In tu moramo ne samo spomniti, temveč z zasluženostjo hvalo priznati vse, kar se je glede te tako plemenite in važne zadeve pri vas že storilo. Mislimo namreč na spise in časopise, ki so jih že doslej izdali učeni in izobraženi možje vaše narodnosti, dalje na pobožne ustanove, ki se pod Našim in vašim vodstvom ter pokroviteljstvom, častiti bratje, pod imenom »Apostolstva sv. Cirila in Metoda« tako marljivo ustanavljajo — pravila je po vašem prizadevanju Apostolska stolica nedavno pregledala in nanovo odobrila —, potem zlasti na kongrese na Velehradu (kjer je umrl sv. Metod), ki se prirejajo od časa do časa in ki smo jih že večkrat pohvalili, in na Zavod sv. Cirila in Metoda, ki se je prav tam ustanovil za vzgojo mladencev, da bi kdaj med slovanskimi narodi vredno in uspešno vršili apostolsko službo (temu zavodu je Naš neposredni prednik Benedikt XV. bl. sp. podelil naslov in pravice papeškega zavoda).

6. Da bi se vsi Slovani verno spominjali in zvesto izpolnjevali, česar je sv. Ciril umirajoč Boga prosil: »O Bog, ki si ustvaril vse angelske vrste in breztelesne moči, razpel nebo in utrdil zemljo... pomnoži svojo cerkev z novimi množicami in združi vse v edinstvu duha, zedini izbrano ljudstvo v svoji sveti veri in verni izpovedi in vdihni v njih srca svojo blagovest, da se bodo napravili na dobra dela in delali, kar je Tebi všeč!« Da bi dobrot-

ni Bog te prošnje obilno uslišal in izpolnil v blagor vašemu narodu, to naj doseže apostolski blagoslov, ki ga v poročstvo nebeških darov in v znak Svoje očetovske ljubezni vam, častiti bratje, vsem duhovnikom in vsemu vašemu ljudstvu z veseljem v Gospodu podelimo.

V Rimu pri sv. Petru, dne 13. februarja 1927, v šestem letu Našega papeštva.

Pij XI., papež.

S. JOSIPINA GAJSEK:

BETLEHEM.

ZDI se mi, da je to ubogo, a prijazno mesto, če ne bi imelo nekaj »evropejskih« hiš; prav tako, kakor je bilo ob rojstvu božjega Deteta. Prebivalcev šteje okoli 12.000. A niso vsi doma; zdaj po vojski jih hodi veliko v Ameriko ali na Francosko dela iskat. Soditi po številu rojstev, bi moralo mesto bolj rasti, ker je rojstev zelo veliko. Tu ni nič posebnega, če je v eni sami družini 13, 15 ali celo 18 otrok; toda zelo jim mrjejo, ker ne znajo skrbeti za njih zdravje in življenje. — Prebivalci so po večini katoličani, drugi so Grki, Armenci in mohamedanci. Zunaj mesta »na deželi« pa šatorijo beduinci, zagrizeni muslimani.

Tu v Betlehemu delujemo me usmiljene sestre sv. Vinc. Pavelskega. Naš zavod šteje 12 sester, 7 Francozinj, tri so domačinke z arabskim materinskim jezikom, ena Angležinja in jaz Slovenka. Ali če nas bi bilo še enkrat toliko, pa bi vse imele polne roke dela.

Najprej imamo tu v zavodu *bolnico* z 80 posteljami. Bolniki so po navadi domačini, Evropejcev je malo in še ti po največ duhovniki, redovniki, seminaristi, redovnice iz vseh krajev in koncev sv. dežele. Ali ti ubogi domačini! V kakšnih cunjah pridejo v bolnico, vsi strgani, umazani, sestradani! Sprejemamo jih brez razlike veroizpovedi, Grke in mohamedance

ravno tako kakor katoličane. Da bi imel zavod več sredstev, saj bi pomagale še večjemu številu; ali zavod je privatna last družbe, kakih državnih podpor nima in tri četrtine bolnikov ne more nič plačevati. V hiši imamo zdravnika, Francoza, ki mu sestre pomagamo pri operacijah, pri prevezovanju itd., kakor je navada po bolnicah. V izrednih slučajih pride še drug zdravnik iz Jeruzalema.

V *ambulanco* pride vsak dan okoli 100 bolnikov, največ iz mesta, nekateri pa tudi od daleč, po 4—5 ur hodá. Zdaj poleti je precej slučajev griže, tudi očesnih bolezni je veliko. Težje obolele sprejmemo takoj v bolnico in mnogim reši dobra, higijenična oskrba življenje; veseli nas, če moremo v slučaju smrti rešiti kako dušo. Po navadi oskrbujemo *ambulanco* sestre same, seveda po zdravnikovih navodilih; trikrat na teden pa zdravnik sam sprejema bolnike, jih preiskuje, jim piše zdravila itd. Malo križa pa tudi povoda za potrpežljivost nam daje klepetavost teh ubožcev. Vsak vam razklada na dolgo in široko začetek in potek svoje bolezni; in če začne Arabec kaj pripovedovati, potem to teče, kakor bi izlival, in noče biti zlepa konec besedi.

Vprašate morebiti, kako se razumemo z njimi. Veliko jih razume dobro francosko. Ti ljudje se namreč čudno lahko naučijo tujih jezikov; so, ki se z lahkoto izražajo v petih, šestih jezikih. Seveda tudi sestre se naučimo njih arabščine. Zdravnik in nekatere sestre jo govorijo čisto gladko. Tudi jaz se trudim, da se je naučim in kadar morem in znam, povem po arabsko. In kako se vesele bolniki, če vidijo, da se zanimam za njih jezik! Včasih mi začnejo od veselja kar ploskati. Seveda včasih se nam pri tej naši arabščini pripeti tudi marsikaka smešna in tedaj se smejemo vsi, bolniki in sestre.

V zavodu imamo nadalje *oddelek za matere*, to pa zato, da pri nezakoniskih materah preprečimo umore otrok. Pogosto se nam posreči, urediti divje

zakone ali spraviti padlo mater zopet na pravo pot. Po navadi ti nezakoniski otroci ostanejo v naši najdenišnici in jih krščansko vzgajamo. Storimo resda veliko dobrega, ali koliko več bi se še dalo storiti, če bi imeli več sredstev! Za koliko detomorov še zveemo! Še žalostneje pa je, če pridejo taki otroci v roke judom ali mohamedancem. Na ta oddelek prihajajo seveda tudi poročene matere, ker vedo, da bodo ob rojstvu otrok dobro postrežene. Za vse te matere imamo nastavljeno posebno babico.

Domača lekarna preskrbuje z zdravili bolnico, bolnike v ambulanci, pa tudi na dom pošiljamo in nosimo zdravila, zopet največkrat samo za »Bog plačaj«.

Obiski v mestu so namenjeni posebnim ubožcem, posebno pa revnim družinam. Podpiramo ubožce vseh veroizpovedi. Sestra, ki je za to določena, jim prinaša hrane, kaj mišičine v denarju, oblačila za otroke, povabi mater, naj pride v zavod po riža; preskrbimo jim dela, sprejemo matere kot dojilje za najdenčke itd. Pogosto jim dajemo tudi duhovne miloščine, jih poučujemo v katekizmu, jim razlagamo, kako se je treba pripraviti za spoved in sv. obhajilo, jih pripravljamo, da se posveti vsa družina Srcu Jezusovemu itd.

Najzanimivejši pa so naši *obiski pri beduinih*. K tem divjim revežem se ne upa zlepa kdo, saj še zastopniki javne oblasti niso varni pri njih. Edina, ki se ji teh divjakov ni treba bati, je usmiljena sestra, ki prihaja, da jim prinese zdravil, obvez, primerne hrane za bolnike itd. Me smo jim vselej prisrčno dobrodošle in smo popolnoma varne pred njimi. Samo popostovanje k njim je precej težavno. Na pot se napravimo zgodaj zjutraj, zdaj v eno zdaj v drugo vas oziroma šatorišče. Za na pot nam je treba oslov, ker so vajeni nerodnih, strmih stez. Osle oprtamo z pletenicami in škatljami, v katerih so razne dobrote za te reveže, potem se vsedemo na dolgo ušce in hajdi k beduinom! To vam je

pogled, ne res? — ponosno, kot hrabri vojščaki na konjih, usmiljene sestre na oslih. Ali drugače ni mogoče. Jahaamo po 3 do 5 ur daleč, poleti kaže toplomer 45° do 50°, pozimi pa, kadar ni dežja, smo v neprestani vojski z mrzlo burjo, ki zanaša nas in naša osleta sem in tja. Ko pridemo v kako šatorišče, to vam je dirindaj! Vse leti vkup, vse kriči od veselja, vse nas pozdravlja, bolniki vseh vrst prihajajo, matere nosijo vkup svoje bolne otroke, vse se nam prisrčno zahvaljuje. Ker po tukajšnjih vaseh ni varno prenočevati, moramo gledati, da smo ob zatonu solnca zopet doma. To pa tem bolj, ker tukaj mraka skoraj ni: takoj ko solnce zatone, je tudi že tema. Vračamo se precej zmučene, a s sladko zavestjo, da smo tem zapuščenim siromakom napravile nekaj veselja in jim pomagale v boleznih in da tako s krščansko ljubeznijo mehčamo te muslimane, da bo kdaj — kedaj bo to, to vé samó božja Previdnost — njih srce voljnejše za spremembo krščanstva. Pa tudi drugače: saj veste, da je sv. dežela domovina usmiljenega Samarijana in človeka, ki je padel med razbojnike. Naj bo, kadar hoče in kakor hoče, ljubezen donaša zmeraj dobre sadove.

Potem pa še naša *najdenišnica!* Pred vojsko so imeli v zavodu le nekaj najdenčkov. Po vojski pa smo z velikimi žrtvami in po prestanih mnogih sitnostih začele s pravo najdenišnico. Ali se vam ne zdi to prisrčno lepo? Ravno v Betlehemu je zavod za te uboge zapuščene črvičke! Včasih dobro poznamo starše teh ubožčkov, po večini pa so to zavrženi otroci neznanih nam staršev, sirote, ki pod mišlim Bogom nimajo človeškega bitja, da bi se zanje zavzelo, kakor samo nas. Prav veliko jih pomrje — seveda so prej krščeni — ker pridejo že vsi bolehnih na svet (zlasti sifilitični). Ali če umrje eden, nam prinesejo mesto njegaja tri druge; zdaj enega, ki so ga dobri ljudje pobrali napol živega s

kupa gnoja pred mestnimi vrati, zdaj nam jih prinesejo naše sosesre iz Kajfe, iz Nazareta itd. Danes imamo v najdenišnici 33 teh angelčkov — vsi so seveda krščeni —, samo da ti angelčki niso brez telesa, ampak imajo usta, da jedó in pijejo, in treba jih je oblačiti. Ali se ne bi našel tudi med slovenskimi rojaki kdo, ki bi hotel, hotela biti boter ali botra kakega takega zapuščenega črvička? Pošlje naj nam samo kak dar zanje in pa imé, na katero naj bo njih varovanec krščen.*) — Ko ti malčki malo dorastejo, jih pošljemo k našim sosesstram v Jeruzalem. Tu hodijo pri sestrah v šolo, dečki se učé kakega rokodelstva in vsega drugega, da si bodo mogli pozneje služiti svoj vsakdanji kruh. Deklice, ki so jim starši pomrli ali ki jim ne vemo za starše, pa obdržé sestre v zavodu. Zdaj jih imajo 35 do 40. Učijo se arabsko, francosko in angleško ter vsega gospodinjstva. Ker je znano, da so dobro vzgojene, jih med 14. in 18. letom skoraj vse prav lahko poročijo. In tukaj ni to nič čudnega, da se poročijo že v teh letih. Tukaj štejejo dekleta, ki imajo nad 18 let, že med stare device. Mohamedanci in Grki jih poročajo že med 10. in 14. letom, kar pa katoličanom ni dovoljeno. Celo premožnejši iz Jeruzalema in od drugod prihajajo k s. prednici — po neveste. Seveda s. prednica gleda skrbno na to, da se poročajo samo s poštenimi in zanesljivimi ženini. Pred poroko mora ženin nevesti vsega potrebnega nakupiti in ko je vse urejeno, oddajo nevesto: vse se naredi po tukajšnjih običajih prav slovesno. In tako imamo vedno več katoliških družin.

Tako torej v kratkih besedah naše delovanje. Vsem pa, ki bodo za naše ubožčke kaj darovali, obljubim, da bom molila zanje pred jaselcami božjega Deteta v Betlehemu.

* Naslov sestre je: Čast. sestra Jožefina Gajšek, *Bethlehem*, Hôpital français, Palestina.

NAŠI MOŽJE

IGNACIJ LEBAN — BATUJSKI:

MONSIGNOR IVAN NEP. MUROVEC.

SVETOVNA vojna ni pokopala narodom samo vojakov na bojnem polju, ampak tudi mnogotere delavce na prösvetnem in dobrodelnem polju, ki bi lahko še zdaj med nami delovali. Med temi je bil mons. *Ivan Nep. Murovec*. Njegova zibelka je tekla v prijaznem Podmelcu, v vasi, ki leži ob soški železnici. Rodil se je 12. aprila 1859.

Oče mu je bil Janez, mati pa Jera Blažetič s Kneže. Njegov prvi učitelj je bil tedanji g. kaplan Štefan Krkoč, doma iz Gojač v črniški župniji, ki je umrl kot vikar v Lokavcu. Ta njegov prvi podpiratelj in edini dobrotnik je svetoval staršem, da so ga dali v šolo v Gorico. Doma niso bili prav ubožni, a za denar je bila trda. Plačevali so po 1 goldinar na mesec za stanovanje; obed in večerjo pa je dobival mali Ivan po samostanih, dokler ni stopil z drugo latinsko šolo v deško semenišče. Večkrat je sam pripovedoval, koliko je prestal pomanjkanja in lakote; a vkljub temu je vztrajal. V tej bridki šoli pomanjkanja se je naučil skromnosti za celo življenje.

Za duhovnika je bil posvečen dne 24. junija 1882. Prvo službo kot duhovni pomočnik je nastopil v Kobaridu, kjer je imel za predstojnika

blagega in plemenitega dekana Andreja Jekše-ta, ki je bil njegov rojak in sorodnik. Ta vrli mož je bil vzoren predstojnik; ob raznih prilikah in zadevah je dajal svojim duhovskim tovarišem modre svete in navodila. Te njegove vrline je opeval slavni pesnik S. Gregorčič, bivši njegov kaplan in vdan prijatelj, takóle:

*Pač mnogo možkih, malo mož
naš vek rodi;
a kar nebo nam dalo mož
med prvimi si ti.
Globok ti um in čut gorak
odzgor je dan,
značaj si skoval si krepak
kot góre nezmajan,
Modrosti uk na srci vgrt
lepo učiš,
in, kar na srčni seješ svet
zvesto, skrbno gojiš.*

Tak predstojnik sè zlatim značajem je blagodejno vplival na mladega živahnega duhovnika Ivana, kar se je poznalo v celem njegovem poznejšem življenju. Sicer pa je bil Ivan Murovec že sam dobro podkovan v vseh duhovskih vedah in tudi v tedanjih narodnih in svetovnih zadevah, tako, da se je sam dekan prišel večkrat posvetovati in razgovoriti ž njim.

Ivan Murovec je bil že v Kobaridu zelo goreč duhovnik, kar je pokazal posebno v spovednici. Seveda ni manjkalo mladega Ivana v prosvetnem društvu »Čitalnici«; udeleževal se je vsake prireditve, zlasti je s svojim lepim, močnim, globokim basom pomagal pri petju.

V Kobaridu je prijateljsko občeval tudi s pesnikom Krilanom (Jos. Pašgljaruzzijem), ljubljencem - Simona Gregorčiča. Z njim sta se navduševala za naše najdražje vzore, ki jih je pesnik izlil v milodoneče verze.

Iz Kobarida je bil poslan l. 1885. kot vikarij v Logje, odkoder je moral hoditi vsaki teden podučevat krščanski nauk v eno uro oddaljeno Robidišče.

Od tam je bil l. 1888. premeščen v bližnje Sedlo, l. 1892. pa je dobil župnijo pri sv. Luciji, a že l. 1893. je postal dekan v Cerknem, kjer je bil vedno pri delu. Sodeloval je pri posojilnici in pri gospodarskem društvu. Silno ga je bolelo, ko se je Cerčno v političnem oziru razdvojilo, največ radi gospodarskih vprašanj. Prizadeval si je na vse moči, da bi se pomirili duhovi (razdeljeni so bili med bele in črne) in začeli zopet skupno delovati.

Tu v Cerknem se je pokazal na njem blagodejni vpliv kobariškega dekana Jekšeta. Kakor pri Jekšetu so se tudi pri Murovcu zbirali vsak teden skoro vsi duhovniki cele dekanije, ki so komaj čakali določenega dneva, da se pri dekanu pogovorijo o tekočih duhovskih zadevah, pa tudi o drugih vprašanjih, zlasti kako pomagati ljudstvu v gospodarskem in prosvetnem oziru.

Ivan Murovec je povsod, kamor je prišel, ljubil lepoto hiše božje. V cerkljanski župni cerkvi je marsikaj odstranil, kar se ni skladalo sè slogom in lepoto cerkve, ter nadomestil z drugim, tako, da je cerkev dobila vse drugo, lepše lice.

Posebno blaga in lepa lastnost Murovčeva je bila, da je rad imel dijake. Z največjim veseljem jih je sprejemal, pogoščeval ter se z njimi pogovarjal. Mnogi bivši dijaki se ga še zdaj spominjajo in so mu hvaležni za njegove nauke in podpore. Izmed teh dijakov zavzemajo mnogi odlične službe, bodisi v duhovskem bodisi v svetnem stanu. Med temi sta tudi njegova nečaka: preč. g. Miha Kračgelj, vrli župnik v Šempasu, kateremu se ima zahvaliti pisec teh vrstic za

večino podatkov o pok. stricu, in vlč. g. Ivan Seljak, vikar v Stržišču, zelo vnet duhovnik in šaljiv družabnik.

Kakor povsod tako je tudi v Cerknem zelo skrbel za cerkveno petje. Kako ponosen je bil na izvrstni cerkveni pevski zbor v Cerknem, ki še sedaj lepo uspeva pod spretnim organistom in skladateljem G. Bevkom.

L. 1907. se je moral s težkim srcem ločiti od priljubljenega Cerčna. Vzrok temu je bila nesreča. Ko se je vračal domov z dekanijskega nadzorovanja na št. Viški gori, se mu je na kamniti stezi izpodrsnilo in zlomil si je desno nogo v piščali pod kolenom. Sicer je po par mesecih ozdravel, a še dolgo je čutil bolečine v nogi. Sprevidel je kmalu, da bi vsled tega ne mogel več natanko izpolnovati svojih dolžnosti v Cerknem, zato je zaprosil po želji prevzvišenega nadškofa in vse duhovščine črniškega dekanata za Črniče, ki so bile zanj mnogo lažje od gorate cerkljanske fare.

Na svojem novem mestu se je kmalu privadil, saj je prišel med prijatelje in znance. Ravno tako se je takoj prilagodil delovanju v cerkvi in zunaj cerkve. Po umrlem dekanu msgr. Antonu Cibiču je sprejel posojilnico in hranilnico, pri kateri je sodeloval do svojega odhoda. Kjer je bilo delo, tam je bil Murovec zraven. Najbolj vesel je bil, ko je videl napredek v cerkvenem in prosvetnem oziru. Kakor je v svojih prvih letih podpiral drja Antona Gregorčiča, ki je tako živahno ustanavljal šole v Gorici, tako je tudi pozdravljal krščansko prosveto, za katero se je bojeval dr. Anton Mahnič. Ker se pa tudi dōbe dela in napredka menjajo, ga najdemo vedno tam, kjer je raslo in se razcvitalo cerkveno življenje, pa tudi krščanska narodna prosveta. Če je spoznal, da gre delo po pravi poti, ni varčeval ne s trudom ne z delom ne s podporo v denarju. Po Vipavski dolini so najbolj kvarno vplivali in še vplivajo javni plesi; zato je z največjim navdušenjem pozdravil ustanavljanje Marijinih družb in izobra-

ževalnih društev. Sam je takoj ustanovil Marijino družbo v Črničah l. 1910. in izobraževalno društvo s te lovadnim odsekom »Orlom«, ki je sprejemalo pod svoje okrilje najboljše mladeniče, vnete za vero in krščansko življenje. Ker pa potrebuje vsako delovanje svojega glasila, kjer se dajejo smernice in navdušenje za vodilne vzore, je Ivan Murovec dal pobudo za ustanovitev katoliškega tednika na Goriškem in je podprl to podjetje in ga ni zapustil tudi v najskrajnejši sili. Kako lepo so se takrat razcvitala izobraževalna društva in Marijine družbe ter netila krščansko in narodno zavest! Temu se moramo zahvaliti, da se je ohranilo nekaj verskih dobrin tudi po končani vojski in v spremenjenih razmerah. Dekan Murovec je bil najkrepkejša opora novega krščanskega gibanja na Goriškem.

Črniški občinarji ne bodo nikdar pozabili, kako je bil Ivan Murovec vnet za blagostanje občine, saj si je vedno prizadeval, da bi vodili občino pravi možje brez vsake sebičnosti. Pri cerkvi si je zagotovil trajen spomin, ko je prizidal lepo, svetlo novo zakristijo.

L. 1914. je postal kanonik stolne cerkve v Gorici. Tudi za to častno mesto se je težko odločil, ker njegovo veselje je bilo življenje med ljudstvom in za ljudstvo na deželi. Poleg knezonadškofove želje je vplivala zopet bolezen na nogi, kjer so se ob gotovih časih pojavljale bolečine. Mislil je, da mu v mestu ne bo treba mnogo hoditi. V novem dostojanstvu so ga čakale nove dolžnosti in novo delo; rad je sprejel vsako opravilo, ki se mu je naložilo od knezonadškofijstva in ga dovršil vestno, skrbno in točno. Knezonaškof ga je imenoval za arhidijakona, t. j. nadzornika dekanijskih cerkva v slovenskem delu škofije; tudi je bil imenovan za izpraševalca za župnijske izpite. Seveda v začetku se ni mogel privaditi mestnemu življenju, a kmalu se je prilagodil novim razmeram in je bil zadovoljen, tem bolj, ker ni

bilo dneva, da bi ga ne bil obiskal kak prijatelj z dežele.

A tudi v novi službi je monsignor kmalu čutil, da človek nima stalnega na zemlji. Vojna vihra je zadela tudi Gorico; in v vojnem ozemlju živeti ni prijetno. Že v poletju 1915 je odšel iz Gorice v Škofjo Loko, kjer je že več let prej bival njegov stari prijatelj Wester, bivši kurat v Otaležu. Mislil je, da v tem prijaznem mestecu vsaj deloma pozabi na Gorico; a ni bilo tako, ker domotožje ga je silno mučilo. Najraje je zahajal po tolažbo k očetom kapucinom, ki so bili večinoma njegovi znanci. Poznalo pa se mu je na obrazu, da ga ne muči samo življenje v begunstvu, ampak da mora imeti še kako telesno bolezen, saj je večkrat tožil o bolečinah v črevesih. Revež niti slutil ni, da ima raka v želodcu. Drugo polovico l. 1916. je večkrat silno trpel, toda vsakokrat, ko ga je prišel obiskat kak prijatelj, je pozabil na vse bolečine in se pogovarjal o lepi a nesrečni goriški deželi, kakor bi bil popolnoma zdrav. Proti koncu l. 1916. je že ostajal v postelji, zlasti ko je imel hude napade v želodcu. In čutil je, da bo podlegel ter je bil vedno pripravljen na smrt. P. Otokar ga je hodil obiskovat, tolažiti, pa tudi pogosto spovedat in obhajat. Sem ter tje so mu ponehale bolečine; takrat se je brž zvedril in še pošalil se je s prijatelji begunci: »Veste,« je rekel, »gledati moramo kakor miš iz jame in se hitro potuhniti, če je treba.« Mislil je s tem na goriške neprijetnosti. Posebno mu je bila v mislih še zadnje trenutke goriška mladina, katero je vedno ljubil in podpiral. V Škofji Loki je bival tudi vlč. g. Štefan Valentinčič, kurat v pokoju, doma iz Solkana. Ko je ta nekoliko pred njim umrl, je Murovec izrazil željo, naj ga zakopljejo zraven goriškega sobrata, češ: »da ne bom sam tu na Kranjskem.« Dasi je bil v vsakem oziru pripravljen na odhod s tega sveta, vendar se je bal sodbe ter večkrat vzkliknil: »Kaj bo z nami, delali smo premalo, prepovršno;« a takoj se je

potolažil, da ni dajal nikdar pohujšanja, govoreč: »Ne, tega pa ne«.

Blagi mož je mirno v Gospodu zaspal dne 31. januarja 1917 v navzočnosti nečaka župnika M. Kraglja. K pogrebu so prihiteli begunci duhovniki in drugi od vseh strani kranjske dežele. Položili so ga k večnemu počitku — po njegovi želji — poleg Valentinčiča. Imata vsak svoj spominek. Dobri Škofjeločani skrbijo, da sta ta grobova dveh goriških duhovnikov vedno lepo nasajena z zalimi cvetlicami.

Monsignor Murovec bi se bil rad v oporoki spomnil goriške mladine in katoliških naprav, a ni imel ne denarja ne drugega imetja, še pohištvo mu je vojska uničila.

Tu imaš, dragi prijatelj Ivan, v letošnjem koledarju skromen spomin, ki je vzrastel na goriških tleh s željo: *A nam pa daj, o Bog, še mnogo mož, mož vrlih kot si ti!* (S. Gregorčič).

AVGUSTIN ČUK:

GOSPOD TOMAŽ.

GOSPOD Tomaž je bil petdeset let učitelj — to nekaj pomeni! Njegovih učencev je tisoč in tisoč. Ko smo ga v juliju 1927 spremili na stari britof v Solkanu, mu je Soča šumela poslednji pozdrav in sto in sto glav se je sklanjalo pred njim, ki je bil očestovski prijatelj trem rodovom velikega trga solkanskega.

Tomaž Jug se je rodil v Solkanu dne 20. decembra 1841 v družini majhnega trgovca, posestnika in godca. Že v maju 1859 je bil imenovan za pomožnega učitelja na ljudski šoli v Medeji, kjer je poučeval v furlanščini. Potem je služboval v Kobaridu, Kanalu, Ribembergu, leta 1872. pa je prišel v Solkan, kjer je poučeval celih 36 let. Tu je bil občinski tajnik, orglavec, pevodnja Čitalnice, — vedno vever in vesel, vsem, malim in velikim, ljubi gospod Tomaž. V letih 1880—83 je skupaj s tovarišem Vinkom Černicem iz Šempetra izdajal učiteljski list

»Solo«. Begunska leta je preživel (1916 do 1919) v Blokah pri Cerknici, kjer je še poučeval.

Glavno njegovo delo je bilo v šoli. Tomažev vzornik je bil škof Slomšek. V srcu gospoda Tomaža je bilo zapisano vodilo: Sveta vera bodi nam luč — materni jezik bodi nam ključ — do zveličanske narodne omike. Zato je gospod Tomaž vzgajal dečke in deklice v dobre kristjane in zavedne domoljube. Zvestoba! je bilo napisano na ščitu tega skromnega viteza. Naj orgla in poje zdaj pred obličjem večnega Boga, kateremu je zvesto služil vse dni.

ALOJZIJ GRADNIK:

Iz »Pesmi starega begunca«.

Zakaj te nisem hotel prej poznati?
Zdaj, ko zapuščam te in se bojim,
da morda te za vedno izgubim,
šele spoznavam prav, kaj si mi bila.
Zdaj, ko zapuščena in osamela
beže pred mano tvoja bela sela,
in zdaj, ko si se vsa očem že skrila —
zdaj šele ljubim prav te, mati, mati!

JOZE ABRAM:

DR. JANEZ EV. KREK.

(OČE VOJNIH BEGUNCEV.)

Za desetletnico njegove smrti.

*Bratje, rad bi dal vsaj malo
vašemu spominu:
da bi v duši zadišalo
vam po rožmarinu
in po trti, breskvi, oljki...
vam šumeli vali Soče
v moji tej besedi,
ki na begu z vami hoče
vteči časov zmedl.
(Oton Zupančič: Goriškim beguncem.)*

»ROŽMARIN ima svoj duh, naj bo zelen ali suh,« poje naša narodna pesem. Rožmarin nas spominja na ljubi dom, kjer nam je krasil in s prijetnim vonjem polnil okna in vrt. Spominja nas na drago, ljubo nam osebo, ki nam ga je dala ob slovesu kot deviško čist spomin. Govori nam, da prava ljubezen in zvestoba nikdar ne zgubi na svojem duhu, na iskrenosti. Nosimo ga pripetega za klobuk, zataknenega na prsni in priča svetu, govori, da je naš spomin, naša ljubezen do vsakogar, ki nam je ljub in do vsega, kar nam je drago, neminljiva, kakor rožmarinov duh.

Prav tak rožmarinov šopek nosi v svojem srcu tudi slednji naš nekdanji ubogi vojni begunec vsakomur v čast in hvaležen spomin, ki ga je po širnem svetu bratovsko sprejel in mu izkazal usmiljenje. Ta rožmarin nese vsakdo s seboj tudi v grob in na onem svetu se prebudi — z večno dišečim rožmarinom v srcu.

Eden je pa izmed naših bratov, ki mu še danes bujno zeleni in diši rožmarin v časten in hvaležen spomin v srcih prav vseh vojnihih beguncev in mu bo dišal na vekov veke. Ta naš brat, brat vseh, je pokojni *dr. Janez Ev. Krek*. Kakor majnikova pomlad proti solncu, tako kipé in duhté proti njemu vsa srca beguncev naše dežele skupno kakor en sam velikanski rožmarinov gaj...

Pa ne samo onim, ki so poznali tega ali »očeta usmiljenja in bratovstva«

po licu ali pa vsaj po imenu in delih ter uživali vedé ali nevedé dobrote, kruh iz njegovih rok, — ne samo njim, tudi onim, ki so v otroški nevednosti jokali po svetu ob ljubeči roki svojih trpečih mater, — tudi njim, ki so se še plašno pritiskali na njihova tužna prsa, — tudi njim, ki so šele po vojni izpregovorili prvokrat presladko ime »mama, mamica«, tudi njim naj veljajo moje besede! Tudi oni, ki še ne nosijo tega rožmarina v svojem srcu, naj si utrgajo vršiček iz teh možjih besed, naj si ga vsadijo v svoje nežno, mlado srce, naj ga v njem skrbno gojijo iz ljubezni do bridkega nekdanjega trpljenja svojih bednih očetov in sladkih mater in v hvaležen, nevenljiv spomin in čast njemu, velikemu očetu vseh naših beguncev, ki jim je po svoji moči oslajal pregrenko kupo begunstva. Da spodobno počastimo tega velikega moža, treba pa, da najprej vsaj v glavnem spoznamo njegovo življenje in njegovega duhá. Na žalost, da ne moremo na tem mestu opisati tudi njegovega vsestransko tako plodovitega delovanja. Trebalo bi nam napisati velikansko knjigo. Takó se moramo zadovoljiti le s površnim opisom njegovega življenja, značaja in samaritanskega delovanja za uboge naše begunce.

Kratek življenjepis Krekov.

Dr. Krek se je rodil 27. novembra 1865. pri Sv. Gregorju nad Sodražico, blizu Ribnice na Dolenjskem. Nje

gov oče Valentin je bil učitelj, rojen v Selcih nad Škofjo Loko, mati pa je bila Marija ali Mica Štupica iz Sočdražice. Družina bi bila ob pičli plači očetovi le težko izhajala, ako bi ne bila pomagala hiši tudi mati z delom svojih rok. Nobenega dela se ni strasila ali sramovala, hodila je rada tudi kmetom na polje pomagat. Po njenem vzgledu je tudi naš dr. Janez Krek ob vsaki priložnosti prijel rad za vsako kmetsko delo, zakaj vsako pošteno delo je v čast človeku. Oče Valentin je umrl l. 1875. v Komendi pri Kamniku v 38. letu starosti in uboga mati vdova se je preselila s svojimi 5 malimi otroki v Selce na dom Krekovega deda. Živeli so od neznatne pokojnipe in majhne trgovine s špecerijskim blagom in trafiko. Hiši so pravili »v Štoku«, materi »Štokarjeva mati« in naš Janez je bil »Štokarjev študent«, kesneje pa »Štokarjev dohtar«. Janez je bil najstarejši izmed otrok. Od vseh živi zdaj le še sestra Cilka, ki je gospodinjila bratu od l. 1896. do smrti.

Krek je začel hoditi v šolo k svojemu očetu, ko ni imel še niti pet let. Nemščine se je učil na normalki v Škofji Loki, gimnazijo (latinske šole) in bogoslovno semenišče je dovršil v Ljubljani, za doktorja sv. pisma se je izučil pa na Dunaju, kamor ga je bil poslal škof in poznejši naš goriški nadškof in kardinal *dr. Jakob Missia*. Na Dunaju, v zavodu imenovanem »Avguštimej«, je bil med njegovimi predstojniki učitelj tudi naš sedanji knez in nadškof *dr. Frančišek Sedej*, ki je bil takrat vodja bibličnih študijev (svetopisemskih nauk) v zavodu.

Ker je bil Krek silno nadarjen, mu ni delalo učenje preglavic. V semenišču in na Dunaju je bil vedno odličnjak, na latinskih šolah pa ne, ker se je preveč pečal z drugimi stvarmi, zlasti z učenjem modernih jezikov.

Novo mašo je pel Krek na Brezjah dne 23. julija l. 1888. Petje mu je oskrbel s svojimi pevci sam, letos v 83. letu starosti umrli, slavnoznani župnik, skladatelj in starosta planin-

cev, *Jakob Aljaž*. O novi maši pravi Krek, da je bila zanj »poročni dan« in za novo mašo so zvonovi »zvonili lepše, tisočkrat lepše, kot za poroko.«

Po končanih šolah je bil dr. Krek nekaj mesecev za kaplana v Ribnici. Od tam je prišel l. 1892. za stolnega vikarija v Ljubljano. L. 1895. je postal profesor bogoslovja v ljubljanskem bogoslovnem semenišču. Upokojen je bil malo pred smrtjo. Umrli je pri prijatelju župniku Bajcu v Št. Janžu na Dolenskem dne 8. oktobra 1917. Zadela ga je kap. Pokopan je v Ljubljani pri Sv. Križu. Na grobu so mu postavili krasen, pomenljiv spomenik.

Krekova učenost in delavnost.

Dr. Krek je razumel blizu 20 starih in modernih jezikov in nad polovico teh je bil zmožen v besedi in pismu. Zanimivo je to, da se je v petdesetem letu starosti z lahkoto in kljub mnogovrstnim drugim vsakdanjim opravilom naučil še silno težkega in nam do cela tujega madjarskega jezika. A ne le v učenju jezikov in v bogoslovnih vedah se je dr. Krek odlikoval, prav tako je kazal izredno nadarjenost za vse, česar koli se je lotil. Bil je prvi krščansko socialni delavski voditelj, največji prosvetni delavec, najodličnejši zadružni organizator, najumnejši in najspretnejši ljudski zastopnik, velik pospeševalec treznostnega gibanja in tudi odličen pisatelj. Napisal je veliko in zelo učeno knjigo »*Socijalizem*«, dalje »*Črne bukve kmečkega stanu*« in vse polno drugih vsakovrstnih učenih spisov. Spisal je večinoma sam celo veliko delo »*Zgodbe sv. pisma*«, ki jih je v snopičih izdajala Družba sv. Mohorja celih 20 let. Pisal je lepe povesti za ljudstvo, poljudne igre (Tri sestre, Turški križ, Sv. Lucija itd.), in zložil tudi celo vrsto prirsčnih pesmi. Člankov pa, ki jih je napisal v razne časnike in zlasti v pouk delavskemu in kmečkemu ljudstvu, je na tisoče.

Ker je bil Krek zelo zdrav in mo-

čan, se je zdelo, da je kar neutrudljiv. Govoril je silno lahko. Često je govoril isti dan po tri, štirikrat na raznih krajih, najprej v cerkvi, potem pa na zborovanjih; zvečer so pa čakale nanj še razne seje in sestanki, da je prišel domov velikokrat še le po polnoči in šel brez večerje spat.

Krekov značaj.

Krek je bil srednje visok, čokat, vendar pa zelo okreten in nenavadno močan. Zdrav je bil ko riba tje do svojega 48. leta. Bil je velik prijatelj proste narave, dolin, gozdov, zelenih hribov in visokih gorá in to mu je zelo utrjevalo že itak krepko zdravje. Da je le utegnil, pa je zbežal iz mesta v širni božji svet, najraje v gore. Dve napaki je imel. Preveč je kadil, pa na zdravje ni pazil nič in zlasti v vojnih letih si je nakopal po svojih neprestanih in težavnih potovanjih prehlad za prehladom.

Po značaju je bil Krek zelo živahen in velik šaljivec. V zasebni družbi ali na shodih pa tudi v cerkvi ga je bilo pravo veselje in užitek poslušati. Vsakomur je vedel dati dobro, prijazno besedo, celo z otročiči se je zelo rad zabaval in pogovarjal — seveda prav po otroško-učeno —, se ž njimi igral, šalil, smejal, ž njimi prepeval in vpil.

Pel je Krek silno rad. Pa je tudi znal pesmi vse polno. Pel je pa najraje narodne. A ni znal le slovenskih, tudi drugih slovanskih je znal veliko in pa pesmi drugih evropskih narodov. Nekoč, se spominjam, nam je pel narodne pesmi v skoraj vseh evropskih jezikih. Naše narodne pesmi je tako ljubil, da si jih je dal peti od prijateljev, kot za slovo, še tik pred smrtjo. Dobro je čutil in vedel o nji, da ne bo dolgo odlašala. Še isti večer ga je res zadela kap.

Po mišljenju in vsem vedenju in delovanju je bil Krek odločen, popoln demokrat. Ljudstvo, preprosto, delavsko, je ljubil nad vse. Z gospodo se je družil le, v kolikor je bil v to prisiljen. Visoke gospode in pa takih,

ki so se povzdigovali nad druge, bodi z denarjem ali s puhlo domišljavostjo, sploh ni maral. Ogibal se jih je. Najbolj pa je sovražil ljudske pijavke, oderuhe in neznačajneže. Pa one, ki so zavajali naše verno ljudstvo v svobodnomiselnost in brezverstvo. Pri Kreku je prevladovalo srce. Po dobrem srcu je vse presojal. Neusmiljenih ljudi ni mogel.

Na ljudskem shodu v Kobaridu 1. 1904. se je predstavil tako-le: »Neki goriški list me je zelo lepo priporočil svojim čitateljem in s tem nehoté napravil veliko reklamo za današnji shod. Napovedal je namreč čitateljem, da bodo videli na shodu govornika dr. Kreka, ki ga bodo lahko spoznali po njegovi zunanosti, ker nosi strgan klobuk in umazano suknjo. — Res, priznam, da imam strgan klobuk, a pod klobukom je fina glava! Priznam, da imam umazano suknjo, a pod suknjo nosim zdravo srce, ki je vse vneto za naše dobro a bedno ljudstvo.« — Ko je nekoč v dunajski zbornici napel vse svoje sile proti vladi, da bi obvaroval ubogo bosansko ljudstvo silno velike škode, mu je minister Bilinski očital, »da ga tako strastno napada kljub svoji sveti (duhovski) obleki.« Krek ga je pa brezobzirno zavrnil: »Ako Bog da, bo pod mojim skromnim duhovskim oblačilom tolklo srce, ki veže z zvestobo do Cerkve tudi zvesto ljubezen do revežev, zatiranih, resnicoljubnost in sovraštvo vsem izkoriščevalcem, oderuhom in hinavcem!« Do smrti je pričal, da je mož iz ljudstva. Preprost v obleki, preprost, skoraj malo neroden v vedenju, preprost v besedi. Živel je zelo preprosto. Kar mu je sestra skuhalo, je z veseljem použil in nikdar ni govoril ravno o tem, kaj bi rajši ali da bi kako jed celo grajal. Živel je zelo pogosto tedne in tedne pri hribovski družini in ž njo zajemal iz iste sklede. Doma pri sestri je jedel vse, kar je dobil na mizo, z leseno žlico in vedno v kuhinji. Med jedjo se je prav po domače in veselo pogovarjal s sestro in z gosti, ki so ga večkrat obiskovali.

Sestro je vedno klical in imenoval »deklé«, »naša deklé«, ona njega pa »oča«, »naš oča«.

Čudno se vam bo zdelo, če vam povem, da ni imel Krek nikdar vse življenje ne dežnika ne ure. Tudi obleko je nosil zlasti v mlajših letih le bolj ponošeno, perilo iz domačega platna, klobuk leta in leta isti, čevlje pa — nizke škornje. Tak je hodil tudi na Dunaj v državni zbor. Šele tekom let se je sicer preprosti a fini sestri Cilki posrečilo, ga malo olikati.

Sestra je skrbela za vse njegove potrebe. Obleko mu je o potrebi naročala, ne da bi on vedel za to. Mero je dala vzeti kar po stari obleki. Ona mu je plačevala tudi dolgove, ki si jih je silno veliko nakopal kot porok brezvestnim posojiljemalcem pri raznih zadrugah in bankah. Da je mogla za vse to skrbeti, mu je zasegla profesorsko plačo in mu odštela mesečno od nje le majhno svoto za tobak in druge malenkosti. Kar je pa poleg tega zaslužil, je bilo vse njegovo in to je razdajal in razsipal raznim siromakom, potrebnim društvom itd. do zadnjega groša. Ko je imel Krek denar, so to vedeli vsi, ko ga ni imel, pa nobeden.

* * *

Krek in njegovo razmerje do drugih narodnosti.

Umestno se mi zdi reči dve tri tudi o duševnosti Krekovi z ozirom na druge narodnosti.

Krek je bil tudi v tem pogledu vse skozi katoliški mož. Za vzgled mu je bil Kristus in njegovi apostoli. Svoj narod, jezik in domovino je ljubil iz srca, a v Kristusu tudi vse druge narode. Nikdar ni kazal nikake mržnje do nobenega. Silno se je zanimal za vsak narod. Zato se je tudi učil tujih, blizu vseh evropskih jezikov, proučaval zgodovino, književnost in kulturno stanje posamnih narodov. Kot socialnemu zgodovinarju mu je bilo teh študij tudi nujno treba. V svoji duši se je čutil povsod, kamor je prišel, kakor doma, bil je pravi ud »človeške vesoljnosti«.

To je svet dobro vedel in zato so ga tudi povsod visoko cenili in na učenihi, bodi verskih, gospodarskih ali kakršnihkoli socialnih mednarodnih in nacionalnih zborovanjih, shodih, posvetih itd. so ga tudi drugonarodni elementi smatrali za domačega, svojega. Vse narodnosti in njihovo duševnost je poznal, vsem se je znal do cela prilagoditi.

Bil je n. pr. podpredsednik »Zveze protialkoholnih društev« s sedežem na Dunaju. Za posredovalca z vlado je bil določen on in ne kak Nемеc. Na kongresu v Solnogradu je Krek predsedoval. Veliko takih slučajev bi lahko naštevali in to tudi z ozirom na druge narode. Vsi nam pričajo o Krekovem bratskem čuvstvovanju do vsakega naroda. Še to omenim. V »Krščansko socialni zvezi v Ljubljani« je uvedel tečaje za vse važnejše evropske jezike.

Nas Primorce zanima pa predvsem Krekovo razmerje do italijanskega naroda. O tem naj navedem vsaj nekaj podatkov. Italijanščine se je naučil že na gimnaziji in je je bil popolnoma več v besedi in pismu. Za italijansko književnost in kulturo (prosveto) se je vedno zelo zanimal. Spominjam se še iz dijaških let, kako visoko je cenil, pa tudi študiral slovitega zgodovinarja *Cesare Cantù*. Silno se mu je priljubila svetovno znana proletarska pesnica *Ada Negri* in v svojem delavskem listu »*Naši moči*« je objavil dolgo vrsto odličnih prevodov njenih pesmi. Sedanji tržaški škof *dr. Fogar*, ki je med vojno par let občeval z Krekom, je bil ves zavzet nad njegovim poznavanjem in občudovanjem italijanske stare in moderne književnosti.

Koncem prejšnjega in začetkom sedanjega stoletja je dr. Krek večkrat obiskal Trst in imel tam krščansko socialne delavske shode in sestanke. Nekoč je imel na nekem takem shodu tudi italijanski govor. Iz onih časov je zelo zanimiv in za Kreka značilen naslednji dogodek. Peljal se je v Trst. Na Opčinah je vstopilo v isti voz večje število tržaških socialnih de-

mokratov. Da bi Kreka izzivali so zapeli znano pesem:

Quando morirò
sotto la bandiera rossa,
senza preti, senza frati...

(Kadar jaz umrl bom — pod rdečo zastavo — brez duhovnikov, brez mešnikov...) A Krek, ne bodi len, vstane, se obrne in poje z njimi. V tako zadrego jih je spravil, da so kar obmolknili. On pa jim je brž nato, ko da bi se ne bilo nič zgodilo, začel pravit, kako je vesel, da so vstopili, zakaj skoraj dolg čas mu je že bilo samemu. Položaj se je na mah spremenil. Izprva osupli italijanski delavci so se začeli glasno smejeti (samim sebi) in razplel se je med to čudno družbo prijazen in zelo živahen pogovor. Krek jim je pravil, da gre v Trst prav radi delavske organizacije; in prav do Trsta, mi je pravil sam, »je trajal ta izredno zanimivi delavski shod v vagonu«. Ko so se v Trstu poslavljali, so izrazili delavci željo, da bi ga kaj radi poslušali na kakem velikem delavskem shodu.

Tudi v Rim je Krek potoval, in sicer je vzel s sabo prtovškega cerkvenika Petra Pavliča, pri katerem je stanoval dolgo let o počitnicah. L. 1913. se je mudil več časa po Zgornji Italiji ob vznožju veličastnih Alp in ob tamošnjih divnih jezerih.

Znano je tudi, da se je Krek pred vojno zelo zavzemal za italijanske delavce v Ljubljani ter imel tudi leto za letom zanje misijone in duhovne vaje v italijanskem jeziku, — kakor je na drugi strani oskrbel v dušnem oziru slovenske delavce na Westfalskem v Nemčiji.

Kako je Krek skrbel med vojno za veliko kolonijo italijanskih vojnih beguncev v Ljubljani, o tem bomo slišali kesneje v zadnjem poglavju. Na tem mestu le še to: Kar se tiče Krekove miselnosti z ozirom na druge narode in še posebej na Italijane, nam služi za klasično pričo sedanji tržaški škof dr. Fogar, ki je bil tudi sam oče italijanskih vojnih beguncev v Ljubljani in ki jim je skrbel za kruh in pristno italijansko vzgojo.

Krekova mati.

Na razvoj Krekovega značaja, v prvi vrsti preprostosti in usmiljenosti, je poleg Kristusovega vzgleda in naukov vplivala najbolj njegova mati. Bila je »mami ubogih«.

Našim materam v uteho in bodrilo, pa tudi v čast bodi to, kar tu posnamo o Krekovi materi iz peresa profesorja Ivana Dolenca (Izbrani spisi dr. Jan. Ev. Kréka, I. Ljubljana 1923. str. 12—13): »Glavne poteze v značaju Krekove matere so bile izredna ljubezen do revežev, srčna pobožnost in veliko veselje do branja. V njeni hiši so bili berači iz Selške doline kar doma... Bolno beračico je imela v hiši do smrti. »Na nekem hlevu je umrl berač, prijateljček alkohola. Kje bo ležal na mrtvaškem odru? Vsakdo se ga je branil — pa ga je vzela Krekova mati, čeprav so potem teden dni pobirali za njim uši. Revežem ni dala samo daru uboge vdove; povpraševala jih je tudi po njihovih težavah z dobro besedo, ki gre bolj v slast od kruha in vode. Pri njej so berači shranjevali svoje malhe. Če je prišel k njej lačen revež, mu je šla kuhat kaj jedi tudi sredi popoldneva. Tudi ob dveh popoldnoči je še potrkal berač, znanec na okno: »Mamka, odprite!« brez skrbi, da bi ne dobil prenočišča.«

»Pri Krekovi materi se niso shajali samo berači, ampak skoraj vsa selška vas, v poznejših letih tudi obiskovalci doktorjevi iz drugih krajev.«...

Umrla je za krvavenjem možganov 9. marca 1903. O materini smrti se je izrazil dr. Krek, »da je bil to najbridkejši udarec, ki ga je kdaj zadel.« Kaj je zgubil z materjo, nam silno lepo in genljivo pripoveduje v pesmi »Mladim dnem«. Tudi svoj duhovski poklic pripisuje materinemu vplivu in njenim molitvam.

Mi pa recimo na splošno, da so šla, kakor nekdanj od starega Tobija za sinom Tobijem, tako tudi tu dobra dela Štokove matere za sinom Janezom, da ni zašel na kriva pota in je postal velik pred Bogom in ljudmi.

*Krekovo delo usmiljenja
za vojne begunce.*

Dr. Krek je posvetil Bogu in ubogemu ljudstvu celo življenje. Povsod ga je spremljalo usmiljeno srce materino — čut za reve in težave siromakov.

Marijo, Mater usmiljeno, je posebno častil in pogosto pel:

Ceščena bodi, o kraljica,
nebes in zemlje ti Gospa,
mogočna, usmiljena Devica,
vsa čista in brez madeža!
Marija k tebi, uboge reve,
mi zapuščeni vpijemo,
objokani otroci Eve
v dolini solz zdihujemo!

Ni čuda, da se je Krek tako zavzemal tudi za naše vojne begunce. Ko maj so došli v Ljubljano, jih je sprejel z odprtimi rokami in — solznimi očmi. Tolazil jih je s toplimi besedami ves čas in jim vlival v srca poguma in zaupanja v Boga: »Potrpajte, počakajte in spet se vrnite v svojo ljubo Goriško, v svoje ljubljene rojstne kraje, v svoje vinograde in sadovnike, na svoje ljubo božje južno solnce!«

Krek je Primorce že od nekdaj zelo rad imel in zato tudi kaj rad zahajal v naše kraje. Silno mu je ugajal primorski mehki, odkritosrčni značaj in dobro srce, kakor je večkrat priznal meni in drugim. »Ko grem dol na Primorsko, ko da bi šel domov k materi, bratom in sestram!«

Krek je s pomočjo »Gospodarske zveze«, ki ji je bil načelnik, takoj oskrbel begunce za prvo silo z vsem potrebnim. »Gospodarska zveza« jim je po njegovem naročilu darovala 2 vola. Izdal je tudi poziv na Ljubljance, naj prispevajo zanje z denarjem, obleko i. dr. Prelat Kalan je v imenu deželne odbora izročil večjo svoto in darovi meščanov so prihajali od povsod. Tovarnar usnja K. Polak jim je dal veliko usnja zastonj, mnogo pa po znižani ceni — tudi v nadaljnjih letih. Pokojni naš Teodor Hribar, ki je presel svojo zalogo v Ljubljano, jim je tudi daroval precej blaga za obleke ali jim ga odstopal po nizkih cenah iz

skladišča, čeprav ni trgoval. Bil je v vojaški službi in je prihajal pogosto v Ljubljano.

Krek je takrat tudi takoj posredoval, da so dobili begunci stanovanja po Ljubljani in okolici, dokler jih ni večina odšla v taborišča ali na kmete po Kranjskem in v druge dežele.

Pri dunajski vladi se je trudil, da bi takoj poskrbela za primerna stanovanja. Sam je obiskoval begunska taborišča, zahteval od vlade ljudomilostno oskrb in ravnanje s temi velikimi ubožci in tudi to, da so se po vseh taboriščih takoj otvorile vse potrebne ljudske in tudi razne obrtne šole.

Ker je bilo iz taborišč zlasti v početku vse polno pritožb čez glavarje in druge oblasti, je naročil Krek, naj se točno sporoče vsi neredi in pritožbe njemu oziroma zato postavljenim delegatom.

Po taboriščih pa tudi drugod so begunci gotovo veliko neprijetnega in krivic užili. Toda pomisliti moramo, kaj in kako bi bilo, ko bi ne čulo — vsaj od daleč — nad njimi očetovsko skrbno oko Krekovo! Žal, da so pa mnogi, ki je bila njihova dolžnost govoriti, Kreku marsikaj zamolčali. Ako bi bil dobro poučen, bi se bil še bolj zavzel za uboge begunce. Tudi o tem bo še govorila zgodovina!

Ker je bilo iz taborišč zlasti v večkrat toplo zavzel za begunce. In njegova je v prvi vrsti zasluga, da je vlada izdala postavo o begunskih podporah in druge postave in odredbe v zavzel za uboge begunce.

V Ljubljani je Krek v prostorih »Zadružne zveze« odprl »Posredovalnico za begunce«. Ta je bila izprva informativnega značaja, potem se je okrepila v podporno ustanovo. Imela je dva urada, za Slovence in za Italijane. Obema je bil dr. Krek pokrovitelj in oče, vsak pa je imel svoj odbor. Slovenski del so vodili profesor Berbuč, dr. Pavletič in vrli pevmski župnik Budin, italijanskega pa sedanji tržaški škof dr. Fogar in pa nadškofijski tajnik profesor Caneva. Dr.

Krek je obiskoval pisarni ob vsaki priliki, tudi večkrat na dan in je vedno predsedoval vsem sejam.

To pisarno so oblegale skozi leta in leta dan na dan stotine beguncev. Nanjo so se obračali ne samo begunci, raztreseni po Ljubljani in po Kranjskem, ampak tudi oni iz taborišč in od vseh krajev Avstrije in Ogrske, kamor so bili poslani ali so si samostojno šli poiskati bivališča. Ta pisarna je bila pravi blagoslov za vse naše begunce.

»Gospodarska zveza« je imela tudi aprovizacijo in pa mesnico. Kako je dr. Krek skrbel za svoje ljube begunce — brez razlike na narodnost — tudi s to aprovizacijo, ki ji je on načeloval, to vedo najboljše begunci sami.

Zgodilo se je, da je hotel avstrijski general Borojevič pregnati naše begunce s Kranjskega. Krek pa jim je dajal poguma: »Le trdno se držite!« In poslal je k deželnemu predsedniku Schwarzu reč: »Slovenci in Furlani so pošteni, delavni ljudje! Pustite jih pri miru!«

Krek je naročil drju. Fogarju, sedanjemu tržaškemu škofu, naj ima v največji ljubljanski cerkvi, pri sv. Jakobu, vedno vso službo božjo za italijanske vojne begunce v italijanskem jeziku. V tem jeziku naj jim pridičuje, v tem jeziku naj pojejo itd. ves čas, dokler bodo v Ljubljani. Posredoval je pri škofiji, da se je to zgodilo. Po zatrdilu dr. Fogarjevem je Krek vedno rad govoril z italijanskimi begunci v njihovem materinem jeziku in bil v moralnem in gmotnem oziru njihov velik dobrotnik. Po Krekovi smrti je dr. Fogar na prošnjo italijanskih beguncev imel v cerkvi sv. Jakoba slovesno mašo zadušnico z govorom. In cerkev je bila polna hvaležnih Italijanov. Navzoči so bili skoraj vsi, kar jih je bivalo v Ljubljani.

Še to: Begunci vseh krajev Primorske so sklenili delovati na to, da bodo, ko se povrnejo domov, imenovali vse prizadete občine — slovenske in italijanske oziroma furlanske — iz

hvaležnosti »očeta drja Kreka« za častnega občana. Do tega ni prišlo. V dno srca mu bodo pa gotovo vsi hvaležni na vse večne čase. — Častno in stalno občanstvo pa je prejel Krek za vse občine vkup — v nebesih!

* * *

Velika je bila Krekova nadarjenost, ogromno njegovo znanje in neverjetna njegova delavnost in vztrajnost, čez vse velika pa je bila njegova ljubezen, ki jo je pil iz Kristusovega srca. Ta pa je potrpežljiva, je dobrotljiva, ni zavistna, se ne hvali, se ne napihuje, se ne obnaša nespodobno, ne išče svojega, se ne da razdražiti, ne misli hudega, se ne veseli krivice, veseli se pa resnice, vse pokrije, vse veruje, vse upa, vse prenese. (Sv. Pavel Kor. I. 13, 4—7.)

LEOPOLD TURSIČ:

Moja mamica.

*Mamica moja, povej mi,
kaj imaš vlažne oči —
kaj si res plakala zame
dni in noči?*

*Mamica moja, povej mi,
kaj imaš zguban obraz —
ali te gube vklesal
res sem le jaz?*

*Mamica moja, srebró že
imaš vpleteno v laseh —
ali si bila res zame
v vednih skrbeh?*

*Mamica moja vdano
v križ se na steni ozré —
novo si solzo z očesa
z vzdihom otré.*

JANEZ LAHARNAR:

PRVI GORSKI SLAVCI.

PIŠEM spomine na tri gorske slavčike, ki so se imenovali Adolf Harmel, Franc Ilovar in Janez Kokošar.

Ravno letos praznuje slovensko Cecilijanstvo zlati jubilej svojega delovanja. Kako je začelo cecilijanstvo pri nas?

Cecilijanski duh se je razširil na Goriško, omejen v začetku le na dolino in okolico reke Idrijce. V Cerknem sta delovala pok. g. Harmel in Ilovar ter izpopolnila zbor, zasnovan od skladatelja Trepala, poznejšega kurata v Jagerščah (1878). Leto pozneje je bil premeščen g. Harmel v Šebrelje, Ilovar pa na Št. Viško goro. Ilovar ustanovi pevski zbor; mene pa pošlje v orglarsko šolo v Ljubljano. Tam sem se vadil z vso vneto teorije glasbe in igranja celo leto. Pred začetkom šolskega leta pa pride g. Harmel, me preskuša in pravi mojemu očetu: »Kaj boš fanta pošiljal v šolo; k meni naj hodi, bo zagotovo toliko, če ne več dobil kot v orglarski šoli. S tem sem dobil res dobrega in vestnega učitelja, ki me je učil teorijo glasbe, harmonijo, modulacijo, korala itd. Končno pa me je izročil v nadaljno izobrazbo gospodu Kokošarju, ki je kaplanoval v Cerknem. Gospod Janez Kokošar me je uvedel v višje pokrajine glasbe in me seznanil s klasično cerkveno glasbo.

Velik in navdušen cecilijanec je bil tudi župnik Franc Ilovar. S pevskim zborom je postopal jako strogo. Zahajal je k raznim prireditvam v Ljubljano, se vračal ves navdušen: »Tako se mora peti, tako Foerster igra, vi le kričite, ne poznate pp, kvarite si glasove itd.« Večkrat je zarohnel nad kaplanom Pipanom, ki je imel grozno močan tenor: »Molči, Kraševce.« Pevci so se ga v resnici bali in ko smo nastopili s kako težko skladbo na koru, smo že poprej želeli, da bi on imel mašo, ker če je prišel na kor, ni bilo

gotovo, da bi tam ne vzrojil. Pevski zbor je poučeval skoraj skozi vse svoje bivanje na Št. Viški gori (nad 13 let) in dosegel velike uspehe. Peli smo celò Palestrinovo mašo »Brevis«. Vseh velikih latinskih maš se je pelo, 12 od raznih skladateljev, veliko vlog iz »Laudatio« in »Cerkvenega glasbenika« in »Musica sacra«. Zraven tega mnogo slovenskih in narodno-slovenskih pesmi. Zbor je bil ob svojem času med prvimi na Goriškem. Župnik Ilovar je odšel iz Št. Viške gore v Bovec dne 27. nov. 1889. Ko je odhajal, smo mu peli v slovo, s solzami v očeh.

* * *

Leta 1881., kot 15 leten deček, sem začel hoditi v šolo h gosp. župniku Harmelu. Čeravno je pot precej dolga in neprikladna, vendar sem po njej vesten korakal skozi štiri leta, najmanj vsak mesec enkrat. Harmel je bil pri učenju jako natančen, pa vseeno prijazen. Rekel mi je večkrat: »Dokler čisto ne znaš, ne smeš priti.« Pri njem sem bil vedno dobrodošel; pripetilo se je, da je celo zapustil fino družbo, ter se umaknil v učilnico in me poučeval. Zabičeval mi je: »Na Sv. Vid pridem k vam, le glej kako in kaj boste peli. Tako poje naš zbor, ta skladba je prikladna, le glej, da ne boste mazali.« In ko je na praznik Sv. Vida prejel vodstvo našega kora, so pevci po zelo dobrem uspehu govorili: »Kako lahko je peti pod vodstvom tega gospoda! V tem delu sem bil negotov, pa je hitro on popravil.« Doma v Šebreljah je imel zelo dobro izučen zbor, s katerim je nastopal na raznih veselicah. Nekoč so peli novoizdane Volaričeve skladbe in ob tej priliki mi je rekel: »Janez, sedaj pa že znaš toliko harmonije, da bi lahko napisal kaj takšnega. Le pogum, pa pošlji mi v pregled.« Napisal sem skladbo za mešani zbor: »Vina brž na mizo« v obliki mazurke. Kak mesec potem čitam, da so jo peli v Idriji in Harmel mi pravi: »Triba je

še dosti poprave, zato ne prevzemi se. Preden daš kaj iz rok, mora biti dovršeno.«

»Saj ste jo Vi tja poslali.«

»Kaj še, vidiš jo tukaj.«

»Lahko, ker ste jo prepisali.«

Pa se nasmehne in mi pravi: »Le priden bodi!« Ko se je bližal dan slovesa od Šebrelj, mi pošlje gospod Rejc, sedaj župnik v Solkanu, besedilo, katero naj uglasbim k slovesu vrlega moža Ad. Harmela. 23. junija leta 1888. smo jo peli z žalostjo v srcu, ker poslavljali smo se od moža, ki nas je ljubil in ki si je pridobil vsa srca vrlih Šebreljcev.

* * *

Trije gorski slavci Janez Kokošar, Adolf Harmel, Franc Ilovar — kako rad bi vas še enkrat videl in slišal peti, vi blagi možje, ki ste peli in nas učili peti v božjo slavo. Pojte in orogajte zdaj, vrli cecilijanci, skupaj s sveto Cecilijo v nebeškem raj!

JOSIP FON.

DNE 26. decembra 1926 je zatisnil oči dvorni svetnik Josip Fon, bivši državni poslanec goriškega okraja v dunajskem parlamentu. Njegovo veliko, tiho delo za naše ljudstvo je še tako malo raziskano, da moremo postaviti v spomin temu znamenitemu našem javnemu delavcu le nekaj najvidnejših podatkov.

Rojen je bil 26. aprila 1865 v Volčah pri Tolminu, gimnazijo je študiral v Gorici, odkoder je šel v Gradec, kjer je l. 1891. postal doktor prava. Vstopil je v sodno službo, postal sodnik in l. 1907. sodni tajnik. Leta 1907. je kandidiral na programu Slovenske ljudske stranke poleg dr. ja Antona Gregorčiča v goriškem okraju in je bil z ogromno večino izvoljen za državnega poslanca. Enajst let je vršil to važno službo, in sicer vztrajno, tiho, vestno in z velikimi uspehi. V glavnem je bila njegova zasluga, da se je preneslo slovensko moško uč-

teljišče v Gorico ter da se je ustanovila slovenska gimnazija v Gorici. V tej dobi je bil več let na čelu Goriške zveze, takratne naše združene centrale. Leta 1909. je bil izvoljen v goriški deželni zbor, kjer je skupaj s furlanskimi poslanci zapolnel veliko akcijo za nov kolonski zakon. Zelo

Josip Fon.

mного je storil za podvig živinoreje, ureditev planin, za pomoč trtorejcem. Zato ni čuda, če mu je v letu 1913 oddalo 9142 naših mož svoje glasove in da je že pri prvih volitvah z ogromno večino (njegov protikandidat je imel 5134 glasov), bil izvoljen v deželni zbor. Tam je krepko delal in je tudi med vojno mnogo dobrega storil za goriško deželo.

Po vojni se je naselil najprej v Ljubljani, potem v Mariboru, kjer ga je dosegla smrt.

Spomin na veliko delo, ki ga je poslanec Josip Fon izvršil za goriško deželo, ostane zapisan v srcih tisočerk naših mož, ki so z njim skupaj delali za podvig dežele.

Legenda o sv. Evstahiju.

I.

Cesar Trajan je vojsko zbral
in daleč, daleč jo peljal,
spredaleč v ravno Dacijo,
doli za vodo Donavo.
Še dolgo bojevali so,
sovražnika končali so —
in vprašal cesar je Trajan:
»Kedo je bil najbolj srčan?«
Vojakov hrabrih sto in sto
zaklicalo je spreglasno:
»Najsrčnejši je Placid bil,
ko lev se hrabro je boril!«
Trajan pohvali Placida,
poveljniško mu palčko da:
»Ker si boril se presrčno,
pa vladaj zame to zemljó!
Se vzdignil je med vojsko hrum:
»Vivat magister ekvitum¹⁾
in živi cesar naj Trajan,
ki zmagal danes je ta dan!«

Odšla je vojska v Sirmijo,
Trajan in Placid šla pred njo,
in ko so v Sirmijo prišli,
so v Sisciji zimovali...

II.

Je Placid bil vojščak srčan,
pa bil je tudi lovec znan:
ko listje rumenelo je,
srce mu v les želelo je.
Napolnil s pšicami je tok
in v roko vzel je prožen lok,
da v lesu bi lovil zverjad,
kot jo je že tolikokrat.
Ni dobro Placid v les prišel,
je na jelena naletel;
ni bil navaden jelen to,
visoko je držal glavó,
imel rogovje sprelepó,
je v trintrideseto šlo,
in še med njim je ves svetál,
da mu je res kar vid jemál,
lepó se svetil sveti križ,
oj sveti križ, ključ v paradíž...

Je Placid pšico v roko vzel
in jo na lok napet je del,
da sprožil bi v jelena jo
in bi podrl žival lepó.
Spremiło jelen v Placida
pogledal je in puščica
na loku mu obstala je,
jo roka še držala je.
Še jelen je spregovoril,
bil glas njegov je ljubezniv,
oj ljubezniv tako zeló,
da zadrhtelo je drevó:
»Oj Placid, kaj me le loviš,
ti ni zadosti sveti križ,
da bi sprevidel in spoznal,
da sem za te življenje dal!
Jaz Kristus sem, tvoj večni Bog,
in sklenil sem, ko šel si v log,
da bi zverjadi nastrelil,
da tebe jaz bom ulovil!...«
Je Placida prešinilo,
na črno padel je zemljó
in je pregovoril pred Njim:
»Gospod, kaj hočeš, da storim?«

Je Jelen odgovoril to:
»Vrni se v mesto Siscijo,
z družino se krstiti daj,
potem vrni se spet v ta kraj!
Ko sem te spet pripelje pot,
kaj sem namenil ti dobrot
in kaj namerujem s teboj,
izvedel boš, Placidus moj!«

Ni mislil Placid več na lov,
pri priči je odšel domov,
domov tja v mesto Siscijo,
krstiti sebe dal, dva sina in ženó...

III.

Evstahij čakal je težkó,
kdaj dan prežene noč temno
in pogasi žar svetlih zvezd,
da v gozd bi šel po novo vest.
Je noč zbledela, jasni zor
je že posvetil iznad gor,
se v gozd Evstahij je ravnál
in v gozdu na kolena pal:

¹⁾ Naš poveljnik naj živi!

»Gospod, tvoj hlapec je prišel,
in čaka, kaj boš razodell«
Ni dobro še izgovoril,
že se Gospod še oglasil:
»Oj blagor ti Evstahij zdaj,
zdaj in na veke vekomaj,
ker s svojimi si me spoznal
in verno se krstiti dal.
Poslušaj me, kaj zdaj ti dem,
kaj zdaj ti dem, kaj ti povem:
kot Joba sem služabnika —
preskusim te Evstahija! ...«
»Gospod,« Evstahij vdano de,
»pripravljen sem trpeti vse,
to uro že, če ti želiš,
samo da me ne zapustiš!«

IV.

Evstahij vrača se domov,
a preden uzre domači krov,
naproti, s solzami oblit,
mu prihiti sin Agapit:
»Oj oče, žalostna novost,
pri nas je črna kuga gost —
živina vsa in hlapci vsi
pred uro so podlegli jil«
Pogledal sina je vesel
Evstahij in tako mu del:
»Bog nam je dal, Bog nam je vzal,
on sam je vsega gospodar,
češčeno mu ime vsekdar!«

In šla sta in preden prišla
sta v Siscijo, Teofista
na poti še sta srečala:
»V dom, oče, vdrli so tatjé,
imetje nam pobrali vse
in še jim ni dovolj biló,
še hišo upepelili so!«
Pogledal sina je vesel
Evstahij in tako mu del:
»Bog nam je dal, Bog nam je vzal,
on sam je vsega gospodar,
češčeno mu ime vsekdar!«

So blizu Siscije bili,
še mater so zagledali.
»Teofista, kaj novega,
da si tako vsa žalostna?«
Evstahij vprašal je ženó.
»Kaj bi ne bili žalostni,
ko smo tako ob vse prišli,

in še se ajdje nam smejó,
in nas iz mesta gonijo!«
Teofista dejala je.

»Sedaj smo tu,« Evstahij de,
»zahvalimo Boga za vse,
potem pa na Črno morjé,
in koj v Egipt peljimo se,
za grehe pokorimo se!« —

In šli so, šli in so prišli
ob Savi in ob Donavi
tja, kjer morje valovi,
in v ladjo koj vstopili so
in se v Egipt vozili so:
spretiho morje je biló,
kot olje je biló voljnó;
ko spet se mesec je mladil,
priplula ladja je pred Nil
in ladjar je spregovoril:
»Odpni, Evstahij, zdaj mošnjó
in plačaj vožnjo mi lepo,
saj ni, saj ni tako dragó,
pet drahem le je na glavó!«

Evstahij je mošnjó odpel,
odpel jo je, iz nje je štel,
štel je previdno in skrbnó —
drahem je trikrat pet biló ...
Ladjar zasmee se na glas:
»Evstahij, pa bom za ta čas
v poroštvo obdržal ženó,
saj ji nič hudega ne bo! ...«
Nič pomagála prošnja ni,
spet jadra so razgrnili,
potegnili veter je močan
in ladjo gnal je v rimsko stran ...

Evstahij žalosten je bil,
a sina je le tolažil:
»Ne jokajmo, ne plakajmo,
pomoč nebes počakajmo,
saj Bog jo dal je, Bog jo vzal,
če hoče, nam jo bo otel —
On sam je vsega gospodar,
češčeno mu ime vsekdar!«
Še sinoma je dal rokó
in šli so v dézel globoko,
da bi iskali živeža,
oj živeža potrebnega.

Prišli so k vodi globokí,
Evstahij misli, govori:
»Kako bi le prek nje prišli,
ko ni mostu in ni brvi!«

Na rame sina mlajšega
zadene si Agapita
in ga prenese prek vode
pa še po Teofista gre.
Ni še prebrodil pol poti,
nad Teofista zakadi
požrešen volk se in strašan
in ga odnese v les temán.
Evstahij zakriči glasno
in še obrne se urnó,
da z Agapitom za volkóm
bi šel in ga pobil s kolóm,
a ko že h kraju je prišel,
Agapita je zgrabil lev
in ga odnesel je renčeč,
kar nič se za očeta ne meneč,
ki roke je v bolesti vil
in še tako je govoril:
»Bog ju je dal, Bog ju je vzel,
če hoče, mi ju bo otel —
on sam je vsega gospodar,
češčeno mu ime vsekdar! ...«

Tako Evstahij rekel je,
se v bližnjo vas zatekel je,
ga v službo vzel je trden kmet
in mu je služil petnajst let — —

V.

Cesar Trajan je v stiski bil,
od vseh strani mu je grozil
srdit sovražnik in močan —
pa je razglasil neki dan:
»Oblástniki v deželah vseh,
v pregroznih stiskah vam le-teh
sporočam in naročam to:
Kedor mi Placida dobo,
da vodil moja bo vojskó —
plačilo čaka ga lepo,
enakega nikdar nikdo
ni dobil še in ga ne bo! ...«

Sta dva vojščaka slišala
poziv in sta si mislila:
»Kaj, če bi našla Placida?
Midva služila sva pod njim,
poznava ga, iščiva ga,
ga najdeva, vesel bo Rim
in še si srečo vstvariva!«

In šla sta in iskala ga
in sta tudi v Egipt prišla
in še v vasico kraj morjá
in srečala sta tam možá,

se vračal je domov s poljá.
Lepó sta ga pozdravila
in še sta ga povprašala:
»Mož, bi povedati nam znal,
ni li v Egipt sem pribežál
pred leti Placid, naš vojščak,
ki mu nihče ni bil enak?«

»Kaj vama, oj vojščaka, dem,
za Placida kar nič ne vem,
če pa sta utrujena, kar v vas,
lahkó postrežem vama jaz!«

In ko ju v vas je pripeljál
in jima živeža iskál,
vojščaka govorila sta:
»Mož me spominja Placida!
Ko vrne se, poglejva ga,
če brazgotino v čelu ima,
ki jo dobil je še tirón,¹⁾
potem je za gotovo on!«

Evstahij se povrnil je,
dobrot pred nju razgrnil je —
vojščaka pazno gledata
in brazgotino ugledata
in skočita brž na nogé
in mu poljubljata roke,
še ga lepo pozdravita,
cesarjevo mu stisko javita:
»Pozdravljen, Placid, ti naš voj,
sedaj te vzameva s seboj:
od vseh strani sovrag grozi,
premagaš ga edino ti!
Tako je rekel car Trajan,
ki čaka na te dan na dan.«

Evstahij se nič ustavljal ni
in nič se obotavljal ni:
»Saj božjo voljo le storim,
če se odpravim v Rim!«
Tako sam sebi je dejál
in se na dolgo pot ravnal ...

VI.

Ko je Evstahij v Rim prišel,
poveljstvo vojske je prevzel
in ž njo je šel na Jutrovo,
sovražno zmagal tam vojskó.
So spet domov se vračali,
ob morju so počivali,
in ko so drugi kockali,

¹⁾ Vojak prostak.

dva mlada centuriona sta
ob morju se sprehajala,
si svoje zgodbe pravila
in kot nikoli še tegá
sta se močno začúдила,
kako ju je spet združil Krist —

Bilá sta Agapit in Teofist...
Pogovor njun poslušála
in pazno ju je gledála
spred híše dekla póstarna,
in ko sta še objela se,
je dvignila bele roké,
»Otroka moja!« dela je
in srečna omedlela je...

Sta brata se spogledála,
kaj bila žena bi le-ta,
in sta jo s tal privzdignila
in ko se je zavedela,
jima je vse povedála,
in mater prepoznála sta
in jo poljubovala sta
in so hvalili vsi trije
Boga za čudno svidenje
in še prosili ga srčno,
da bi očeta našli prav tako —

VII.

Je v taboru zatrobil rog,
pustiti treba je ostrog
in se na ladje vkrcati
in proti Rimu kreniti.

Teofista vsa žalostna
sinova je objemála:

»Kaj vama, ljuba sina, dem,
od vaju jaz več v stran ne grem,
k poveljniku stopila bom,
da z vama smem, prosíla bom!«

K poveljniku stopila je
in milo ga prosíla je:

»Dovoli, jasni mi gospod,
da smem še jaz z vojsko na pot!
Preteklo je zdaj petnajst let,
sinova sem dobila spet,
sta vojevala se s teboj:
moj Teofist, Agapit moj!«

Poveljnik razprostre roké,
oči mu orose solzé,
»Teofista!« zakličé še,
»o pridi na moje srcé!
In centuriona moja dva,

sinova draga moja dva,
pridita, hvalimo Boga!« —

VIII.

Je ladja brzo plavála,
valove šumno rezála,
ni je dočákal več Trajan,
vzprejel jo je car Hadrijan.
Pozdravil je poveljnika
oj Placida — Evstahija
in ž njim na čelu je vojské
slovesno šel skoz ulice,
da bi na Kapitoliju
zahvalili se Jupitru...

Prišli na Kapitolij so,
Evstahij rekel je srčno:
»Poslušaj, cesar, kaj ti dem,
jaz v tempelj k Jupitru ne grem,
ne grem in ne žrtvujem mu,
ker zvest sem svojemu Bogu —
jaz in družina moja vsa
verujemo le v Kristusa!«

Obrnil cesar je oči,
zaškripal divje je z zobmi,
Evstahija zgrabiti dal,
v amfiteater ga poslal,
za njim sinova in ženó,
da bi mu delali družbó —
in iz rešetak — železnih kletk
spustili leve so na nje,
a levi ko krotké ovcé
pred njimi, glej, obstali so
in jim roké lizáli so...

Se Hadrijan usmilil ni,
še bolj zaškripal je z zobmi:
»Če levi jih ne marajo,
pa bronast vol jih maral bo,
kar hitro vanj jih spravite,
na sredo ga postavite,
ogenj pod njim napravite,
da ves lepo se razžari
in koj v pepel jih spremenil!«

Je množica po sedežih
drhté zadrževala dih,
da slišála bi jok in stok.
Ni joka, stoka nič biló,
le čudo je pripustil Bog:
golobčki štirje pod nebó
so se pred ljudstvom dvignili
s palmami zelenimi...

IVAN KOSIR:

DEJANJE SV. DETINSTVA.

Dragi otrocil Zelo me veseli, da se vas je letos toliko zbralo tu v kotičku, kjer se hočemo zopet kaj pogovoriti o Dejanju sv. Detinstva. Ker imate dobre glave, se gotovo še spominjate, kaj smo lani govorili. Tisti, ki vas lani ni bilo zraven, pa lahko greste gledat v Mohorjev koledar za 1927. na strani 105.

Najpoprej vam moram povedati dve veseli stvari. Lani sem vam rekel: »Mene bi zelo veselilo, če vam bodo mogli takrat, ko se boste vpisali (v sv. Detinstvo), dati podobico in svetinjico.« Sedaj vam lahko povem, da vam bodo podobico dali, svetinjice pa ne. Zadovoljite se s podobico. Tisti gošpod v Gorici, ki zbira prispevke za sv. Detinstvo, ima cele skladanice teh podobic. Mi duhovniki jih dobimo od njega in potem jih damo otrokom, ki se vpišejo v sv. Detinstvo. Le oglasi se se pri domačem gospodu in prosite ga, da vas vpiše, ako še niste vpisani. Kaj boste morali storiti, kaj moliti, koliko darovati, sem že lani razložil, boste pa tudi na hrbtu podobice naši natisnjeno.

Tam na hrbtu podobice boste brali tudi te besede: »Dosmrtni člani postanejo tisti, ki darujejo enkrat 100 lir.« Ne vem, če bo med vami kedo tako bogat. Če bo, naj meni piše, da ga prihodnje leto razglasim tukajle v kotičku. Morda bi vi otroci naprosili kakega odrasčenega, da bi plačal 100 lir in tako postal dosmrtni zaveznik Dejanja sv. Detinstva. Če se vam to posreči, pišite mi. Vsem pa priporočim, da bi dali za sv. Detinstvo kaj več in ne samo 5 stotink na mesec ali 60 stotink na leto. Saj vidite, kako

malo je to. Skusite darovati vsaj eno liro na leto. Mislim tudi, da bi mnogi izmed vas večkrat med letom mogli dati kak poseben dar za sv. Detinstvo. Potrudite se!

Podobica Dejanja sv. Detinstva.

Na hrbtu podobice boste brali lepo »Molitev k Detetu Jezusu«. Tako se glasi:

O ljubi Jezus, po Jožefovi in Marijini skrbi si se hotel rešiti grozne smrti nedolžnih otročičev in si posdelil tem nežnim mučenčkom za izgubo časnega — večno življenje; Jezus, ti sladki prijatelj otrok, sprejmi ljubeznivo, blagoslovi in

posveti tudi nas, ki se želimo posvetiti Tvojemu sv. Detinstvu, da bi mogli po Tvojem zgledu in pod Jožefovim in Marijinim varstvom postati rešitelji ubogih poganških otrok. Amen.

To molitev lahko večkrat molite.

Pod to molitvico bo duhovnik, pri katerem se boste oglasili za sv. Detinstvo, zapisal vaše ime in dan, kedar boste pristopili.

Spodaj vidite nekaj latinskih besed. Tiste besede povedo, da je škofija dovolila natisniti te podobice.

Vse to je na hrbtu podobice. Vi pa že težko čakate, da bi vam razložil podobico samo. Podobica kaže, kako misijonarji rešujejo in krščujejo poganške otroke. Ali vidite tistega velikega psa, ki gre proti otročiču, kateri leži na tleh, blizu vode? Pes bi rad otroka raztrgal in požrl. Tam na Kitajskem je po cestah polno psov brez gospodarja. Jedo, kar dobe. Če najdejo otroke, katere so poganški stariši zavrgli, jih raztrgajo in pojedjo. Ampak pes, ki je naslikan na naši podobici, otroka ne bo dobil, ker mu ne bo pustil Kitajec, ki otroka varuje. Vidite, kako je nameril palico, da bo odgnal psa. Ta Kitajec je misijonarjev pomočnik, katehist imenovan. Taki domači katehisti misijonarjem silno veliko pomagajo. Pomagajo jim tudi katekizem učiti, zato jim pravijo katehisti.

Za katehistom vidite misijonarja, kako krščuje otročiča, katerega mu drži misijonska sestra. Da bi vaše molitve, o otroci, izprosile prav mnogim pogančkom milost sv. krsta!

Drugo misijonsko sestro vidite, kako hiti katehistu na pomoč. Pobralla bo otročiča, katerega bi rad pohrustal grdi pes, in nesla misijonarju, da bo krstil še njega. Če bosta otroka umrla, pojmeta duši v nebesa. Če bosta živela, ju bo treba rediti. Tu bodo pomagali vaši darovi, dragi deležniki sv. Detinstva.

V ozadju slike vidite nekaj poslopij, kaker jih imajo v tistih daljnih deželah. — Upam, da sedaj razumete,

kar je na vsprejemni podobici naslikano in napisano. Le lepo hranite podobico!

Druga vesela reč, katero vam moram povedati, je pa ta, da se je v naši deželi vpisalo precej otrok v sv. Detinstvo. Ko bi vedel, koliko, bi vam tudi povedal. Poglavitno je, da se število množi, in da otroci pridno molijo ter darove zbirajo. Ne vem, če ste videli vsi »Vestnik«. Te bukvice izidejo vsako leto in na zadnjih straneh poročajo, koliko se je v posameznih krajih nabralo za sv. Detinstvo. V Vestniku za l. 1926. je iz naših krajev naznanjeno še bolj malo zbirk. Slišim pa, da jih bo v Vestniku za l. 1927. več. Prosite vašega duhovnika, da vam bo oskrbel nekaj Vestnikov. Vi si jih posodite drug drugemu, da bo vsak, ki je v sv. Detinstvu, Vestnik bral. Seveda tisti, ki že znate brati. Vestnik vsako leto piše lepe reči o misijonih. Gotovo ga bodo radi brali tudi odrasčeni. Ali ne bi bilo prav, da bi eden, ki gladko in razločno bere, pred družino na glas bral, drugi bi pa poslušali? Tako bi se cela družina vnela za misijone. Naredite tako, otroci, pa boste tudi vi majhni misijonarji v svoji družini.

Mislil sem vam povedati še, kako je bilo Dejanje sv. Detinstva ustanovljeno. Ampak letos je moja glava vsa ubita, da sem se že preveč utrudil. Pa k letu, če Bog dá!

IGO GRUDEN:

IGRA NA OBRAZU.

*Tukaj je oltarček;
tukaj lučic parček;
tu blazinic dvoje;
tukaj vratca pa držijo
skozi cerkev v zakristijo;
glej, že gre cerkovnik Kime,
že je tu — za vrv še prime —
pa zapoje:
don, don, don,
veliki ta zvon...*

Oltarček je čelo, lučce oči, blazinicice so lica, vratca so usta, vrv pa nosek.

TINKA:

TRI ZGODBE O DEKLICI KATARINI.

Ali jo poznate, deklico iz davnih dni, katere duh še vedno živi med nami in nam priča, da se lahko tudi priprosto deklice s pomočjo milosti božje dvigne do popolnosti?

Katarina Benincasa je živela v trinajstem stoletju v Sijeni. Bila je hčerka priprostitih staršev. V tistem času ni bilo šol za priproste ljudi, zato se je Katarina šele kot dorasla deklica začela učiti pisati in brati. V kratkem času se je naučila čitati. Pisala pa ni nikoli sama. Znamenita svoja pisma, ki se še danes čitajo, je narekovala drugim.

Do petnajstega leta je živela v očetovi hiši, potem je postala redovnica v tretjem redu sv. Dominika in je opravljala dela usmiljenja po Sijeni.

Katarina in učeni pater.

Glas o svetosti sijenske deklice se je naglo širil. Hodili so k njej, da bi jo videli in govorili z njo, ker je bilo slišati, da je čudovito razzumna. Vsak je bil presenečen nad njeno modrostjo.

Bili so pa tudi taki, ki so hoteli božjo deklico skušati, ker niso verjeli v njeno globoko svetost. Živel je v tistem času neki učen pater frančiškan. Znan je bil po svoji visoki narobrazbi in po svojih krasnih govorih. Ta mož ni hotel verjeti kar so mu pripovedovali o dejanjih deklice Katarine. Posmehoval se je onim, ki so jo občudovali in častili, jezil se nad onimi, ki so ji v vsem sledili. Hotel je na vso moč prepričati, da bi Katarina, preprosta in neizobražena deklica, vodila velike in ugledne ljudi.

Zato je upeljal pogoste govore, s katerimi bi zatrl tako početje. Da bi dobil bolj pričevalne dokaze, je sklenil, da bo sam obiskal Katarino. Bil je gotov, da se bo deklica v pogovoru z njim zmedla in s tem dokazala, da je njena svetost puhla in prazna. Na večer 25. novembra — na praznik sv. Katarine — se je napatil omenjeni frančiškan v družbi nekoga sobrata proti Katarininemu domu. Ko sta vstopila v revno sobico, je obstal. Ničesar drugega ni bilo v njej kot majhna skrinja, kjer je hranila obleko, in lesena klop, na kateri je spala. Polkne so bile zaprte. Sobica je bila razsvetljena le od brlivke, ki je gorela

pred Križanim. Katarina se poznemu obisku ni začudila. Ostala je mirna in je gosta prijazno povabila, naj sedeta. Frančiškan je sedel na skrinjo, tovariš na klopico, Katarina na tla k njenim nogam, kakor je imela navado. Nekaj časa so vsi trije molčali. Katarina je mirno čakala. Končno izpregovori pater: »Slišal sem mnogo govoriti o tvoji svetosti in vem, da ti je Gospod dal poseben dar za razlago sv. pisma. Prišel sem z upanjem, da bom iz tvojih ust slišal krepko in tolažilno besedo.« Katarina je vdano in krotko uprla svoje čiste oči v govornika in rekla: »Močno sem vesela, da vas vidim, oče. Vi gotovo temeljito poznate sv. pismo, ker ga vsak dan razlagate dušam, ki so vam izročene v varstvo. Tudi sem kaj ste prišli brez dvoma le zato, da me poučite in okrepčate z besedo božjo. Prosim Vas, da to storite!«

Tega mož ni pričakoval, nekoliko ga je zmedlo, a le za hip. Začela sta živo razpravljati o božjih resnicah in Katarina je bila vedno močnejša. Ko je zazvonilo »zdravo Marijo«, sta se redovnika poslovila. Katarina ju je spremila do vrat, pokleknila pred učenega patra ter ga prosila blagoslova. Frančiškan, ki se je čutil pobitega, je v naglici naredil sv. križ in rekel: »Moli zame, sestra!«. Oddaljil se je tih, jezen in presenečen, a še vedno z značilnim posmehom na ustnih.

Ko je dospel v samostan, je takoj legel k počitku, ker za drugi dan je bil napovedal govor.

Zbudil se je, ko se je začelo daniti. Bil je truden in žalosten. Oblekel se je in začel hoditi po sobi, a njegovo razpoloženje se ni izpremenilo. Naenkrat so mu privrele solze po licu. Začudil se je in se jezil, ker je sovražil brezpomemben jok. In čudno je bilo to, da kadar si je solze obrisal, so se mu nove ulile. Sprva je mislil, da je to hud prehlad. Hodil je neprestano gor in dol čas je bežal in solze niso hotele usahniti. Odpovedal je govor in ostal v sobi do večera. Ko se je zmrčilo, se je spomnil na kraj, kjer je bil prejšnji večer ob istem času. In zopet je videl malo celico razsvetljeno le od blede lučice. Na križu se je blestelo belo telo Zveličarjevo in pod križem je sedela nežna deklica z bledim obrazom in upirala v Križanega svoje velike črne oči. Zdelo se mu je, da se njene ustnice premikajo.

Intedaj je spoznal svoj greh in da je Katarina prežeta z resnico božjo ter da se je ona prav darovala Bogu. Uvidel je, da je sam ma-

lovreden. Hinavec je, ker so njegovi govori živi, goreči, a srce mrzlo. Njegova vera je plitva, ker tako samoljuben človek ne more močno verovati. Pogledal je po sobi in nič več mu ni ugajala velika, krasna soba z izbrano knjižnico, z udobno posteljo in z mehki mi stoli. Živo je videl pred seboj revno sobico one, ki je bila Bogu ljuba.

Ko je to premišljeval, so se mu solze posušile in izginila je žalost in jeza iz njegovega srca. V sebi je začutil veliko radost in le eno je želel: iti h Katarini.

Drugo jutro še pred zoro je pohitel k njej. Padel je pred njo na kolena in jo prosil odpuščanja, da jo je hotel izkušati in soditi. Sedel je tudi on na tla in poslušal dobro mamico duš, Katarino, ki mu je govorila o frančiškanskem redu. Spomnila ga je na pomen raševinaste obleke in bosih nog in ga vabila, naj se zopet povrne na pot, ki jo je začrtal asiški ubožček — sv. Frančišek.

Pater je ponižno poslušal besedo sijenske device.

Vrnil se je v samostan, ki je bil zelo velik in zelo bogat. Zbral je vse, kar je imel in je razdal revežem. Potem se je umaknil v samosten kloster na hrib Amiata in je tam živel v slavo božjo.

Katarina in obrekljiva starka.

Katarina je prestala mnogo hudih bojev. Čeravno je živela sveto življenje in je dan za dnev delila same dobrote, so govorili o njej razne izmišljene grdobje.

Njene redovniške tovarišice, ki so jasno videli njeno svetost, so jo pred hudimi jeziki na vso moč branile. A Katarina jim je vedno govorila: »Nočem, da me zagovarjate, a hočem, da takim ljudem rečete, da ne poznajo še vseh mojih napak, ker če bi za vse vedeli, bi gotovo molili, da se poboljšam.« Med redovnicami so bile tudi take, ki niso hotele videti njenih svetih dejanj in njenega spokornega življenja. Posebno huda je bila neka starka, ki je vsled neozdravljive boleznii dolgo ležala. Katarina, čeravno je vedela, da jo starka po krivici obdolžuje, ji je neprestano z veliko potrpežljivostjo stregla. V svojem čistem srcu ni občutila jeze, začela je celo premišljevati, ni li kedaj res zakrivila stvari, ki so jih govorili. Mučila jo je ta skrb, dokler ni neko noč videla, kako ji Bog ponuja dva venca: enega zlatega, drugega trnjevega. Rekel ji je: »Če hočeš v življenju nositi zlatega, ti ostané za večnost trnjevi.« Katarina je dobro razumela Gospodove besede. Vse bo potrpeala, tudi še tako hude udarce bo z veseljem prenašala, samo iz ljubezni do Kristusa.

Naslednje jutro se je vrnila k bolnici radostno kakor zmagaec, ki se vrača iz boja. Starka je bila tisti dan neznosna; obsula je mlado tovarišico z grdimi besedami. Podila jo je, naj gre od nje, da ne potrebuje njene pomoči. In znova so padale na mlado redovnico grde in neresnične obdolžitve. Katarina

je ostala mirna, obličje se ji je svetilo kakor ožarjeno od nevidne luči. Ostala je pri bolnici dolgo časa, ker je zapazila, da se stanje bolnice slabša. Vse je lepo uredila in počistila. Ko je hotela bolnico umiti, je z grozo zagledala na starkinih prsih globoko in smrdljivo rano. Takoj je prinesla vina in olja, da jo izpere. Ko je odprla rano in natočila in nastrgala v skodelico polno gnojne snovi, se je od groze in studa stresla. — Tedaj je nastal v njeni duši hud boj zoper samo sebe. Zasovražila je vse, kar je telesu prijetnega. Skrivnostna moč jo je poživila. Dvignila je skodelico do rožnatih ust in izpila do dna strašno zelenkasto rumeno pijačo.

»Dekle, dekle, se hočeš mar umoriti!« je kričala starka vsa iz sebe. Iz njenega okamelelega srca so privrele grenke solze kesanja. O Bog, koliko je zakrivila nad to božjo deklico! Kako je mogla sovražiti to čisto in plemenito bitje? Sam Bog naj ji prizanesel! Prosila je Katarino, naj ji odpusti, nato je velela poklicati prednico ter pred njo in vsemi redovnicami je preklicala, kar je slabega govorila o svetniški deklici, Katarina pa je hvalila svojega Gospoda za izkazano milost.

Kako je Katarina osvobodila jetnika.

Neki perudžijski plemič, Nikolaj Toldo po imenu, je bil obsojen na smrt, ker se je pregrešil proti tedanji vladi.

Mladenič je bil ves obupan. Hodil je gor in dol po ječi kakor izgubljen in ni hotel ničesar slišati o spovedi. Umreti tako mlad in za tak majhen pregrešek! Kako je bilo vse to nespametno in žalostno! Kaka groza ga bo objela, ko bo položil glavo pod hladno ostrino, in v tem bodo travniki posuti z marjeticami, in pod nebom se bo dvigal škranček ter veselo žvrgolel! Umril bo pred krutimi in radevednimi očmi množice. Raz mrtvaškega odra bo lahko zadnjikrat videl gore, ki zakrivajo njegovo lepo domovino, njegov dom, prostost in življenje! To je mislil jetnik in njegova bridkost je naraščala.

Ko je Katarina slišala govoriti o nesreči mladenci, se je napatila k njemu v ječo.

Začudeno je pogledal Nikolaj Toldo na deklico v beli halji. Prvi hip je mislil, da stoji pred njim prikazen. Radoveden je bil, kaj to pomeni. Kaj mu bo povedala mila obiskovalka? Mu prinaša morda rešitev? V resnici mu je Katarina prinesla novo življenje, ne ono, ki bo končalo pod sekiro, temveč drugo, ki se bo začelo po smrti in bo trajalo večno. Začela mu je govoriti ljubeče, kakor mamica otroku. On jo je mirno poslušal in v njem je rastlo spoznanje, da edino v Bogu ene deklice, ki stoji pred njim, je pravo življenje, resnična prostost in sreča.

Čudež se je dogodil. Mladenič se je popolnoma spremenil in ko je Katarina odhajala, jo je prosil, naj se vrne naslednje jutro. Zgodaj v jutro se je Katarina napatila k jetniku. Peljala ga je k maši in bila navzoča, ko se je obhajal. Bil je miren in srečen.

Bal se je edino onega trenutka, ko mu bo rabelj glavo odsekal. Zato je poprosil Katarino: »Bodi pri meni v hudem treuntku, ker tako sem gotov, da bom umrl srečen!« in naslonil je glavo na dlani sijenske svetničice. Katarina je tedaj začutila v sebi veliko radost in željo dati življenje za Gospoda. Govorila je obsojencu kakor sestra bratu, tolažila ga je s čudežno milobo in bil je miren in močan. Na določeni dan je Katarina šla na morišče in ga pričakovala. Radovedna množica je že bila zbrana.

Slednjič je dospel tudi obsojenec pokorno kakor ovčka. Ko je zagledal Katarino, se je pričel smehljati ter jo prositi, naj ga pokriža. Deklica mu je naredila znamenje svetega križa kakor mati, ki blagoslavlja svoje dete. Z milim glasom mu je rekla: »Poklekni, moj ljubi brat, ker kmalu boš v pri Gospodu Jezusu Krotko jo je slušal, Katarina je odpela ovrtnik in mu neprestano govorila o trpljenju in smrti Gospodovi. Njegova usta so z veliko ljubeznijo izgovarjala le dve imeni: Jezus, Katarina! dokler ni njegova lepa glava padla v roke božje deklice.

To so tri zgodbe naše sestrice svete Katarine Sijenske, ki bodi z nami, dokler je ne zagledamo v božjem raj, kar nam Bog daj.

M. U. G.:

PREPROSTI JEDILNI LISTI ZA KOSILA ZA TEDEN DNI.

PONDELJEK: 1. Rumena postna juha z rezanci. 2. Parjen krompir s fižolovo polivko.

Juha: Deni v kozico dve žlici masti; ko je vroče, prideni pol korenčka, en četrt čebule, košček zelene, koreninico peteršilja in par koščkov na tanke liste zrezanega kruha. Ko ti med mešanjem zarumeni, zalij s 3 l vrele vode, prideni še par zrnec celega popra in malo muškata cveta ter primerno posoli. Vre naj kake pol ure. Potem precedi ter zakuhaj v juho rezance. Mesto rezancev uporabiš lahko tudi krpicе ali makarončke. Za rezance naredi precej trdo testo iz četrt litra moke in dveh do treh jajc ter primerno množino vode. Razdeli v dva hlebčka ter vsakega posebej razvaljaj v tanko krpico. Ko se krpi nekoliko osušita, ju zavij vsako posebej ter zreži v kolikor mogoče tanke rezance. K juhi lahko prideneš sira.

Parjen krompir s presnim maslom: Zreži olupljen krompir na kocke, debele kot lesnik ter ga oplakni v vodi. Razgrej v kozici presnega masla, deni vanj drobno zrezane čebule in zelenega peteršilja, da zarumeni, potem

prideni krompir, zalij do polovice z juho ali toplo vodo, malo osoli ter pari pokritega, da se zmechča.

Fižolova polivka: Namочи že prejšnji večer pol litra fižola, naslednji dan ga daj kuhati v drugo vodo, osoli in prideni lorberjev list in nekoliko limonove lupine. Ko je fižol mehak, odlij vodo v posebno posodo, zmečkaj fižol, prilij nekoliko vode ter ga pretlači. Deni v kozico dve žlici masla ali masti, nekaj drobno zrezane čebule, ko zarumeni, dve žlici moke ter pretlačen fižol, potem prilij nekoliko kisa in toliko fižolove vode, da je polivka primerne gosta. Daj jo s krompirjem na mizo.

TOREK: 1. Ječmenčkova juha s klobaso. 2. Krompirjev piré s posoljenim zeljem.

Juha: Zakuhaj v treh litrih vrele vode četrt litra ječmenčka, osoli ter pusti, da vre dobri dve uri. Nasekaj drobno zelenega peteršilja, česna ter polovico klobase in nekaj slanine, prideni k ječmenčku ter pusti, da še nekaj časa vre, potem daj na mizo.

Piré: Olupi 8—10 srednjih krompirjev ter jih skuhaj v slani vodi; odcedi potem vodo in zmečkaj krompir kolikor mogoče fino. Prideni košček presnega masla, par žlic smetane in toliko mleka ali krompirjeve vode, da je primeroma rahel, dobro zmešaj, deni na krožnik in zabeli z ocvirki ali drobtinicami, ocvrtimi na masti ali na maslu.

Posiljeno zelje: Iztrebi in nareži dve ali tri zeljnate glavice kakor za salato. Deni nanj žlico soli in malo kumnje, premešaj in pusti, da nekoliko stoji. Potem deni v kozico dve žlici masti, ko je vroča, malo fino zrezane čebule; ko je ta rumena, pa žlico moke. Ožmi zdaj zelje ter ga daj v prežganje, prilij malo kisa in juhe ali vode ter pusti, da še kake pol ure počasi vre.

SREDA: 1. Francoska juha. 2. Zapečeni rezanci.

Juha: Zreži na rezance pol korena, eno kolerabo, pol koreninice peteršilja, eno zeleno, pol glavice ohrovta. Vse to operi ter ocedi. V primerno kozico deni eno žlico masti, ko je ista vroča, stresi vanjo zelenjavo ter jo sprazi. Ko je že precej rumenkasta, prideni eno žlico presnega masla in ko se speni, še eno žlico moke. Premešaj narahlo in zalij z dva in pol litra goveje juhe ali vrele vode. Prideni zdaj še poparjenih ter na rezance zrezanih gob, par žlic zelenega graha; to naj vre nekaj časa. Potem prideni še na rezance zrezana in v masti s čebulo popražena jetra. Prideneš lahko tudi kake ostanke pečenke. Juhi prideni popečene ga kruha, ali zakuhaj malo riža. Če zakuhaš riž, prideni jetra nazadnje, da ne postanejo trda.

Zapečeni sirovi rezanci: Zamesi testo iz do-brega pol kg moke, 2 jajec in nekaj vode. Razvaljaj ga za nožev rob debelo. Ko se malo

osuši, ga zreži na prst dolge in pol prsta široke rezance. Skuhaj jih v slani vodi in polij z mrzlo vodo. Nato jih zabeli z v presnem maslu scvrtimi drobtinami ter jih postavi na gorko. Posebej zmešaj en četrt l smetane, 2 jajci in majhen krožnik drobno zdrobljenega sira (skute) in nekaj zrn soli. Nato devaj v namazano in z drobtinami potreseno kozico par žlic rezancev, potem par žlic nadeva itd. menjaje, dokler imaš kaj. Zgornja plast bodi nadev. Nato postavi v pečico, da se zapeče.

ČETRTEK: 1. Vranična juha s popečenim kruhom, 2. Žlikrofi.

Juha: Iztrgaj s topim nožem vsebino 1 ali 2 vranic ter izžvrkljaj to v mrzli juhi. V kozico deni 2 žlici presnega masla ali masti. Ko se speni, prideni nekoliko drobno zrezanega peteršilja in par žlic moke. K temu prideni izžvrkljani vranici, nekoliko majerona in 2 l juhe ali vrele vode. To naj še malo vre. Deni potem v juho na rezance zrezan in popečen kruh.

Napravi testo kakor za rezance.

Žlikrofi: Sesekljaj ostanke mesa, kakršnega koli; dobra so tudi kuhana pljuča. Prideneš lahko tudi v mleku namočenega kruha, dodaj popra, peteršilja, majerona, timeza, na masti pražene čebule. Napravi iz tega male kroglice. Testo zvaljaj in zreži v kvadrataste krpe, deni na vsako kroglico nadeva, namaži robove z jajcem ter jih stisni in obreži v polkrogu s koleščkom. Tako pripravljene cmoke skuhaj v slani vodi, odcedi ter deni na pločevino, kjer si ocvrta poprej drobtine na masti.

PETEK: 1. Grahova juha z ocvrtim kruhom, 2. Koruzna gibanica.

Juha: Skuhaj v treh litrih slane vode 1 l zelenega graha. Vzameš lahko tudi suh grah, samo ga je treba namočiti že prejšnji večer. Vodo, v kateri se je namakal, odlij ter deni v drugo kuhat. Ko je grah mehek, ga odcedi, stresi na sito in pretlači, vmes vlivaj na sito tudi grahove vode. Potem deni v posodo tudi 2 žlici presnega masla, zelenega peteršilja in 2 žlici moke; ko zarumeni, prilij grahove juhe ter zmešaj. Na juho deneš na kocke zrezan, v jajcu povaljen in ocvrt kruh.

Koruzna gibanica: V 2 l mleka daj 5 dkg presnega masla in za kavino žličko soli, vmešaj toliko koruzne moke ali zdroba, da dobiš tako redko testo kakor kaša, prideni še pest bele moke in par dkg kvasa ter vse dobro premešaj. Namaži pločevino ter vlij nanjo polovico tvarine, namaži z marmelado ali posuj s svežimi krljji jabolok ali hrušk i. t. d., dolij še drugo polovico ter pusti, da vzhaja. Nato deni v vročo pečico ter dobro speci. Pečeno zreži na primerne kose.

SOBOTA: 1. Krompirjeva juha z makaroni, 2. Rižev pečenjak.

Juha: V 2 in pol l slane vode skuhaj 6—8 na kocke zrezanih krompirjev. Prideni drobno sesekanega česna, zelenega peteršilja, lorbrjev

list, malo timeza in stolčenega popra. V kozici segrej 2 žlici masti in zarumeni 2 žlici moke in pol žlice drobno zrezane čebule. Nato prilij par žlic kisa in nekoliko krompirjeve vode ter zmešaj da bo gladko, prilij krompirju; zakuhaj en četrt kg makaronov.

Rižev pečenjak. V 1 in pol l mleka skuhaj ne premehko pol kg riža in deni na hladno. Potem mu primešaj malo presnega masla in sladkorja, 2—4 jajca ter osoli. Ko si vse dobro premešala, deni na vročo mast za dva prsta na debelo ter rumeno zapeci. Pečenega zdrobi in potresi s sladkorjem. Lahko ga tudi zrežeš. Preden deneš v pečico, primešaj lahko zrezanega, s sladkorjem in cimetom zmešanega sadja.

NEDELJA: 1. Goveja juha z jetrnimi vložki, 2. Meso, pražen krompir, jabolčni hren, 3. Sirove palačinke.

Goveja juha z jetrnimi vložki: V 3 l vode deni 1 kg govejega mesa, malo kosti in jeter, potem še prideni koreninico peteršilja, kos korena, kolerabe, prav malo zelene, pora, par zrnec popra, košček lorberjevega lističa, pazi, da počasi zavre in pusti vreti pokrito 2 do 3 ure. Pen ne pobiraj. Preden jo seediš, jo pusti nekaj minut mirno na strani stati. Če hočeš imeti lepo, fino meso, ga pristavi v vroči vodi, če pa hočeš imeti dobro juho, ga deni v mrzlo vodo. — Vmešaj 2 žlici masti, 2 jajci, prideni eno osminko l mleka, eno osminko l drobtin, nekoliko zmečkanega česna, malo popra, soli, drobno zrezane, v masti ocvrte čebule, majerona, zelenega peteršilja, 15 dkg narstrganih pretlačenih jeter in pol žlice moke, rahlo zmešaj ter zakuhaj v vrelo juho male vložbe.

Pražen krompir: Skuhaj 8—10 srednjih krompirjev, olup, zreži na tanke koleščke. Segrej v kozici masti, prideni drobno zrezane čebule; ko zrumeni, stresi vanjo krompir, potresi s soljo, ga rahlo premešaj ali prepolji, pokrij in praži, da zrumeni. Zmes pa še prepolji in hitro pokrij. Gotovega deni na krožnik, naloži zraven meso.

Jabolčni hren: Olupi par jabolok ter jih zribaj, prideni malo ob pomarančo ali limono drgnjenega sladkorja ter sok l pomaranče ali limone, nekoliko vina in zribanega hrena, premešaj, če je pregosto, prilij vina, kisa ali vode, po okusu še prideni tudi sladkorja.

Sirove palačinke: Speci jajčnih krp kakor za omete. V skledi zmešaj okrog 30 dkg dobro odtečenega svežega sira, skute, en četrt l kisle smetane, par jajc, malo drobtin, sladkorja, soli, lahko tudi opranih rozin, namaži posamezne omete, prereži vsako počevno čez pol ter jih zloži na pomazano pločevino tako, da sloni konec prerezane omete na prejšnji. Povrh zlij s par žlicami smetane žvrkljano jajce, postavi v pečico ter rumeno zapeci. Ko jih daš na mizo, jih potresi s sladkorjem.

GOSPODARSTVO

VIPAVSKI KLETAR:

KAKO SI OHRANIMO DOBRO VINSKO KAPLJICO.

Namenil sem se napisati iz dolgotletnekušnje nekaj navodil, kako naj si ohranimo dobro vinsko kapljico. Ta navodila so pisana v prvi vrsti za one, ki vina ne sami pridelujejo, ampak si ga kupujejo. Pa tudi vinogradniki bodo našli v njem kako zrno. —

Prvi pogoj.

Poudarjam: dober sod je prvi pogoj za dobro vino. Če pravi stari latinski pregovor: Zdrava duša v zdravem telesu! bi rekel jaz: dobro vino le v zdravem, dobrem sodu.

Sode imej ločene, posebne za belo vino in posebne za črno vino. Če se napolni sod, v katerem je bilo prej črno vino, z belim, dobi neprikupljivo barvo, četudi si sod prej morda še tako čisto opral.

Ako so sodi dobri, zavinjeni, se ohrani v njih tudi bolj šibko vino. Ako so pa sodi slabi, pusti, se pokvari v njih še tako dobro in močno vino. Radi tega je treba vedno in skrbno paziti, da se ohrani sod nepokvarjen in v dobrem stanu.

Sod naj bo vedno dobro podložen, da se pri točenju ne zgane, ker gibanje dela vino motno in kalno.

Kako se ohrani sod dober?

Ko se vino porabi iz soda in je sod že podložen in ni več v njem čistega vina, se mora ostanek tekočine, gošča, takoj iztočiti iz soda in sod se mora oprati. Oprani sod naj se odcedi na ta način, da se zvrne na veho ali pilkino odprtino. Osušeni sod zažveplaj in zabij zamašek, kakor da bi bilo vino v njem. Vse to naj ti bolj natanko razložim.

Kako se sod opere?

Ni zadosti, da se samo izplakne, ampak se mora pri pranju vložiti nekoliko majhnih, ostrih kamenčkov ali še bolje za ta namen napravljeno verižico, ki se lahko kupi v vsaki večji prodajalni železnine. To pobere iz soda vso lego. Ako ima sod mnogo lege, se mora z verigo in vodo dvakrat obračati na vse strani; če je le malo lege, zadostuje enkratno obračanje. Ko so se kamenčki iztresli iz soda, oziroma vzela iz njega veriga, se pere sod toli-

kokrat (dvakrat, trikrat), dokler ne teče iz soda voda ravno tako čista, kakor smo jo vlili vanj.

Kako se sod zažvepla?

Za to je potrebno, da si vsakdo kupi strojček za žveplanje sodov. Dobi se pri kleparjih. Kleparji izven vinorodnih krajev jih nimajo, jih pa bodo gotovo izdelovali in prodajali, če se bo po njih popraševalo. Tak strojček obstoji iz majhne posode z vratci, kamor se položi žveplo in zažge. Iz te posode gre potem žvepleni dim v sod po zakrivljeni cevi, katera se nastavi na veho. Sod je navadno zažveplan, kadar se začne pri vehi kaditi iz njega. Še bolj gotov si, da je sod dobro zažveplan, ako se ti zdi, če potrkaj nanj, kakor da je napolnjen s tekočino. Lahko se zažvepla sod tudi tako, da se obesi žveplo v treskah na žico, se ga prižge in pusti v sodu goret; toda če je sod vlažen še od vina, zlasti močnejšega, žveplo noče goret v njem.

Kot zamaški se rabijo dandanes večinoma plutasti zamaški (gobe), ki se kupijo v vsaki mirodilnici. Rabijo se tudi zamaški iz trdega lesa, a pri izbujanju takega zamaška se sod navadno potrese in vino postane kalno; tudi se pri lesenem zamašku izgubi vino, ako se pipa hitro ne zabije. Nasprotno je prav lahko nastaviti pipo, ako so pri sodih plutasti zamaški. Pipa se kar enostavno nastavi na zamašek, udari se po njej in v trenutku teče že vino, ne da bi se ga kaj poizgubilo.

Veha ali pilke se rabijo drugačne za prevažanje, drugačne v kleti. Za prevažanje se rabijo pilke iz mehkega lesa, okrog katere se lahko ovije čisto drobna cunjca, da se prav prileže odprtini in ne pušča vina. Kjer se kupi vino, naj se naroči, da ne zabijejo ali odžagajo veho popolnoma vodoravno s sodom, ampak naj je ostane zunaj za pol ali eden centimeter, da se doma lažje odbije. Če je namreč pilka preveč zabita, se potem pri izbujanju z raznim orodjem odprtina kmalu pokvari in tako postane sod za prevažanje neraben.

Ko je vino došlo v klet, se mora mehko veho s cunjco odstraniti in nadomestiti z drugo iz trdega lesa najbolje iz hrastovega. Ta pilka mora biti tako dolga, da sega v sodu nekoliko v vino, zunaj soda pa naj je bo kakih 5 do 10 cm in to radi tega, da se prav lahko odbije. Pilka naj se ne ovija s cunjco, ker take cunjce večkrat povzročajo, da vino dobi okus po kislem.

Pilke naj bodo pripravljene za vsak sod posebej po velikosti odprtine. Najbolje napravi take pilke mizar, ki ima stružnico.

Skrbeti je treba tudi za pipe, da so čiste in take velikosti, da se dobro ujemajo z zamaškom pri sodu.

Ko se pipa odrabi, se mora vselej omiti od zunaj in še zlasti od znotraj, kjer ostane vedno nekaj lege. Najlažje se pipa očisti od znotraj z drobno palčko in s tem, da se toči skozi pipo čista voda. Oprati se mora pipa vsakokrat, ker drugače se pokvari kakor sod in dobi večkrat duh po plesni, kislobi itd. in vino, ki je zelo občutljivo, se navzame pri točenju hitro takega duha. Ako je pipa suha, naj se namoči, da ne bo puščala. Če se pa pluta pri pipi izrabi, naj se vloži nova. V mestu je več takih delavnic, ki izvršijo to po ceni. Ako se ne veš kam obrniti, poprašaj v mirodilnici za takega mojstra.

Kakor je splošno znano, se napravi v sodu na vinu, ako ni vedno napolnjen, kan ali vinski cvet. To so drobna bela zrnca, oziroma glivice, ki vino šibijo, zlasti če se vino počasi toči, oziroma pije. Kako temu pomagati? Pomaga se, če se žvepla sod vrh vina, in sicer naj se to zgodi redno vsaki teden. Ako ima sod gori opisano pilko, se hitro odbije, vzamê stroj, košček žvepla prižge in v par minutah je vino zavarovano. Seveda se mora pilka vsakokrat dobro zabiti. S tem se zabrauni, da se ne morejo razvijati one glivice ter vino ohrani svojo moč in dober okus do zadnjega. Tako ne bo imelo tudi vino nikdar okusa »po nizkem«, kakor pravimo. Malo truda in skrbi, pa si ohraniš dobro kapljico. V ta namen je dobro žveplo v treskah, kakor smo že gori omenili, a boljše je azbestno, ki se dobi tudi v mirodilnici. To so drobni traki, podobni debelemu papirju. To žveplo je sicer nekoliko dražje, a ima to lastnost, da hitro izgori, ne pusti tolikega duha po žveplu in takoj učinkuje. Ako bi slučajno kedaj dobilo vino okus po žveplu naj se toči skozi majhen bakren ližček, ali pa naj se pretoči v drugi sod skozi lij iz iste kovine. Zadostuje tudi, če se dene v navaden lij košček bakra ali čista bakrena pokrivača.

Da se ohrani dobro vino, je treba dalje tudi dobre kleti, zlasti poleti. Če pride gorkota v klet, se v njej pokvari tudi najboljše vino. Kleti naj bodo v novih hišah na severovzhodni strani, oziroma voglu in če je mogoče pod zemljo. Ono stran hiše sonce najmanj obseva.

Kdor pa nima dobre kleti za poletje, naj si da napravi stojalo z več predali za ležeče steklenice. Na te predale se pritrdijo po dve in dve latici, med katerimi leži vsaka steklenica z grlom obrnjenim na zunanjo stran. Latici naj bosta tako skupaj, da se steklenica ne more zganiti. Porabi steklenice po 1 ali pol litra; napolnjene zamaši in zamaške pritrdi z vrvice na vrat steklenice.

Na takem stojalu shraniš lahko cel hl vina in še več. Kadar potrebuješ vino, prereži vr-

vico pri zamašku, odstrani previdno zamašek ter pazi pri tem, da se steklenica ne zgane; vino natoči skozi mali ližček iz tam ležeče steklenice naravnost v namizno steklenico. Kar je lege, ostane na dnu. V takih steklenicah se ohrani vino tudi v bolj gorkem prostoru, ker v ležeče zamašene steklenice ne more priti zrak in zato nima vročina tolikega vpliva na vino, da bi se pokvarilo.

Tako ohranjeno vino pa ni še, kakor pravimo, vino »v buteljkah«. Za buteljke se mora vino že prej pripraviti in mora biti staro dve do tri leta. Tako vino se mora vsako leto po dvakrat pretočiti, prvo leto celo trikrat. Na tak način dozori vino in postane čisto kot kristal. V ta namen se rabijo steklenice iz bolj močnega in debelega stekla. Ko so se napolnile steklenice z vinom, se mora zabiti zamašek s posebno pripravo ali strojčkom, ki se kupi za majhen znesek v trgovini za železnino. Ko so steklenice zamašene, se pomoči zamašek s stekleničnim grlom v raztopljen vosek, kar zabranjuje, da ne more zrak do vina. Take buteljke se lahko ohranijo mnogo let, zlasti če se postavijo v hladen prostor in se zasujejo s peskom.

Kaj pa, če si kdo kupi vina za delj časa?

Če si kdo kupi večji sod vina in ga mesečno ne porabi, naj pretoči v manjše sode, ker vino, ki se toči dolgo iz večjega sode, navadno ošibi, četudi se žvepla.

Kadar se pretaka vino v manjše sodčke, naj se najprej operejo po zgornjem navodilu. Ko se od ocedi, naj se zavini t. j., pred natakanjem vlije se v sod nekoliko vina, s katerim se sod oplakne okrog in okrog. Za sod od enega hl zadostuje četrtilitra, za sod od pol hl pa ena osminka. To vino pa se ne sme pustiti v sodu, ampak se mora izliti. Porabi se lahko za jesih ali kis. Pri vinu velja namreč pravilo: vino ne sme priti nikdar v neposredno dotiko z vodo, tudi v sodu ne. Preden se sod natoči, naj se zažvepla z azbestnim žveplom. Za sod od 1 hl zadostuje pol trakca, za sod od pol hl četrtilitra. To vzdrži vino bolj stalno in mu ohrani prejšnjo barvo.

Sploh naj ima vsak, kdor hoče imeti dobro kapljico, več malih dobrih sodov na razpolago. Sodji za dovažanje naj bodo iz bolj debelega lesa, če le mogoče iz hrastovega. Mali sodji za dom so lahko iz bolj tenkega, vendar pa iz trdega lesa, kakor kostanjevega, akacijevga ali hrastovega.

Prazni sodi naj bodo vedno zažveplani in dobro zamašeni. Hranijo naj se v primernem prostoru, ki ni prevlažen, pa tudi ne presuh. V vlažnih kletih sodi navadno splesnijo; na suhem, zračnem kraju postanejo pa pusti. Ako je sod splesnel od zunaj, naj se ga tudi od zunaj opere.

Pokvarjenih sodov naj se ne loti nihče sam popravljati, ako ni popolnoma več tega dela. Najboljše, da se tak sod izroči umnemu kletarju v kakem vinorodnem kraju, ki bo takoj vedel, ali se da sod še popraviti ali pa je morda za vino že neporaben.

Kdor ima več napolnjenih sodov ali sodčkov, naj zalije vsak teden vse sode iz soda, iz katerega se toči vino za vsakdanjo rabo.

Kako orodje in kake priprave naj ima, kdor hoče ohraniti dobro kapljico?

Na pripravnem stojalu naj ima tole:

1. več pip po debelosti zamaškov; 2. pilke razne debelosti iz trdega lesa; 3. lesen bet, ker z železnim kladivom se pri udarjanju lahko pokvari sod; les naj se zabija in odbija z lesom; 4. stroj za žveplanje; 5. nekoliko presdiva za ovijanje pip preden se zabijejo; 6. žveplo rumeno in azbestno; 7. kositern lij za pretakanje.

Kdor se bo ravnal po teh navodilih, bo imel vedno dobro kapljico in ne pride nikdar v zadrego, kadar postreže z vinom ob raznih prilikah svojim gostom in prijateljem.

ALOJZIJ BAJEC,

ravnatelj Zadrúžne zveze v Gorici:

O PRISTOJBINAH.

S kraljevim dekretom z dne 12. avgusta 1927. št. 1463. so bile znižane kolkovne in registrske pristojbine, zato je bilo treba prirediti za letošnji koledar Goriške Mohorjeve družbe novo besedilo.

Preden pričnem naštevati pristojbine, napišem to, kar mora vsak brezpogojno vedeti o pristojbinah.

Dolžnost plačevati pristojbine, je bila raztegnjena na nove province dne 1. julija 1923.

Pristojbine se plačujejo pri registrskem uradu.

V svrhu pristojbin moramo predložiti registrskemu uradu vsako pogodbo najkasneje 20 dni po nje izstavitvi.

Dolžnost prijave zadeva vse prizadete pogodbenike.

Za neresnične ali opuščene prijave je treba plačati občutno kazen.

Spisov podvrženih registraciji a ne prijavljenih v registracijo, ne moremo uveljaviti pred sodnijo, dokler ni bila izvršena registracija in plačana razen pristojbine še občutna kazen.

1. Menice.

Navedem le tiste menice, ki prihajajo za nas v poštev, namreč:

a) menico, ki zapade v plačilo v enem mesecu;

b) menico, ki zapade v plačilo v štirih mesecih;

c) menico, ki zapade v plačilo v šestih mesecih,

d) menico, ki zapade v plačilo po šestih mesecih in

e) menico, na kateri ni vpisan dan zapadlosti (bianco-menica).

Menica pod a) je izključno trgovska menica. Trgovci si da natisniti menice, ki morajo

biti po obliki in besedilu enake menicam, ki jih prodaja državna uprava. Te menice predloži, preden jih uporablja, registrskemu uradu, da jih kolkuje.

Kolkovna pristojbina znaša za vsakih 1000 lir ali odlomek, 40 centezimov.

Kolkovati jih mora neposredno pred uporabo, ker so te menice neveljavne, če je prešlo od dneva kolkovanja do dneva njihove uporabe več kot 45 dni. (Kraljevi dekret 14. novembra 1926. št. 1944).

Menica pod b). Te menice naj uporabljajo naši posojilničarji za taka posojila, katera se je posojiljemalec obvezal plačati najpozneje v štirih mesecih.

Stanejo:

za zneske do 200 lir	L —.20
za zneske nad 200 do 400 lir	L —.30
za zneske nad 400 do 600 lir	L —.50
za zneske nad 600 do 800 lir	L —.60
za zneske nad 800 do 1000 lir	L —.90
za zneske nad 1000 lir ali odlomek od 1000 lir se plača od tisoča	L —.90

Menica pod c). Te menice naj uporabljajo naši posojilničarji za taka posojila, katera se je posojiljemalec obvezal plačati najpozneje v šestih mesecih.

Stanejo:

za zneske do 200 lir	L —.40
za zneske nad 200 do 400 lir	L —.60
za zneske nad 400 do 600 lir	L 1.—
za zneske nad 600 do 800 lir	L 1.20
za zneske nad 800 do 1000 lir	L 1.80
za zneske nad 1000 lir ali odlomek od 1000 lir, se plača od tisoča	L 1.80

Menica pod d). Te menice naj uporabljajo naši posojilničarji za taka posojila, katerih se posojiljemalec ni obvezal plačati v šestih mesecih.

Stanejo:

za zneske do 200 lir	L —.80
za zneske nad 200 do 400 lir	L 1.20
za zneske nad 400 do 600 lir	L 2.—
za zneske nad 600 do 800 lir	L 2.40
za zneske nad 800 do 1000 lir	L 3.60
za zneske nad 1000 lir ali odlomek od 1000 lir se plača od tisoča	L 3.60

Pri menici pod e) navedemo lahko dan plačila (zapadlost) na tri načine:

a) Na vpogled (a vista). Ta menica je plačljiva takoj, ko jo je upnik predložil dolžniku (akceptantu) v plačilo. Mora jo pa predložiti v plačilo najkasneje v dveh letih, računši od dneva izstavitve, sicer je neveljavna.

b) En mesec po vpogledu (Un mese dopo vista). Ta menica je plačljiva en mesec potem, ko jo je upnik pokazal dolžniku (akceptantu) in zahteval plačilo. Dolžnik mora zapisati na to menico dan, na kateri mu je bila pokazana. To menico je treba pokazati dolžniku najkasneje dve leti po nje izstavitvi, sicer je neveljavna.

c) Je menica in bianco. Na tej menici ostane prostor, kjer sicer vpišemo dan zapadlosti, prazen. Ako ni bil med upnikom in dolžnikom dogovorjen dan plačila, lahko vpiše upnik po ljubovno zapadlost na menico in jo predloži akceptantu v plačilo.

Kolkovna pristojbina za te menice znaša ravno toliko kot za menice pod d).

K vsem kolkovnim pristojbinam, ki so navedene pri vsaki posamezni menici, moramo doplačati še 10 centezimov za potrdilo plačila, ki ga zapiše upnik (imetnik menice) na hrbet plačane menice.

Za vse tu navedene menice se zniža pristojbina za polovico, če so izstavljene v državi in plačljive v inozemstvu; ali pa izstavljene v inozemstvu in plačljive v državi, toda zadnje le pod pogojem, da je bila menica v inozemski državi pravilno kolkovana, sicer je podvržena ta menica istim kolkovnim pristojbinam kot menice, ki so izstavljene in plačljive v državi.

2. Zadolžnica.

Ako denarni zavod dovoli posojilo na vknjižbo, mora poseči po zadolžnici.

Zadolžnico napišemo na »carta bollata« za 3 lire. Na »carti bollati« se sme popisati le prostor, ki se nahaja med vodoravnimi in poskončnimi črtami.

Registrska pristojbina znaša L 1.30 za vsakih 100 lir; vknjižninska taksa je znižana od L 2.50 na L 1.— za vsakih 100 lir.

Potemtakem stane zadolžnica za 1000 lir brez pravice vknjižbe:

Carta bollata	3 lire
Registrska pristojbina 10 krat 1.30	13 »
skupaj	16 lir

Če pa zadolžnico vknjižimo, moramo plačati še vknjižninsko pristojbino, ki znaša 10 krat 1.—

Vsega skupaj torej . . . 26 lir

3. Knjige.

Trgovski zakon navaja le dve vrsti trgovskih knjig:

- Libro giornale in
- Libro degli inventari.

V kategorijo pod a) spada naš blagajniški dnevnik, v kategorijo pod b) pa:

- knjiga za hranilne vloge,
- knjiga za posojila,
- knjiga za tekoče račune,
- knjiga za deleže,
- knjiga inventarja in
- knjiga bilanc.

Pri konsumnih zadrug spada:

- amerikanski žurnal,
- knjiga došlih faktur in
- knjiga faktur o prodanem blagu v kategorijo pod a),
- knjiga upnikov in dolžnikov,
- skontro blaga in

knjiga, v katero vpišemo konec leta v zalogi se nahajajoče blago pa v kategorijo pod b).

Zakon zahteva, da trgovske knjige, ki jih vodijo banke, trgovci, industrijanci, gospodarske zadruge, posojilnice in druge sorodne ustanove, kolekujemo na ta način, da nalepimo na vsako polo v vezani knjigi, obsegajočo 4 strani, po en kolek za 10 stotink.

4. Istotako kolekujemo pri zadrugah imenik članov in zapisnike načelstvenih in nadzorstvenih sej ter zapisnike občnih zborov s kolekom 10 stotink za vsako polo obsegajočo 4 strani.

5. Hranilne knjižice, glaseče se na ime vlagatelja ali na prinesitelja, kolekujemo tako, da nalepimo na vsak list, obsegajoč 4 strani, kolek za 50 stotink.

6. Knjižice tekočih računov, sem spadajo tudi posojilne knjižice, kolekujemo, če ne obsegajo več kot 5 pol, s kolekom dveh lir, ako pa obsegajo več kot 5 pol, kolekujemo vsako polo s kolekom za 50 stotink.

Koleke, ki smo jih nalepili na knjige in knjižice, prepečati registrski urad.

7. Računske izvlečke in prepise računov iz trgovskih knjig, obvestila o bremenopisih in dobropisih na tekočem računu, potrdila o pravilnosti računskega izvlečka, kolekujemo, ne oziraje se na višino zneska, s kolekom 20 stotink.

8. Zapiske, zaključke in prepise naročil, če tudi niso podpisani, a so izstavljeni:

a) po trgovskih potnikih in zastopnikih trgovskih hiš,

b) po dobaviteljih ali trgovskih hišah samih, ne oziraje se na vrednost naročenega blaga, kolekujemo s kolekom 10 stotink.

9. Istotako kolekujemo s kolekom 10 stotink potrdila o sprejetju naročil, ki jih pišejo dobavitelji naročnikom.

10. Knjige tujcev, ki jih vodijo hotelirji, gostilničarji in druga podobna podjetja, kolekujemo vsako polo s kolekom 2 lir.

11. Izpisale ali prepise iz matrik, naj jih vodi kdorkoli, to so:

domovnice, poročni listi in
rojstni listi, mrtvaški listi
pišemo na »carta bollata« za 4 lire.

12. Navadna potrdila, pobotnice, račune, sezname in podobne listine kolekujemo:

- do zneska L 100.— s kolekom L —,10
- do zneska L 1000.— s kolekom L —,50
- do zneska L 3000.— s kolekom L 1.—
- do zneska L 6000.— s kolekom L 2.—
- do zneska L 10000.— s kolekom L 3.—
- do zneska L 13000.— s kolekom L 4.—
- do zneska L 16000.— s kolekom L 5.—
- do zneska L 20000.— s kolekom L 6.—
- do zneska L 23000.— s kolekom L 7.—
- do zneska L 26000.— s kolekom L 8.—
- do zneska L 30000.— s kolekom L 9.—

itd. za vsakih 1000 lir ali odlomek od 1000 lir 30 stotink več, do zneska 200000 lir. Pobotnice za zneske čez 200000 lir kolekujemo s kolekom 60 lir.

13. *Izmenjava blaga.*

Pod izmenjavo blaga (scambio) razumevamo kupeljo z blagom, ki se vrši med pridelovalcem, tovarnarjem, trgovcem in zasebnikom.

Doslej smo delili blago v štiri pristojbinske kategorije; nova naredba pa je odpravila zadnjo kategorijo t. j. pristojbino na luksurijsno blago, ki je znašala 2 in 3 lire za vsakih 100 lir fakturne vrednosti.

Po sedANJI naredbi delimo blago le v tri kategorije.

V I. kategorijo spadajo pridelki in izdelki, ki jih neobhodno potrebujemo za preživljanje.

V II. kategorijo spadajo surovine in nekatere potrebščine za kmetijstvo.

V III. kategorijo spadajo izdelki, polizdelki in luksurijsno blago.

Predmeti I. kategorije so:

Zito, koruza, ječmen, riž in njihovi podizdelki; otrobi, krmilna moka in riževe pleve. Nadalje: moka, drobne otrobi, testenine, vrtni pridelki, sveže in suho sadje, paradižnikove konzerve, meso, mesni izdelki, mesne in ribje konzerve, perutnina, domači zajci, ribe, jajca, mleko, maslo, sir, slanina, mast, rožiči, olje in olive, kis, če ni v botiljkah, sladkor, kava in kavine primesi. Nadalje: kurivo, petrolej in bencina, milo za pranje in lug, in računi o izvršenih nepremičninah.

Račune o predmetih I. kategorije kolekujemo za zneske:

od 1 do 100 lir s kolekom L —.10

od 100 do 1000 lir s kolekom L —.50

od 1000 naprej s kolekom L 1.—

Predmeti II. kategorije so:

Surovine, apno, kreda, cement, barve, operski izdelki, umetna gnojila, žveplo, asfalt, oves, bencina in petrolej, če se ne uporabljajo za kurivo, svilodi (galeta), predivo, karbid, kmetijski pridelki, tamarindo, vosek, kosti, bombaž, žima, morska trava, seno, kostna moka, gobe, led, pesek, koruza za krmo, masti in olja za strojni pogon, volna, hmelj, surov marmor, cementni izdelki za stavbinske svrhe, kovine v kosih in palicah, med v satovju, proso, laneno olje, slama, surove kože, sviloprejkino seme, laneno seme, soda, stearina in cunj, navadno vino in celuloza.

Račune o predmetih II. kategorije kolekujemo za zneske

do 20 lir s kolekom L —.10

do 40 lir s kolekom L —.20

do 60 lir s kolekom L —.30

do 80 lir s kolekom L —.40

do 100 lir s kolekom L —.50

do 200 lir s kolekom L 1.—

do 300 lir s kolekom L 1.50

do 400 lir s kolekom L 2.—

itd. za vsakih nadaljnjih 100 lir ali odlomek od 100 lir, 50 stotink več.

Predmeti III. kategorije so:

Navadni krojaški, čevljarški, mizarski in drugi izdelki in polizdelki rokodelcev; sukno, tkanine in podobni predmeti, ki odgovarjajo

našim vsakdanjim potrebam. Nadalje govedo, vštveši ono, ki je določeno za zakolj, in zaklana živina.

Izdelki iz morske pene, izdelki iz srebra in zlata, luksurijsni avtomobili, izdelki iz slonove kosti, biseri, rokavice iz kože, čipke, kožuškovina, glasovirji, perje za okraske ženskih klobukov, vezenine, svila in orientalske preproge. Nadalje mizarski izdelki boljše vrste kakor:

1 postelja za 1 osebo, ki stane nad 1500 lir

1 postelja za 2 osebi, ki stane nad 2500 lir

1 nočna omarica z nast., ki stane nad 400 lir

1 predalčnik z nastavkom, ki stane nad 2000 lir

1 omara z dvema vrati, ki stane nad 3000 lir

1 omara s tremi vrati, ki stane nad 5000 lir

1 omara za obleko, ki stane nad 2000 lir

1 jedilnica, ki stane nad 3000 lir

1 miza za raztegniti, ki stane nad 1500 lir

1 tapcirana stolica, ki stane nad 300 lir

1 kanape, ki stane nad 1200 lir

1 naslonjača, ki stane nad 600 lir

1 miza, ki stane nad 500 lir

1 omara s steklom, ki stane nad 1500 lir

Nadalje: umivalniki, toaletne mizice, pisalne mize, divani, omare za knjige, navadne omare, ki stanejo nad 2000 lir.

Nadalje omare za shrambo perila, posode in drugih podobnih predmetov, tapciranih naslonjačev, počivalnikov itd., ki stanejo nad 1000 lir.

Račune o predmetih III. kategorije kolekujemo za zneske

do 20 lir s kolekom L —.20

do 40 lir s kolekom L —.40

do 60 lir s kolekom L —.60

do 80 lir s kolekom L —.80

do 100 lir s kolekom L 1.—

do 200 lir s kolekom L 2.—

do 300 lir s kolekom L 3.—

do 400 lir s kolekom L 4.—

itd. za vsakih nadaljnjih 100 lir ali odlomek od 100 lir, 1 liro več.

14. *Les.*

Glede mehkega, t. j. hojevega, smrekovega, borovega in mecesnovega lesa veljajo od 1. julija 1925 sledeče določbe:

Pristojbina znaša za vsakih 100 lir vrednosti ali povprečne tržne cene:

a) L 1.50 od hlodov, pripeljanih iz gozda, ne oziraje se na to, ali so bili kupljeni od države, občine ali zasebnega gospodarja.

b) L —.50 od hlodov obtesanih s sekiro.

c) L 1.— od žaganega lesa (desk), od vsega tistega lesa, ki se je nahajal dne 30. junija t. l. v skladiščih trgovcev.

Račune o razprodaji lesa, od katerega je bila plačana pristojbina, navedena pod a), b) in c) kolekujemo:

od 100 lir L —.10

od 100 do 1000 lir L —.50

od 1000 do 200000 lir po L —.30

za vsakih tisoč lir.

Od pogodb, napravljenih med lastniki gozdov in onimi, ki so kupili gozdove za izsekati, se plača razen pristojbine navedene pod a) še 1 odstotna registrska pristojbina.

Od lesa, ki ga uvozimo iz inozemstva, znaša uvozna carina:

a) od preprosto obtesanih hlodov, ki po svoji naravi niso sposobni za predelavo, po L 0.25 od kvintala;

b) od surovega ali s sekuro obtesanega lesa po L 0.40 od kvintala;

c) od desk v dolžini 4 metrov, od onih v dolžini pod in nad 4 metre in od tramičev v poljubni dolžosti po L 1.— od kvintala;

d) od tramičev pod 4 metre dolžine po L —.75 od kvintala.

Opomba: Carino za uvoženi les iz inozemstva določa ministrstvo za vsakega pol leta naprej. Zgornje postavke veljajo za čas od 1. januarja do 30. junija 1927.

POŠTNE PRISTOJBINE.

za kraljestvo in italijanske nasebine, kakor tudi za ljudovlado S. Marino, za Dodekanez in Albanijo.

<i>Pisma</i> , navadna za vsakih 15 gramov	L —.50
» v kraju samem za vsakih 15 gramov	» —.25
» naslovljena vojakom (izvzemši častnike) in za županstva za vsakih 15 gramov	» —.25
<i>Dopisnice</i> , z daljšim besedilom	» —.30
» z daljšim besedilom v kraju ter naslovljene vojakom	» —.15
» s plačanim odgovorom	» —.70
» s plačanim odgovorom v kraju	» —.30
» s samim podpisom in datumom	» —.10
<i>Razglednice</i> , z ne več negoli 5 besedami	» —.20
» z več negoli 5 besedami v kraju ali poslana vojakom	» —.20
» z več negoli 5 besedami izven kraja	» —.30
<i>Posetke</i> (vizitke) z ne več negoli 5 besedami	» —.20
<i>Obvestila</i> o rojstvu, smrti, poroki in slična	» —.20
<i>Trgovski računi</i> (fakture), ki ne presegajo 15 gramov	» —.30
<i>Rokopisi</i> za prvih 200 gramov	» —.60
» za vsakih nadalj. 50 gr. do najvišje teže 2 kg	» —.20
<i>Časopisi</i> in sicer dnevniki za vsak iztis, ki ne presega 50 gramov v poštno tekočem računu	» —.01

Časopisi in sicer dnevniki, ki presegajo predpisanih 50 gramov za vsakih nadaljnih 25 gramov dodatna pristojbina (v pošt. tek. računu)
 » —.006 |

Časopisi in sicer vsaj polmesečniki za vsak iztis, ki ne presega 50 gramov (v pošt. tek. računu)
 » —.013 || » isti, za vsakih nadalj. 50 g (v pošt. tek računu) | » —.011 |

Mesečniki, (v poštno tekočem računu) za vsak iztis do 50 gr
 » —.016 || » isti, za vsakih nadaljnih 50 gramov (v poštno tekočem računu) dodatno | » —.011 |

Računski izvlečki časopisnih uprav
 » —.10 |

Tiskovine večje obsežnosti, kojih ena stran presega 25 cm, izsuzemši če jih odpošlje za ložnik, plačajo dodatno pristojbino
 » —.10 |

» periodične (časopisi) poslana izven poštno tek. rač. od zasebnikov za vsakih 50 gramov
 » —.10 || » neperiodične, (knjige, brošure itd. poslana od kogar si bodi za vsakih 50 gr) (do največje teže 2 kg) | » —.10 |

Vzorci brez vrednosti za prvih 100 gr
 » —.35 |

» brez vrednosti za vsakih nadaljnih 50 gramov (do najvišje teže 350 gramov)
 » —.15 |

Za take vzorce je dovoljena teža 350 g v Italiji in 500 g za pošiljke v inozemstvo.

Ekspresna pristojbina, poleg običajne pristojbine
 » 1.25 |

Ekspresne pošiljatve se dostavljajo le v mejah obveznega pošt. okrožja, izven tega se dostavljajo proti sledečim potninam: a) do 500 m
 » —.30 |

b) nad 500 m za vsak km ali del istega
 » —.60 |

Te potnine se pri slabem vremenu in za nočni čas zvišajo do dvojnega zneska.

Priporočitev (rakomandacija) poleg običaj. pristojbin
 » 1.25 || (Odšk. za izgubl. priporoč. pošiljatve znaša 25 L). | |

Priporočitev za dopisnice in tiskovine
 » —.60 |

Zavarovanje pisem (denarnih), vrhu običajne pristojbine in pristojbine za priporočitev za prvih 200 L
 » —.80 |

za vsakih nadaljnih 100 L (ali manj)
 » —.30 || Zavaruje se lahko do zneska 1000 L ; pri poštnih uradih II. razreda do 500 L | |

Povratnice (ricevute di ritorno)
 » —.60 |

Povzetje, stalna pristojbina
 » —.50 |

Za poštnoležeče pošiljatve vrhu običajnih pristojbin »	—,15
ako te pristojbine ne plača odposiljatelj, plača naslovljenec »	—,30
Zavoji do teže 1 kg »	2,50
» do teže 3 kg »	5,—
» do teže 5 kg »	7,50
» do teže 10 kg (vse brez navedbe vrednosti) »	12,50
Pri zavojih večje obsežnosti 50% doplačila. Zavoji nad 10 kg se ne sprejmejo.	
Poštna spremnica za zavoje stane 2 L (oz. 3 L) kar se pa pri plačanju pristojbine odšteje.	
Zavarovanje zavojev, poleg običajne pristojbine za prvih 200 L »	1,—
» za vsakih nadalj. 100 L ali ulomek istih »	—,50
Zavarovani zavoji morajo biti zašiti v platno in šivi gosto zapečatani.	
Povzetje pri zavojih do 100 L »	—,60
Pristojbina za shrambo zavojev na pošti pri navadnih zavojih dnevno vendar le do najvišje vsote 5 L »	—,25
Pristojbina ista pri zavojih z naved. vrednostjo dnevno »	—,40
do najvišje vsote 8 L	
Brezplačno hrani pošta zavoje le tri dni.	
Odškodnina za izgubljene navadne zavoje znaša 25 L	
Poštna nakaznice do 25 L »	—,40
» od 25 L do 50 L »	—,80
» od 50 L do 100 L »	1,20
» od 100 L do 200 L »	2,—
» za vsakih nad. 100 L ali ulomek istih »	—,50
» naslovlj. vojakom z najvišjim zneskom 25 L »	—,20
Tiskovina poštna nakaznice »	—,10
Brzjavne nakaznice poleg običajnih pristojbin za navadno nakaznico in za brzjavko še »	—,50
Najvišja dovoljena svota 1000 L.	
Reklamacije priporočenih in zavarovanih pisem, nakaznic in zavojev »	—,40
Pismene prošnje za vrnitev ali premembo naslova že odposlanih pošiljatev itd. »	—,60
Poštna legitimacije »	2,—
Splošna določila. Nefrankirana pisma, nefrankirane dopisnice z daljšim besedilom, nefrankirani trgovski računi, rokopisi in vzorci plačajo globo, ki znaša dvojno vsoto pristojbine. Nezadostno frankirani pa plačajo globo dvojne vsote primanjkljaja. Nefrankiranih ali nezadostno frankiranih dopisnic ali razglednic, ki ne obsegajo več negoli 5 besed besedila, pošta	

sploh ne odpošilja, kakor tudi drugih zgoraj ne navedenih pošiljatev.

Brzjavke, navadne 25 st. za besedo najmanj (10 besed) »	2,—
» za vsako nadaljno besedo »	0,25
» do teže 3 kg »	6,—
» do teže 5 kg »	0,75
» do teže 10 kg (vse brez navedbe vrednosti) »	12,50
Brzjavna nakaznica (poleg 25 st. za vsako besedo) »	
» 3,—	
Brzjavna nujna nakaznica plača stalni znesek »	
» 9,—	
in 75 st. za vsako bes.	
Navadno obvestilo, da je došla brzjavka na svoj naslov »	2,—
Nujno obvestilo »	6,—
Navadno obvestilo za brzjavno nakaznico »	3,—
Nujno obvestilo »	9,—

POŠTNI PROMET Z INOZEMSTVOM.

Navadna pisma v Avstrijo, Češko, Slovensko, Rumunijo in Ogrsko za prvih 20 gramov L	1,00
» za vsakih nadaljnjih 20 gramov »	—,75
Dopisnice v te države »	—,60

PRISTOJBINE ZA DRUGE DRŽAVE.

Pisma do 20 gramov L	1,25
» za vsakih nadaljnjih 20 gramov »	—,75
Dopisnice »	—,75
» s plačanim odgovorom »	1,50
Razglednice s samim podpisom »	—,25
» z daljšim besedilom »	—,75
Rokopisi za vsakih 50 gramov »	—,25
» najmanjša pristojbina »	1,25
Vzorci, odprti, za vsakih 50 gramov (do 2 kg) »	—,25
» najmanjša pristojbina »	—,50
Tiskovine za vsakih 50 gr (do 2 kg) »	—,25
Priporočitev za pisma, dopisnice, tiskovine »	1,25
Povratnice »	1,—
Trgovske fakture odprte, do 20 g »	1,—
Reklamacije »	2,50
Prošnje za spremembo naslova itd. »	2,50
Ekspres »	2,50
Povzetje (poleg sorazmerne pristojbine L —,50 za vsakih 100 lir in ulomek) »	1,—
Poštna legitimacije »	5,—
Pristojbina za poštnoležeče pošiljke, ako plača odposiljatelj »	—,20
» ako jo plača prejemnik »	—,30
Zavarovalnina za vsakih 300 lir »	1,25
Škatle z označeno vrednostjo, poleg pristojbin za priporočitev, zavarovanje in obnovitev na carinskem uradu za vsakih 50 gr najmanjša pristojbina »	1,—
	5,—

<i>Pristojbina</i> za obnovitev škatle na car. uradu »	2.50
Mednar. poštne nakaznice: stalna pristojbina (poleg sorazmerne pristojb. L 0.50 za vsakih 100 L ali ulomek) . . . »	1.20

SEJMI.

Ajdovščina — 10. marca, križev petek, 24. junija, 10. avg., 15. okt. — *Akvileja* (Oglej) — 26. do 28. marca, 11. do 13. julija, 19. do 21. decembra. — *Avče* — nedeljo po 5. avgustu. — *Bazovica* — 20. dne vsakega meseca. — *Bistinja* — dan sv. Ane 26. julija. — *Boljunec* — 24. vsakega meseca in 1. septembra. — *Bovec* — 14. febr., dan po veliki noči in po binškojih, nedeljo po 25. juliju, nedeljo po 28. okt., 21. novembra in nedeljo po 13. decembru. — *Brestogin* — prvi četrtek aprila in prvi četrtek oktobra. — *Brestovica* — 28. aprila, 3. julija, 17. oktobra. — *Buje* — 31. januarja, 8. septembra. — *Buzet* — ponedeljek po sv. imenu Marijinem. — *Cerkno* — sredpostni ponedeljek, 23. aprila, 14. septembra, 4. novembra. — *Cerovo* — 25. aprila, 16. maja, 26. junija, 12. julija, 16. avgusta. — *Cres* — 5. do 7. avgusta. — *Čepovan* — 15. septembra. — *Červinjan* — ponedeljek po sv. Martinu 3 dni. — *Črniče* — prvo nedeljo po sv. Vidu. — *Črni Vrh* — sv. Jurija dan, nedeljo po sv. Marjeti, ponedeljek po malem Šmarnu, nedeljo po sv. Martinu. — *Dežani* — 9. marca, 9. jun., 9. septembra, 9. decembra (živinski semnji). — *Devin* — 24. junija (konjski semenj). — *Divjača* — 26. dan vsakega meseca. — *Dolina* — 4. julija. — *Dol-Otlica* — prvo nedeljo v septembru. — *Dornberg* — 15. septembra. — *Dutovlje* — 3. februarja in vsakega 4. dne v mesecu (živinski in kramar. sejmi). — *Goče* — dan sv. Andreja (prašiči). — *Gorica* — vsak drugi in zadnji četrtek v mesecu, 16. marca osem dni, 24. avgusta 14 dni, 1. okt. osem dni, ponedeljek po sv. Andreju 14 dni. — *Gorjansko* — dan sv. Mohorja. — *Gradišče ob Soči* — vsak drugi torek, 20. januarja, ponedeljek in torek po prvi nedelji aprila, osem dni po veliki noči. — *Herspelje* — vsak drugi dan v mesecu. — *Hrastovlje* — na praznik sv. Treh kraljev — *Idrija* — velikonočno sredo, 16. maja, o sv. Janezu, 15. sept. 15. oktobra sv. Terezije dan, 16. novembra, dan sv. Barbare. — *Ilirska Bistrica* — prvi ponedeljek meseca junija, ponedeljek po sv. Juriju, prvi ponedeljek po malem Šmarnu, ponedeljek po sv. Martinu. — *Jelsane* — 1. aprila. — *Kanal* — ponedeljek pred sv. Martinom, 19. marca sv. Jožefa dan (novl). — *Klana* — na dan sv. Roka, 16. avg., dan sv. Jeronima, 30. septembra. — *Kobarid* — 9. marca, 13. junija, dan po rojstvu M. D. in ponedeljek po zahv. nedelj. — *Kojsko* — ponedeljek po sv. Juriju, ponedeljek po posv. cerkva. — *Komen* — sv. Jurija 24. apr. sv. Tilha (v Svetem), mal. Šmarna (v Tomaževici), sv. Ivana (v Volčjem

Gradu), sv. Križa (v Ivanjem Gradu). — *Koper* — 21. septembra, 21. oktobra. — *Krmin* — 25. junija in 4. septembra po tri dni, vsak ponedeljek v mesecu živinski trg. — *Kubed* — drugi ponedeljek po rožni nedelji, ponedeljek po sv. Martinu. — *Labinj* (Albona) — 29. junija, 8. oktobra. — *Log* (pod Mangartom) — dan sv. Stefana, prvo nedeljo v avgustu. — *Log* (pri Vipavi) — 15. avgusta, 8. septembra. — *Lokev* — veliki ponedeljek, 9. novembra. — *Lokovec* — sv. Petra in Pavla. — *Lovran* — 24. in 27. aprila. — *Lož* — 15. marca. — *Milje* (Muggia) — 26. junija, 7., 8. in 9. oktobra. — *Monfalcone* (Tržič) — 20. marca in 6. decembra po dva dni. — *Moščenice* — 2. februarja, 29. novembra. — *Naborjet* — ponedeljek pred Vsemi svetimi. — *Nabrežina* — 5. aprila, 17. septembra, 27. oktobra. — *Novi Grad* (Castelnuovo) — 8. aprila, 8. junija, 27. novembra. — *Osp* — zadnjo nedeljo junija, prvo nedeljo novembra. — *Pazin* — 2. avgusta. — *Piran* — 24. aprila in 15. septembra po dva dni. — *Platinina* — sv. Jurija dan, 12. julija, sv. Roka, sv. Andreja. — *Podgrad* (Istra) — vsak mesec dne 8., le v novembru 27. Ako je isti dan praznik, pa prvi delavnik. — *Podraga* — na dan cerkv. žeganja, v nedeljo po sv. Mohorju in Fortunatu, 15. julija. — *Pontabelj* — 30. junija, 8. septembra, 16. oktobra. — *Poreč* (PARENZO) — 21. novembra. — *Postojna* — ponedeljek po vnebohodu, sv. Luke dan, 24. avg., 3. decembra in prvi dan vsakega meseca. — *Povirje* — ponedeljek po sv. Antonu Padov. in po sv. Frančišku Ksav. — *Prem* — ponedeljek po sv. Gregorju, ponedeljek pred malim Šmarnom, ponedeljek po sv. Uršuli. — *Prosek* — sv. Martina dan, 11. novembra, ako je ta dan nedelja, pa dan poprej. — *Rakitna* — ponedeljek pred sv. Gregorjem, četrtek po sv. Juriju, sv. Medarda, ponedeljek pred sv. Simonom in Judo. — *Renče* — prvi ponedeljek v septembru. — *Ricanje* — sv. Jožefa dan. — *Rihemberg* — veliki torek, 4. julija, kvat. soboto v septembru, 21. decembra. Če je 4. julija in 21. decembra nedelja, dan pozneje. — *Ročinj* — 30. novembra. — *Rovinj* (Rovigno) — 11. do 20. novembra. — *Senožeče* — četrtek po binškojih, ponedeljek po kvat. nedelji v septembru. — *Sežana* — dne 12. in 22. vsakega meseca (živ. semenj). V slučaju praznika se vrši semenj naslednji dan. — *Slap* pri Vipavi v ponedeljek velikega tedna, 22. novembra, sv. Lucije dan. — *Slavina-Prestranek* — 24. junija (v Matenji vasi). — *Slivje* — 15. aprila, 26. septembra. — *Sorica* — sv. Luke dan (živinski sejm). — *Spodnja Idrija* — sv. Roka dan. 16. avgusta (za živino), ponedeljek po nedelji rožnega venca, 11. novembra, 17. marca, 3. maja. — *Suta pri sv. Tilnu* — 11. julija, 1. septembra, 7. oktobra. — *Sv. Anton* (pri Koprju) ponedeljek po sv. Antonu Pad., 20. oktobra. — *Sv. Križ-Cesta* — ponedeljek po sv. Reš. Tel., 14. septembra. — *Sv. Lucija* (pri Tolminu) — 14. februarja, sv. Lucije dan, torek po veliki noči, torek po binškojih, v nedeljo po 28. oktobru, 21. novembra, 13. decem

bra. — Sv. *Mihael* (Nadanje Selo) — 30. novembra. — *Šmarje* — v tednu po jesenskih kvatrah, 3. febr., 22. nov. — *Šmarje pri Kopru* — ponedeljek po prvi nedelji meseca oktobra. — *Štanjel* — 7. januarja, 21. maja, 30. junija, 22. avgusta. — *Šturje* — 1. februarja, ponedeljek po beli nedelji, v sredo po nedelji rožn. venca. — *Št. Peter na Krasu* — dne 10. vsakega meseca (živinski in kramarski sejmi). Ako je ta dan nedelja ali praznik, pa dan pozneje. To so živinski in kramarski sejmi, tudi za košnje in prešiče. Na praznik sv. Petra in Pavla velik kramarski sejem. — *Št. Vid pri Vipavi* — 14. marca, sv. Vida dan in 20. junija. — *Št. Viška gora* — sv. Jožefa, sv. Vida, 15. junija, sv. Petra in Pavla. — *Tolmin* — 23. aprila, 21. septembra, nedelja po Rešn. Telesu, sv. Matevža 21. septembra. — *Tomaj* — 29. junija. — *Trbiž* — prvo soboto v aprilu in okt., 30. junija, 16. oktobra. — *Tribuša* (Dolenja) — sv. Jakoba dan. — *Trenta* — sv. Ane dan, 8. septembra. — *Trnovo* — ponedeljek po sv. Treh kraljih, 24. junija, 19. oktobra, ponedeljek po sv. Petru in Pavlu. — *Turjak* (Monfalcone) — 20. aprila, 10. oktobra, 9. decembra po dva dni. — *Ukve* — zadnji ponedeljek v marcu in septembru. — *Unec* — prvi ponedeljek v marcu (živinski sejem). — *Vipava* — mesečni sejmi 20. vsakega meseca; pustni ponedeljek, velikonočni torek, ponedeljek pred mašim šmarnom, na dan sv. Simona (28. oktobra). — *Vodnjan* — 10. avgusta, 13. decembra. — *Volosko* — 16. maja, 26. julija, 16. avgusta. — *Vremski Britof* — 15. avg. — *Vrh* (Idrija) — ponedeljek po tretji nedelji po veliki noči, 27. julija, 9. septembra. — *Vrhopolje* (pri Vipavi) — 22. januarja, sv. Primoža dan. — *Zagorje* — 10. marca, torek po binkošti, 17. septembra, kvaterni ponedeljek pred božičem.

KRAJEVNA IMENA

V URADNEM ITALIJSKEM PREVODU.

Vse slovenske, hrvatske in nemške občine, vasi in sela v Italiji so dobila nova uradna imena in sicer v italijanskem jeziku. Poštni uradi morajo odklanjati vse priporočene in zavrovane pošiljke, zavoje, nakaznice in brzozjavke, ako kraj in pošta nista napisana v uradni obliki.

Zato priobčujemo izvleček iz kr. odlokov z dne 18. januarja 1923 št. 53 in z dne 5. julija 1923 št. 1489, ki določata nova uradna imena naših krajev.

Razlaga k tisku: Imena krajev, ki so sedež občin, smo tiskali z VELIKIMI črkami. Ž = županstvo; p = pošta.

A. FURLANSKA POKRAJINA.

AJBA = Aiba; p Ročinj. — AJDOVŠČINA = Aidussina; p. — Ajševca = Aisevizza; p. — ANHOVO = Anicova Corrada; p Plave.

— AVČE = Auzza; p.

Bača = Baccia; ž Grahovo, p Podbrdo. — Bača = Baccia di Modrèa; ž in p Sv. Lucija. — BANJSICE = Santo Spirito della Bansizza; p Grgar. — Barbana = Barbana nel Collio; ž Biljana; p Dobrovo. — BATE = Battaglia della Bansizza; p Grgar. — Batuže = Battùglia; ž in p Črniče. — Bela = Bella di Vipacco; ž Podkraj, p Col. — Bela pristava = Bella Prestava; ž Kožbana, p Dolenje (Dolegna). — BILJANA = Bigliana; p Dobrovo. — BILJE = Biglia; p Miren. — Bodrež = Bodres; ž in p Kanal. — Bogu = Bogo; ž Vrabče, p Št. Vid pri Vipavi. — Borjana = Boreana; ž Kred, p Kobarid. — BOVEC = Plezzo; p. — Brdice = Brizza; ž Kožbana, p Dolenje (Dolegna). — Brdice = San Lorenzo di Brizza; ž Biljana, p Dobrovo. — BREGINJ = Bergogna; p. — BRESTOVICA = Brestovizza in Valle; p Tržič (Monfalcone). — Brezovk = Bresovico; ž Kožbana, p Dolenje (Dolegna). — BRJE = Boriano; p Komen. — Brje = Bria dei Furlani; ž in p Rihemberg. — BUDANJE = Budagne; p Vipava. — Bukovica = Boccavizza; ž Vrtojba, p Volčjadraga (Valvolciana). — Buskovo = Pieve Buccova; ž Cerkno, p Grahovo. — Ceglo = Castelto Zeglo; ž Medana, p Dobrovo. — CERKNO = Circhina; p. — Cerovo dol. = Cerò di sotto; ž in p Števerjan. — Cerovo gor. = Cerò di sopra; ž in p Števerjan. — COL = Zolla; p. — Coljava = Zolliava; ž Gabrovica, p Komen.

Čadrg = Ciadra; ž in p Tolmin. — ČEKOVNIK = Ceconico; p Idrija. — ČEPOVAN = Chiapovano; p. — ČEZSOČA = Oltresonzia; p Bovec. — Čezsoški log = Loga di Oltresonzia; ž Čezsoča, p Srpica. — Čiginj = Cighino; ž in p Volče. — Čipi = Cippi; ž in p Štanjel. — Črna = Cerna d'Idria; ž Dole, p Idrija. — ČRNICE = Cernizza Goriziana; p. — ČRNI VRH = Montenero d'Idria; p.

DESKLE = Descla; p Plave. — Dobljar = Doblari; ž in p Ročinj. — Dobravlje = Dobraule di Santa Croce; ž in p Sv. Križ. — Dobrovo = Castel Dobra; ž Biljana; p. — Dol = Vallone; ž Opatjeselo, p Miren. — DOL = Dol; ž Dol-Otlica, p Ajdovščina. — DOLE = Dole; p Idrija. — Dolenje = Dolegna di Vipacco; ž Planina, p Ajdovščina. — Dolga poljana = Campolongo di Vipacco; ž Budanje, p Vipava. — Dolje = Döllia; ž in p Tolmin. — DORNBERG = Montespino; p. — DREŽNICA = Dresenza; p. — Drnovk = Dornovico; ž Biljana, p Dobrovo. — Duplje = Duple San Tommaso; ž Vrhopolje, p Vipava. — Dvor = Dor di Plezzo; ž in p Bovec.

ERZELJ = Ersel in monte; p Vipava.

Fojana = Fleana; ž Biljana, p Dobrovo.

GABERJE = Gabria, p Štanjel. — Gabrije = Gabria al Vipacco; ž Sovodnje, p Miren. — Gabrije = Gabria di Tolmino; ž in p Tolmin. — GABROVICA = Gabrovizza; p Komen. — GOČE = Gozze; p Vipava. — GODOVIČ = Godovici; p. — GOJACE = Goiaci; p Črniče. — Golobrd = Collobrida; ž Kožbana, p Dolenje (Dolegna). — Gorenja vas = Gos

regna di Canale; ž in p Kanal. — GORJANŠKO = Goriano; p Komen. — Gorje = Goriani di Circhina; ž in p Cerkno. — Gozd = Bosco; ž in p Col. — Gradišče = Gradiscutta; ž Renče, p Prvačina. — Gradišče = Gradišchie di Vipacco; ž in p Vipava. — GRAHOVO = Gracova Serravalle; p. — Grant = Grandi; ž in p Grahovo. — GRGAR = Gargaro; p. — Griže = Grise; ž Vrabče, p Št. Vid pri Vipavi.

Hlevnik = Claunico; ž Kožbana, p. Dolenje (Dolegna). — Homęc = Comes; ž Sedlo, p Breginj. — Hruševca = Crusvezizza di San Daniele; ž in p Štanjel. — Huda južna = Villa Iussina; ž Grahovo; p. — Hudi log = Boscos malo; ž Sela, p Tržič (Monfalcone).

IDERSKO = Idresca d'Isonzo; p Kobarid. — Ideršček = Idresca di Dole; ž Dole, p Idrija. — IDRIJA = Idria; p. — Idrija = Idria della Baccia; ž in p Sv. Lucija. — Idrijska Besla = Bella d'Idria; ž in p Črni vrh. — Idrijski log = Loga d'Idria; ž in p Črni vrh. — Ivanji grad = Castelgiovanni; ž Gorjansko, p Kosmen.

Javornik = Giavornico; ž in p Črni vrh. — Jakovice = Giacozze; ž Vrabče, p Št. Vid pri Vipavi. — Jelični vrh = Ielicini Val Zala; ž Dole, p Idrija. — Jesenica = Gessenizza; ž in p Cerkno. — Jezerca = Geserza; ž in p Dreženca.

KAL = Cal di Canale; p Avče. — Kal = Cal di Plezzo; ž in p Bovec. — Kal = Cal di Gracova; ž Grahovo, p Hudajužna. — KAMNJE = Camigna; p Črniče. — Kamno = Camina; ž Libušnje, p Kobarid. — KANAL = Canale d'Isonzo; p. — Kanji dol = Canidòl; ž in p Črni vrh. — Kanomlja spod. = Canonla bassa; ž Spodnja Idrija, p Idrija. — Kanomlja gor. = Canonla alta; ž Spodnja Idrija, p Idrija. — Kanomlja sred. = Canonla media; ž Spodnja Idrija, p Idrija. — Klanc = Clanzi in Valle; ž Brestovica, p Komen. — Kneža = Chiesa San Giorgio; ž Grahovo, p. Podmelec.

KOBARID = Caporetto; p. — Kobdilj = Cobidil San Gregorio; ž Štanjel. — KOBJEGLAVA = Còbbia; p Štanjel. — Koboli = Cobolli; ž in p Štanjel. — KOJSKO = Quisca; p. — KOMEN = Comeno; p. — Koritnica = Coritenza di Plezzo; ž in p Bovec. — Koseč = Cossis; ž in p Drežnica. — Kosovelje = Cossovella; ž Pliskovica, p Komen. — Kostanjevica = Castagnavizza del Carso; ž Temnica, p Komen. — Kovk = Cucco; ž in p Col. — Kovk = Cucco; ž Šturje, p Ajdovščina. — Kozana = Cosana del Còllo; ž Kojsko. — Kozarno = Cosarna Santo Spirito; ž Biljana, p Dobrovo. — Kožarsče = Cosarsa; ž in p Volče. — KOŽBANA = Cosbana nel Còllo; p Dolenje (Dolegna nel Collio). — Krasno = Crasena Furlana; ž in p Kojsko. — KRED = Creda; p Robič (Robis). — Kregolišče = Cregolischie; ž Brje, p Komen. — Križna gora = Montecroce di Tarnova; ž in p Col. — Krn = Montenero di Caporetto; ž Libušnje, p Kobarid. — Krnice = Carnizza d'Idria; ž Spodnja Idrija, p Idrija. — Kronberg = Moncorona; ž

in p Solkan. — Kuk = Cucco di Gracova; ž Grahovo, p Podbrdo.

Labinje = Labigna; ž in p Cerkno. — Ladra = Ladra; ž Libušnje, p Kobarid. — Lazna = Lasna Valfredda; ž Trnovo, p Čepovan. — LEDINE = Ledine; p Idrija. — Levpa = Pieve di Lèupa; ž Kal, p Avče. — LIBUŠNJE = Libussina; p Kobarid. — Lipa = Lipa di Comeno; ž Temnica, p Komen. — LIPALJA VES = Laglèsie San Leopoldo; p Pontafel. — Lisjaki = Lissiacchi; ž in p Štanjel. — LIVEK = Luico; p. — Logaršče = Logarsca; ž Ponikve, p Podmelec. — Logje = Longo; ž in p Breginj. — LOG spod. = Bretto di sotto; p Log sr. — Log sred. = Bretto di mezzo; ž Log; p. — LOKAVEC = Locavizza di Aidussina; p. — Loske = Locca; ž in p Solkan. — LOKOVEC = Locavizza di Canale; p Čepovan. — Lokve = Crocera di Loqua; ž Trnovo, p Čepovan. — Lokvica = Loquizza Segheti; ž Opatjeselo, p Miren. — Lome = Lome in Monte; ž in p Črni vrh. — Lom kanalski = Lom di Canale; ž Kal, p Sv. Lucija. — Lom tolminski = Lom di Tolmino; ž in p Sv. Lucija. — LOŽE = Lose; p Vipava. — Ložice = Losizze di Zuanutti; ž in p Št. Vid pri Vipavi. — Lubinj = Lubino; ž in p Tolmin. — Lukovec = Locavizza di San Daniele; ž in p Štanjel.

Magozd = Magosti; ž in p Drežnica. — Mahniče = Machinici Comparetti; ž Vrabče, p Št. Vid pri Vipavi. — Mali dol = Dol piccolo; ž in p Komen. — Male polje = Pòglie piccolo; ž in p Col. — Manče = Mance; ž Lože, p Vipava. — MEDANA = Medana; p Dobrovo. — Medvedje brdo = Montorso; ž in p Godovič. — Mihalji = Micali; ž Škrbina, p Komen. — MIREN = Merna; p. — Mirnik = Mernico; ž Kožbana, p Dolenje (Dolegna). — Mlinsko = Molin d'Idresca; ž Idersko, p Kobarid. — Modreja = Modrèa; ž in p Sv. Lucija. — Modrejce = Modreuzza; ž in p Sv. Lucija. — Morsko = Villa Morsca; ž in p Kanal. — Mrzli log = Loga di Montenero; ž in p Črni vrh.

Nadrožica = Villa Nadrosizza; ž Gorjansko, p Komen. — Neblo = Nèbola; ž in p Dolenje (Dolegna). — Nemci = Casali Nenzzi; ž in p Trnovo pri Gorici. — Nemški rut = Rutte di Gracova; ž in p Grahovo. — Novaki dol = Novacchi di sotto; ž in p Cerkno. — Novaki gor. = Novacchi di sopra; ž in p Cerkno. — Nova vas = Novavilla; ž Opatjeselo, p Miren. — Novelo = Novello; ž Temnica, p Komen. — Nozno = Nòsena; ž Kožbana, p Dolenje (Dolegna).

Obloke = Oblocca; ž Grahovo, p Hudajužna. — OPATJE SELO = Opacchiasella; p Miren. — Orehek = Orecca di Circhina; ž in p Cerkno. — Orehovica = Oreccovizza; ž in p Št. Vid pri Vipavi. — Orehovlje = Raccogliano; ž Bilje, p Miren. — Orešje = Orèssia; ž in p Col. — OSEK = Ossecca; p Šempas. — Otalež = Ottales; ž in p Cerkno. — Otlica = Ottelza; ž Dol-Otlica, p Ajdovščina. — OZE LJAN = Ossegliano; p Šempas.

Peč = Peci; ž Sovodnje, p Miren. — Pečine

= Pècine; ž Ponikve, p Slab ob Idriji. — Petrcvo brdo = Colle Pietro; ž Grahovo, p Podbrdo. — Pevma = Piuma; ž Podgora; p. — PLANINA = Planina; p Vipava. — Planina = Planina di Circhina; ž in p Cerkno. — Plave = Plava; ž Deskle; p. — Plešivo = Plessiva di Medana; ž Medana, p Dobrovo. — PLISKOVIČA = Pliscovizza della Madonna; p Komen. — Plužne = Plüsina; ž in p Bovec. — Podbela = Sant'Elena Natisona; ž Sedlo, p Breginj. — Podbreg = Piediriva; ž in p Št. Vid pri Vipavi. — Podbrdo = Piedicolle; ž Grahovo; p. — Podbrje = Podibosco; ž in p Št. Vid pri Vipavi. — PODGORA = Piedimonte del Calvario; p. — Podgrič = Pogrieci; ž in p Št. Vid pri Vipavi. — Podklanec = Piediriva; ž Dole, p Idrija. — PODKRAJ = Podicrai del Piro; p Col. — Podmelec = Piedimelze; ž Tolmin; p. — Podpoznik = Poggio Pòsino; ž Kožbana, p Dolenje (Dolegna). — PODRAGA = Podraga; p Št. Vid pri Vipavi. — Podsabotin = Poggio S. Valentino; ž Podgora, p Pevma. — Polje = Pòglie grande; ž Vrabče, p Št. Vid pri Vipavi. — Poljice = Poglizze di Monte Sanvito; ž Št. Viška gora, p Cerkno. — Poljubinj = Polubino; ž in p Tolmin. — POLNIKVE = Paniqua; p Slap ob Idriji. — Poreče = Porecci di Vipacco; ž in p Št. Vid pri Vipavi. — Porzen = Porsen; ž Grahovo, p Podbrdo. — Potok = Potocco del Confine; ž Dole, p Idrija. — Potoki = Potocchi di Cresa; ž Kred, p Robič (Robis). — Prapretno = Pràpeno; ž in p Tolmin. — Prapretno brdo = Pràpeno del Monte; ž Št. Viška gora, p Slap ob Idriji. — Predel = Predil; ž in p Log. — Predgrize = Pregrise in Montenero; ž in p Črni vrh. — Preserje = Pressèrie; ž in p Komen. — PRAVAČINA = Prevàcina; p. — Puštala = Puštala; ž in p Čepovan.

Rakovec = Racovizza; ž Ponikve, p Podmelec. — Ravna = Ràuna del Castello; ž in p Črniče. — Ravne = Ràuna di Dresenza; ž in p Drežnica. — Ravne = Ràuna di Sàbbice; ž in p Tolmin. — Ravnica = Raunizza di Gargaro; ž in p Grgar. — Reka = Recca San Giovanni; ž in p Cerkno. — RENČE = Ranziano; p. — RIHEMBERG = Rifemberg; p. — Robedišče = Robedischis; ž in p Breginj. — ROČINJ = Ronzina; p. — Rubija = Rùbbia; ž Škrbina, p Komen. — Rubije = Castel Rùbbia; ž Sovodnje, p Miren. — Rupa = Ruppà di Merna; ž in p Miren. — Rute = Rutte di Volzana; ž in p Volče.

Sanabor = Senabor Val Bella; ž in p Col. — SEDLO = Sèdula; p Breginj. — SELA = Sella delle Trincee, p Tržič (Monfalcone). — Sella = Sella; ž Vrabče, p Št. Vid pri Vipavi. — Selce = Selze di Caporetto; ž Libušnje, p Kobarid. — Selišče = Sellischie di Tolmino; ž in p Tolmin. — Selo = Sella del Bivio; ž in p Črniče. — Selo = Sella di Volzana; ž in p Volče. — Senik = Senico; ž Kožbana, p Dolenje (Dolegna). — SKRILJE = Scilla; p Sv. Križ. — SLAP = Slappe Zorzi; p Vipava. — Slap = Slappe d'Idria; ž Sv. Lucija. — Slapnik = Slapenico; ž Kožbana, p Dolenje (Dolegna). —

Smast = Smasti; ž Libušnje, p Kobarid. — Snežeče = Solesènchia; ž Biljana, p Dobrovo. — SOČA = Sònzia; p. — SOLKAN = Salcanuo; p. — SOVODNJE = Savogna d'Isonzo; p Miren. — SPODNJA IDRİJA = Idria di sotto; p Idrija. — SRPENICA = Serpenizza; p. — Stanovišče = Stanovischis Serpentina; ž Sedlo, p Breginj. — Staroselo = Sella di Caporetto; ž Kred, p Kobarid. — Strmec = Bretto di sopra; ž in p Log. — Strmec = Stermizza di Montenero; ž in p Črni vrh. — Stržišče = Sant' Osvaldo; ž Grahovo, p Hudajužna. — Sužid = Susida; ž in p Kobarid. — SVETA LUCIJA = Santa Lucia di Tolmino; p. — SVETI KRIŽ = Santa Croce di Aidüssina; p. — Sveto = Sutta; ž in p Komen. — Svino = Villa Svina; ž in p Kobarid.

SEBRELJE = Sebrèglie; p Slap ob Idriji. — ŠEMPAS = Sambasso; p. — Šent Maver = San Mauro all' Isonzo; ž Podgora, p Pevma. — Šent Mihel = San Michele; ž Ozeljan, p Šempas. — ŠENT PETER = San Pietro di Gorizia; p. — Šent Tomaž = San Tommaso di Scilla; ž Skrilje, p Sv. Križ. — ŠENT VID = San Vito di Vipacco; p. — ŠENT VIŠKA GORA = Monte Sanvito; p Slap ob Idriji. — Šibelji = Sibèglia; ž Škrbina, p Komen. — Škofi = Scoffi; ž Brje, p Komen. — ŠKRBINA = Scherbina; p Komen. — Škrljevo = Scriò; ž Kožbana, p Dolenje (Dolegna). — Šlorenc = San Lorenzo di Nèbola; ž Biljana, p Dobrovo. — ŠMARJE = Samària; p Štanjel. — Šmartno = San Martino; ž in p Kojško. — ŠTANŠDREŽ = Sant' Andrea di Gorizia; p Štandèrž. — ŠTANJEL = San Daniele del Carso; p. — ŠTEVERJAN = San Floriano del Collio; p. — ŠTURJE = Sturie delle Fusine; p Ajdovščina.

TEMNICA = Temenizza; p Komen. — TOLMIN = Tolmino; p. — Tomaževica = Tomasovizza; ž in p Komen. — TRENTA = Trenta d'Isonzo; p Soča. — TRIBUŠA gor. = Tribussa sup.; p Slap ob Idriji. — Tribuša spod. = Tribussa inf.; ž Št. Viška gora, p Slap ob Idriji; TRNOVO = Tarnova della Selva; p. — TRNOVO = Ternova d'Isonzo; p Kobarid. — Trtnik = Tertenico; ž Grahovo, p Podbrdo. — Tublje = Tuble di Boriano; ž Brje, p Komen. — Tupelče = Villa Tupelce; ž Kobjeglava, p Štanjel.

Ukanje = Ucagna dei Marchi; ž Anhovo, p Kanal. — UKVE = Ugovizza; p. — USTJE = Ustie; p Ajdovščina.

Vale = Valle di Brestovizza; ž Brestovica, p Tržič (Monfalcone). — Vedrijan = Vedriano; ž in p Kojško. — VELIKI ŽABLJE = Sable grande; p Sv. Križ. — VELIKI DOL = Dol grande; p Komen. — VIPAVA = Vipacco; p. — Vipolže = Vipulzano; ž in p Kozana. — Višnje = Visne; ž Podkraj, p Col. — Višnjevnik = Visnovico; ž in p Kojško. — Vitovlje = Vittuglia; ž Osek, p Šempas. — Vodice = Vodizze in Selva Piro; ž Podkraj, p Col. — Voglarji = Carbonari; ž in p Trnovo pri Gorici. — VOGRSKO = Ville Montevescchio; p Volčjadraga (Valvolciana). — VOJŠ

SKO = Vòschia; p Idria. — VOJŠČICA = Voissizza di Comeno; p Komen. — Volarje = Volària; ž in p Tolmin. — VOLČE = Volzana; p. — Volčji grad = Volci; ž in p Komen. — VRABČE = Monte Uràbice; p Št. Vid pri Vipavi. — Vrh kanalski = Verco di Canale; ž in p Kanal. — Vrhovlje = Vercòglia di Quisca; ž in p Kojško. — Vrhovlje = Vercòglia di Cosbana; ž Kožbana, p Dolenje (Dolegna). — VRHPOLJE = Verpogliano; p Vipava. — Vrh sv. Mihaela = S. Michele del Carso; ž Opatjeselo, p Miren. — Vrsno = Ursina; ž Libušnje, p Kobarid. — Vrtoče = Verতোচা; ž Sovodnje, p Miren. — VRTOJBA dol. = Vertoiba in Campisanti inf.; p Št. Peter pri Gorici. — Vrtojba gor. = Vertoiba in Campisanti sup.; p Št. Peter pri Gorici. — VRTOVIN = Vertovino; p Črniče. — Vučja ves = Valbruna; ž in p Ukve.

Zadlaz = Villa Grotta di Dante; ž in p Tolmin. — Zadlog = Salloga d'Idria; ž in p Črni vrh. — Zakriž = Sacris; ž in p Cerkno. — Zalibreg = Salimbergo; ž Biljana, p Dobrovo. — Zatelmin = Sottolmino; ž in p Tolmin. — Zavrac = Saurazzi; ž Dole, p Idrija. — Zemono = Zemono; ž in p Vipava. — Znojile = Monte Snòile, ž Grahovo, p Hudajužna.

Zabče = Sàbbice; ž in p Tolmin. — ZABNIČE = Camporosso in Valcanale; p. — ZAGA = Saga; p Srpenica. — Zapuže = Sapuse; ž Šturje, p Ajdovščina. — Žirovnica = Serozenza; ž Dole, p Idrija.

B. TRŽASKA POKRAJINA.

AVBER = Alber di Sesana; p Tomaj.

Bane = Banne; trž. okolica, p Opčine. — Barca = Barca; ž Naklo, p Britof. — Barkovlje = Barcola; trž. predm.; p. — Bazovica = Basovizza; trž. okolica; p. — Belsko = Oblisca di Postumia; ž in p Postojna. — Betanija = Betanija; ž Naklo, p Divača. — Boljunec = Bagnoli della Rosandra; ž Dolina, p Boršt. — Boršt = Sant' Antonio in Bosco; ž Dolina; p. — Brestovica = Brestovizza di Poverio; ž Povir, p Sežana. — Brezje = Brèsie; ž Hrenovice, p Hrašče. — Brežec = Brese; ž Naklo, p Divača. — BRITOF = Cave Auremiane; p. — Brje = Bèrie di Sesana; ž Kopriva, p Dutovlje. — Brišče = Bristie; ž Zgonik, p Prosek. — Briškiki = Borgo Grotta Gigante; ž Zgonik, p Prosek. — Buje = Buie del Timavo; ž in p Košana. — BUKOVJE = Bucùie; p Postojna.

Cerovlje = Ceròglie dell' Ermada; ž Mavhinje, p Devin. — Col = Zolla di Monrupino; ž Veliki Repen, p Opčine.

Čarbola Zgornja = Chiarbola; trž. predm., p Trst. — Čehovini = Cecovini; ž Štjak, p Sežana. — Čepno = Cèppeno; ž in p Košana. — Čermelice = Cermelisse; ž Hrenovice, p Hrašče.

Dane = Danne di Sesana; ž Naklo, p Divača. — Dane = Danna; ž in p Sežana. — DEVIN = Duino; p. — Deviščina = Devincina; ž Zgonik, p Prosek. — Divača = Divaccia; ž Naklo, p. — DOBERDOB = Doberdò

del Lago; p Ronchi. — Dobravlje = Dobraùle di Tomadio; ž in p Tomaj. — DOLENJA VAS = Villa bassa di Senosecchia; p Senožeče. — Dolenje = Dolegna di San Giacomo; ž Štjak, p Sežana. — Dolenje Vreme = Auremo di sotto; ž in p Britof. — DOLINA = San Dorligo della Valle; p. — Draga = Draga Sant'Elia; ž Dolina, p Boršt. — DUTOVLJE = Duttogliano; p.

FAMLJE = Fàmie; p Britof. — Filipje brdo = Filippi; ž in p Tomaj.

Gabrče = Gaberce Auremiano; ž in p Senožeče. — Gabrovec = Gabrovizza S. Primo; ž Zgonik; p Prosek. — Godnje = Godignano; ž in p Dutovlje. — Gorenje = Goregna di Poverio; ž Povir, p Sežana. — Gorenje = Gorenje di Bucùie; ž Bukovje, p Postojna. — Gorenje Ležeče = Lesecce Auremiano; ž Gorenje Vreme, p Britof. — GORENJE VREME = Auremo di sopra; p Britof. — Goriče = Gorice del Timavo; ž Famlje, p Britof. — Goriče = Gorice Carentano; ž Hrenovice, p Hrašče. — Gradec = Grazza; ž in p Št. Peter na Krasu. — Gradnje = Gradigne di Sesana; ž Avber, p Tomaj. — Gradišče = Gradische di San Canziano; ž Naklo, p Britof. — Gradišče = Gradisca di San Giacomo; ž Štjak, p Sežana. — Grahovo brdo = Gracovo di Tomadio; ž in p Tomaj. — Greta = Gretta; trž. predm.; p Trst (Trieste). — Grobišče = Grosbisse; ž Slavina, p Prestranek. — Gropada = Gropada; trž. okolica, p Bazovica.

Hrastje = Cràstie di San Pietro; ž in p Št. Peter na Krasu. — Hrašče = Cràstie di Postumia; ž Postojna; p. — HRENOVICE = Crenovizza; p Hrašče. — Hruševje = Cruscèvie; ž Hrenovice, p Razdrto.

Jamlje = Iamiano; ž Devin, p Tržič (Monsalfone).

Kačice = Cacitti; ž Naklo, p Divača. — Kačja vas = Caccia; ž in p Postojna. — Kal = Cal di San Michele; ž Šmihel, p Št. Peter na Krasu. — Kazlje = Casigliano di Sesana; ž Štorje, p Sežana. — Kjadin = Chiadino; trž. predm., p Trst (Trieste). — Klenik = Clenico; ž in p Št. Peter. — Koče = Cocce; ž Slavina, p Prestranek. — Kolonja = Cologna; trž. predm.; p Trst. — Koludrovica = Colludrova; ž Zgonik, p Prosek. — Kontovel = Contovello; trž. okol.; p Prosek. — KOPRIVA = Capriva nel Carso; p Dutovlje. — KOŠANA = Cossana; p. — Krajna vas = Villa Cargna; ž Skopo, p Dutovlje. — Kreplje = Crepegliano; ž in p Dutovlje. — Križ = Croce di Tomadio; ž in p Tomaj. — Krtinovica = Cartinozza; ž Štjak, p Sežana.

Landol = Landolo; ž Hrenovice, p Hrašče. — LAŽE = Lase; p Senožeče. — Ležeče = Lesecce di San Canziano; ž Naklo, p Britof. — Lipica = Equile Lipizzano; trž. okolica, p Bazovica. — LOKEV = Corgnale; p. — Lonjer = Lôngera; trž. predm., p Katinara.

Mačkolje = Caresana d'Istria; ž in p Dolina. — Majceni = MàiZENI; ž Štorje, p Sežana. — Mala pristava = Prestava piccola; ž Šmihel, p Nadanje selo. — Mali otok = Ottocco pic-

colo; ž in p Postojna. — Mali repen = Rupin piccolo; ž Zgonik, p Prosek. — Malo brdo = Berdo piccolo; ž Hrenovice, p Razdrto. — Malo Ubeljsko = Oblisca piccola; ž Hrenovice, p Razdrto. — Matavun = Mattauno; ž Naklo, p Divača. — Matenja vas = Mattegna; ž Slavina, p Prestranek. — MAVHINJE = Malchina; p Devin. — Medja vas = Medeazza; ž in p Devin. — Merče = Merciano; ž Povir, p Sežana. — MILJE = Muggia; p. — Miljski hribi = Monti di Muggia; ž in p Milje. — Miramar = Miramare; trž. okolica, p Prosek. — Misliče = Villa Mislice; ž Naklo, p Britof.

NABREŽINA = Aurisina; p. — Nadanje selo = Nadagna; ž Šmihel. — NAKLO = Nacola San Maurizio; p Divača. — Nemška vas = Villa Santandrea; ž in p St. Peter na Krasu. — Neverke = Neverche; ž Šmihel, p Nadanje selo. — Nova Sušica = Sussizza nuova; ž Šmihel, p Nadanje selo. — Nova vas = Villanova di San Giacomo; ž Štjak, p Sežana.

Opčine = Villa Opicina; trž. okolica p. — Orehek = Orecca di Postumia; ž Slavina, p. Prestranek. — Orlek = Orle; ž in p Sežana. — Ostrožno brdo = Monforte del Timavo; ž Košana, p St. Peter na Krasu. — Otošče = Vitozva; ž Dolenja vas, p Senožeče.

Padrič = Padriciano; trž. okolica, p Bazovica. — Palče = Palci; ž in p St. Peter na Krasu. — Petelinje = Petteline; ž in p St. Peter na Krasu. — Plavija = Plavia; ž in p Milje. — Plešivica = Plessiva di Poverio; ž Povir, p Sežana. — Podbreže = Villa Podibrese; ž Štjak, p Sežana. — Podgrad = Nigrignano; ž Naklo, p Divača. — Poljane = Marcottini; ž Dobersdob, p Ronchi. — Poljane = Pollane; ž Štjak, p Sežana. — Ponikve = Paniqua di Sesana; ž Avber, p Tomaj. — POSTOJNA = Postumia; p. — Potoče = Potoce di Villabassa; ž Dolenja vas, p Senožeče. — POVIR = Poverio; p Sežana. — Praprot = Prepotto di San Pelagio; ž Sempolaj, p Nabrežina. — Prebeneg = Prebenico; ž in p Dolina. — Prečnik = Precenico di Comeno; ž Slivno, p Nabrežina. — Predjama = Castel Lueghi; ž Bukovje, p Postojna. — Prelože = Prelöse di Cornale; ž in p Lovkev. — Prestranek = Prestrane; ž Slavina; p. — Prosek = Prosecco; trž. okolica; p.

Radohova vas = Radocova; ž in p St. Peter na Krasu. — Rakitnik = Rachiteni; ž Slavina, p Prestranek. — Rakulik = Raccolico; ž Hrenovice, p Hrašče. — Raša = Rassa; ž Avber, p Tomaj. — Ravne = Ràune di San Giacomo; ž Štjak, p Sežana. — Razdrto = Preval; ž Hrenovice; p. — Razguri = Rasguri; ž Štjak, p Sežana. — Ricmanje = San Giuseppe della Chiusa; ž Dolina, p Boršt. — Rocol = Rozzöl; trž. predm.; p Trst (Trieste). RODIK = Rolditti; p Kozina (Cosina). — Rojan = Roiano; trž. predm.; p Trst (Trieste).

Sajeve = Saiecc Castelvecchio; ž Hrenovice, p Razdrto. — Sajeve = Saiecc di Laše; ž Laže, p Senožeče. — Salež = Sales; ž Zgonik, p Prosek. — Samotorca = Samatorza; ž Zgonik, p Prosek. — Selce = Selze di San Pietro; ž St. Peter, p Prestranek. — Selo =

Sella di San Giacomo; ž Štjak, p Sežana. — Senadole = Senadole; ž Štorje, p Sežana. — SENOŽEČE = Senosècchia; p. — Sesljan = Sistiàna; ž Mavhinje, p Devin. — SEŽANA = Sesana; p. — SINADOLE = Sinadole; p Senožeče. — SKOPO = Scoppo; p Dutovlje. — SLAVINA = Villa Slavina; p Prestranek. — Slavinje = Slavnice; ž Hrenovice, p Razdrto. — SLIVNO = Slivia; p Nabrežina. — Stara sušica = Sussizza vecchia; ž Šmihel, p Nadanje selo. — Stara vas = Stara di Postumia; ž in p Postojna. — Strane = Strane; ž Hrenovice, p Razdrto. — Strmca = Stermizza Mater Dei; ž in p Postojna. — Studenec = Studenza; ž Hrenovice, p Hrašče. — Studeno = Studeno; ž in p Postojna. — Suhorje = Succòria; ž in p Košana. — Sveta Marija Madgalena spod. = Santa Maria Maddalena infer.; trž. predm.; p Trst (Trieste). — Sveta Marija Magdalena zgor. = Santa Maria Maddalena superiore; trž. predm., p Trst (Trieste). — Sveti Križ = Santa Croce di Trieste; trž. okol.; p.

SEMPOLAJ = San Pelagio; p Nabrežina. — SENT PETER = San Pietro del Carso; p. — Sent Tomaž = San Tommaso della Rassa; ž Štjak, p Sežana. — Šepulje = Seppuglie; ž in p Tomaj. — Škedenj = Servola di Trieste; p. — Škocijan = San Canziano della Grotta; ž Naklo, p Divača. — Škoflje = Scoffe; ž Naklo, p Britof. — Škorklja = Scorcola; trž. predm.; p Trst. — Šmarje = Santa Maria di Sesana; ž in p Sežana. — ŠMIEHEL = San Michele di Postumia; p Nadanje selo. — Šmihel = San Michele di Senosècchia; ž Hrenovice, p Hrašče. — ŠTJAK = S. Giacomo in Colle; p Sežana. — ŠTORJE = Storie; p Sežana.

TOMAJ = Tomadio; p. — Trebče = Trebiciano; trž. okol.; p Bazovica. — Trebižani = Trevisani; ž Štjak, p Sežana. — Trnje = Terni; ž in p St. Peter na Krasu. — Trnovica = Ternova piccola; ž Sempolaj, p Nabrežina.

Utovlje = Uttòglie; ž in p Tomaj.

Vareje = Varèa; ž Naklo, p Divača. — Vattovlje = Vattoglie; ž Naklo, p Britof. — Večskoti = Vescotti; ž Štjak, p Sežana. — Velika pristava = Prestava grande; ž Šmihelj. — Veliki otok = Ottocco grande; ž in p Postojna. — VELIKI REPEN = Rupin grande; p Opčine. — Veliko brdo = Berdo grande; ž Hrenovice, p Razdrto. — Verdelj = Guardiella; trž. predm.; p. Sv. Ivan pri Trstu (San Giovanni di Guardiella). — Vižovlje = Visogliano; ž Mavhinje, p Devin. — Voglje = Vogliano; ž Veliki Repen, p Opčine. — Vovče = Volce Auremiano; ž in p Košana. — Vrhovlje = Vercogliano di Monrupino; ž Veliki Repen, p Opčine.

Zagradec = Sagrado di Sgonico; ž Zgonik, p Prosek. — Zagon = Zagòn; ž in p Postojna. — Zavrhek = Zaverco; ž Naklo, p Britof. — ZGONIK = Sgonico; p Prosek.

Žeje = Zeie; ž Slavina, p Prestranek. — Žirje = Sirie; ž Povir, p Sežana.

C. ISTRSKA POKRAJINA.

Artviže = Artuise; ž in p Materija.
 Bošte = Boste; ž Marežige, p Koper. — Bresovica = Bresovizza Marenzi; ž in p Materija.
 Crnotič = Cernotti; ž Herpelje-Kozina, p Klanec (Clanz). — Črnikal = San Sergio; ž Dekani; p. — DEKANI = Villa Decani; p.
 Erjavče = Eriacci; ž in p Podgrad.
 Gaberk = Gábrega; ž in p Podgrad. — Gabrovica = Gabrovizza d'Istria; ž in p Dekani. — Golac = Golazzo; ž Materija, p Obrov. — Gradišče = Gradischie di Castelnuovo; ž in p Podgrad.
 HERPELJE = Erpelle; ž Herpelje-Kozina, p Kozina. — Hotičina = Coticcina; ž in p Materija. — Hrastovlje = Cristòglie; ž Dekani, p Črnikal. — Hrušica = Crussizza di Castelnuovo; ž in p Podgrad. — Huje = Cùie; ž in p Podgrad.
 Javorje = Giavòrie; ž in p Podgrad. — Jelovice = Gelovizza; ž in p Materija.
 KOPER = Capodistria; p. — Koštabona = Costabona; ž in p Pomjan. — Kovčice = Calcizza; ž in p Materija. — Kozina = Cosina; ž Herpelje-Kozina; p. — Kozjane = Cosiane; ž in p Materija. — Krkavci = Carcase; ž in p Pomjan. — Kubed = Còvedo; ž Dekani, p Črnikal.
 Loka = Lonche; ž Dekani, p Črnikal.
 Male Loče = Locce piccola; ž in p Podgrad. — Male Mune = Mune piccola; ž Podgrad, p Vele Mune. — MAREZIGE = Marèsego; p Koper. — Markovščina = Marcòssina; ž in p Materija. — MATERIJA = Matteria; p.
 Obrov = Obrovo Santa Maria; p. — Osp = Osp; ž Dekani, p Črnikal.
 Podbeže = Pobese; ž in p Podgrad. — Podgorje = Piedimonte del Taiano; ž Herpelje-Kozina; p. — PODGRAD = Castelnuovo d'Istria; p. — Podpeč = Popècchio; ž Dekani, p Črnikal. — Poljane = Pogliane del Carnaro; ž Podgrad, p Ičići (Ville d'Icici). — POMJAN = Pagnano; p. — Pregarje = Pregara; ž Podgrad, p Obrov. — Prelože = Prelose Sant'Egidio; ž Podgrad, p Obrov. — Prešnica = Bresnauza; ž Herpelje-Kozina; p Klanec (Clanz).
 Račice = Racizie di Castelnuovo; ž Podgrad, p Buzet. (Pinguente). — Ritomeče = Rittomece; ž in p Podgrad. — Rižana = Lazaretto Risano; ž Koper, p Dekani. — Rožar = Rosariol; ž Dekani, p Črnikal.
 Slivje = Slivia di Castelnuovo; ž in p Materija. — Sobonje = Sobogna; ž in p Podgrad. — Sočerb = San Servolo; ž Herpelje-Kozina, p Dolina. — Starad = Starada; ž in p Podgrad. — Studena gora = Studena in Monte; ž in p Podgrad. — Sveti Anton = San Antonio di Capodistria; ž in p Dekani.
 Škofije = Albaro-Vescovà; p. — Šmarje = Monte di Capodistria; ž Pomjan, p Koper. — Tatre = Tatre; ž in p Materija. — Tinjan = Antignano d'Istria; ž Dekani, p Škofije. — Truške = Trùscolo; ž Marežige, p Koper. — Vele Mune = Mune grande; ž Podgrad. — Vodice = Vodize di Castelnuovo; ž Materija, p Obrov.

Zajelšje = Zaielse di Castelnuovo; ž in p Podgrad. — Zazid = Sasseto; ž Dekani, p Črnikal.
 Zejane = Sejane; ž Podgrad, p Vele Mune.
 D. RESKA POKRAJINA.
 Bač = Baccia di Bisterza; ž in p Knežak. — BISTRICA = Bisterza; p. — Brdce = Berze di Torrenova; ž in p Trnovo. — Brdce = Berze; ž in p Jelšane.
 Celje = Cèglie; ž in p Prem.
 Dobro polje = Pogle di Torrenova; ž in p Trnovo. — Dolenje = Dolegna di Elsane; ž in p Jelšane. — Dolenji Zemon = Zemòn di sotto; ž Jablanica, p Bistrica. — Drskovče = Drescozze; ž in p Zagorje.
 Gorenje Bitinje = Bittigne di sopra; ž in p Prem. — Gorenji Zemon = Zemòn di sopra; ž Jablanica, p Bistrica.
 Harije = Carie; ž Trnovo, p Bistrica.
 JABLANICA = Castel Jablanizza; p Bistrica. — Janežovo brdo = Berdo San Giovanni; ž in p Prem. — Jasen = Iàsena di Bisterza; ž Jablanica, p Bistrica. — JELSANE = Elsane; p. — Juršiče = Giùrsici; ž in p Knežak.
 Kilovče = Monte Chilovi; ž in p Prem. — KNEŽAK = Fontana del Conte; p. — Koritnica = Coritenza di Bisterza; ž in p Knežak. — Koseze = Cossese; ž Trnovo, p Bistrica. — Kuteževo = Cottèsevo; ž Jablanica, p Bistrica.
 Lipa = Lipa di Elsane; ž in p Jelšane.
 Mala Bukovica = Bucovizza piccola; ž in p Trnovo. — Majreče = Merece; ž in p Trnovo.
 Nova Kračina = Cràccina nova; ž in p Jelšane.
 Parje = Parie; ž in p Zagorje. — Pasjak = Passiaco; ž in p Jelšane. — Podgraje = Villa Podigràie; ž Jelšane, p Bistrica. — Podstenje = Postegna; ž in p Trnovo. — Podstenjšček = Postegnesca; ž in p Trnovo. — Podtabor = Tabor di Sembie; ž in p Knežak. — PREM = Primano; p.
 Radečevo brdo = Ratècevo in Monte; ž in p Prem. — Rupa = Ruppa di Elsane; ž in p Jelšane.
 Smerje = Smèria; ž in p Prem. — Spodnje Bitinje = Bittigne di sotto; ž in p Prem. — Soze = Sose; ž in p Trnovo. — Sušak = Susasa; ž in p Jelšane.
 Sapljanje = Sappiane; ž in p Jelšane. — Šembije = Sembie; ž in p Knežak. — Šilen Tabor = Tabor grande; ž in p Zagorje.
 Tominje = Tomigna; ž in p Trnovo. — Topolec = Topolza; ž in p Trnovo. — TRNOVO = Torrenova di Bisterza; p. — Trpčane = Terciane; ž Jablanica, p Bistrica.
 Velika Bukovica = Bucovizza grande; ž in p Trnovo. — Vrblca = Verbizza; ž Jablanica, p Bistrica. — Vrbovo = Verbovo; ž Jablanica, p Bistrica.
 Zabiče = Zàbice Castelvecchio; ž Jelšane, p Bistrica. — ZAGORJE = Sagòria San Martino; p. — Zarečica = Sarecizza in Val Timavo; ž in p Trnovo. — Zarečje = Sarecce di Torrenova; ž in p Trnovo.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

PRAVILA.

GORISKE MOHORJEVE DRUŽBE.

Namen bratovščine.

§ 1. Namen bratovščine Mohorjeve družbe je vzgajati slovensko ljudstvo, prebivajoče v Italiji, po načelih katoliške prosvete, pospeševati v njem versko in нравno življenje, sploh ohraniti in širiti v njem katoliško vero.

V ta namen se bodo izdajale in razširjevale dobre knjige, spisane v slovenskem jeziku v duhu katoliške vere.

O pristopu udov.

§ 2. V to bratovščino sme vstopiti vsak katoliški kristjan katerega koli stanu ali spola, da le more in hoče spolnovati družbene dolžnosti.

Član bratovščine postane, kdor se prijavi osebno ali pismeno pri krajevnem poverjeniku bratovščine ali pa če ga sprejme osrednji odbor, ki vpiše njegovo ime v glavno bratovsko knjigo.

Kdor se je v to družbo sprejel, ostane njen ud tako dolgo, dokler sam očitno ne naznani svoje volje, da stopi iz družbe, pri kakem predstojniku (poverjeniku) ali pri osrednjem odboru, ali dokler ga osrednji odbor iz bratovščine ne izključi, zlasti če zancmarja bratovske (družbine) dolžnosti.

Dolžnosti udov.

§ 3. a) Vsak ud naj vsak dan moli en »Oče naš«, eno »Češčeno Marijo«, in zraven naj pri stavi besede: »Sveti Mohor, prosí Boga za nas!« z namenom, da se katoliška vera sploh, posebno pa med slovenskim ljudstvom ohrani in razširja.

b) Udje duhovniki naj pa vrhu tega tudi mašujejo za vse žive in mrtve ude, če le morejo na praznik sv. Mohorja, to je 12. julija.

c) Vsak ud plača od odbora določeno letnino, da zamore družba po svojem posebnem namenu delovati.

č) Vsak ud se zaveže, da si bo po svoji moči prizadeval, da se razširijo med verniki dobre knjige. Vendar ta dolžnost ne veže pod grehom.

Koristi in pravice udov.

§ 4. a) Ud, ki spolnuje dolžnosti, more za dobiti nepopolne ali popolne odpustke, ki jih je naklonila Sv. Stolica tej bratovščini — kakor podobnim drugim družbam: — Vsak mesec se v Gorici daruje sv. maša za žive in pokojne ude. Vrhutega so udje deležni vseh dobrih del ter zasluženj celokupne bratovščine ter vseh udov.

b) Od vseh knjig, ki jih za ude izda bratovščina, dobi vsak ud za plačani znesek po en iztis.

c) Vsak ud ima pravico priporočiti družbenemu odboru, naj izda take spise, ki se mu zdijo za ljudstvo potrebni ali koristni.

Vodstvo bratovščine.

§ 5. Bratovščina ima svoje krajne poverjenike (župnik, kurat, vikar), dekanijske poverjenike ter osrednji odbor.

V vsaki dekaniji izvoli slovenska duhovščina dekanijskega poverjenika za vso dekanijo ter krajnega poverjenika (župnik, kurat, vikar) za posamezne duhovnije.

V slučaju, da se iz kakršnegakoli vzroka ni mogla izvršiti izvolitev dekanijskega in krajnega poverjenika v času, določenem od družbinega predsednika, imenuje poverjenike odbor.

Vsi dekanijski poverjeniki, ki jih skliče starosta med njimi, izvolijo izmed sebe osrednji družbeni odbor in sicer predsednika ter 4 člane. Osrednji odbor pa mora potrditi pristojni prem. škof, ki je po cerkvenih postavah nadzornik bratovščine.

Osrednji odbor, ki naj ima po možnosti sedež v Gorici, vodi celokupno družbo.

Krajni poverjeniki pobirajo udnino ter jo pošiljajo osrednjemu odboru ter delijo med ude knjige, ki jih izda bratovščina.

Osrednji odbor daje udom vsako leto račun o oskrbovanju družbinega premoženja ter o drugih poslih, ki se tičejo družbe.

Ta pravila je odobrila knezo-nadškofijski ordinariat.

št. 3994/23.

Gorica, 16. novembra 1923.

† FRANC BORGIA, nadškof.

LISTNICA

GORISKE MOHORJEVE DRUŽBE.

Ker je bila lani slaba letina in so pritisnile uje, smo se bali, da bo število udov Goriške Mohorjeve družbe padlo. Hvala Bogu, še porastlo je! Ko se za ta očitni blagoslov zahvaljemo Bogu in prvemu apostolu primorskih dežel, oglejskemu mučeniku sv. Mohorju, gre naša zahvala tudi pokrovitelju G. Mohorjeve družbe, prevzvišenemu knezu in nadškofu goriskemu, ki je našo družbo vneto podpiral, in škofom naše domačije, mil. g. Alojziju Fagarju, škofu tržaškemu ter mil. g. Mihaelu Šainu, škofu reškemu, ki sta našo cerkveno bratovščino priporočala. Posebna hvala pa vse lja požrtvovalnim gg. poverjenikom, ki so se trudili, da pridobe družbi novih udov. Bog bodi vsem plačnik!

Dne 17. febr. 1927 se je v nadškofijskem dvoru v Gorici vršil občni zbor G. M. družbe, ki je prav lepo potekel. Stari odbor je podal izčrpno in obširno poročilo o gospodarskem stanju družbe, ki izkazuje znaten primanjkljaj. Dobro delo pač ne uspe brez žrtve.

Občni zbor je s pohvalo odobril odborovo delo. Nato so gg. dekanijski poverjeniki izvolili sledeči odbor:

Monsignor Anton Berlot, stolni kanonik, predsednik. — Alojzij Novak, dekan v Črniščah, podpredsednik. — Stanislav Stanič, kurat v Podgori, tajnik. — Joško Bratuž, ravnatelj v Gorici, blagajnik. — Oskar Pahor, župnik v Mirnu, odbornik. V nadzorstvo so bili izvoljeni gg. Ignacij Breitenberger, dekan v Vipavi, Anton Rutar, vicerektor bogoslovnice, Jožef Abram, župnik pri Sv. Luciji.

Goriška Mohorjeva družba razpošila letos svojim članom sledeče knjige:

1. Franc Jaklič, Ob srebrnem studencu.
2. Filip Terčelj, Za domačim ognjiščem.
3. Dr. Anton Ravnik, Kako zdravimo živino.
4. Zgodbe sv. pisma stare zaveze.
5. Koledar za l. 1928.

Razen tega dobijo udje za doplačilo 2 lir

molitvenik »Kam greš«, v platno vezan in za 4,70 lire veliki molitvenik »Reši dušo«.

Kaj pa bo družba izdala prihodnje leto?

1. *Koledar za leto 1929.*

2. *Henrik Sienkiewicz: Quo vadis?* Velika zgodovinska povest iz mučeniške dobe. Prevaža jo znan slovenski pisatelj.

3. *Stanko Gorjanec: Roža v viharju.* Domač pisatelj nam pripoveduje zgodbo o deklici Roži, ki išče sreče v Trstu.

4. *Pravni nauki.* Pouk o najvažnejših pravnih civilnega prava, posebej o pogodbah, dedovanju itd.

5. *Zgodbe sv. pisma nove zaveze.*

Udnina znaša šest lir.

Tajništvo Goriške Mohorjeve družbe je v Gorici (Gorizia, Via Orzoni 36 A).

Gg. poverjenike opozarjamo, da se mora nabiranje novih članov završiti na velikonočni ponedeljek.

KAZALO.

Koledarsko gradivo 1—27

Povsod Bogal	28
Ivan Rejec: Kako dobro je, če Kristus kraljuje	29
Sv Oče Pij XI. blagoslavlja Goriško Mohorjevo družbo	33

Po gorah in dolinah.

Jože Trentar: V planinskem kraljestvu in bratovstvu. (Andrej Komac, planinski vodnik in tovariši v svetovnem slovesu.)	34
Mohorov: Tolminski Tit Manlij Torkvat	52
Jože Hrast: Nabrežinski kamnolomi	55
— : Podgorske tovarne	57
— : Nova cerkev v Vrtojbi	58
Franc Rupnik: O češčenju nekaterih cerkvenih zavetnikov. S posebnim ozirom na Pivko	59
Mostar: Vladiki Zlatomašniku	69
—: Knez in nadškof dr. Frančišek Borja Sedej, zlatomašnik	70

Letopis.

H. Brey: Marija je črez polje šla	74
—: Aleksander Volta	75
—: Cerkevni pevski zbor v Ukvah	76
—: »Marija v tronu«	76
—: Pismo slovenske usmiljenke iz Aleksandrije	76
Jak. Soklič: † Milan Sašelj	80
—: Svetilnik zmage v Trstu	80
—: Kraljica Helena	81
—: 30-letnica Ljudske posojilnice v Šempetru	81
Franc Kodrč: Obljube za redovni stan	83
J—ič: Tristoletnica v Klancu	83
Jakob Soklič: Mlekarna v Hrušici v Istri. (Za 25-letnico.)	84
—: Naše mesečne slike	85
—: Novomašnik, bod' pozdravljen!	86

Vuk Karadžić — A. Gradnik: Dva novca. Srbska narodna pripovedka	87
Ludovik Zorzut: Ptička bregarica. Velikonočen spev	89

Po okroglem svetu.

A. Čuk: Zapiski rimskega romarja	90
Peter Popotnik: Tripolis	91
R. Bednarik: Vladarji zračnih višin	92

Kraljestvo božje.

Poslanica v čast sv. Cirilu in Metodu	98
S. Josipina Gajšek: Betlehem	100

Naši možje.

Ignacij Leban — Batujski: Monsignor Ivan Nep. Murovec	103
Avguštin Čuk: Gospod Tomaž	106
Alojzij Gradnik: Iz »Pesmi starega begunca«	106
Jože Abram: Dr. Janez Ev. Krek. (Oče vojnih beguncev) Za desetletnico njegove smrti	107
Leopold Turšič: Moja mamica	113
Janez Laharnar: Prvi gorski slavci	114
—: Josip Fon	115
Joža Lovrenčič: Legenda o sv. Evstahiju	116

Mladinski kotichek.

Ivan Košir: Dejanje sv. Detinstva	120
Igo Gruden: Igra na obrazu	121

Dekliška greda.

Tinka: Tri zgodbe o deklici Katarini	122
M. U. G.: Preprosti jedilni listi za kosila za teden dni	124

Gospodarstvo.

Vipavski kletar: Kako si ohranimo dobro vinsko kapljico	126
Alojzij Bajec: O pristojbinah	128
Poštna pristojbine	131
Sejmi	133
Krajevna imena v uradnem ital. prevodu	134

Goriška Mohorjeva družba.

Pravila Goriške Mohorjeve družbe	140
Listnica Goriške Mohorjeve družbe	140

Knjigarna in papirnica
Časopisi in muzikalije

Emilio Wokulat & C.

GORICA, CORSO V. E. 7
in vogal via Barzellini

Priporoča svoje izvrstne fotografske aparate vsake velikosti in cene ter svoje priročne gramofone z najmodernejšimi ploščami.

V zalogi so tudi plošče slovenskih pesmi.

Anton Koren nasl.

GORICA — VIA G. CARDUCCI 4

Velika zaloga stekla, porcelana, šip in kuhinjske posode ter sploh vseh v to stroko spadajočih predmetov. — Gostilničarjem na posodo; mizarjem na šipe poseben popust.

Na debelo!

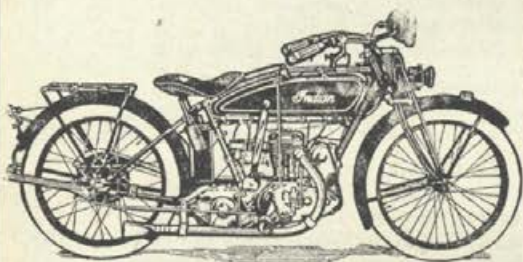
Na drobno!

Odlikovana mehanična delavnica

RUDOLF VUGA

Gorica

v Draščekovi hiši na Kornu

Velika zaloga dvokoles — motornih koles: INDIAN, ZÜNDAPP, MO-LARONI — šivalnih strojev — olja in masti za motorje: PERMOLIO itd. itd.

Velika izbira KLOBUKOV

za gospe in gospodične

Otilija Calligaris-Pinich

GORICA — Via Mameli št. 4

Popravila slamnikov
in drugih klobukov

LASTNA IZDELOVALNICA

GOSTILNA

Josipa in Pavle Kamenšček

Gorica - Na Kornu št. 8 - Gorica

ima na razpolago ob vsakem času gorka jedila. - Kuhinja domača. - Streže z izbornim belim vinom. - Prenočišča za tujce. - Snaga vzorna. — Zbirališče rojakov iz Gorice in okolice.

BANCA DELLA VENEZIA GIULIA

An. družba. Glavnica L. 5.000.000, popolnoma vplačana. Včlanjena v Italijanski bančni zvezi.

Centrala v Trstu, P. Goldoni 4. - Podružnica v Gorici, Via Garibaldi 5 ter v Ajdovščini, Labinju Bujah, Červinjanu, Dinjanu, Gradežu, Gradiški, Idriji, Ilirski Bistrici, Kobariču, Kopru, Korminu, Malem, Lošinju, Opatiji, Pazinu, Postojni, Pulju, Reki, Tolminu, Tržiču itd.

Izvršuje vse bančne in menjalne posle.

Fr. Saunig - Gorica

Via Carducci št. 25

**Velika zaloga
šivalnih, kmetijskih
strojev in dvokoles**

Lastna mehanična delavnica

UDINE - Via Savorgnana 5 - VIDEM

Po znižanih cenah

„AL RIBASSO“

**Prodaja tkanin na račun tovarnarjev
Glavni sedež v Milanu**

Najnižje cene in najbogatejša izbora

blaga za gospode in gospe - svila in žamet - lanena in bombažasta platna vseh širokosti - izgotovljeno perilo - prtenine iz bombaža in „Fiandra“ - blago za pohištvo, preproge iz jute, volne in kokosa - posteljna pregrinjala iz bombaža in podamaščene svile - volnena zagrinjala - žamet za lovce - vsakovrstni domači in orientalski tepihi - kovtri in izgotovljene blazine - rastlinska in živalska žima, „Kapok“ - direktni uvozi volne za blazine - polne opreme za hotele in zavode.

Stalne cene. — Poseben popust razprodajalcem.

== Postrežba v slovenskem in nemškem jeziku ==

Sprejemamo pismena naročila po ceniku, ki se objavlja v „Goriški Straži“. Kdor kupi vsaj za 200 lir, dobi plačano vožnjo iz Gorice v Videm in nazaj.

UDINE — Via Savorgnana 5 — VIDEM

Pijte KAKAO DE JONG'S

Jakob Šuligoj, Gorica

Via Carducci 19

priporoča svojo veliko zalogo najfinejših švicarskih preciznih ur vseh vrst in znamk. Jamstvo do 5 let. — Zaloga zlatih in srebrnih izdelkov po najnižjih cenah. — Kupuje in zamenjava zlato in srebro.

Ima tudi vse optične predmete.

Domača brivnica

v Gorici, Via Seminario 2

Oddelek za ženske. — — Lasna dela

Andr. Rojic

Peter Murovec
Trgovina z drvami in ogljem
na debelo in drobno
Gorica, na Kornu v Attemsovem dvorišču

Priporoča tudi svojo **gostilno** „Alla primavera“ - Via Silvio Pellico.

MIRODILNICA (drogerija)

„DIANA“

Gorica - Via Rasello št. 27

Podružnica: Piazza E. de Amicis (na Kornju) 12

Na drobno in debelo.

Zaloga raznovrstnih kemičnih proizvodov - medicinskih zelišč - suhih in oljnatih barv - firnežev - čopičev - šteti - toaletnega in navadnega mila - cevi in drugih izdelkov iz kavčuka - itd. itd.

Blago prvovrstno, cene zmerne, postrežba točna in solidna, za kar jamči in se priporoča:

ANTON MERVIČ, lastnik.

RESTAVRACIJA S PRENOČIŠČEM

„Alla Transalpina“

I. GRUSOVIN - GORICA

Nasproti severnega kolodvora

Toči izborna domača vina - Sveže pivo - Mrzla in gorka jedila ob vsakemu času - Velik, senčnat vrt - Postrežba točna! - Cene zmerne!

Staroznana gostilna „Reich“ s prenočiščem.

Hlev - garaža - domača kuhinja - domača vina - kraški tera. — Postajališče korijer:
Gorica - Grgar - Čepovan - Trnovo in Lokve.

Gorica, Via Silvio Pellico št. 4 (Piazza Corno)

Telefonska kabina št. 2

Lastnik G. Droč.

Zobozdravnik ROBERT BERKA

Gorica - Corso Verdi št. 36

bivši asistent g. dr. Piki-a
zobozdravnika v Gorici.

Sprejema tudi ob nedeljah in praznikih predpoldne

Pijte Kakao De Jong's

radi njegove izborne kakovosti in redilne moči.

Katoliška knjigarna v Gorici

je dala na svetlo in ima v zalogi naslednje knjige:

LEPE POVESTI.

Valerija. Roman iz katakomb. Ant. de Waal. Razprodan.

Junaštvo in zvestoba. Zgodovinski roman iz časov francoske revolucije. Jos. Spillmann. 362 str. L 16.

Zadnji dnevi velikega mučenika. Povest iz Amerike. B. Franko. 80 str. 18 risb. L 4.

Faraon. 15 povestic. Fr. Bevk. 127 str. L 4.

Rožice sv. Frančiška. (I fioretti di S. Francesco.) Poslovenil in uvod napisal Alojzij Res. Umetniške priloge je vrezal Tone Kralj. Str. XII + 1667, broš. 14.50 lir, vezano L 17.

TRI PREGLEJEVE KNJIGE.

Oče budi tvoja volja. Istrski roman. Dr. Ivan Pregelj. S slikami 96 str. Kartoniran L 3.50.

Plebanus Joannes. Zgodovinski roman iz 14. stoletja. Dr. Ivan Pregelj. 198 str. L 8.

Tolminci. Zgodovinski roman iz kmečkega punta Str. 400. Cena L 8.

KNJIGE ZA OTROKE.

Slepi slavčki. Povestice za mladino. Karol Širok. Slikal Avgust Černigoj. Krasna izdaja. Vezana. 120 str. L 5.

Malčki in palčki. 85 najlepših pesmi za otroke zbral Fr. Bevk. Nevezano L 3, vezano L 4.

Mladini. Spisal Ksaver Meško. Z ilustracijami Milka Bambiča. Navadna izdaja L 5, gosposka izdaja L 8.

PRIMORSKA VRSTA.

Rast. Publikacije primorskih dijakov. 3 snopiči po L 2.

La questione economica. Govor drž. poslanca drja E. Besednjaka v rimski zbornici dne 3. apr. 1925. L 2.

Jadranski almanah 1923. Pregled kulture Slovencev v Italiji. Nad 40 sotrudnikov. Z ilustracijami. L 6.

Jadranski almanah 1924. L 6.

Slovensko - italijanski slovar. Spisal dr. Josip Valjavec. 404 str. L 28.

Pravilni in nepravilni glagoli. Pavla Makuc. L 2.

Kristianske učilo po rozoanskih predano od jera Jozefa Kramaro. (Katekizem v rezijanščini.) Str. 54. Vezano. L 3.

IGRE.

Pogodba. Burka s petjem v dveh dejanjih. Dr. Ivo Česnik. 40 str. L 2.

Enodejanke. Pet iger: Ivané. Vse naše! Kje je meja? Damoklejev meč. Satan. Fr. Bevk. 116 str. L 5.

Radi oreha. Ljudska igra z mešanimi ulogami. Dragotin Vodopivec. 30 str. S pisateljevo sliko. L 3.

Za novi rod. Tri enodejanke: Profesor Gradnik, Knjigovodja Hostnik, Zamorka. 72 str. Nevezan L 2, vezan L 3.

Bedak Pavlek. 5 iger: Bedak Pavlek. Skrb in Smrt. Kraljič in služabnik. Neubogljivci. Dobrota je sirota. 4 strani glask. Fr. Bevk. 100 str. L 3.

VERSKI SPISI.

Na Sveto goro. Zgodovina Sv. gore z majniškimi premišljevanji. 270 str. Dr. M. Brumat. Nevezana L 4, vezana L 6.

Dve uri krščanskega nauka. 30 strani debela knjižica, ki obsega pogloblitve resnice in molitve, pripravne za recitacijo v 2 zborih v šoli in v cerkvi. L 0.60.

Molitve za Markovo. 20 str. debela brošura z molitvami, ki se opravljajo v prošnjih dnevih. L 0.60.

Mali strežnik. Navodilo za cerkvene strežnike. L 0.60.

Mali katekizem. Izšel 1. septembra 1926. Broširan L 1.50, vezan L 2.

Češčenje sv. Rešnjega Telesa. L 0.50.

Pota Marijina. Dr. M. Brumat. Knjiga za krščanska dekleta, broširano L 6, vez. L 10.

Marija v senci naših dni. 31 majniških govorov. Spisal Stanko Stanič. Str. 200. Vezano L 8.

MOLITVENIKI.

Oče naš. 126 str. Cene od 1.80 do 8 L.

Angelček. Najmanjši slov. molitvenik. 192 str. Od 2.70 do 10 L.

Zdrava Marija. 190 str. Od 4.50 do 40 L.

Kam greš? 200 str. Od 2.70 do 10 L.

Zgodi se tvoja volja. 430 str. Od 6 do 10 L.

Za Jezusom. 256 str. Od 3.50 do 8.50 L.

Reši dušo. Silno velike črke. 396 str. Od 6 do 8.50 L.

Moje molitvice. 32 str. L 0.50.

Lepa knjiga — najlepši dar — največje veselje.

Koza

je najbolj mlečna žival z ozirom na svojo težo. Od nje dobimo letno do 13.33 krat toliko mleka kolikor sama tehta, medtem ko dobimo od krave samo 5.60 kratno lastno težo in od ovce 3.80 kratno. Koza je neprecenljive vrednosti za revne kraje in živi tudi tam, kjer ovca ne more več.

Prve črešnje.

Prve črešnje je prinesel v Evropo leta 70 pred Kristusom rimski poveljnik Lukul iz Male Azije.

Klavirji
Pianini
Harmoniji

Prodaja
Posoja

Popravila
Zamena

Avtomatični klavirji
Plačevanje v obrokih. Patent F.I.P.

INŽ. G. RIOSA

TRST — Via Mazzini 44/II.

Zavod

dr. Boncina - Finetti

TRST — Via Fabio Filzi 23

Tel. int. 48-23

ZDRAVLJENJE

Šjatike

(ishias, vnetje bedrnih živcev)
v treh dneh zajamčeno.

Zdravi se tudi trganje
živcev v rokah in bokih

Sprejema
od 10 do 12 in od 15 do 17

Anton Vondraček

Trst - Via dello Scoglio 120 - Trst

Zastopstvo velikih, prvovrstnih tvornic
za jestvine. ~ Sir vseh sort ~ Testenine,
konserve, riž, itd.

Naši zastopniki bodo stalno zalagali
deželo in bodo obiskovali odjemalce
vsak mesec, ~ ~ Zahtevajte cenike
brezplačno pri našem uradu.

ANTON VONDRAČEK - TRST - Via dello Scoglio 120

TOVARNA GLASOVIRJEV

INŽ. G. RIOSA

TRST — Via Mazzini 44

Edina zaloga prve

Italijanske tvornice glasovirjev F. I. P. Torino

Pianini - Harmoniji - Avtopiani

Zastopstvo tvornic »POLLMANN & WEISS« — Torino

»SCHELLER« — Berlin

»STALLBERGER«

Zahtevajte proračune — Plačilne olajšave

Najtežji jezik.

Anglež, Francoz in Slovenec so se nekoč prepirali, čigava pisava je najbolj oddaljena od izgovarjave. Anglež je rekel: Jaz pravim najf, pišem pa knife (nož). Francoz: »Jaz rečem o, pišem pa eau (voda).« Zadnji se je odrezal Slovenec, tam nekje z Vipavskega doma: »Pri nas pa pišemo gnjat, izgovarjamo pa pršut!«

Razumljivo.

»Čemu pa se tako neznansko derete, saj se zoba niti še dotaknil nisem?«

»Je že res, gospod doktor, toda že ves čas stojite na mojem kurjem očesu.«

HOLANDSKI

Kakao de Jong's

kupujte najraje,
ker je čist in ima izboren okus.
Zahtevajte ga povsod!

Za Svojo nego
zahtevajte svetovno znane
pariške dišave

TENCO

Dobite jih pri Svojem
dišavarju.

Anton Vondraček

Trst - Via dello Scoglio 120

Zastopstvo velikih, prvovrstnih
tvornic za jestvine. - Sir vseh
sort, testenine, konserve, riž, itd.

Naši zastopniki bodo stalno za-
lagali deželo in bodo obisko-
vali odjemalce vsak mesec.

Zahtevajte cenike brezplačno
pri našem uradu.

ANTON VONDRAČEK - TRST - Via dello Scoglio 120

ANT. CICLITIRA - NASL.

LESNA TRGOVINA

UVOZ IN IZVOZ

SKLADIŠČE LESA POD ŠKEDNJEM

TRST - (Servola) — Urad: Preje Via Kandler 9 vrata 6.
Zdaj Pod Škednjem (Servola)

Zavod
dr. Boncina - Finetti

TRST — Via Fabio Filzi 23
Tel. int. 48-23

ZDRAVLJENJE
ŠJATIKE

(ishias, vnetje bedrnih živcev)
v treh dneh zajamčeno.

Zdravi se tudi trganje
živcev v rokah in bokih

Sprejema
od 10 do 12 in od 15 do 17

Davčni izterjevalec.

Kakšna je razlika med malim detetom
in davčnim izterjevalcem?

Prav nobene, kajti davčni izterjevalec
hoče ravno tako vse imeti kot otrok.

Anton Vondraček

TRST - Via dello Scoglio 120

Zastopnik kmetijskih,
industrijskih itd. velesej-
mov v Italiji in inozem-
stvu. Sprejema vsa
naročila in zastopstva
za velesejme.

Pijte KAKAO DE JONG'S

HOLANSKI KAKAO DE JONG'S

kupujte najraje, ker je čist in ima izboren okus.

Zahtevajte ga povsod!

Podobna sta si.

»Čudno, kako ste vendar gospodu Pir-
cu podobni!« — »Kako pa to?« — »I, no,
tudi ta mi je dolžan 50 lir.«

UGANKA.

Kam zleti vrana, ko je eno leto stara?
(otroško leto. Δ)

Anton Vondraček

Trst - Via dello Scoglio 120

Zastopnik kmetijskih,
industrijskih itd. ve-
lesejmov v Italiji in
inozemstvu. Sprejema
vsa naročila in za-
stopstva za velesejme.

Največja manufakturna trgovina v Gorici
Ruggero Venuti Corso Verdi 19
Telefon št. 95
Novo znižane cene! Cene zelo ugodne!

Brivec
Frizer za dame

- AND. ROJIC - GORICA
Via Seminario 2
Izdeluje vsakovrstna lasna dela.

Pijte Kakao De Jong's

radi njegove izborne kakovosti in redilne moči.

Uganil je.

Stric: »Mirko, ali si že kaj pomislil, za kaj hodite otroci v šolo?« — Mirko: »Za to, da ne bodo še učitelji brezposelni.«

Zaradi kuhinjske knjige.

Sodnik: »Vedno stojite pred sodiščem. Oni dan ste ukradli zajca, potem enkrat fazana, a danes ste pa obtoženi, da ste ribe kradli.« — »Oprostite, gospod sodnik, moja žena je tako fino kuharsko knjigo dobila v dar.«

HOLANDSKI
KAKAO DE JONG'S

kupujte najraje,
ker je čist
in ima izboren okus.
Zahtevajte ga povsod!

Zavod
dr. Boncina - Finetti

TRST — Via Fabio Filzi 23
Tel. int. 48-23

ZDRAVLJENJE

ŠJATIKE

(ishias, vnetje bedrnih živcev)
v treh dneh zajamčeno.

Zdravi se tudi trganje
živcev v rokah in bokih

Sprejema
od 10 do 12 in od 15 do 17

EVER-BLAS

nedosegljiva, patentirana tekočina zoper golazen, ne dela minljive in lažnive reklame, ampak se udomači povsod radi svoje učinkovitosti. Zavodi, bolnišnice, paroplovne družbe so jo poskusili in jo še vedno rabijo z uspehom.

Ne umaže, ne razjeda, ne škoduje.

Izdelovalnica EVER-BLAS - TRST

Guardiella Scoglietto 340 - Tel. 18-78

Naročite pri tvrdki: Giacometti & Gervasi Trst, Via Rismondo 14, Telefon 3357

Steklenica (200 gramov) stane L. 3·75

Po povzetju se pošlje kakršnakoli množina.

„Adria“ čevlji

so izdelek domače združne industrije

Čevljarske zadruga v Mirnu

Prodajalna na drobno v Gorici CORSO VERDI 32

Vsi „Adria“ čevlji so izdelani iz prvovrstnega usnja.

Zlati molk.

Znani angleški kirurg Oweruaisy je bil zelo molčec in je računal bolnikom tem dražje, čim več so klepetali. »Beseda je srebro, molk pa zlato,« je vedno rekel. Nekoč zvečer so k njemu pripeljali kuharico iz hotela s pokvečenimi rokami. — Priščenjeno? — je vprašal zdravnik. — Ožgano, — je odgovorila ženska. Kirurg je izvršil operacijo, izluščiti je moral več nohtov in zapisal zdravilo. —

Obkladki, — je rekel in pomolil bolnici recept. — Zbogom, — je odgovorila ta. — Čez dva dni je prišla kuharica zopet. Roka jo je hudo bolela. — Obkladki, tedn, — je zarohnel Oweruaisy. — Zbogom, — se je poslovila bolnica. Teden dni pozneje je prišla že bolj zdrava. Pokazala je roke in rekla: — Hvala, koliko? — Nič! je zakričal vzradoščen kirurg. — Vi ste pravi biser med ženskami! — Vi pa ste pravi čudak med zdravniki. Zbogom! — se mu je nasmehnila ženska.

Duščeva umetna gnojila Poljski pridelki

R. Fragiaco - TRST

Chiadino in Monte - Villino 347

Naslov : **TERGESTEO**

Pijte KAKAO DE JONG'S

radi njegove izborne kakovosti in redilne moči.

Josip Stegenšek

Mlini
za izdelavo
papirja in sukna

KONJICE — ŠTAJERSKO

Zastopništvo za
JULJSKO BENEČIJO V TRSTU
Via Ugo Foscolo 6 I.

PIJTE
KAKAO DE JONG'S

Prijazni dečki.

Dolgo je bilo treba zdravniku prigo-
varjati, preden je pripravil Mirkota do
tega, da mu je jezik pokazal. »Tako, vi-
diš, zdaj si pa priden.« Ko je zdravnik
naslednji dan šel mimo Mirkotovega sta-
novanja, je videl Mirkota, kako je dvema
tovarišema nekaj na uho pripovedoval.
Ko je zdravnik prišel blizu, so mu vsi
trije kazali jezike.« »Kaj pa naj to po-
meni,« je strogo vprašal zdravnik. Tu se
pa Mirko oglasi: »Ko pa ti je tako všeč!«

M. U.

Dr. Alfonz Serjun

v TOLMINU

sprejema v lastni hiši

Zdravljenje **šjatike** (vnetja
bedrnega živca) tekom sedmih dni.

Zdravljenje živčnih bolezni z električ-
nim tokom. - Uspešno zdravljenje z
ultravioletnimi žarki zlasti proti slabo-
krvnosti, škrofulozi, pljučnemu katarju,
ter zakasnelemu razvoju v nežni o-
troški dobi.

**Edini domači in najbližji zo-
bozdravniški in zobotehnični**
ambulatorij,

kjer se izdelujejo vsakovrstna
umetna zobovja v kavčuku in
v zlatu po zmernih cenah.

Popravila v najkrajšem času.

Pijte KAKAO DE JONG'S

radi njegove izborne kakovosti
in redilne moči.

Anton Vondraček

Trst — Via dello Scoglio 120 — Trst

Posredovalni urad za prodajo hiš po vsej deželi. Preskrbuje posojila - vknjižbe - daje informacije.

Klavirji
Pianini
Harmoniji

Prodaja
Posoja

Avtomatični klavirji
Plaćevanje v obrokih. Patent F.I.P.

Popravila
Zamena

INŽ. G. RIOSA
TRST — Via Mazzini 44 II.

Restavracija „CENTRAL“
v Gorici

v hiši Centralne posojilnice - CORSO VERDI 32

Izborna kuhinja. ~ Najboljša vina
:: Krasen salon za goste ::

Za obilen obisk se priporoča
Josipina Podgornik.

EVER-BLAS

svetovno znana, neprekosljiva, patentirana tekočina
uničuje muhe, stenice, ščurke,
komarje, uši in vso drugo go-
lazen pri človeku in živali. ::

Steklenica (200 gramov) **stane 3-75 lir.**

Izdelovalnica EVER-BLAS - TRST
Guardiella-Scoglietto 340 - Tel. 18-78.

Naročite pri tvrdki

Giacometti & Gervasi, Trst, Via Rismondo 14, Telefon 3357

Po povzetju se pošlje kakršnakoli množina.

Pijte Kakao De Jong's

radi njegove izborne kakovosti in redilne moči.

UGANKE.

Koliko jajec lahko poješ na tešče?
(Sam omo, ker potem nisi več tešč.)

Čim več odvzameš, tem večje je; kaj je to?

(Jama.)

Kaj ima začetek, pa ne konca?

(Duša.)

Katera pijača je najmočnejša?

(Voda, ker nosi ladje, soni mlina.)

Katera je najtežja palica?

(Beraška.)

Česa solnce ne more obsijati?

(Senca.)

Kateri podplati najdalje drže?

(Na nogah.)

Dva očeta in dva sina so ustrelili tri zajce in vendar je vsak prinesel enega zajca domov. Kako je to mogoče?

(Bili so stari oče, oče in sin.)

Kdo pleza po ograjah in zidovih pa nima ne rok, ne nog?

(Brsljan.)

UNDERWOOD

PORTABLE

Neobhodno potreben v vsaki hiši. Najboljši spremljevalec na potovanju, zelo praktičen v vlaku in na parniku. Opremljen s tipkami za slovensko pisavo. Tehta četrtrino in stane polovico navadnega pisalnega stroja, medtem ko izvršuje isto delo. — Zahtevajte ponudbo s ceniki. Plačilne olajšave. ::

C. A. MOHOVICH, Trst
VIA MAZZINI 17

„EVER-BLAS“? Je povsod znano sredstvo zoper golazen. Nezagrešljivo pokonča ščurke, stenice in vse druge zajedavke človeka in živali. Steklenica (200 gramov) stane L. 375 — Izdelovalnica **EVER-BLAS, TRST, Guardiella-Scoglietto 340** Tel. 18-78.

Naročite pri tvrdki **Giacometti & Gervasi, Trst, Via Rismondo 14, Telefon 3357**

Po povzetju se pošlje kakršnakoli množina.

Najlepši dar
za gospe je **PIANINO**

svetovno znane tovarne glasovirjev

Plačevanje v obrokih.

Inž. G. RIOSA

TRST - Via Mazzini 44/II.

Eleganca
Nizke cene
Solidnost

Plaćilne olajšave
PIANINI

Tovarna
glasovirjev
INŽ. G. RIOSA
TRST — Via Mazzini 44 II.

Pijte KAKAO DE JONG'S

Anton Vondraček - Trst - Via dello Scoglio 120

Zastopnik slovečih zavarovalnic. Zavaruje po ugodnih pogojih
proti toči, tatvini in požarju. - Zahtevajte pojasnila!
Brezplačno Vam jih pošlje

Anton Vondraček - Trst - Via dello Scoglio 120

„EVER BLAS?“ Je povsod znano sredstvo
zoper golazen. Nezgredljivo
pokonča ščurke, stenice in vse druge zajedavke človeka in živali. — **Steklenica**
(200 gramov) stane L. 375.

Izdelovalnica EVER-BLAS, TRST, Guardiella-Scoglietto 340 - Tel. 18-78.

Naročite pri tvrdki: **Giacomatti & Gervasi, Trst, Via Rismondo 14, Telefon 3357**

Po povzetju se pošlje kakršnakoli množina.

Kdo je zgubil glavo?

Francoski ministrski predsednik Gambetta (umrl l. 1882) je govoril na nekem shodu. Sredi govora prileti na oder zeljnata glava in pade na mizo pred govornika. Ta mirno dvigne zeljnato glavo in zakliče: »Nekdo od gospodov poslušavec je izgubil glavo.« In vrgel jo je v isti smeri, odkoder je prišla, rekoč: »Tu jo ima, vračam jo!«

Za cerkve
in dvorane

Plaćilne olajšave
HARMONJI

Tovarna
glasovirjev

INŽ. G. RIOSA
TRST — Via Mazzini 44/II.

Zavod

dr. Boncina - Finetti

TRST — Via Fabio Filzi 23

Tel. int. 48-23

ZDRAVLJENJE

Šjatike

(ishias, vnetje bedrnih živcev)

v treh dneh zajamčeno.

Zdravi se tudi trganje
živcev v rokah in bokih

Sprejema
od 10 do 12 in od 15 do 17

Pijte KAKAO DE JONG'S

SKRBNA MATI daja otrokom

Kakao De Jong's

ker je prvovrstno hranivo.

Prav izboren je tudi za okrevaljoče in stare ljudi.

Roparski napad.

Ropar je napadel Petra Kuka.

»Denar ali življenje!«

»Dam vam denar,« pravi Kuk, »če mi napravite majhno dobroto, gospod ropar.«

»Prav,« pravi ropar.

»Ustrelite mi luknjo v klobuk.«

Ropar ustrelil v klobuk: bum!«

In zdaj ustrelite skozi rokavice!«

In spet počil: bum, bum!

»Zdaj ustrelite pa še skozi žepno ru-
to!«

»Nimam več krogel!« pravi ropar.

»Žal mi je,« pravi Peter Kuk in se mirno obrne, »potem vam ne morem več dati denarja.«

Dobro ga pozna.

Mati je vprašala sinka: »Tinček, povej, katerega imaš najrajši?« — »Mamo.« — »In potem?« — »Sestrico.« — »In potem?« — »Teto.« — »Kdaj pa jaz pridem?« se je oglasil oče izza peči. — »O polnoči, ali pa ob dveh zjutraj« se je glasil Tinčkov odgovor.

Neprijetna tolažba.

»Denarja nimam, gospodična Olga, toda moj razum je moje premoženje.«

»Le pomirite se, ubožstvo ni nikaka sramota.«

Katoliška knjigarna Gorica

Via Carducci št. 2

MUZIKALIJE.

V. Vodopivec: Poljske rože. L 4.

V. Vodopivec: 16 evharist. pesmi. L 6.

V. Vodopivec: 12 Marijinih pesmi. L 6.

V. Vodopivec: Lavretanske litanije. L 2.

V. Vodopivec: Skladbe za moški in me-
šani zbor. L 3.

V. Vodopivec: Meš. in moški zbori. L 4.

V. Vodopivec: Staroslovenska sv. maša.
Posamez. gl. 2.50 lir, partitura L 5.

V. Vodopivec: Staroslovenska sv. maša
v čast svetogorski Kraljici. Posamez. gl.
2.50 lir, partitura L 5.

V. Vodopivec: Pesem za posvečenje cer-
kva. L 2.

David Doktorič: 2 evharist. pesmi. L 3.

Prosv. zveza: Kupleti. L 3.

Oskar Dev: Svatba na poljani. L 10.

Oskar Dev: Aj ljubica, zdaj je tvoj
dan. L 4.

„Adria“ čevlji

so izdelek domače združne industrije

Čevljarske zadruge v Mirnu

Prodajalna na drobno v Gorici CORSO VERDI 32

Vsi „Adria“ čevlji so izdelani iz prvovrstnega usnja.

SKRBNNA MATI
daja otrokom

KAKAO DE JONG'S

ker je prvovrstno hranivo. Prav izboren
je tudi za okrevajoče in stare ljudi.

Kje ga boli.

Zdravnik: »Dober dan, gospod Zaspán, kaj pa vam je?«

Zaspán: »Vse me boli, gospod doktor!«

Zdravnik: »Kje pa Vas je začelo boleti?«

Zaspán: »V Trstu.«

Anton Vondraček

Trst - Via dello Scoglio 120

Zastopnik slovečih zavarovalnic.

Zavaruje po ugodnih pogojih

**proti toči, tatvini in
požarju.**

Zahtevajte pojasnila! Brezplačno

Vam jih pošlje

Anton Vondraček

Trst - Via dello Scoglio 120

Za cerkve
in dvorane

Plačilne olajšave

HARMONIJI

Tovarna
glasovirjev

INŽ. G. RIOSA

TRST — Via Mazzini 44 II.

GIUSEPPE CULOT

GORICA - VIA RASTELLO št. 2 - GORICA

ZALOGA drobnarij, igračk
in nabožnih predmetov. PO-
SEBNOST: športni predmeti.

RESTAVRACIJA-PRENOČIŠČE
PRI ZLATEM JELENU

GORICA - Nasproti škofije.

Izborna domača vina
briško, vipavsko, teran

A. VIDA.

KMETIJSKO DRUŠTVO
v VIPAVI

razprodaja iz svojih kleti pristno domače

vino.

V zalogi so tudi fina dezertna vina:
zelenec, renski rizling, karmenit itd. ter
garantirana vina za sv. maše.

Pijte

KAKAO DE JONG'S

„**EVER-BLAS**“?? Je povsod znano sredstvo zoper golazen. Nežrešljivo pokonča ščurke, stenice in vse druge zajedavke človeka in živali. — Steklenica (200 gr.) stane L. 3.75 — Izdelovalnica

EVER-BLAS, Trst, Guardiella-Scoglietto 340 - Tel. 18-78

Naročite pri tvrdki: **Giacometti & Gervasi, Trst, Via Rismondo 14, Tel. 3357**

Po povzetju se pošlje kakršnakoli množina.

Duščeva umetna gnojila

Poljski pridelki

R. Fragiacom - TRST

Chladno in Monte villino 347

Naslov: **TERGESTEO**

Slovenci! Pri tvrdki
Alozij Rebec - Trst
čevljarnica Via Carducci 36

Kupite najlepša, najboljša in najcenejša obuvala. Tu dobite coklje za hlev, garažo, dvorišče in njivo. Posebnost: Moderna obuvala za gospe, gospode in otroke.

Kupujte raje v tej trgovini, kamor že dolgo let zahaja številno občinstvo.

Govori se slovensko!

Nizke cene
Eleganca
Solidnost

Plaćilne
olajšave

PIANINI

Tovarna
glasovirjev

INŽ. G. RIOSA
TRST — Via Mazzini 44 II.

HOLANDSKI KAKAO DE JONG'S

kupujte najraje, ker je čist in ima izboren okus.

Zahtevajte ga povsod!

SKRBNNA MATI
daja otrokom

KAKAO DE JONG'S

ker je prvovrstno hranivo. — Prav izboren je tudi za okrevajoče in stare ljudi.

Bodeče ogledalo.

Visokošolec Žeha je prišel precej na delan domov. Hotel se je v ogledalu videti, kakšen je. Toda mesto ogledala je zagrabil za krtačo. »O zlomka,« je vzkliknil, ko je ogledoval ščetine, »se pa moram dati obriti.«

Pred policijo.

Komisar: »Vi ste znani kot hud razgrajč in pijanec in vas kaznujem, da dobite ali pet dni zapora ali 100 lir kazni.« Pijanec: »Oh, gospod komisar, kar 100 lirc mi dajte.«

Anton Vondraček

Trst - Via dello Scoglio 120

Posredovalni urad

za prodajo hiš po vsej deželi. Pre-skrbuje posojila - vknjižbe - daje informacije.

Anton Vondraček

Trst - Via dello Scoglio 120

G. CARLOTTO
GORICA
Stolni trg 3 - Tel. 137

Izbrana zelenjadna in travniška semena

Zaloga semenskih žit in umetnih gnojil

ZALOGA VINA IN ŽGANJA

BRATA ABUJA

GORICA

VIA S. ANTONIO 4

Najlepši dar za gospe je

Pianino

svetovno znane tovarne glasovirjev
Plačevanje v obrokih

Inž. G. RIOSA

TRST — Via Mazzini N.o 44-II

Pijte Kakao De Jong's

radi njegove izborne kakovosti in redilne moči.

Voščilo.

Stric Andrej je vsako voščilo od svojih nečakov obdaril z denarjem. To so pa glavci dobro vedeli in pri vsaki priliki so mu voščili bodisi ustno ali pa pismeno. Nekoč je bil stric pa le jezen in sicer na praznik vnebohoda, zakaj prejel je karto, na kateri je stalo: »Veselo vnebovzetje Ti želi Tvoj nečak Janko.«

Kavarna „Commercio“

Gorica

pri starem ribjem trgu

Vsakovrstni slovenski, nemški in drugi časopisi. Postrežba točna!

COSSIO LUIGI

Società Servizi Automobilistici - Ing. F. Ribì & C.

GORICA - Via IX Agosto 6 - Telef. 245 - Telegr. „Ribiauto“ - GORICA

POSEBNE AVTOMOBILSKE VOŽNJE v Postojno, Gradež, Oglej, k vznožju Svete gore in Svetih Višarij. — PLOVBA PO LAGUNAH iz Belvedere v Gradež in na Barbano.

Za šole in zavode posebne cene.

BLAGO in PRTLJAGA se prevažata dnevo do vseh naših postaj.

ZALOGA IN NADOMEŠČANJE vseh avtomobilskih potrebščin in delov. Gume Pirelli, Firestone, Good-Year. — VULKANIZACIJA gumijevih koles. — POPRAVILA mas gnetov, akumulatorjev itd. — NAPOLNJEVANJE akumulatorjev za avto in radio.

Zahtevajte prospekte, urnike in tarife.

ZAVAROVALNICA

„LA FONDIARIA“

Naslednica Vzajemne zavarovalnice v Ljubljani. — Ustanovljena l. 1879.

Družbina glavnica 78 milijonov.

Za požarne škode izplačanih 200 milj.

Generalna zastopstva:

Za Goriško: v Gorici, Corso V. E. III 20 - Telef. 33 - Inž. Ribì & Mauer.

Za Tržaško in Istro: v Barkovljah, Viale Regina Elena - Dragotin Starec.

Krajevna zastopstva po celi deželi.

Zavaruje: proti požaru, strelji, tatvini, dragocenosti ter ljudi za nezgodo in smrt.

SKRBNA MATI
daja otrokom

KAKAO DE JONG'S

ker je prvovrstno hranivo. — Prav izboren je tudi za okrevajoče in stare ljudi.

JOSIP STEGENŠEK

MLINI ZA IZDELAVO

PAPIRJA IN SUKNA

KONJICE — ŠTAJERSKO

Zastopništvo za JULIJSKO BENEČIJO V TRSTU

Via Ugo Foscolo 6 I.

**Uvoz in izvoz
lesa
Drva za kurjavo
Poljski pridelki**

**R. Fragiacomio
TRST
Chiadino in Monte, Villino 347
Naslov: TERGESTEO**

Lep podpis.

Sodnik: Očka, ali znate pisati?

Kmet: Tako kot Vi znam gotovo tudi jaz!

Sodnik: Kako si drznete tako grdo odgovarjati?

Kmet: Prosim, gospod sodnik! Vi se podpisujete tako, da nihče ne more prebrati; in tako znam tudi jaz.

TRGOVINA Z JESTVINAMI
ANGEL KODRIČ

GORICA

VIA MORELLI šte. 4

Blago dobro in sveže.

Postrežba točna - - - -

HOLANDSKI
KAKAO DE JONG'S

kupujte najraje,
ker je čist
in ima izboren okus.
Zahtevajte ga povsod!

KLAVIRJI
PIANINI
HARMONIJI

Prodaja
posoja

Avtomatični klavirji

Patent F. I. P.

Plačevanje v obrokih

Popolnost
Eleganca
Prikladnost

Oddaja na poskušnjo
brez obveznosti za nakup.

Delavnica inž. GINO RIOSA
TRST — Via Mazzini 44-II.

Dišave Tenco

iz Pariza so svetovno znane
in novost za naše kraje.

Prodajajo se na težo pri
vsakem dobrem dišavarju.

Salone „ELENA“

Leonti Givant

TRST — Corso Garibaldi 25

Posebnost za gospe:

Striženje las, umivanje glave,
česanje, kodranje, negovanje
rok, električno masiranje.

Nizke cene.

DIŠAVE DIŠAVE

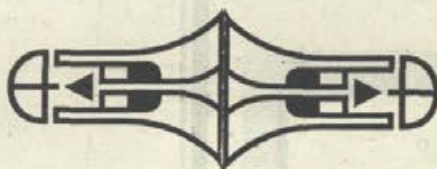
SKRBNJA MATI
daja otrokom

KAKAO DE JONG'S

ker je prvovrstno hranivo. Prav izboren
je tudi za okrevajoče in stare ljudi.

NAGROBNI SPOMENIKI
IZ UMETNEGA KAMNA IN MARMORJA

ZAJAMČENI — SLIČNI PRAVEMU KAMNU IN
ENAKO TRPEŽNI — NEVERJETNO NIZKE
:: CENE — UGODNOSTI PRI PLAČEVANJU ::

PODJETJE ZA VZDRŽEVANJE GROBOV
:: IN PRESKRBO SPOMINSKIH PLOŠČ ::

URAD V TRSTU — VIA MADONNINA 4.

Blihtni Flanček.

K Malenškovicim sta prišla stric in teta na obisk. Stric je prinesel seboj vrečico velikih bonbonov ter trem Malenškovicim otrokom iste pričel takole deliti: »No, Minka, koliko si stara?« »Deset let.« »Tako, potem dobiš deset bonbonov. Koliko si pa ti stara, Angelca?« »Osem let.« »Tu imaš osem bonbonov. In kaj pa ti, Francek, koliko si star?« »Naka, stlic, tega pa ne povem.« »I, zakaj pa ne?« »Zato kel bom drugače dobil samo tli bonbone.«

Ima že izkušnje.

Duhovnik se je vozil v železniškem kupeju, v katerem so pa bili tudi mladi »gospodiči«, kateri so se norčevali iz duhovnika. Ta pa jih je mirno poslušal, na kar mu nekdo reče: »Kako morete vse to mirno prenesti in na opazke nič ne odgovorite.« Duhovnik pa pravi nato: »Bil sem dolgo časa duhovnik v neki norišnici, kjer sem vedno slišal takole govorjenje in tako sem na take neumnosti že navajen.«

Za svojo nego
zahtevajte svetovno znane
pariške dišave

TENCO

Dobite jih pri svojem
dišavarju.

UVOZ in IZVOZ

LESA

DRVA ZA KURJAVO

POLJSKI PRIDELKI

R. Fragiaco - TRST

CHIADINO IN MONTE - VILLINO 347

Naslov: TERGESTEO

Josip Stegenšek

Mlini za izdelavo papierja in sukna

KONJICE — ŠTAJERSKO

Zastopništvo za JULIJSKO BENEČIJO V TRSTU

Via Ugo Foscolo 6 I.

EVER-BLAS

nedosegljiva, patentirana tekočina zoper golazen, ne dela minljive in lažnive reklame, ampak se udomači povsod radi svoje učinkovitosti. Zavodi, bolnišnice, paroplovne družbe so jo poskusili in jo še vedno rabijo z uspehom.

Ne umaže, ne razjeda, ne škoduje.

Izdelovalnica EVER-BLAS - TRST
Guardiella Scoglietto 340 - Tel. 18-78

Steklenica stane L. 3·75

Po povzetju se pošlje kakršnakoli množina.

GORIŠKA LIVARNA IN MEHANIČNA DELAVNICA

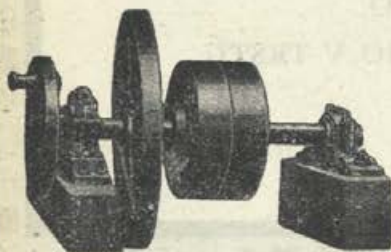
G. Prinzig & Figlio

GORICA - Via Brigata Casale št. 13 - Telef. 92 - GORICA

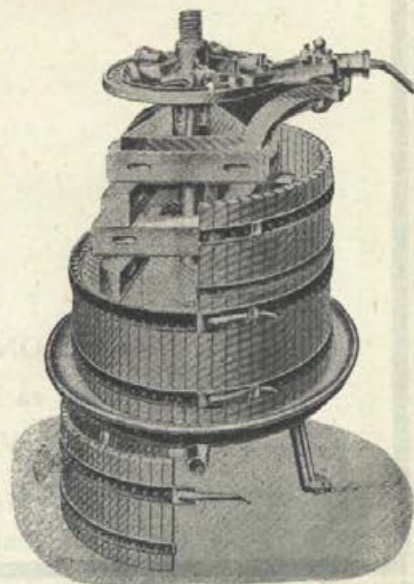

Izdeluje vsakovrstne kmetijske stroje, mline, žage, hidravlična kolesa ter posamezne dele. Zaloge stiskalnic za grozdje, jeklenih cevi, jeklenih plošč, strešnih oken,
:: peči. ::

Izdeluje in uliva vsakovrstna v to stroko spadajoča dela po naročilu. ::

Cene brez konkurence

NAGROBNI SPOMENIKI

IZ UMETNEGA KAMNA IN MARMORJA

ZAJAMČENI — SLIČNI PRAVEMU KAMNU IN
ENAKO TRPEŽNI — NEVERJETNO NIZKE
:: CENE — UGODNOSTI PRI PLAČEVANJU ::

PODJETJE ZA VZDRŽEVANJE GROBOV
:: IN PRESKRBO SPOMINSKIH PLOŠČ ::

URAD V TRSTU — VIA MADONNINA 4.

Ant. Ciclitira - nasl.

Lesna trgovina

Uvoz — Izvoz

Jelovi hlodi in tramovi

Hrastovi krlji

Jelševi hlodi

Orehovi hlodi

Črešnjevi hlodi

Cérovi krlji

Sveža bukovina

Skladišče lesa pod Škednjem.

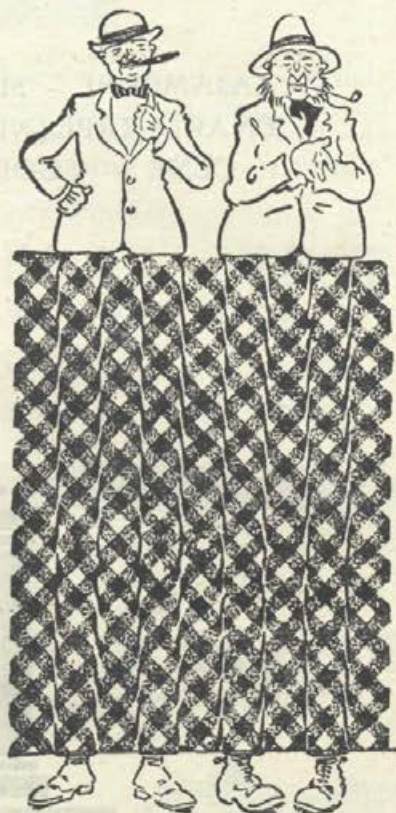
TRST (Servola)

Urad: Via Kandler 9, vrata 6.

PIJTE
KAKAO DE JONG'S

Optična prevara.

Na prvi pogled se zdi, da ima prvi mož noge zakrivljene kakor kolo, stari ded s pipo pa tako krive, da se mu v kolenih skoraj dotikajo. Pa ni tako, oba sta lepo ravna ko dve jelki. Privzdigni papir in poglej pri nogah z enim očesom navzdol proti glavi, in prepričaj se boš, da imata dolgina ravne noge.

Pijte KAKAO DE JONG'S

radi njegove izborne kakovosti
in redilne moči.

PILLA & TSCHERNIAKOW

UVOZ IN IZVOZ

VSAKOVRSSTNEGA LESA

LASTNA ŽAGA

SEDEŽ V KONJICAH (Slovenija)

LESNO SKLADIŠČE V ŠKEDNJU (Trieste-Servola)

Urad v Trstu - Via Molino a vento 2-II.

Gosposki kmet.

Kmečka dekle se je poročila z mestnim človekom. Stanovala sta v predmestju ter imela eno kravo. Nekega dne ona ni imela časa, da bi šla v hlev kravo molzt, zato je rekla njemu, naj gre on mesto nje, stolček da bo našel za vrati. Šel je, toda bilo ga ni celo uro od nikjer. Zato je šla žena pogledat, kaj se je pripetilo. Ko je ugledal ženo ji je nevoljen povedal: »Že celo uro priganjam kravo, naj se vsede na stolček, da bi jo molzel, pa je vse zastonj, ne vsede se, pa se ne vsede.«

HOLANDSKI

Kakao de Jong's

kupujte najraje,
ker je čist in ima izboren okus.
Zahtevajte ga povsod!

DIŠAVE TENCO

iz Pariza sosvetovno
znane in novost za
naše kraje.

Prodajajo
se na težo pri vsakem
dobrem dišavarju.

Duščeva umetna gnojila

Poljski pridelki

R. Fragiacommo - TRST
Chiadino in Monte - villino 347
Naslov: TERGESTEO

NAGROBNI SPOMENIKI

IZ UMETNEGA KAMNA IN MARMORJA

ZAJAMČENI — SLIČNI PRAVEMU KAMNU IN
ENAKO TRPEŽNI — NEVERJETNO NIZKE
:: CENE — UGODNOSTI PRI PLAČEVANJU ::

PODJETJE ZA VZDRŽEVANJE GROBOV
:: IN PRESKRBO SPOMINSKIH PLOŠČ ::

URAD V TRSTU — VIA MADONNINA 4.

EVER-BLAS

svetovno znana, neprekosljiva, patentirana tekočina
uničuje muhe, stenice, ščurke,
komarje, uši in vso drugo go-
lazen pri človeku in živali. ::

Steklenica stane 3-75 lir.

Izdelovalnica EVER-BLAS - TRST
Guardiella-Scoglietto 340 - Tel. 18-78.

Po povzetju se pošlje kakršnakoli množina.

Amadio Bolaffio

GORICA — Largo Nicolò Pacassi 9 — Tel. 89
(Na koncu Via Ascoli, tik Attemsa)

**Veletrgovina
z vinom in žganjem**

Prvovrstna naravna vina
(brisko, vipavsko, istrsko itd.)
Marsala, vermut, rum, konjak, brinjevec,
slivovec, spirit.

Pravi vinski kis.

GIUS. MASSIG

manufakture

GORICA - Corso Gius. Verdi 18

Bogata zaloga svilenin,
volnenin in bombaževin.
Moško blago domačega
in tujega izdelka. Platno
za neveste, volna, žima,
perje itd.

**Bogata izbiera
Cene primerne**

Pilla & Tscherniakow

UVOZ IN IZVOZ

VSĀKOVRSSTNEGA LESĀ

LASTNA ŹAGA

SEDEŹ V KONJICAH (Slovenija)

LESNO SKLADIŠĀE V ŠKEDNJU (Trieste - Servola)

Urad v Trstu — Via Molino a vento 2 II.

Zadružna zveza v Gorici

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

URAD v Gorici, Corso Verdi šte. 37 — SKLADIŠČE v Gorici, Via Morelli 32

POŠTNI TEK. RAČUN šte. 11/984

TELEFON INTERURBAN šte. 283

Uradne ure: Ob delavnikih od 8. do 12.

PODPIRA svoje članice v vsakem pogledu s svetom,
navodili in kreditom

POSREDUJE zanje v vseh denarnih poslih

IZVRŠUJE nad njimi revizijsko oblast

SPREJEMA hranilne vloge

BLAGOVNI ODDELEK ZADRUŽNE ZVEZE

posreduje pri nabavi in oddaji vsakovrstnega blaga. Nabavlja na
debelo in oddaja na debelo in drobno

umetna gnojila

**Tomazevo žlindro
superfosfat
kalijevo sol
apneni dušik
čilski soliter**

modro galico in žveplo - semenski
krompir, žito, ajdo, koruzo

Mlekarnam posreduje oddajo MASLA

Čitajte

„Gospodarski list“

glasilo Zadružne zveze v Gorici.

Lekarna Castellanovich

(Lastnik F. Bolaffio)

TRIESTE - Via Giuliani 42 - Pri Sv. Jakobu (blizu ljudske šole)

Izvrstna domača zdravila:

ACQUA DELL' ALABARDA CASTELLANOVICH

Prepreči izpadanje las.
Ker vsebuje kinin, ima to moč, da učvrsti lasni koren, odstrani prhljaj ter ohrani glavo zmeraj čisto.

V Gorici se prodaja pri Fiegelnu, Via Carducci, 9.

Cena steklenice L 6.—

„GLYKOL“ CASTELLANOVICH

Krepčilno sredstvo brez alkohola. Ima gotov učinek proti splošni slabosti, glavobolu, pomanjkanju teka, oslabilim živcem in za žene v slučaja nerednega krvavenja.

Cena steklenice L 7.50

Za popolno ozdravljenje
6 steklenic L 45.50

„SMILAJOD“ Castellanovich

Priznano najboljšo sredstvo za čiščenje krvi.

Primerno za pomladansko zdravljenje, vrtoglavost, pritisk krvi v glavo, motnje vida pri starejših ljudeh, poapnenje žil in sploh vse bolezni, ki imajo vzrok v slabem obtoku krvi.
Cena steklenice 10 lir. Za popolno ozdravljenje 6 steklenic 60 lir.

Vsa naša zdravila so sestavljena pretežno iz rastlinskih snovi
na podlagi dolgotrajne skušnje
in nasvetov najodličnejših zdravnikov.

Po pošti pošljemo s povzetjem, ako naroči kdo vsaj 2 steklenici hkratu.
Pazite na ime Castellanovich